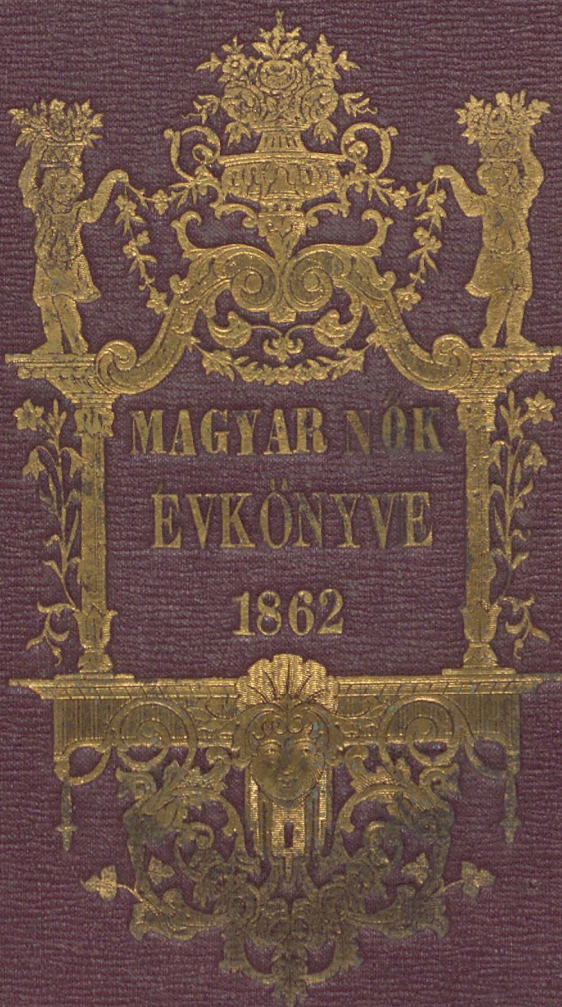

371.268

MAGYAR NŐK

ÉVKÖNYVE

1862

6

311.268

A. VIII

1

MAGYAR NŐK ÉVKÖNYVE

MÁSODIK ÉVFOLYAM

1862

SZERKESZTI

EMILIA

1509

C. v. Panjanics Janosuel.

Gräfin Nádasy-Liptóczy.

MAGYAR
NŐK ÉVKÖNYVE

MÁSODIK ÉVFOLYAM

1862.

SZERKESZTI

EMILIA.

KIADJÁK: ENGEL és MANDELLO.

EMILIA
MÁSODIK ÉVFOLYAM
1862

MAGYAR

NÖK ÉVKÖNYVE

MÁSODIK ÉVFOLYAM

1885.

ELKÉSZÍTÉSI

EMILIA.

ELADTÁR . ENGETL & MANDRELLÓ.

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADEMIÁ
KÖNYVTÁRA

Özv. Maderspach Károlynőnek

a sokat szenvedett, nagy honleánynak,

Emilia

azok nevében,

Kik e könyvet irták vagy reá előfizettek

a sokat szenvedett, nagy honleányunk,

Tisztelet és szeretet jeléül

Emilia.

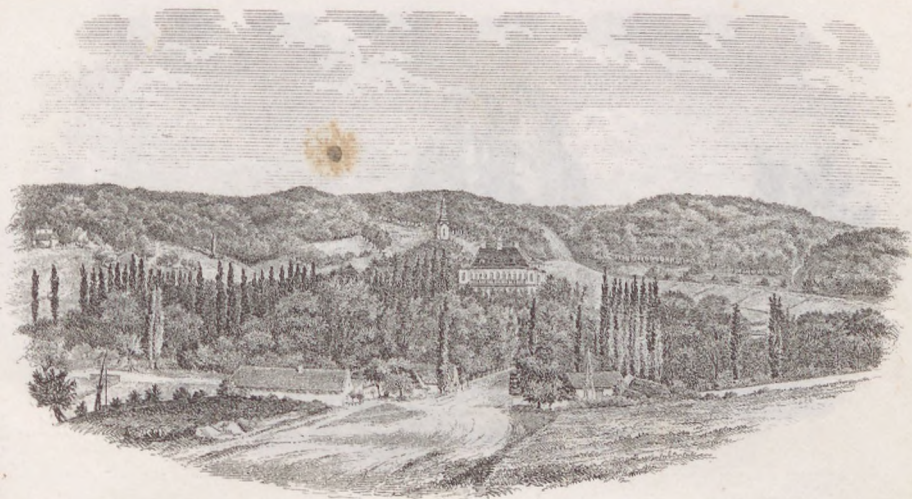
azok nevében,

HAZAI KÉPEK.

Mint hogy a viszonyoknak bekövetkezett változás folytán előbbi képeinket ki hagytuk, tisztelt olvasóink készségkivül jó szívvel vendülk a képeket is, melyek részint hazánk múltjából tárnak fel egy-egy lényeges részint hazánk múltjából tárnak fel érdekes körülményeket, részint azt azért, hogy jobban forrabbá tegyük a szeretetet és bensőbbé a kegyeletet minden iránt, a mi imádott hazánkban emlékeztető méltó — a képek pedig a leg-
jesebbek közé tartoznak, mi a hazai kömetés előállítását.

Minthogy a viszonyoknak bekövetkezett változása folytán, előbbi képeinket ki hagytuk, tisztelt olvasóink kétségkívül jó szívvvel veendik e képeket is, melyek részint hazánk multjából tárnak fel egy-egy fényes epizodot, részint hazai népünk életéből tüntetnek fel érdekes költői jeleneteket s teszszük azt azért, hogy lehetőleg forróbbá tegyük a szeretetet és bensőbbé a kegyeletet minden iránt, a mi imádott hazánkban emlékezetre méltó — a képek pedig a legjelesebbek közé tartoznak, mit a hazai kömetszés előállított.

ACSA.

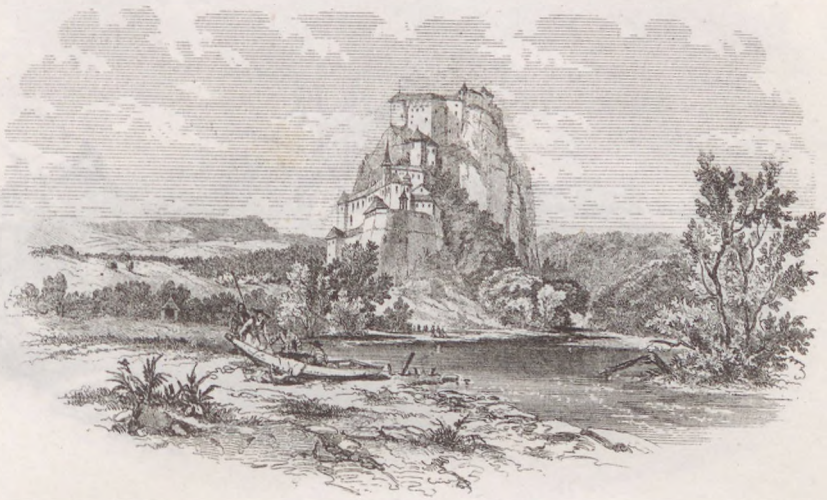
A c s a, (tótul Jacsa) a Galga völgyében egy dombon, igen regényes vidéken fekvő helységet, a b. Prónayék diszes várkastélya teszi nevezetessé, mely képünkön is látható. E pompás várkastélyban van 12,000 kötetnyi könyvtár, jeles gomba- és gyümölcsgyűjtemény, részint fából, részint viaszból több régiségekkel, melyen a Báthory István vezéri kardja, Bethlen Gábornak nehéz ezüstművert mellvértje nagy és szép kövekkel sat. Ugyane faluban van a báró Prónayéknak egy másik emeletes lakháza; valamint templomomladék.

A falut regényes vidéke miatt sokan látogatják. A helységet körülölelő erdők árnya különösen nyáron át a legszebb kirándulások méltó tárgyaként ajánlkozik.

A falut szorgalmas tót nép lakja, mely rozsot, zabot, kendert, és burgonyát termel.

ÁRVA VÁRA.

A képünkben előtüntetett vár utolsó birtokosa Bethlenfalvi G. Thurzó nádor, ki a hozzá kapcsolt urodalommal együtt, mely 6 mezővárosból s 75 helységből állt — királyi engedelemmel mind férfi, mind leány-örököseinek oly módon hagyta, hogy az urodalmat soha fel ne oszthassák, hanem csak a közös jövedelemben osztozzanak.

A vár három: alsó, közép és felső részből áll. A felső várnak függőleges magassága 60 öl. Vannak benne: több szoba, egy góth izlésű kápolna, földalatti boltok, tömlőczök; egy □ kövekből épült esővizet fogó czisterna, déli részén egy vi-gyázó-torony. — A várba falépcsőkön lehet jutni s ezeket el is lehet szedni.

Árva váráról többféle történeti adoma kering. A többi között ezen felső várba záratta Corvinus Mátyás király Pétert, a hűségtelen Pétert, kalocsai érseket és pedig a közbeszéd szerint ezen szavakkal: „Árva a fuisti Petre, Árva eris et in Árva morieris!”

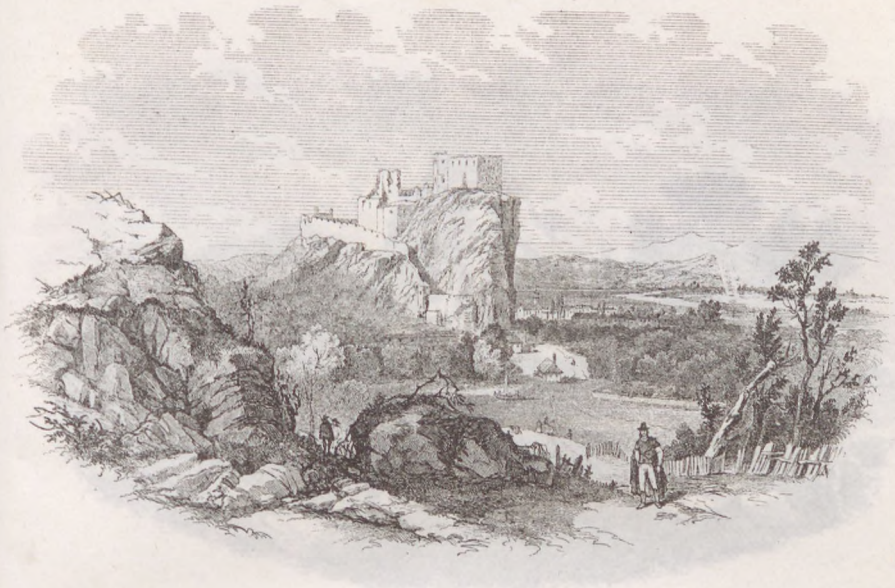
A vár hajdan kitünő erődmény volt. Az alsó vár 2 kapu és sánczczal volt körülvéve s innen csak lajtorják segítségével lehetett a felső várba jutni. Itt több szoba volt; továbbá malom, kút, kősziklákba vágott pinczék sat.

A mit az idő viszontagságai fenhagytak, azt 1800-ban a tűz tette semmivé, mely viz nem léte miatt 2 hétig dühöngött és sok történeti hagyományt porrá égetett.

Most bús romok meredeznek a kopár hegyen, melyeknek életet csak az emlékezet adhat!

BECZKÓ.

Trencsén vmegyében a Vágnak bal partján hasonnevű tót mezőváros felett láthatók azon omladásban levő romok, melyeket képiünk előtüntet.

Ki építette e várat, nem tudhatni; a hagyomány annyit jegyzett fel róla, hogy régente Bolondócz várának is nevezték, nevét onnan kölesönözvén, mert egy nagy ur ajándékozta oda udvari bolondjának.

Annyi bizonyos, hogy e vár a hozzá tartozó uradalommal együtt, mely 14 helységből áll, egykor a Bánffiak birtokában volt.

Trencsényi (Csák) Máté halála után pedig Stibor erdélyi vajdának jutott, ki azt rövid idő alatt nagy erősséggé tette.

Stibor a vár egész környékét vagy pénzzel vagy erőszakkal magához ragadván, igen félelmes dynasta lón e vidéken, és pusztításai miatt nevét az átok nevével ugyanazonosan említették a kunyhókban, melyek legjobban érezték meg zsarolásait.

Stibor vajda jellemét különben olvasóink bizonyára bővebben ismerik a hason című drámából.

A Nemesis azonban itt is megboszulta magát, mert midőn Stibor vajda egyszer a várbeli kút mellett elszenderedett, egy mérges kigyó szemeit kiharapta, mellén pedig halálos sebet ejtett, a mit midőn felesége látott, egy késdöfessel vetett véget a vajda átkos életének.

Ezen szomorú történetet rézbe öntve ezelőtt a trencsényi várban lehetett látni.

Ennyit jegyzett fel a hagyomány Beczkó vár történetéből.

A CSOBÁNCZI VÁRROM.

Szep olvasónőink, kik a „Himfŷ“ geniális szerzõjének bizonyára sok élvezetes órát köszönnek, kétségekivül szívesen veszik, hogy rajzban megismertetjük velök a csobánczi várromokat, melyekről Kisfaludy S. oly szép regéket irt.

E várkastélyt a Gyulafiak bírták, kiknek regényes története ismeretes Kisfaludy említett regéibõl.

A vár hajdan erõs bástyákkal volt körülvéve, melyeknek egy része Gyula-keszi felõl most is fenáll, de északról és délrõl most csak néhány bálványoszlop meredezik az ég felé.

A kastély maga, mint fenálló falaiból láthatni, nem nagy lehetett. Ma csak gyalog s nagy fáradsággal lehet ide feljutni, de egyszer felkerekedvén, a felséges kilátás minden fáradságot dúsan kárpótol. Ugyanis a láthatárt körülölelõ hegyeket vizsgálván, nyugotról szembe ötlík a sümegi puszta vár, délre a Balaton ezüst tava terül el, ezen innen Szigliget omladéka, északról Hegyesd, egy tű-hegyességü hegyesúcson, puszta kormos falaival; végre a káli völgyön által a tihanyi félsziget nyugati sarka.

A látogatót e pompás természeti panoráma mellett különösen érdeki az elvadult kastélykert.

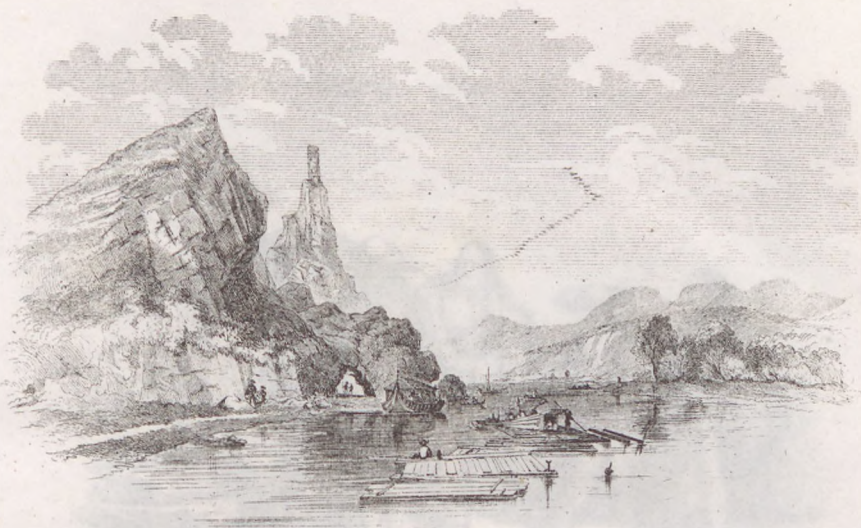
Ebben az orgonafák annyira elterültek, hogy szintén erdõt képeznek; sõt zsálya-, liliombokrokra is akadhatni itt.

Mig ezek illatos legében jársz, önkénytelenül eszedbe jutnak Kisfaludy hősei, kik itt éltek és szerettek.

A szép regék báját újra élvezed, és mig lelked visszaszáll a multba, a költészet megáldja e halotti csendességü romokat!

DÉVÉN.

A pozsonyiak egyik kedves kiránduló helyét, melynek bérczein váromladékok hirdetik a mult egyik érdekes epizódját, mutatjuk be e képen olvasóinknak.

E várróm a helységtől nyugatra, a Morva vize felől szédítő magasságban áll. Ki volt első építője, bizonytalan; némelyek a marokanusoknak, mások a rómaiaknak tulajdoniiják; annyi azonban kétségen kivüli, hogy 864-ik évben a nagy Morvaország határvárai közé számláltatott, s ide vonta magái Rasztych tót herczeg minden kinsével, minekutána Lajos német császárral való háborujában meggyőzetett; hanem itt is kemény tartós ostrom után kénytelen volt magát feladni. A magyarok mikor foglalták el először, nem lehet meghatározni s nem is találni róla említést 1232-dik évig; midőn II. Endre alatt Fridrich osztrák herczeg mind a várat, mind a várost felégette. Később a Bazini és Szentgyörgyi grófot, majd a Báthory, Palocsai és gr. Pálffy családok birták. 1809-ben a már úgy is pusztán levő várat a francziák puskaporral felhányatták, úgy hogy most csak omladéokban hever; sőt a kősziklába vágott mély kutat is, mely a Dunával összeköttetésben volt, lassan kődarabokkal behányták.

E váromladék gyönyörű kilátást nyújt, miért is a szomszéd vidékbeliek számosan látogatják. Ugyanis keletről a dévényi szőlőhegyek, a magas erdővel borított kövel hegyek, északról és nyugotról a zavaros Morva vizétől áthatított termékeny róna, Marchfeld számos falva, kertje és kastélyával, délről a Duna szigetei és a hainburgi, volfstháli hegyek a leggyönyörűbb panorámát nyújtják, mely méltó a meglekintésre.

DÉVÉNY

A pozsonyiak egyik kedves kiránduló helyét, melynek névzetén váromlandók hirdetik a múlt egyik érdekes epizódját mutatjuk be a képen olvasóinknak.

E várom a helységtől nyugatra, a Morva tize földi szőlő magasságban áll. Ki volt első építője, bizonytalan; némelyek a marokánusoknak, mások a rómaiaknak tulajdonítják; a nagy szőlőben kívül, hogy 804-ik évben a nagy Morva-ország határvidéki köré számítottatott, a ide vont a nagy Kasztélytól hercegek minden kínosával, mindeközben Lajos német császárral való háborújában meggyőztet; de nem illik a komény tartás estrictum után kénytelen volt magát feladni. A magyarok mikor felálltak el először, nem lehet meghatározni a nem is találni róla említést 1232-dik évig; midőn II. Endre alatt földébe eszték hercegek mind a várat mind a várost felégették. Később a Bazini és Szepietváryi grófból, majd a Hétharj, Pálo- és az gr. Pálffy családok bírták. 1809-ben a más égy is pusztán levő várat a franciák pusztaportál felhagyatták, úgy hogy most csak emlékekben hever; sőt a későbbi várat mely kutak is, mely a Dunával összeköttetésben volt, lassan láthatóan elhagyották.

E váromlandók gyönyörű kilátást nyújt, midőn is a szomszéd vidékeket sőt a moson vidékegyik. Ugyanis keletre a dévényi szőlőhegyek, a magyar erdővel borított közeli hegyek, északra a nyugaton a xavos Morva vízétől társított termékek, kegytana, Marchfeld számos falu, keletre és keletfelé, délen a Duna szigetel és a hainburgi voltalál hegyek a leggyönyörűbb panorámát nyújtják, mely midőn a megtekintésre.

FELVIDÉKI TÓTOK.

A Kárpátok lábainál, hol a természet egyszerű jeleneteiben hirdeti hatalmát, hol a bércekről lezuhogó patakok moraja fölébreszti a fenyves erdők viszhangját, lakik amaz egyszerű, sok helyütt még a patriarchalis idők primitív állapotában élő tót nép, melynek viseletét képünk bemutatja.

A természet egyenlőn osztja fel adományait. A hol a bércek és költői panorámák pazar adományaiban részesíté a vidéket, ott fukarabb anyagi áldásaiban, és míg a hegyek méhében dúsgazdag bányák rejlenek, a hegyek földje alig képes a termelésre.

Felvidéki honfiaink azért sokszor kénytelenek megválni szülőföldjüktől és hálásabb vidékeken keresni táplálékukat.

Ha a tavasz beköszönt, egész karavánok indulnak ki a felsőbb megyékből le az áldásdús alföldre, hol a tavaszi és nyári napszámok által többnyire annyit keresnek, hogy a télen át családikkal ne legyenek kitéve az éhhalál borzasztó veszélyeinek.

Ezenkívül a tutajozás és a drótos munkák is a felvidék lakói egyik lényeges részének nyújt keresetforrást.

Az erdők óriás nagyságú fáit tutajokba kötik s a kisebb folyókon a Dunára ereszkedvén, ezen Pestig, vagy le Bácskába hajóznak, hol tutajaikát épületfáknak adják el.

A mi e nép érületét illeti, forró rokonszenvvel viseltetik a magyar nemzeti-ség iránt, és öremest mondja magyarnak magát.

Legyen a testvériség boldogító áldása folyton velünk!

FELVIDÉKI TÖTÖK.

A kárpátok lábainál, hol a természet nagyszere jelenetében hirtelen hatalmas, hol a bérczektől lezúzó patakok forrása fölépesszi a hegyes erdők visszhangját, lakik amaz egyszerű sok helyütt még a patinacsalás idek primitív állapotában élő nép, melynek viselkedés képmintáit látjuk.

A természet egyetlen oszlopa feladományait, a vidéket, ott fokozott anyagi áldásaiban, és némely gazdag adományaihoz részeseit, a vidéket, ott fokozott anyagi áldásaiban, és míg a hegyek mélyében dőszabot bányák rejlenek, a hegyek föléje állg képez a természet.

Felvidéki homáinak azért sokszor kénytelenek megrágni szülőföldjüktől és hátszobáik vidékeken kezesen lépdelni.

Itt a tavasz beköszönt, egész kárpátok lábainál ki a felsőbb megyékből le az áldásos aljára, hol a tavasz és nyári napokhoz általánosan annyit keresnek, hogy a télen át esztendőnként az országok kiterjedt vidékei hozassék vissza.

Érkezett a téljóság és a hóval munkát is a felvidék lakói egyik leány.

És részben újul kéréselől.

Az erdők órák nagyszere itt, utazókba kálk a kisebb folyókra a huzart országokhoz, ezen Felső, vagy le Hécskés, hajónak, hol talánál építkeznek adták el.

A mi e nép évilését illeti, forró tekintetével vizsgálják a magyar nemzetiségét, és önmest mondja meg a z r a k magán.

Legyen a télivárak boldogító áldás folyton veled!

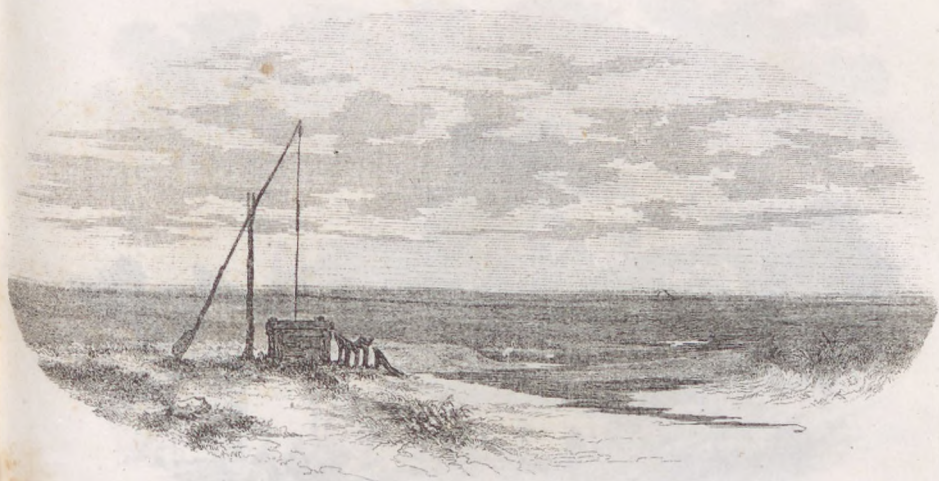
FRAKNÓ.

A fraknói vár története 1192-ben kezdődik, midőn is Gilet Miklós herceg itt lakott s a várat szépen felékesítette. E családnak elődei Franciaországból költöztek be s egy közfűlök sz. Istvánnak is kedves embere és nádorispánja volt. A Gilet nemzetség a 15-dik században kihalván, Mátyás király Fraknót több várral III. Fridriknek zálogba veté a nála levő magyar koronáért. A vár később az Eszterházyak birtokába jutott s e fényes nevű család emlékeivel van tele. Itt láthatni első Eörs vezér arczképét, kihez az Eszterházy család felviszi eredetét, aztán Esztorás Pálét, ki 1009-ben kereszteltett meg, ennek fiát Lajost, ki Béla és Salamon királyok alatt híres vezér volt, s így tovább az Eszterházy család minden világi és egyházi maradékának arczképét, jelesebb családbeli nőekkel együtt. Itt láthatni továbbá Attila ideál s Corvin Mátyás eredeti mellképeit, az utóbbit borostyánkoszorúval. (Ez ismertetést egy régebben megjelent statistikai műből veszszük, s úgy tetszik nekünk, mintha e történeti műkincsek az Eszterházyak bécsi híres könyvtárába szállítottak volna, melyet a hazafias érzületű magas család a magyar Akadémia palotájába ígért). E várban vannak örök emlékül eltéve mindazon öldöklő eszközök, melyeket a Pannoniában lakó népek valaha használtak, több vérrel feeskendezett török zászló, dob, sat. Nevezetes továbbá a hercegi kincstár, melynek alapját gróf Eszterházy Miklós nádor vetette meg.

E műkincsek és az e várban leélt történeti események, Fraknót hazánk legnevezetesebb helyei egyikévé teszik

A PUSZTA.

Csendes reggel van. A harmat angyalszemekként csillog a fűszálakon, a tiszta, messze láthatár sima tóként terül el szemed előtt, a távolban megkondul a nyáj kolompja, és kimondhatlan, imályos érzelem fogja el szived, mintha templomban lennél, hol a szentség elé tömjént hintnek és a csengetyűszóra térdre borulnak a hivek ezrei,

Nincs megnyugvó pont, hol szemed menhelyet lelne, előtted a bizonytalan távol és fejed fölött az irgalmas ég, mely az örök hűség szívárványával főd el jót és gonoszt.

A magyar puszta nagyszerűsége most bontakozik ki előtted. Nem a Sahara ez, hol félve rettegsz a siroccotól, nem is vagy tengeren, melynek borzasztó viharai imára tanítanak, és mégis az öröklétnek a határ láthatatlanságában nyilatkozványa, a magány csöndje és a halotti magány eszedbe juttatja az átélt szép napokat, és míg szemedben könnyűk csillognak, elfelejted a bűt, és arczra borulva imádod a végtelen istent, a teremtőt műveiben és az eszközökben a célt.

Nem messze előtted kibontakozik a délibáb mesevilága, tündérpaloták, aranyoszlopok és végnélküli fény, melynek tengerében elvész az öntudat.

Feltámadnak a dajkamesék bűbájlidérczei, a bölcsőálmak és mindazon ifjúkori ábrándképek, melyeket az első szerelem szép aranykorában építél.

Piruló arczezal, dobogó szívvel sietsz az ábrándvilág elé, karod kitárul az ölelésre . . . és a fényalakok ismét messze tűnnek el és a bizonytalan távolban ismét ragyognak a tündér tengerszemek, a milliárd gyémántszikrák, fénypillék és járják a nyomok villitánczukat.

A puszta az életképe, határa végtelennek tűnik fel, pedig sokszor közelebb van mint hinnéd, és csak egy-egy homokdomb főd el a szem előtt, mint az életnek sok célját, melynek küzdelmeiben majd elfárad a gondolat.

A PUSZTA.

Csöndes reggel van. A harmat aranyzomroként csillog a fűszálakon, a tiszt, messze láthatár sima tükört teríti el szemed előtt, a távolban megkővedt nagy kolompix és kimondhatatlan, imályszerűen őszlen lőzje el szived, mintha templomban lennél, hol a szentség elő tömjént hintnek és a csempécsészére térdrre borulnak a hívők orvái.

Nincs meggyűrté pont, hol szemed megnézelhet lenne, előttem a bizonytalan távol és közel fölött az igazságok és mely az örök hátság szívárványával fűd el jött és gonosz.

A nagyvár puszta nagyzerűségbe most bentakozik ki előlled. Nem a Szabvány, hol féltve réteget a síroctól, nem is nagy tengeren, melynek porzások viharai máris lajtosnak és mégis az örökösök a hátra láthatatlanságban nyitakozóvára, a nagy csöndbe és a halott nagy, ezekben juttatja az élőt szép napokat, és míg szemében könyök csillognak, előttem a hát, és az érzés borsos inkább a végtelen távol, a történet mélyben és az eszökökben a cöl.

Nem messze előttem kibontakozik a déliab messziség, tándérszabócsók, aranyzócsók és végtelenül nagy, melynek tengereiben élész az öntudat.

Felálmának a bakancsok, dűbészidőcsök, a hőcsökimék és mindazon ifjúkora ábrándok; melyeket az első szemem szép aranykorában épitél.

Tiszta aranyal, dobogó szívvel sziesz az ábrándvilág elő, karod kitűnik az őszlőre, és a lövőszálakok ismét messze tűnnek el és a bizonytalan távolban ismét tárgynak a tándérszabócsók, a milliók képmánstisztrák, fűzvilág és járják a nyomon villámcsökkel.

A puszta az életrébe, halála végtelenség tünik föl, pedig sokszor külsőbb van mint hiúnd, és csak egy-egy hamokdomb fölül el a szem előtt, mint az életrék sok célját melynek külsőfelében majd előlled a gondolat.

TRENCSÉN.

A Vág vize bal partján, meredek hegyre épült a régi, most is meglehetősen állapotban levő trencségi vár. Eredetét némelyek a rómaiaknak tulajdonítják, s bizonyos az, hogy már a magyarok kijövételekor mind a város, mind a vár fenállt, mert egy megye ettől vette nevezetét. Trencségi Máté, e vidéknek hajdani birtokosa, e várat is keményen megerősíté. Ennek halála után, I. Károly Bebek György tárnokmesternek ajándékozta, fentartván magának a várost. Mátyás pedig, ki itt gyakran mulatozott, Zápolya Istvánt gazdagította vele, ki ezt felékesítvén, hozzá szép kertet rendeztetett. Ő ásatta török foglyokkal azon 95 öl mélységű kutat is, mely ma is látható. A Zápolya-nemzetség kihaltával a gróf Illésházyak jöttek e vár birtokába, s birták is az utolsó gróf Illésházy István magvaszakadtáig.

Jelenleg mind a várat, mind a várost báró Sina Simon vette meg.

A vár alatt fekszik Trencsén városa, melynek népességét 4000-re lehet tenni.

E város 2 falut is bír: Hamrit és Zabineczet; s főhelye a megyei igazgatásnak.

Ezekben központosulnak Trencsén vár történeti és statistikai mozzanatai.

A VÁNDOR CZIGÁNYOK.

„Magyarország a költészet hazája.“ Ha a magyar ember fölhevült kedvében a föld minden szépségeivel elhalmozta szerelme, azaz költészete tárgyát, neki megy az égnek, lehozza a „csillagot“ „a szentet,“ hogy nevével ruházza fel azt, kiben költészete központosul, kit szeret.

A magyar nép e költészetén alapszik zenéje, ama bűbajos hangvilág, mely nélkül nemzeti ünnepélyeink így veszik ki magokat, mint a szentek képei dicsnimbusz nélkül.

A magyar zenét eredeti zamatjában csak ama barna nép kezeli, mely zilált elszórtóságában mindedig sziklafalként állt ellen az összerokonulás, a beolvadás hatalmas természeti ösztönének és nemzeti léte függetlenségében elsajátítá érzelmeinket, melyeknek költői, szívhez szóló kifejezést ad, mert saját indulatai bölcsőjében, a szívben termőföldre találtak. Innen eredt az a téves állítás — melyet különben senki sem hitt el — hogy a magyar zene, cigány zene.

Ez állítás alaptalansága ellen már csak az is tanuskodik, hogy oláhországban is cigányok kezelik a zenét, de ezek zenéje már nem magyar, hanem oláh, elsajátítván ama nép érzelmeit, mely nekik hajlékot adott.

A hálás magyar cigányfaj — mely büszkén hangásznak nevezi magát — nehány példányát tünteti elő képünk, a falu végén levő csárdában, hol míg a brúgós ugyancsak dolgozik, a czitherás egy hordó tetején kedélyesen veri az érchúrokat, és számba sem veszi a háta mögött álló primást s a furolyást.

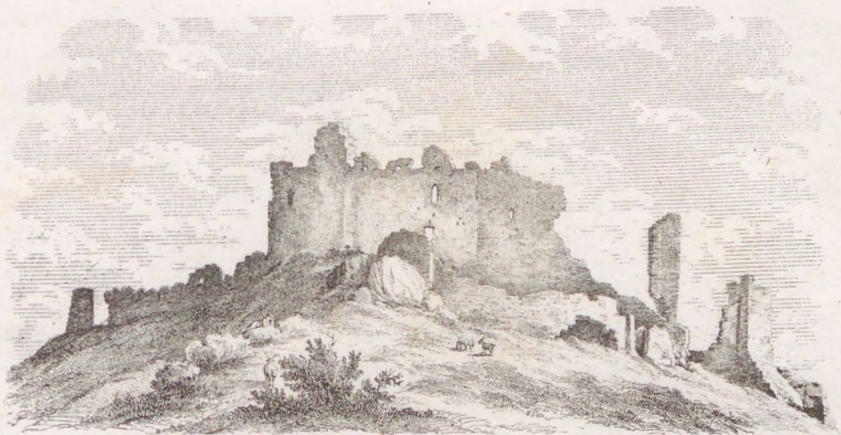
Czigány és csárda; e kettőben központosul népiünk költészetgazdag élete. Vasárnaponként, az obligát vecsernye után a csárdában gyül össze a falu népe és járja aztán a kállói kettőst, kivilágos kiviradtig! A tánczó népcsoport szemlélete különös varázsszal bír, s míg az idegent bámulatra készíti, a honfi öröme gyül, hogy ily józan, értelmes és fogékony a magyar nép,

A VÁNDOR CSIKYKÖR.

Magyarország a költészet hazája. Ha a magyar ember föltámasztja
 kezében a föld minden szépségeivel, elhalmozta szerelmével, azaz költészetet tárja fel
 neki magy az égnek, lehossa a „csillagot”, a szentet, hogy nevével ruházza föl
 azt, kiből költészetet közhatalomul, ki szert.
 A magyar nép a költészetben alapszik zenéje, ama hűbűjös hangvilág, mely
 nélkül nemzeti tüneményeink így veszik ki magukat, mint a szentek képei dicső-
 büszkék állni.
 A magyar zenét eredeti zamatjában csak ama párus nép kaxeli, mely xiláti
 elszorításában mindaddig sziklatájként állt, olyan az összerokonyítás, a beolvadás
 hatalmas természetű ösztöneinek és nemzeti léte függvényében egészen
 meinel, melyeknek költői szíveik szelvé kitérőket ad, mert saját indulatjai bölcsé-
 sében, a szíveben természetlélve találják. Innen eredt az a lévcs állítás — „melyet kí-
 löben senki sem hitt el — hogy a magyar zene, csikósok zene.
 Ez állítás alaplatásága ellen már csak az is tanuskodik, hogy előborzadá-
 sa csikósok kezelik a zenét, de ezek zenéje már nem magyar, hanem oláh, oláh-
 juttván ama nép érzelmait, mely nekik hajlékot adott.
 A hálas magyar csikósok — mely büszkén hátkésznek nevezni magát —
 néhány példányát látni elő képfük, a fény végén levő csárdában, hol míg a pár-
 gos ugrancsak dolgozik, a csikósok egy bordó terítőn kedélyesen veri az ércbű-
 kac, és szímba som veszi a háta mögött álló primást a a turulyát.
 Csikósok és csárdák: a költészet közhatalomul népek költészetekévé válik.
 Vastapadoként, az oblitit vészesege nép a csárdában gyűlt össze a láta népe és
 járja utána a költészet közhatalomul. A költészet népszerűen szemléltet
 különböző varázssal bír, a míg az idegenet bámulata kézzel, a honi népekre gyűlt,
 hogy így hozan, értelmes és lélekony a magyar nép.

SZÉPIRODALOM.

VILÁGOSVÁR.

E vár mostani pusztult állapotában is nem kevésbé gyönyörködteti a távolról szemlélőket, a pompás jeleneteket pedig, melyekkel fen látogatóit jutalmazza, alig vagyunk képesek leírni.

Első eredete e várnak bizonytalan; de hogy régi lehet, onnan bizonyos, mert a világosi völgyben 1190-ben alapított apátság már innen vette nevét.

1412-ben e várt más számos magyar városokkal és várakkal együtt György szerb despotá nyerte Belgrádjért cserében.

Ennek hittelensége miatt későbbben, 1441-ben Maróthy László, brodi főispán nyerte el. Azonban mégis 1444-ben a nagy Hunyady János, Györgytől kapta ajándékban, kinek fiai László és Mátyás nagybátyjuknak Szilágyi Mihálynak ajándékozták. Alig bírta ez a várat 2 évig, midőn a felingerült Mátyás ezt neki fogházává változtatta át.

Mint szabadult ki Szilágyi Mihály hű szakácsának s a várkapitány, Lábatlan Gergelynek segélyével; mint békült ki vele Mátyás; s mint ért szomorú véget Konstantinápolyban: mindezt honi történetíróink bőven leírják.

Szilágyi Mihály halála után Mátyás, özvegyének: Báthori Margitnak kezében hagyta zálogképen 7000 arany forintért; Turót és T. Varsányt is ide érte. Az özvegy Bánffy Pálhoz férjhez menvén, Mátyás Világosvárt öt férfi testvérének adta, u. m. Báthory András, István, László Pál és Miklósnak s e nemesség birtokában maradt 1613-ig, azaz Báthori Gábor magvaszakadtáig. 1623-ban Petneházy Istvánra iratott 10,000 ftért. E vár hadi viszontagságai különfélék voltak; egyszer magyar, majd pedig török kézre került. Rendesen azonban megosztá Borosjenő és Solymos sorsát. E várt legnevezetesebbé teszi az, hogy 1849-diki aug. 13-dikán itt tette le az orosz hadsereg előtt föltétlenül fegyverét Görgey.

A beteg anyja leányaihoz.

SZÉPIRODALOM.

SNÉPIRODALOM.

A beteg anya, leányaihoz.

Zsoldos I.-tól.

Kedves gyermekeim! Látjátok, — s mikép tükörtiszta szemitek könnyűiben sokszor látám, — érzitek is, hogy az én betegség roncsoolta porhajlékom maholnap összeroskad. Elmegyek atyátok után, ki a terhes munka alatt leroskadván, hogy bágyadt keze utolsó gyenge — de tudom, őszinte szorítása csak érte s értetek dobogott szívemet össze nem zúzta s hogy azon végső „Istenhozzád“, melyét irántam mindig hű, akkor először hideg ajkai rebegének, engem is nyomban halottá nem fagylalának meg: oka, mert vele túl a síron még — soha többé el nem valóndólag — találkozni reméltem; és mert a rátok vetett egyetlen pillanat elég volt arra, hogy szülői kötelességemre emlékeztessen s ne feledjem, hogy ti ezentúl, mikép roncsoolt törzsökhöz is száz meg száz kacscsal csimpaszkodnak a körötte álló növények, egyedül rám támaszkodhattok, bánatom gyötrelmének magamat egészen átadni nincs hatalmamban. És most, midőn a sir szélén állok, midőn tántoríthatlan hittel hiszem, hogy mikor ti ezeket olvassátok, már Teremtőm előtt állok, számot adni mind arról, a mit cselekedtem s mit tenni mulaszték: megnyugtató önérzettel lépek örök nyugalom helyére; mert bár rövid volt életem, mit lehet, megtettem: ne sírjatok fölöttem!

De tudom azt is, s a töletek e földöni végső elválás perceiben még inkább érzem, hogy egy anyai kötelességem van még hátra. És ezt irántatok a síron túl is hű anyai szív abban tüzte ki magának, hogy azokat, miket oly sokszor mondék, vagy tán csak pillantásimból véltem általatok kitalálhatóknak, szerető anyátok írásban is hátrahagyja. Nem életböleseségi száraz szabályok ezek, melyek higyétek — az élettől megválni készült már nem érdeklik. Ti, kik en-

gem ismertek, nem annyira gyenge szavaim, mint hő szivem, sőt mind-ezek nem levén ujdonságok, saját jó szivetek viszhangjait fogjátok — úgy hiszem — ezekben hallani, s tán megérteni is. Nem rideg utasítása, de baráti tanácsa ez haldokló anyátoknak, hozzátok, kik előtt becsesek a sziv gyarló bár, de jóra czélzó sugallatai, s melyek hozzátok intézvék, nem a közönséghez, mely hidegen számít, gúnyol, szán, vagy megvet. Fogadjátok hát jó szívvvel s tartsátok meg beteg ugyan, de érettetek most is teljes életerőben élő anyátok dobogó szive ömlengéseit. Im ezek azok.

Nem lehet annyit keresni, mennyit elpazarolni ne lehetne. Földolga tehát a nőnek, a beszerzeteket meg takarítani, mi az által történhetik meg, ha a legkisebbnek látszó apróságban sem fölözi az eleget. De ne higyétek, hogy fősვნყնყնყ és takarékosnყnყ egyet jelentenek. Amaz rut tulajdon, emez erény. És még azt se képzeljétek, hogy csak önségték volna amaz egyedűli istenség, melyet imádnatok szabad, sőt kötelesség, más czélra áldozni pedig már bálványimádás volna. Az erős jellem épen maga irányában legszigorubban takarékos; s mások, mint például, szenvedő embertársai, jótékony intézetek segítése, vagy egyébként a haza és közjó oltárán áldozás a legkedvesebb feladatok élötte. Mert hiszen a magunktól megszsugorított összegeket legnagyobb uzsorára csak úgy adhatjuk ki, ha rajtok a jóltevés mennyei érzetét vásároljuk meg. Ki ezt próbálta, nyíltan vallhatja, hogy soha nagyobb kincset olcsóbb áron nem vehetett.

Azt se véljétek, mintha a takarékosnყnყ örökös zsugorgatásban állna. Oh nem! Időnként takarítani, s annak idején s helyén és módjával szükségesekre vagy haszonhajtókra költeni: egyik kelléke az okos takarékosnყnყnak. Ellenben rendes kiadásaitokat mindig a bevételhez szabván, ne feledjétek, hogy nem az a gazdag, kinek sok a jövedelme, hanem az, ki kevesebbet ad ki a bevételnél. Hogy ezt elérhessétek, ne arra költsétek, a mi kell, hanem arra, a mi nélkül el nem lehetek.

Vannak, kik fillérekben zsugorik és forintokban, sőt százakban pazarok. Ezeket követni szintugy őrizkedjétek, mint a fukar kincsimádnókat. Megvan mindennek a maga módja, s vannak bizonyos határok, melyeken innen és túl helyes nem lehet.

A háztartás gazdasszonyi kormányzása — ne higyétek — hogy egyes foglalkozásokban, s hogy úgy mondjam, elfoglaltatásban álljon. Mikép harezban a vezér feladata nem a személyes vagdalkozás: úgy helyesebben cselekszik mindazon gazdasszony, kinek igazgatása alatt

több személy áll, ha kormányozza mindannyit, a helyett hogy egyiket vagy másikat illető foglalatosságot személyesen teljesítvén, figyelmét az egésztől elvonná. De a házi gazdálkodás női foglalkozás, s nem hadi parancsnokság levén, mint az egyszer felhuzott óra zaj nélkül járja le futását: épen ugy a kiszabott rendben ugyan, de zörej, annál inkább perpatvar nélkül kell történnie; és az okos háziasszony- nevet megérdemlő nő észre sem véteti, annál inkább nem láttatja — hallatja, vagy épen érezteti kormányzását. Halkan működik ez, de biztosan, mint az isteni gondviselés örök törvényei.

Ámde épen ez levén a tökély legfelsőbb foka, hogy ezt tehesétek, érteni kell a háztartás minden feladatait, hogy az e részben kívánatos jó rendet mind magatok megtartsátok, mind mások által megtartassátok.

Ezenben a cselédekkeli bánásra is akarlak figyelmeztetni. Igazságosak és méltányosak legyetek irántuk, s velük ugy bánjatok, azt adjátok nekük, többet pedig ne kívánjatok tőlük, mint az ő helyzetükben képzelve magatokat, szeretnétek, hogy mások veletek bánjanak, nektek adjanak s töletek kívánjanak. Soha se feledjétek kedveseim! hogy habár a sors ingyen kegyelme titeket tett is másoknak parancsolóivá, ugyane szerencsekerék fordulhat és ti lehettek másoknak szolgálói. Idejárul, hogy a bánásmód jóvá teheti a kevésbé jó, és elronthatja a legjobb embert is. Ettől sok függ; keressétek fel sok házi békétlenség s e miatti balesetek indokait: és gyakran fogjátok ezt már magában a szerencsétlen bánásmódban feltalálni. Annak helyén kedvezés, egy jó szó, egy nyájás tekintet: többet tesz sokszor a magas bérnél. Illetőségét szolgálítóknak kiadni, betegségekben pedig őket ápolni és el nem hagyni: már nem csak tanácsos, de kötelesség és.

És az említettem házi kört — kérlek kedveseim! — elégejlétek. Dicső hivatás ez, melyből kitörni, s a világtudomány, közigazgatás, egy szóval, másokat illető idegen körbe átszökni: annyi, mint czélttévesztve elveszni, midőn saját körötökben tündökölhettetek. A mindkét nem külön rendeltetését kitűzött nagy Rendező bölcseségéhez képest a tiétek elenyészik, nyugodjatok meg tehát annak e részben is szent akaratán, s a női férfiut s a férfiui nőt egyképen utáljátok.

Ha az okos háztartást már ajánlottam, természetesnek fogjátok találni, midőn még inkább sziveitekre kötöm, hogy boldogítani ők lenni főkép törekedjétek.

A tapasztalás bizonyítja, mit a férfiak maguk sem tagadnak, hogy igen sok boldogtalan házasság okai maguk a férjek. Ámde ti ebben semmi erőt ne keressetek; mert ismét tagadhatlan, hogy hasonlóul sok boldogul kötött szövetség aranycsokrát a legangyalibbnak látszó kezek elég kegyetlenek voltak szélylyeltépni. Annak idejébenei hivatástokat abban is helyeztéltek, hogy az élet ösvényéni örökös utitársul kezetekeket csak érdeemesnek nyujtsátok. A becsületes, nemzetét s ennek tulajdonait, szokásait vagyis e kettőt összevéve — hazáját, annak nemzetiségét szívből szerető s javát tetteleg előmozdítani ohajtó lehet csak érdeemes arra, hogy becsületes jó nő által, ki a hazának hűtlen leánya nem lehet, boldogíttassék. E választásnál az emberre magára és nem külsejére, a velőre és nem a házagra főképek tekinteni, nem regényhőst keresni, de magát az embert nézni a mint van: főkelléke a jól-választásnak. Azt, kit mint szivetek birtokára érdemest, önként és szabadon választandotok: a szabad választás, az adott szó, a letett hit hármass szentségét soha — de soha nem feledve boldogítsátok. Ehhez főképek szükséges, hogy szivetek egész tábláját betöltsé azon egyetlennek neve s e táblának csak legkisebb sarkán is senki — de épen senki más nevének ha csak egy betűcskékjét is helyet foglalni szentségtörőleg soha ne engedjétek. A házastársi szeretetnek mértékében törtszám nincsen, itt csak egészben megy a számítás: egész hűség, vagy tökéletes hűtlenség van, harmadik nincs. E szavaim erejét — kérlek — megértsetek, s ha értitek, ez már próbaköve jóságtoknak, — ha nem, akkor már jele, hogy ama tiszta érzet felségesebb, hogy sem felfogására elég jók volnátok, — csak szánhatlak.

S hogy az említettem nehéz — én mondom nektek — igen nehéz feladatnak megfelelhesetek, mindenek előtt a választásban kell vigyázóknak lenni.

Miképek az első pohár viz, melyet májusi reggel a tiszta csermely kristály forrásából meritünk, a legízletesb szokott lenni: oly kétségtelen, hogy legandalítóbb azon hatás, melylyel az első érzelem mennyei ihlete a jobbkeblüket elbájolja. Boldog, ezerszer boldog, ki ez első ihletést állandóul átviheti a házassági élet egész ösvényére! De, mert az ég ily választottai csak igen ritkák, első gerjelmetek tárgyára nézve fölötte ovatosak legyetek. Ha a kis gyermek kertbe lép, mohón rohan a legelső virágnak s tele szedi kis markát hullékony s viritva kínálkozó, de gyakran becs nélküli növényekkel, mielőtt még az életkert közepén számára diszljó rózsákhoz érne. S mivel az élet ezen első virágai, tán épen mert elsőek —

kevésbé válogató a sokaság: hogy szivetek eme légszéntebb érzelmét tékoznai annál óvatosabbak legyetek, arra szintugy figyelmeztet, az életet, ugy mint van, ismerő anyátok, mint arra is, hogy a kert derekán viruló rózsákat meg ne vessétek azért, mert majd tovább tán még kellemebbek is lehetnek. Kimentek így lassanként a kertből, s csak is a végén levő tövisből fűzhettek majd koszorut későn bánkódó fejetekre.

És ha már a választás meglőn, Istenért! a hasonlítgatással felhagyjatok, s ne keressétek: nincs-e Isten ege alatt még szebb virág is, mint a mely menyasszonyi öltözéktek diszére jutott nektek. A megelégedetlenség szülőjének neve: „összehasonlítás“. Hát ha más is hasonlítgat, és ez reátok nézve nem üt ki kedvezően? — Válaszszatok leginkább a szív tiszta dobogását követve; de, mert ez sokszor siket az ész szavának, ennek tanácsát se vessétek meg. Amannak követői becsületesekek, ezéi eszélyesekek; ti mindkettő lenni iparkodjatok. A házastársi élet nem egypár sor rimes vers, melyre elég egy pillanatnyi ábránd, vagy ám ihletnek nevezzétek.

Ismételve kötöm hát szivetekre, hogy férjetekek boldogítója lenni teljes erőből törekedjetekek. És mégis, ha a „mikép“-et kérdeznétek tőlem, csak szivetekekre utalnék, részletes tanácsot legjobb szándék mellett is alig adhatván. Oh édes gyermekeim! higyetek anyátoknak, mit ti csak ezután fogtok tapasztalásból tudni, hogy a boldogítás ezen mesterségének tanítómestere nem képzelhető. Ezt tudni kell, a nélkül hogy tanulátok; sőt a betanult tudás már kontárkodás. Szeressétek férjetekeket egyedül és a szó teljes értelmében. Ez az egyetlen szabály és ezzel meg van mondva minden, mit kivületekek más adhat tanácsul.

De hogy anyátok ez érdembeni nézeteit csak némileg is ismerjétekek, ime e részben is egykét szóval figyelmeztetlek.

Ha a miveltség egyik legbiztosabb tényező arra, hogy az emberekkel általában jól, s mint mondani szokták, némi udvariasággal bánni tudjunk, mi által azokat magunknak legbizonyosabban lekötelezzük; sőt ha már fentebb arra is intettekek, hogy még eselédeitekekkel is lekötelező jó móddal bánjatok: természetesnek fogjátok találni azon figyelmeztetésemet, hogy azon férfiut, kit a sorsrendező saját választástok utján örökös életpárul rendel, megbecsüljétekek. Annak akarata és kedve teljesítésére hát minden legkisebb alkalmat felhasználni és még gyengeségei iránt is türelmesek lenni, sőt mint házi őrangyalok az élet redőit is kiegyenlítani iparkodjatok. És így annak ellenére semmit, épen

semmit nem tenni, s e tekintetből sokszor legkedvesebb hajlamaitokat is áldozatul önként és erőltetés nélkül felajánlani, jóra intő tanácsait pedig köszönettel fogadni és teljesíteni, kedves kötelességek legyen. Így, és csak így fogjátok azt irántatok úgy lekötelezni, hogy ő viszont saját kedvteléseit fogván a tiéteknek feláldozni, végtére is a ti akaratok fog teljesülni, s ti, az engedelmeskedni látszók, valóságban urnők lesztek. Ez a mód a női uralom elérésére; a többi rút, kárhozatos és czéltévesztő.

Nézetem szerint a férfinak napnak kell lennie, mely körül az egész ház szerkezete kiszabott jó rendben forogjon; s a nő ama szende hold, mely a nap körül forog ugyan és világát attól kölcsönzi, de világít akkor is, mikor a másikat komoly rendeltetése más láthatárra parancsolván, úgy tetszik, mintha az nem is látszanék. Ha a hold, mely — mint érintém — nem bír saját világgal s csak a a naptól kölcsönzött fényben ragyoghat, a nap mellett vagy épen fölötté akarna világítani: nemde csak saját homályait tüntetné ki; míg rendeltetése mellett maradván, szerény világítása kedves és áldástenyésztő

E saját, de külön körbeni működésből már önként következik, hogy nőnek a férj — hívált hivatalos dolgaiba avatkozni kissé gyöngédtelenség. Ez a természet rendje elleni véték is egyszersmind. Ellenben midőn amaz gondredőzött homlokát bizalomteljesen nyugasztja szeretett kedvese ölébe, midőn a világ zordonságai elől a házi élet sekrestyéjébe kiván vonulni, midőn az álbarátok csalfaságait leghűbb barátjának, sorsában igazán résztvevő nejének panaszolja: óh akkor a hü nőnek hogy mi dicső feladat jut osztalékul: azt csak érezni lehet, leirni lehetetlen.

Az igazság, — mint mondani szokták, — nem mindig jó arra, hogy kimondassék; de soha szátokat másra, mint igazságmondásra férjetek irányában ki ne nyissátok. A legkisebb titkolódzás, ámitás, áltatás, vagy épen csalás, képes a legjobb házasságot is pokollá változtatni, s az egyszer megcsalatott, tehát többé nem föltétlenül hívő társat örökké gyanakodó ördöggé képezni.

De ezen őszinte magaatadás, e minden titok nélküli kölcsönös egy- sziv s egylélekiség mellett kell hogy maradjon bizonyos neme az egymás iránti tiszteletnek, miszerint soha magatokról annyira el ne feledkeztek, hogy, mintha élettársatoknak minden jó volna, valami meggondolatlan beszéd, vagy épen bántó pöreség vagy más efféle által azt tanusítsátok, mintha őket fel sem vennétek, vagy épen mellőznétek. Ilyes nem csak a kölcsönös illem, de a házassági vi-

szonyos tisztelet ellen is levén: szomorító következés nélkül nem maradhat.

A házastársi élet a legszorosabb, legszentebb barátság. Valamint hát már a házastársi választásnak oda kell irányoztatni, hogy a társak minél tökéletesebben egyformák, minél egybehangzóbbak, gondolkozásuk minél egyezőbb legyen: úgy a mi őket és senkit e földön mást nem érdekel, ugymint saját egymás közötti viszonyaikat mással tudatni nem kell, és szentségtörés nélkül nem is lehet. S ha ez mégis megtörténvén, másoktól a hallottak félreértésből, sőt némelykor kárörömből is, eltorzítva kerülnek az elárult fülébe, ilyesnek pedig az okvetetlen bekövetkező békétlenség és viszálykodás csak természetes következménye.

És mindezeket összefoglalva ismét nincs szerető anyátoknak hozzátok e tekintetben más kérélmé, mint hogy éltetek társát szeressétek, még pedig egyedül és kizárólag s a szó teljes erejében szeressétek; e szóból áll — ismétlem — minden házastársi feladatokat rövid foglalatja, melynek részleteit szerető sziv és jóakarát boldogítólag és boldogítva könnyen kifejti önmagának.

Hátra van még, hogy az anyai kötelességről is átadjam néhány intésemet szerető sziveteknek. De a czélszerű nevelés módjának kimerítését vagy leírását e helyt s tőlem: beteg anyától — reményilem — nem várjátok, annál kevésbbé pedig, mivel, ha szinte már-már egész szivem tárva van is előttetek: épen az anya nem felejtethi, hogy ti még hajadonok vagytok, és így kell, hogy némelyekről hallgatván, saját belátástok és tapasztalástok körére hagyjam fel tinektek. Csak némi gyenge vázlatok hát, miket érintek inkább, hogysem alaposan előadnék.

Annál erősebb lehetővén a lélek, minél kevésbbé sujtja le a test erőtlensége: esalatkoznak, kik a nevelést csak a lélekre szorítják s ennek hüvelyét: a testet, egészen elhanyagolják. A nevelés tehát a testre, vagyis ennek ép és erős állapotbani tartására, sőt ügyesítésére is kell hogy kiterjedjen. E fölött ész és sziv szellemi valónk főalkatrészei, és így mindkettőnek egykép nemesítésére főleg kell törekedni. Mert a jószivűt, ha kellő eszélylyel nem bír, csak sajnálhatjuk; de az okost, ha szivtelen, vagy — a mi mindegy — ha szive romlott, kerülni kell. És e nemesítést a nevelés adhatja meg, mikép a gyémántból a benne rejlő tűzszikrákat a köszörülő ügyessége csalja ki, hogy czikázzanak.

Nevelést szülők, tanítók, élet szokott adni. Minél közvetlenebb s hatályosb a szülőknek gyermekeikre való befolyása, annál szükségesb,

hogy a nevelés e nemére főgond fordíttassék; s engedjétek meg, hogy itt legelől figyelmeztesselek a jó példaadásra. Higyétek nekem, hogy nincs oly élemedett kor, melynek bizonyos tekintetben nagyobb tisztelettel tartoznánk, mint az emberek legkisebbjeinek, a gyermekeknek. Egy meggondolatlan szó, egy trágár beszéd, egy csábító példa, egy rossz tett elég, hogy a legkisebb benyomásnak is engedő, lágy viaszként hajlékony gyermeki szívbe hatván, azt meggondolatlan, trágár, rossz, vagy épen gonosztevő emberré képezze. De a mellett, a mi földolog, hogy gyermekek szülőiktől rosztat, sőt még csak rosszra magyarázhatót se lássanak semmit, e mellett — mondom — kell, hogy, mit követhessenek, tettleges jó példával is menjenek azok előttük. És ilyen különösen a gyermekek előtt folyvást meggondolva beszélés, minden jók becsülése, főlebbvalók iránti tisztelet, a haza iránti szent szeretet, az adott becsületszó beváltása, felebaráti munkás szeretet, s több efféle jó cselekedetek gyakorlása, s mely az egyes erényeket mind egybefoglalja, — a tiszta szívbéli erkölcsösség. Kivétel nélküli szabály nincs; de száz eset közül kilenczvenkilenczben fogjátok tapasztalni kedves gyermekeim! ha a világ nagy játékszínházába figyelmes nézőkként belépendetek, hogy rossz erkölcsű szülők gyermekeiből többnyire rossz, jó ritkán válik; míg ama családok, melyekben az apa mintegy a ház főpapja, az összegyűjtött háznép mintha a tul világi boldog életet már e földön elkezdte volna, egymás iránti szeretetben, hűségben, kegyességben, egy szóval „jóságban“ vetekedik. De ne gondoljátok, hogy anyátok az igaz erkölcs koreskinövésére: vakbuzgóságra kívánná bennetek ezáltal tántoritni. Ilyest, épen, mert vallásos vagyok, utálok; én a vallásosságot lelkem lelkében hordoztam s hordozom halálomig. Ez két ellenkező, mint egy Isten félese, és mellette bálványimádás; tűz és víz, menny és pokol egybe nem fér.

Mit eszközölni a szülők a nevelésre nézve elégtelenek, azt a tanítók, vagy helyesebben mondva, nevelők pótolják ki. De mikép a gyémántot csak gyémánttal lehet köszörölni: oly kétségtelen, hogy jól nevelni csak jól nevelt képes. A nevelő megválasztására tehát főgonddal kell lenni. Ezt meg is tudni választani: már neveltség jele. A nevelő az egyszerűen tanító- vagy idomártól, mint színmázoló a művésztől, lényegesen különbözik; a tánczmestert, hímezőt s más efféle mesterségűeket ha kell is, hogy a maguk nemében becsüljétek: de a nevelők felséges tisztével soha még csak össze se hasonlítottok, följük emelni pedig annál inkább irtóztatok. S ha már szerencsés valaki jó nevelőre akadhatni: azt megbecsülni, sőt tisztelni,

illően jutalmazni: a háladatosság legegyszerűs kötelessége. Mert a gyermeknek hagyott jószágot elperelhetik, a kincsét elorozhatják, de a nevelés — mint az öntudat — maradandó, s elkíséri birtokosát egészen a sirja gödréig.

A nevelés, vagy inkább nevelődés említettem harmadik neméről, melyet az élettől nyerünk, nem kétlem, szintén vártok anyátoktól tanácsot. Ámde ez épen abban áll, hogy mástól felőle nem tudhatni, mint csak is magától az élettől, vagy ha inkább értitek úgy, a tapasztalástól. Vigyázva haladni az élet nagy tengerén, legkedvezőbb széllel is soha vitorláinkat elbizakodva ki nem tární, a hullámok morájában s a csendes víz azúr-kékjében egyenlő kedélylyel evezni, a mutatkozó veszélyektől nem rettegni, ezek azok, kiknek áldástenyésztő érzetét kebelében hordozza e földi pályán eleget, zárandokolt s mert Isten úgy rendeli — rövid időn megpihenni kész anyátok. De miket leírni sem az érzet nagysága sem a tehetség csekélysége nem engedi a betegnek. A minthogy már érzem, hogy erőm lankad, s végem közelget. Vegyétek hát utolsó áldását anyátoknak, legyetek boldogok; s hogy azok lehessetek „boldogító nők, okos háziasszonyok és jó nevelő anyák“ lenni törekedjétek. Anyátok iránti tiszteletet pedig ne rivalgásokban, melyek ugyanis minél kitörőbbek, annál hamarabb végződnek, minél élesebbek, annál inkább jelei Isten akaratja elleni felzúgulásnak, de a változhatlan örök végzetben való megnyugvással, példám követésével, s beteg anyátok végszavai megtartásával tetteleg is tanusítsátok. — Isten veletek — a viszontlátásig. — — —

Keserű kín és gyötrellem . .

Szendrey Juliától.

Keserű kín és gyötrellem
Volt én nekem a szerelem,
A mi másnak életet ad,
Az hozta rám haláloamat.

Meghaltam én régen régen,
De nem nyughatom békében,
Kisértetként járok — kelek,
Keresve, mit nem lehetek,

Keresve a boldogságot,
Mire sehoh nem talállok;
Mi messziről annak látszik,
Árny, mint én, mely velem játszik.

Hogyha közelébe érek,
Rémképétől elszörnyedek,
S futok vissza koporsómba,
Uj kinóktól ostorozva.

S rám vonom a búbánat- szőt
Gyászos halotti lepedőt,
S várom, hogy az ég majd megszán,
Hogy majd meghalok igazán.

Az anyai fészek.

Flóráról.

Nem szerettem egykor itt e fészket
Messze vágytam a távolba el;
Miként feszül szélből a vitorla,
Vágytól feszült mindig e kebel.

Meggyülöltem hegyet és virágot.
Pókhálót s alatta a füvet;
Azt gondoltam, ez mind csak azért van,
Hogy kötve tartson itt engemet. . . .

S most — hogy a nagy világból megjöttem, —
Úgy elmerengek minden fölött
Azt hiszem, hogy temetőben járok,
Düledező sirkövek között.

Ábrándaim vannak itt eltemetve
Emlékversek fán s virágokon
És én, miként egy szegény bűnbánó,
Sírva fekszem itt e hantokon!

Visszajöttem.

Teréztől.

Visszajöttem mégis valahára,
Látlak ismét kedves szép hazám!
Mindent olyan ifian találtam,
Mint mikor el-messze távozám.

Zöld a hegy, és rajt a lombos fákon,
A madár oly édesen beszél,
Hogy multomnak minden boldogsága,
És keserve, bennem újra él.

A szőlőhegy lejtői oldaláról,
Lehangzik a vig munka dana
És szobámnak, a melyben születtem,
Most is ki van nyitva ablaka.

És a melyből annyira kinéztem
Hogy ha a nap alkonyodni szállt
S ablakomról elvoná magával —
Az égető fényes napsugárt.

Zöld redői most is zárva vannak,
A szobába nem láthat szemem.
Ott lakik-e a boldogság benne,
Mint lakott régenten én velem?

Van-e benne serdülő leányka,
És menyasszony, a mint én valék:
Völegénye ott van-e mellette,
Vagy már elment, vagy csak várja még?

Hová ragadsz annyi év elfolytán,
Hová ragadsz, szép emlékezet!
Mit beszélsz te boldog menyasszonyról.
S völegényről balga képzelet!

A redők hisz im lezárva vannak,
Tán kizárták benn az életet,
És lakója a rideg falaknak,
Senki más, csak az emlékezet.

Bemennék, de nem bocsát be a jtód.
 Nem ismerz már te lak engemet.
 Isten hozzád, én el nem feledlek
 Bár örökre ismét elmegyek :

Mint határod lengő délibábja
 Álmaimban képed megjelen,
 S gyönyörtelve bolyong lelke rajtad,
 Mint szerelmes, holdas éjke n.

Két nő szerelme

— Életkép a nagy világból. —

Beniczky Irmától.

A gyertyák leégtek, a madarak egyes hangjai elárulák a nap ébredését, s Armin még mindig íróasztalánál ült, fejét kezére támasztva, mély — s mint látszott — szomorú, komoly gondolatokba merülve; sötét felhők árnya borítá széles homlokát; halvány, férfiasan szép arczain tükrözék a harc, mely nyugalma feldulta, s időnkint hosszú sohajok törtek ki kebléből. Egész valója mély szenvedés jellegét viselé, s alig hinnők, hogy e férfi a boldogság tetőpontján áll, ha bus, ábrándos szeméibe, halvány arczára tekintünk. S mégis úgy volt. A múzsa a dicsőség babérvájával díszíté homlokát, a szerelem a boldogság rózsafüzérével foná körül fekete fűrtéit, a természet kitünő szellemi és testi tulajdonokkal ajándékozta meg őt, s a sors legritkább szeszélyei egyikében a költőt vagy onnal áldá meg, és holnap! . . holnap viszónlátja őt, ki után költői lelke szerelmének lángoló szenvedélyével vágyott; viszónlátandja őt, kit szeretett, mióta eszmélni és érezni tud. Ő volt a fényes csillag, melynek sugaraitól gyult fel keblében a költészet mennyei tüze, ő volt az ifjú ábrándjainak eszménykéőe, neki szentelé költészetének legszebb virágait; költői lelke észre sem vevé a mély örvényt, mely az akkor még egészen vagyontalan, egyszerű polgáresaládból számozó ifjut a gazdag, büszke báró leányától elválasztá; akkor még főálltak azon merev bérczfalak, melyeken az érdem, a szellemi felsőbbtség — bár mily hatalmas szárnyakkal birt is — túl nem emelkedhetik. Armin ábrándos képzelete aranyhidat épített, s az örvényt virágokkal hinté be; de a szerelem aranya, a költészet legillatosb virágai semmi beccsel sem birtak az öreg büszke báró, de annál többet szép, imádoóktól környezett leánya előtt.

Armin szeretett és boldog volt, hiszen Leóna azt suttogá neki egyszer, hogy — reméljen! s a ki szeret, oly könnyen hisz! És mégis mégis, rövid idő múlva Leona egy roppant gazdag öreg főurnak nyújtá szép kezét.

Armin tiszta lelke nem értheté meg az imádott leány ezen lépését; Leóna elfogadta hódolatját, feljogosítá őt azon reményre, hogy szerelmét megérté s tán viszonzozza, és a helyett, hogy vele érzendett, ki őt oly forrón szereti, ki neki adá át költői lelke magasztos érzelmeit, ki érte élni s ha boldogsága megkívánja, halni is tudott volna; — a helyett, hogy zsarnok, keményszivü atyja parancsa elöl keblén keresett volna menedéket! mosolygva nyújtá kezét egy beteges aggastyánnak! De ezen reszkető kéz egy milliót tartott kiaszott ujjai közt, és minden könyért, melyet a szép költő emlékezetére hullatott, egy gyémántot tűzött fényes barna fürtjei közé, — és a gyémántok csillogó fénye elhomályosítá az ifju képét; az élet élvezetei, a hódolatok, melyek a szép nőt mindenfelől környezék, háttérbe szoríták emlékét.

Ez első fájdalmas csalódás hideg kézzel érinté az ifju meleg szivét; a fájdalom annyira sujtá őt, hogy ideglázba esett, s míg ő a betegség lázas álmaival küzdött, s Leóna fényes nászünnepele megtartatott, egy távoli gazdag rokona meghalt, nagy vagyonát reá hagyván. Midőn ifju ereje végre legyőzte a betegség hatalmát, megtudta, mily gazdag és szegény egyszerre!

Armin nem akart Leóna közelében élni; azon tudat, hogy a másé, hogy őt örökre elvesztette, túrhetlen volt halálosan sebzett szivének. Elhagyá a fővárost, el hazáját; beutazta az egész világot, de fájdalma mindenüvé elkísérte.

Leóna ezalatt a főrangu társaság királynője lön. Ő volt a fényes nap, mely körül a nagy világ apróbb és nagyobb csillagai forgának; mindent élvezett, a mit az élet oly szép, gazdag s szellemdus nőnek nyujthat. Férje kétévi házassága után a családi sirboltba költözött, átalunni az örök álmat, s a szépsége teljes virágában álló fiatal özvegy most teljhatalmu urnője lett roppant vagyonának, s bálványá az imádók seregének, kik boldogoknak érzék magukat, hogy szerencéssek a büszke grófnő diadalkoesiját huzhatni. Ő eljutott a szerencse azon főfokára, mely a nagy világban csak kevésnek jut osztályrészü: hiusága, büszkesége, szeszélyei nem maradának betöltetlenül; mindazáltal keblében bizonyos irt érzett, melyet sem szenvedélyeinek kielégítése, sem imádóinak ezerféle bókjai

nem bírtak eltávolítani; szíve valami különös, a mindennapiság körén felül álló felé vágyódott, s gyakran belső pillantást vetett a mult idők felidézett képére; Armin neve fényes csillag gyanánt tündöklött az irodalmi égen, s tekintete sokszor vágyódva irányult e szép csillag felé. Képzelve a szerető és szenvedő költő alakját varázs-színekkel esetelé le lelke előtt, s forró szívének szenvedélyességével csüngött e képen; ő ez ifjút szeretni hitte, s e szerelem újra föléledt keblében; az ohajtás forró vágygyá növekvék, s e vágy elérhetésének lehetlensége hatalmas szenvedélyre fokozá őt. Armin holléte ismeretlen volt előtte.

Honvágytól üzetve ezen időtájban érkezett vissza drága hazájába a költő; a fővárostól nem messze eső izletes mezei lakában találjuk őt, bus gondolatokba merülten, kétkedés közt ülve íróasztala előtt. Leon a az ő visszajöttét felfödözé, remegő kézzel nyult tollhoz és irt nekie; előtte fekszik most az illatos, aranszegélyü levelke, a kuszált sorokon látható, hogy a kéz, mely ezt ír, reszketett; látogatásra kéré őt, hogy neki le-hessen szerencséje a hazába visszatért költőt először üdvözölni.

Armin sokáig némán nézett maga elé. — És mégis, mégis viszonlátni ohajtja őt ezen akaratos szív! — füzé odább gondolait hangosan — és ha hitemet elvesztem? Fényben neveltetve föl, bókokkal tulterhelve, betegesen fölzigatva a szív kívánalma s a világ követelése közti szomorú ellentét által; talán csalódva érzelmeiben, melyek igényeit nem elégítik ki, — szíve valódi szerelem után eped, — mint az enyém — mégis, én félek őt viszonlátni!

Armin ismét sötét gondolatokba merült, mig végre fölserkenté a kívül fölébredt élet, s magához térve, némi erőmegfeszítéssel elüzte mind a gonosz kétséget. Midőn az ajtón kilépett, Dalila közelge feléje:

— Isten áldjon uram! hol kívánsz reggelizni? — kérdezé, s fris, gyermekies tiszta hangja lecsendesíté Armin belviharát. Ő e leánykát, mint alig 14 éves gyermeket, Abyssinia pusztáin félholtan lelven, magához vevé, kinek is szülői egy ellenséges néptörzs beütésekor vesztek el. Armin kedvelé e leánykát, a pontos, érdek nélküli ragaszkodás jól esett lelkének; felügyelete mellett e tiszta gyermeklélek minden bimbaja illatos virággá fejlődött. Dalila ragaszkodék hozzá, mint fény a köhez, öntudatlanul, elválaszthatlanul; ő megőrizte vagyonát, követé lépteit szárazon és vizen; hazája, multja és jövője benne öszpontosulának. Arminra pedig jót tett közelléte, ittléte gyakran fölvidítá és földerité.

— A kertben, — válaszolt az ifju nyájasan, megsimogatva a leányka fekete fényes fürtjeit.

Dalila elhelyezé az illatos mokka-italt a virágtelt ákáczok árnyába. Armin szemei a gyöngéd termet kecses mozdulatait kísérték, s ismét borus árny vonult át homlokán; a leányka odanyújtá az értékes, finom illatu syriai dohánnyal megtömött csibukot, s a kövér fűbe ült.

— Dalila, — kezdé meg a szót Armin, kis s szünet mulva, — Dalila, neked urnöd leend; fogod-e szeretni uradnak urnőjét?

— Bizonyára, — válaszolt a leány, nagy, sötét szemeit reá emelve, — mert ez uramnak akarátja, s ő uramnak áldása leend.

— És fogad-e őt, mint engem, törhetlen hűség, és készséggel szolgálni?

— Én akkor is neked szolgállok, s neked szolgálni az én kedves hivatásom e földön.

Következő napon a fővárosba utaztak. Hangosan dobogó szível lépett Armin Leóna lakának széles márvány lépesőzetére. Előtte állt az, ki egykor lelkét betölté, — a mult elenyészett emlékezetéből; szépsége, ragyogása, delejes pillantásának hatalma, öröme, szavának kedves csengése, a fény, az illat, mely mintha belőle sugárzanék, s mindaz, a mi környezé őt, ezerféle varázsszal hatott lelkére, s belsejében sajtásággal boldogságot érzett.

Uj, soha nem ismert élet tárult fel most Armin előtt; Leóna szerelme az örömek tengerével árasztá el őt, s ez egészen átadá magát a boldogító mánornak, melyben összeolvad a mult, jelen s jövő; résztvett a fővárosnak minden kábitó, fényes élveiben, s ha néha féltékenység lopózott szívébe, hozzá lépett a nő oly sugárzón, oly bájolón, s tudakolá: Mért szomorú tekinteted? csak végetted ékesítem magamat, mert az engem környező valamennyi férfi között csak téged látlak, s győzelmeim a te diadalaid.

És a daemon elhallgatott; mindazáltal mindig többször jövének elő e szomorú pillanatok; Armin Leóna szerelmével nem idejét, hanem életét akará betölteni; teljes joggal, melyet a világgal megosztani nem akart, kiváná őt magáénak mondani; Leóna azonban minden ilyes czélzásokat ügyesen kikerült:

— Mért e kételkedés? Nem vagy meggyőződve irántadi szerelmem véghetetlenségéről? — kérdé a szép asszony, fehér kezével elsimitva ifja homlokáról a fürtöket.

Dalila a szerelem éles szemeivel észrevehé, hogy ura kétség közt szenved s gyakran ő lett a kiengesztelő angyal, kinek gyöngéd keze a szerető szívek közt emelkedni kezdő válaszfalat lerontani megkísérté.

Ekkor azonban a főváros társaséletének egén új, fényes meteor jelent meg, mely mindenki figyelmét magára voná. S . . . herczeg, a párisi szalonok egyik legveszélyesebb liona, mindazon tulajdonok birt, melyek szükségesek arra, hogy valaki a Haute Crème üres látszéletében nevezetes szerepet játszassék. Hogy Leóna a herczeg figyelmét kinyeré, természetes volt; a legfinomabb világfi ügyességével közeledett feléje, s csakhamar fölvetetett a grófnő legbizalmasb körébe.

Arminra nézve a herczeg társasága türhetlen volt; jól látta, hogy ennek figyelmét Leóna magára voná, a barátságos, leeresztkedő modor pedig, melyet a herczeg ő ellenében használt, érzékenyen sérté büszke lelkét. Leóna semmit sem tön barátjának vigasztalására, megnyugtatóására: a herczeg előtte új volt, s ez újság reá ellenállhatlan ingergyakorolt; igénye szenvedélylyé vált, s ez semmi osztozást nem ismer. Armin nem maradhatott e fölött sokáig bizonytalanságban, — s azon arányban, a mint nőtt a veszély őt elveszteni, nőtt a vágy is, őt megörizhetni.

Belső nyugalmit fölemészté e vihar, változékony, szeszélyes lön, s miatta szolgálai szenvedtek, maga Dalila sem volt képes őt lecsillapítani. Szomoruan lépett ez a grófnő elé, kérve, hogy engedné meg előbbeni urához visszatérni, kit betegnek mondott, s kit ápolni szent kötelesség. Leóna először megtagadá kérelmét, később azonban megengedé nekie a visszatérhetést; Armin megtudá ellenállását, s nem akará Dalilát visszafogadni, Leónának néhány észrevétele reábirá őt Dalila eltávolítására. Ez térdre esett előtte, könyörgött és zokogott, ő mindazáltal szilárd maradt.

— Nem messzire fogsz tőlem távozni, nyári lakomban tartózkodol, s ha szükségem lesz reád, hivatni foglak; itt úgy mint ott, hozzám tartozol, — szólt Armin nyájasan fölemelve őt. Dalila az ifju kezét ajkaihoz nyomván, eltávozott. Midőn egyedül látta magát, a szőnyegre ült, s karjait csöndes megadással mellére kulcsolván, suttogá a Korán szavait: „A ki szeret, és lemond, és hallgat, és meghal, az vértanu gyanánt hal meg.“

A szakadást azonban, mely a szeretőket elválasztá, Dalila távozása nem egyenlité ki; Armin mindinkább visszavonult a nélkül,

hogy feladná a helyet, melyet Leóna hajlamában elfoglalt, — közte és a herceg közt gyűlölség keletkezett, mely minden pillanatban kitöréssel fenyegete. Leóna ezt nem látszott észrevenni, s a mitől tartani lehetett — rövid idő múlva megtörtént. Armin tevő a kihívást, s a herceg ezt nyugodt büszkeséggel fogadá el; találkozási helyül a költő közel fekvő mezei laka választatott.

Midőn a párviadalt megelőző estén Alfréd herceg a grófnőtől bucsut vőn, sokkal izgatottabbnak látszott, mint egyébkor, mit a grófnő önmagára magyarázott, miután a történeteknek sejtelmével sem birt.

— Tehát holnap estére — mondá, szerelemtől sugárzó tekintetet lövellvén a hercegre.

— A grófnő képe megoltalmaz a viszonzlítás pillanatáig, — válaszolt ez, mélyen fölindulva, s megragadván a szép kezét, viszonzá az ő szorítását.

— Édes, szeretett hölgyem! — suttogá Alfréd, forró csókot ejtvén kezére s távozott.

Leóna lelkét sötét sejtés fogá el; egy perczig mintha a földből nőtt volna ki, mozdulatlanul állott; de csakhamar legyőzve érzelmeit, visszatért a társaságba.

Arminra nézve a bucsuvétel lehetetlenné vált, ő este mezeilakába távozott, bezárkozott szobájába, honnan midőn reggel szokottnál későbben kilépe, Dalilát a küszöbön ülve találta, mert a gyermek tekintetét nem kerülé ki szeretett urának izgatottsága.

— Te beteg vagy uram, s Dalila jogával akar élni, — mondá, könnyes szemeit reá emelve.

— Nem, kedves gyermek, — válaszolt Armin szelíden, — hanem rosz nap áll előttem, bár ez is csak órákból áll, mint a többi.

Ekkor bejelenték a herceget. Mindketten a park felé irányzák lépteiket. Aggodalmasan követé őket Dalila, kik fegyvereket választának, s egymás átellenében fölállva, felvont pisztolylyal közeledének egymáshoz.

Dalila nem érté, a mit látott, csak végtelen aggódás lépé meg s a csalit közül előrohant.

A lövés dördült, — Armin térdre, Dalila föléje roskadt; a herceg orvos után kiáltott, ki megvizsgálá a sebet. A golyó a jobb oldalba nyomult, s a vérvesztés megfosztá eszméletétől a sebesültet, és lakába vitetvén, Dalila nem távozott soha ágya mellől.

Midőn a hercege a városba ért, Leónához kívánt menni; nyugtalanság üldözé, szomorúság nyomá szívét; nyugalom- és vigaszra volt szüksége, s mindkettőt csupán nála lelheté föl. Heves izgatottsággal, mely szemeinek sajátságos varázst kölcsönzött, lépett a terembe; a grófnő egyedül volt. Soha sem látta még szebbnek, mint most. Ekkor eszébe jutott, hogy birhatásaért kockáztatá életét, s a tűz, mely ereiben égett, lángoló szerelmi szavakban ömlött ajkairól, s a nő elragadtatva hallgatá. Az órák repültek s midőn a hercege örök szerelmi esküt vőn a szép nő ajkairól, és ezt a boldogság alatt elkábultat, hangosan dobogó szívéhez szorítá: az óra egyet ütött éjjél után, s még egyszer esküt cserélve elváltak.

Máskép folyt le a sebesült éje. Az orvos a legnagyobb gondoságot alkalmazá, s Dalila szemei kimondhatlan aggodalommal függének az orvos vonásain, s ezek semmi vigasztalót nem jelentének. A betegnek mindenek előtt nyugalomra volt szüksége. Szótlanul virrasztott Dalila; szótlanul ült szeretett ura mellett; szemeinek minden pillantását, ajkainak minden mozdulatát figyelemmel őrizte. Az orvos is csak őt tűrte a teremben, belátván, hogy oly ápolást, mint az övé, nem lehet felülmulni. Éjjél tájban a sebláz a legmagasb fokra hágott; a megzavart értelem előtt majd vidám, majd szomoru képek lebegtek; ugy beszélt, mintha álmodt látna, — de senkit meg nem ismert.

— Te vagy az angyal, ki fényt lövelve hajolsz fölém? — töredezé Armin, merőn nézve Dalila arczára.

Lázás nyugtalansággal tekintte körül, Dalila megigazítá párnáját, s a beteg ismét feléje fordult s boldogan mosolygva mondá:

— A te pillantásod, Leóna, nyájas, mint szerelmünk legszebb napjaiban. Nyujtsd ide kezedet. — És Dalila odanyujtá kezét, melyet ő görcsösen ragadott meg.

— Esküdjél nekem, hogy engem szeretted és szeretsz, Leóna, esküdjél nekem! — esdeklé remegő hangon, s a leány könyezve suttogá:

— Esküszöm neked!

— S egyedül csak engem szerettél?

— Egyedül csak téged!

— Így hát légy te egyedül szívem királynéja örökké! — suttogá, szemeit lehunyva; a beteget boldogság s üdvösség fogá körül, gondolatjai virágok lettek, s lelkén mennyei hangok vonultak át. Az óra egyet

ütött éjféli után. Armin hirtelen megrázkódott, könnyü rángatózás cikázott keresztül vonásain, — meg volt halva.

Dalila a kétségbeesés sikoltásával szökött fel, azután nyugodt lett, mint Armin; vonásain, mint ezéin, végzetlen nyugalom terült el. Nem távozott tőle, míg csak a sirba nem tették. Midőn egyedül maradt, letérdelt sirja mellé, leoldá nyakáról Faki talizmánját, hazájának és gyermekkorának ez egyetlen megőrzött ereklyéjét, mely honabeli mérget tartalmaz, mit lenyelt s a sir fölé hajolva, várta halálát a puszták gyermeke. Nem sokáig kelle várnia, halkán suttogá a Korán néhány versét, s utolsó szavai voltak: „és hallgatva meghal.“

A köztisztelőben álló, ünnepeket költő halála mély részvétet keltett föl, — Daliláról nem beszélt senki sem. Armin szomorú vége regényes szint kölcsönze Leóna s Alfréd viszonyának, s nem maradt többé titok a világ előtt.

Leóna egészen odaengedé magát a szenvedély mámorának, talán el akará némitani lelkismeretének szavát; hanem szenvedélye, mely legmagasb pontra ért, meg nem állapodhatott ezen, a világ zaja újra jogaiba lépett.

Alfréd Párisba tért vissza.

Leóna még sokáig volt a főváros legszebb, legbájosabb hölgye, szalonja vezeté a divatot és elegancé-t, — míg végre más, új, ragyogóbb csillagok háttérbe szoríták.

Egy szó a magyar viselet érdekében.

F. Zsuzsannától.

Az utóbbi időkben a társas körök beszéd tárgyává vált a magyar viseletnek — kivált a nők részéről történt elhanyagolása; — és a tapasztalás valóban úgy mutatja, mintha nőink és hölgyeink a nemzeti öltözetet is immár a változó divat uralma alá helyheznék.

Eltérve az idők szellemétől, — mellözve e nemzetnek, — a nyilvános élet mezején elvitázhatatlanul bebizonyított roppant erejét, nem említve a benyomást, mit jellemének kitartó szilárdságával magára a külföldre tőn, elhallgatva azt, miként ez idő szerint sem a polgári, sem a társaséletben nem szabad oly mozzanatnak, — az agyban oly gondolatnak, a szivben oly érzelmenek fölmerülni, mely a nemzeti érzés

s jellemszilárdságnak a közvélemény előtt hanyatlását csak sejtetné is, — mellőzve mind ezeket, legyen szabad csupán azon nemes büszkeségre utalni, mely fajunk vérébe oltva van, — s a mely talán inkább a megsemmisülésnek nézne nyugodtan elébe, semmint az ingatagság bélyegét engedné sütni homlokára. Azon kor, midőn a magyar csak egy öltözetet ismert, és azt büszkén nevezte nemzeti öltözetének, úgy látszik, a hosszú idők mohával takart sírban nyugoszsza örök álmait; azóta sok század röpült el, s az ugynevezett civilizatio lemosta rólunk az eredetiség zománzsát, a divat, mint annak pajzán gyermeke, önkénytelenül sodort játékaiközé, s a magyarnak nemzeti öltözete legfeljebb már csak mint diszöltözet szerepelt.

A folyó 19-ik század azonban e tekintetben is történelmileg nevezetes időszakot teremtett; a szenvedések sok oldalú csapásai között egymás után látván e nemzet magát ősi jellegeitől megfosztatni, egyszerre uj szellem lengette át, s miként ha a sziveket a fájó érzelmek előtt összeszorítani, azokat ez által megedzeni, s magát csapások közepett vérteznii ohajtottá volna: egy percz alatt felöltötte magára eldődeinek lovagias nemzeti köntösét, alkotván abból általános viseletet, uralkodót ugy a magasak palotáiban, mint a nép kunyhóiban, hogy ez alatt eredetibben dobogjon a magyar szív, élénkebben gondoljon vissza az elmúlt időkre, és határozottabb állhatatossággal várja jövőt.

Voltak ferde fogalmak, melyek ezt tüntetésnek keresztelék, pedig ebben nem tüntetés, hanem csak a magyar jellegnek az idők szelleme általi teljes kibontakozása volt.

Ekként történt, hogy a divat uralma egyszerre elnémult, és a magyar, öltözetében is csak magyar lön, sőt büszkén tapasztalható, miként újból felöltött nemzeti köntöse a nagyvilág külföldi divatcsarnokában is megbámultatott.

Ily körülmények között nem volna-e megboesáthatlan könnyelműség: leöltetni azt ismét és alárendelni a divat hatalmának azon köntöst, mely minket nem csak joggal illet meg, hanem a melyhez tiszteletteljes kegyeletnek kell csatlakoznia! Hiszen ha a jövő (mitől Isten óvjon) ismét elhervasztja a boldogság virágait, legalább a jelen komoly idő nemzedéke legyen hű mindenekben magához, külsőségben ugy, miként bensőségben, hogy ne legyen egy vonás sem ennek életében, melyre a közvélemény s a világ ítélete a következetlenség bélyegét nyomhassa.

És valóban föl kellene jajdulni a komoly megrovásnak, ha

épen e hazának női és hölgyei kezdenék meg a magyar viselet elhanyagolását, ők, kik természeti alkotásuk s rendeltetésüknél fogva a tettek terén sokat nem mutathatnak föl, de a kiknek minden alkalmat, mely honleányi érzületüknek tanuja lehet, megragadni, s példaadásuk kitartóságával mindenütt, hol a kebelnek tiszta sugalmi felszólalnak, őrszemlelkeként lépni föl, szent kötelességük, hordván ajkaikon a biztatás szavait, s beölelve kebleikbe a nemzeties érzelemnek minden gyökérszárait; hiszen ezeknek leggyöngédebb, leghűbb tanyája a női sziv lehet, melyben azok ha megfogamzanak, egy egész nemzedéknek adhatják át tápláló gyümölcseiket! —

Végre egy szót azokhoz, kik a magyar viseletben némi kényelmetlenséget vélnek fölfedezni, és azokhoz, kik ez ellen pénzügyi szempontból hoznak fel nehézségeket.

Az elsőre, kivált a nők világában befelelni könnyű, hiszen a magyar válltok, az ugy nevezett pruszlik, a derékhoz simúlnak ugyan, de távolról sem idézhetnek elő több feszességet, mint a francia divatban élt ruha derékei; a felöltönyök, menték, szűrök pedig hasonlíthatlanul célravezetőbbek, mint voltak a schawlok, mantillek, wiklerék s több effélék; külső csin és izlésben pedig, azt hiszem, az elfogulatlanoknak általános ítéletét mondom ki, ha állítom, miként a magyar viselet minden más nemzeti divattal biztos versenyre léphet.

A második nehézség eloszlatása egyedül rajtunk áll; hiszen ha a magyar beelégednék saját szorgalmának termékeivel, mennyit nem nyerne a felkarolt nemzeti öltözet kitünőleg eredetibb és bensőbb jelleg! Ha nőink és hölgyeink legyőzendik a fényűzés zibbasztó uralmát, ekkor olcsóbb viselet a magyarnál nem leszen, és erre a vezetés hatalma a magasabb körök kezeiben lévén letéve, onnét a példaadás sok áldást árasztathatna az imádott hazára.

Legvégül szabadjon észrevételt tenni azon módosításokra, melyek tapasztalás szerint a női öltözékekben egymást felváltva tűnnek elő. Ha, és a meddig ezek a magyar viseletnek eredeti típusát meg nem támadják, és csupán a kényelem lehető megszerzése, avagy a czélszerűség biztosítása körül forognak, ugy, és addig azok, szerintem, megrovás tárgyait távolról sem képezhetik; de ha a kérdéses módosítások által a magyar viselet a divat játékvá aljasíthatnák, ekkor jobb azt egészben eltávolítani magunktól; mert az én hitem szerint a nemzeti öltözet elferdítése épen oly megbocsáthatlan, mint midőn a csengő, dallamos, és már

eléggé gazdag magyar nyelv a miveltség álszine alatt idegen szavak beszövése által czéloztatik felczifráztatni.

Mindkettő egyiránt oly kincse a nemzetnek, melytől az akarat szilárdsága mellett soha meg nem fosztathatik, és ha ezeket egyesek dobják el maguktól, súlyosb megrovást érdemelnek akármely másban vétkezónél; mert ők a polgári élet mezején olyannak megsemmisülését segítik elő, mi nem egyesek, hanem egy egész nemzet sajátja.

Részletekbe ezúttal tovább nem bocsátkozom, és ezen szerény sorokat azon ohajjal fejezem be, vajha többen lépnének föl ez ügynek apostolai gyanánt! s vajha azoknak szózata termő földben gazdag fölvirágzást nyernének! min, ismerve hazánk hölgyeit, kétkednem bűn nélkül nem szabad.

Szökrák

I z i d ó r á t ó l.

I.

Élő halott a szerelmem,
Mélyen szivembe tettem. z
Él, de mintha halva volna,
Szivem az ő koporsója.

II.

Oh szeress csak, szeress engem kedvesem,
Hogyha szeretsz, hűségedet nem esdem.
A szerelem égi virág bimbója,
Mely a hűséget már magában hordja.

III.

A szerelem
A szerelem
Egy vadrózsa . . . .
Töviseit
Büszkén hordja.

A szerelem
A szerelem
Gyilkos virág . . .
Méze méreg! . . .
Méreg-virág . . !

IV.

A kit szeretünk, az szívünkhöz van növe,
S ha az meghal, oda szívünknek egy része
Hogy ne fájna hát, ha szívünket széttépik,
Ha annak egy részét a földbe temetik . .

V.

Csendes tenger volt a lelkem
Sajka rajta a reményem
Búm a tengert felzavarta,
S remény sajkám összezuzta ! . . !

VI.

Szerettelek és még most is szerettelek.
S ha a csillagok a földre esnének :
Az elhaló világ végperceiben
Is ott csüggne szívem hű szerelmeden.

~~~~~  
**Bár halna meg . . .**

Wohl Jankától.

Bár halna meg minden virág,  
Mielőtt lassan hervadoz —  
Szépsége emlékére is  
Fonnyadtsága árnyékot hoz.

Lehet az első szerelem  
Után is még feltámadás,  
De ez már földi érzelem,  
Nem Isten szötte szent varázs.

Bár törne meg minden kebel,  
A míg szerelme még egész ; —  
Mert annak égi fényköre  
A kiábrándulásba vész.

S melyben már egyszer volt halott,  
Örökké érzi a kebel :  
A sirt új virág futja be,  
A szellemet nem űzi el.

~~~~~  
Szeretnék . . .

Szeretnék úgy, mint egykor
Emlékezni reád,
De emlékemnek hurja
Már dalhangot nem ad.

De oh, szívemnek lantja
Nem bírja el neved !

Szeretnék úgy, mint egykor
Zengni szerelmemet,

Szeretném úgy, mint egykor
Dallni fájdalمامat —
Azt sem lehet, — mert könyim
Elfojtják hangomat.

Lelkem néha. . .

Fatimétől.

Lelkem néha elborong,
Messze szép világba száll,
Hol a méla dal fakad
Érzeményim lánginál.

Hol a csermely busan szól,
Az agg cserék sohajtnak
És szerelmet zengenek
A lágy esti fuvalmak.

Hol bájlón mosolyg az ég,
És örök tavaszt lehel
S a rózsá hajnalalmát
Suttogja szellőlebel.

Hol érez a virág s a
Rózsabimbó könnyezik,
Mídmön a szelid lepke
Nefelejcsről álmodik.

Hol nem dalol madár, de
Felzokog a csalogány,
A halvány bérczpatáknak
Mély siralmas hangzatán.

És hol a setét felhő
Napsugárba öltözik . . .
Lelkem oda beh gyakran,
Oh beh gyakran költözik!

Remény!

Fatimétől.

Napjaimnak fénytükrében
Oh mondd, miért mosolygsz felém?
Képzetelek habvirága
Te délibábos tunemény!

Ha viharzó éjeimben,
Mídmön utánad nyul e kéz,
Bájsugárod elbucszuva
A néma ködhomályba vész! . . .

Ne nézz reám!

Fatimétől.

Ne nézz reám beteg fiu, szemlángod kárhozat,
Ott, hol a szívnek csak halkán dobognia szabad,
Hol az arcz bánattól szentelt halovány rózsáira
Még a szent könnynek is csak titokban kell lefolynia.

Vasgyúró kapitány.

Beszélyke,

Szokoly Hegedűs Irmától.

Két év előtt még állandóan falun laktunk, nem is annyira falun, mint valóságos remeteségben, mit kivált a rideg téli hónapok alkalmával állithattunk.

Lakásunk egy ódon várkastély, barna falakkal, tetején csikorgó szélkakassal, s boltozatos, góthives szobákkal, melyeknek kétszázad előtt készült butorait szüléim csak azért nem cserélték ki ujakkal, mivel lakásunkat mindig Pestre készültünk áttenni.

Ez a várkastély egy kies dombon emelkedett föl; mögötte tágas, leginkább fenyűkkel beültetett angol kert, s azon túl a kigyóalakban kanyargó Ipoly folyó, melynek völgyére a második emelet ablakaiból igen szép kilátás nyílt.

Mert az épület első emeletéről még lépcső vezetett föl egy tágas, sötét tekintetű szobába, ez keskeny folyosó által összeköttetésben volt a kastély tornyával, mely a hajdani lovagkorban talán börtönül, vagy védmivül használtatott.

A ház földszintét a gazdasági osztályok s a cselédek foglalták el. Mi az első emeleten laktunk, s a második emeleti szobáknak csak akkor volt lakója, ha vendégeink, kik éji szállásra is nálunk maradtak, nagyobb számmal gyűltek össze.

Mielőtt azonban beszélykém elmondásához fognék, egy körülményt meg kell jegyezmem. Még alig voltam hazánk bármely vidékén, hol a népnél egy vagy más babonás szokásra, vagy valami kisértetes történetbeni hitre ne találtam volna, mely hitben azonban a műveltebb osztály is nem ritkán osztozik.

Az ily kisértetes történetek legkedvesbb fészke természetesen mindig egy-egy történeti emlékü hely, vagy olyan épület, mely régisége vagy elhagyottságánál fogva némi rejtélyes színezettel bír.

A várkastélyról, melyben laktunk, szintén keringtek efféle kisérteties regék, melyeket a környékben minden ember tudott, s melyet mindenki szeretett elbeszélni. A köznép borzadva szokta azokat elbeszélni, a műveltebbek kétkedve hallgatták, csupán mi, a borzalmas hely lakói kacagtuk azokat.

E rémes történetek emlékei kivált az említett, sötét tekintetű másodemeleti teremhez szövődtek.

Ezelőtt mintegy háromszáz évvel hatalmas magyar lovag lakta e kastélyt a rege szerint, ki hazáján kívül legjobban szerette e földön egyetlen leányát, a szép s fiatal sötétszemű Jolánt.

A véres kardot azonban szerte hordta a király hirnöke az országban, s minden vitézt Mohács terére szólított a törökkel szembe szállani.

Az öreg lovag is felölté rozsdásodni kezdő páncélját, kardját dereka köré övedzé, lányát Isten ótalmába ajánlotta, s az ellenség elé sietett.

Ott veszett ő is az ifjú királylyal együtt. Mig az atya a hon üdvéért harc síkra szállott, az alatt az ármány felhasználta az alkalmat. Endre, Zápolya kedvenceinek egyike, ki régóta hiába ostromlá Jolánt rokonérzelemért, s ki az öreg lovagtól hiába kéré leánya kezét, most egy éjjel czinkostársaival titkon megrohanta a várkastélyt, hogy elragadja azt, kiért keblében lázas szenvedély égett.

Azonban akadályra talált; az ajtók s kapuk zárva voltak. A férfiak mindnyájan csatába követték urokat, s így Jolánnal csak a nőcse lédek maradtak honn. Ezekkel nem soká védheté magát a támadók ellen, s csupán az erős ajtóknak bízott.

Az ajtók azonban rövid idő múlva engedni kezdetek a durva erőszaknak, s Jolán kétségbeesésében tört ragadott kezébe s az utolsó, a másodemeleti sötét tekintetű, ivezetes terembe menekült.

Endre mindig nyomban követte őt, s Jolán, hogy megmenekedhessék üldözjétől, egy szökéssel az ablak párkányán termett, hol — míg baljával az ablak kerestzfájába fogódzott, addig jobbival ellene felé irányozva magasra tartá az éles tört, kész levén inkább a mélységbe leugrani, hogysem gyűlölte hatalmába kerülni. Endre e látványon felkaczagott.

— Hiába iparkodol tölem elrepülni, szelid galamb, már kezeim közt vagy! — mondá, s ő is az ablak párkányára rohant, hevesen ölelte át a remegő, de nem félénk leányka karcsú derekát.

Jolán végkétségbeesésében villámgyorsan merité törét Endre szívébe, de ennek holtteste magával ragadá őt is a mélységbe, hová életlenül ért le.

A várkastély most hosszú időre gazdátlan elhagyottságba jutott;

később királyi adomány útján egy véres emlékü spanyol-német tábornoknak ajándékozott, kinek halálával majd egy, majd más család kezére jutott.

De ama szomorú esemény óta a másodemeleti sötéttekintetű szobában minden éjjel megjelen Jolán és Endre kinembékült szelleme, s a környékbeli lakosok közül akárhányan vannak, kik megesküsznek reá, hogy már élő szemeikkellátták a fiatal lányt, lobogó fehér öltönyben, kuszált hajjal, merev szemekkel, halottszínű arczczal, kezében magasra emelt törrel.

Idáig a rege.

* * *

Egy csunya zivataros januáriusi napon a közel s távolabb vidékről sok vendégünk, — jó barátok s rokonok, — érkeztek hozzánk, mert más nap kellett anyám névnapját megtartanunk, mi családuink körében mindig nagy ünnep volt.

Vendégeink közül csupán egyet említek meg különösen: az reg Vasgyúró Bálint bácsit, a mint őt általán neveztük.

Vasgyúró Bálint hajdan osztrák szolgálatban volt, később a magyar hadseregnél mint kapitány szolgált, s több sebet kapott. Rettentetlen bátorsága és hősiessége a vele együtt szolgáltak közt általánosan bámultatott; de Vasgyúró bácsinak ezen kitünő katonai erényei mellett két nagy hibája volt: először köszvénye, mely egy térdébe fúródott golyótól származott, s mely miatt a tánczra, a hölgyek ezen kedves mulatására egyáltalán képtelen lett, s mely miatt a társaságokban jobbra székhöz volt kötve s arra kényszerülve, hogy az éltebb asszonyságokat s öreg urakat elbeszéléseivel mulattassa.

Másik nagy hibája abból állott, hogy elbeszélései, örökké saját hősi tetteit, bravourjait, rettentetlen bátorságát tárgyalák s állították a legnagyobb világításba. Ilyen elbeszélések után természetesen általános bámulás és csodálkozással kellett a hallgatóknak adózniok, mit az ismerősök, kik egy-egy kaland elbeszélését már százszor is halották, végre ropantul kezdtek únni.

— Csak egyszer sütem fel, — szokta volt mondani. — A forradalom után darab ideig egyik özvegy hugomnál tartózkodtam, kinek szállásán az ablakok földszint az utcára nyíltak.

Nyári estéken az ablakokat okvetlen ki kell nyitni, s mi csak-

hamar észre kezdtük venni, hogy a szobákból egy és más becses tárgy elvesz. Mindezeket a szemtelenségig vakmerő pesti tolvajok orozták el a nyitott ablakokon át. „Várjatok csak! — gondolám, — majd rá szedlek én benneteket“, s azonnal tervem kiviteléhez láttam. A nyitott ablak közelébe egy széket helyeztem, s annak karjára hugom kétszáz forintos shawlját, hogy általa a tolvajok étvágyát ingereljem, míg magam meztelen karddal a függönyök mögé lesbe állottam. Egyszerre csak megpillantok egy hosszú horgos végű botot az ablakon benyúlni. „No most ugyan elesíplek!“ de alig gondolám ezt, a shál a bottal együtt már eltűnt. Kirohanok az ajtón, ki az utcára, karddal kezemben, — de a tolvajnak már se hirt se nyoma nem volt. Különben hogy hadi taktikám ekkor nem sikerült, annak nem rosz lábam, hanem a tolvaj gyors futása az oka!

E kis kalandját ma is elbeszélte Vasgyúró bácsi; de hogy a homály, melyet ezen beszéde hősiségére vethetett, eltűnjék, utána rögtön oly történeteket hozott szőnyegre, melyek szerint rendszeren ő egy maga egész ellenséges regimentet elfogott.

Az est már jó messzire haladott, s míg a fiatalabbak tánczoltak vagy társas játékokkal mulatták magukat, addig az öregek a kandalló lobogó lángja körül szüresölék theájukat.

Többen, kik messzebb útról jöttek, már szobáikba kezdetek vonulni, s a közelebb lakók kocsijaikat parancsoltatták elő.

Vasgyúró kapitány is előparancsoltatta egylovas cseléjét, melyet akkor is igénybe szokott venni köszvényes lába miatt, ha csak száz lépésnyire is kellett mennie.

A cseléd azonban azon jelentéssel jött be a terembe, hogy a háztól ez éjjel egyáltalán senki sem mehet el, mert a hófúvás behordott minden utat, az éj koromsötét, s a hó most is kövér pelyhekben csapódik mindenhová.

— Most már önnek akarva, nem akarva is nálunk kell maradnia, — mondá anyám kötekedve. — Különben is ezen csak örülhet az egész társaság, mert Vasgyúró bácsi megvédend minket, ha e zivataros éjben valami bajunk történék!

— Isten neki, hát maradok, csak mielőbb jó kényelmes ágyhoz juthassak, — viszonzá a kapitány önmegadással,

— De majd minden szobánkat a hölgyek foglalták el, — jegyzé meg anyám, — a férfiaknak pedig két szobában közösen matrácokat teri-

tünk a földre; ezt pedig Vasgyúró bácsi egyáltalán nem fogja kényelmesnek találni.

A kapitány kissé gondolkodott. Végre elhatározottsággal mondá:

— Biz én inkább neki vágatok a hófuvatagnak, hogysem földön háljak.

— Még egy mód van benne, hogy Vasgyúró bácsi itt maradjon, — veté közébe egy csintalan menyecske.

— Úgy itt maradok.

— De nem szabad ám önnek félnie!

— Én félni!? — kiáltott fel a chevalier sans peur et sans reproche, szemöldeit összehúzva s kissé neheztelő hangon. — Vasgyúró Bálint huszárkapitány teljes életében nem bírta megtanulni, mit jelent e szó félelem! — mondá, s egész alakja méltóságosan kiegyenesedett, bár köszvényes lábaival ez nem kis feladatába kerülhetett.

— Úgy tehát ön a másodemeleti szobában fog hálni, — jegyzé meg gyorsan a kis menyecske.

— Hisz ha ön nem fél, akkor Jolán és Endre szelleme egyáltalán nem háborgathatja! — mondá utána Nelli unoka-nővérem. — Úgy is azt hallottam, hogy a lelkek léptei semmi zajt sem szoktak okozni.

— Nevetséges regék! — mormogá a kapitány. — Ha én egyszer alszom, miattam mindazok szelleme megjelenhetne, kiket jó kardom a más világra küldött, s mondhatom, hogy ez szép kis armádia lenne.

El lön tehát határozva, hogy a kapitány a sötét tekintetű gothivezetes szobában fog alunni. A csintalan menyecske s unoka-nővérem erősítették legjobban, hogy hiszen oly hős, mint Vasgyúró bácsi hogy is félhetne! De e mellett mosolygó szemekkel titkon integettek egymásnak.

A kapitány még megivott egy pohár erős puncsot, mint mondá: „pro dormitorio!” s ezzel bucsút véve a társaságtól, nyugodni távozott. Öreg szolgánk kísérte őt fel az emeletre.

A szobába érve, az öreg Mihály egy régi divatú asztalon tette le a két égő gyertyát. Úgy látszott, hogy e helyen maga a szolga sem érezte magát jól, mert csakhamar jójszakát kívánva, gyorsan távozott.

A kapitány körültekintett.

A régi, ivezetes szobában nem volt semmi feltűnő, de most itt mégis minden különösnek tetszett neki. A falat óriási kandalló ékesíté, melyben már csak egypár parázs pislogott. A kandalló fölött ódon kerek

tükör. A szoba azon oldalán, mely a toronynak dült, keskeny ívezetű kerek üveges ajtó vezetett egy sötét folyosóba; néhány magas támlájú, szurágta szék, egy nagy oroszlánlábás asztal, s a tükör és ablakok átellenében az alacsony, mennyezetes ágy képezék az egész terem butorzatát.

A kapitány megegyszer körültekintett s ámbár erősb lelkűnek hittemagát, mint oroszlánshivű Richard, mégis kezdé magát nem jól érezni. Az ajtókat bereteszelte, az egyik gyertyát eloltotta, a másikat ágya mellé helyezte, levetközött, a másik gyertyát is elfűtta, ágyába temetkezett, s úgy elaludt, a mint azt osak jó lelkiismeretű ember teheti.

De nem sokáig alhatott. Egy óra múlva fölébredt, s még szemeit ki sem nyitotta egészen, midőn a kandalló fölött tizenkettőt ütött az óra.

Felnyitá szemeit s a szobában világosságot látott. Felült ágyában s az ijedség tökéletesen fölébresztette. Az ágyfüggöny nyílásán át épen a kerek tükörbe látott.

Ott állott Jolán fehér öltönyben, kuszált hajjal, halványan, merev szemekkel, kezében a villogó törrel.

A kapitány minden erében megfagyott a vér. Ez nem volt álomlátás, képzelődés, hanem való!

A kapitány felakart ágyából ugrani s azon ajtón futni ki, melyen az öreg Mihálylyal bejött, de egyetlen tagját sem bírá mozdítani.

A szerencsétlen leány szelleme most az ablak párkányára lépett s halvány ajkai hangtalan imát rebegtek. A kapitány csak mozgó ajkait s égnék irányzott merev kék szemeit látta. A szellem most rettentő tekintettel magasra emelé a tört kezében, s az ágy felé fordult, és suhogó fehér öltönyében egyenesen a kapitány felé lebegett.

A kapitány öntehetetlen lett. Minden ütere megállott. A borzalmas alak széthuzta az ágy függöncit, s hideg merev szemei elszörnyedtek, midőn az ágyban férfit pillantott meg, s a kísértő lélek gyorsan irányzá mellének törét.

E pillanatban jéghideg könnyecsep hullott a kapitány arczára.

Vasgyúró bácsi végerölködéssel kiáltott fel, s minden erejét összeszedve, az ágyból ki, s az ablakhoz futott segítségért kiáltani. E pillanatban a gyertyák elaludtak, s a szellem kísértésének vége lön.

A kapitány néhány percz múlva ismét ágyába menekült, füleire huzta a paplant, s a természet s az este jó adagban ivott thea és punch ujra elaltatá.

Már jókor reggel fölébredt, s ekkor vevé észre, hogy csupa vízben feküdt. Végre kilépett ágyából s első gondolata az volt, hogy az egész éji tünemény csupán csak álom; de hiába! midőn az este alig égett gyertyát, melyről bizonyosan tudta, hogy azt este ágya mellé helyezé, egészen leégve látta, az ellenkezőről kellett meggyőződnie.

Vasgyúró bácsi arczából kikelve, egészen halványan jelent meg a reggelinél, s csodálatos! rendesen hatalmas étvágya daczára, most alig izlelt meg valamit.

— Hogy aludt ön, kapitány ur? — kérdé tőle unoka-nővérem.

— Köszönöm, meglehetősen roszul.

— Látszik önnön, mert egészen halvány.

— Hja már öregedni kezdek, s ha ki nem alszom magam, jelét azonnal viselem.

— Talán csak nem háborgatta önt? . . .

— Micsoda? — kérdé a kapitány, s gyanakvólag tekintett a fiatal menyecskére.

— Sarolta Jolán szellemét érti! — mondam én nevetve.

— Hová gondolnak ily gyermekes regékkel! — kiáltott fel a kapitány. — Különben ha volnának is szellemek, azok ugyan nem ijesztenének rá Vasgyúró kapitányra!

Az egész nap vigan telt el; táncz és játék között gyorsan fut az idő.

Este az öregek megint a kandalló körül képezének félkört s beszélgettek; de a mi különös, Vasgyúró bácsi nem csak az egész nap folytában, de most sem emlité föl egyszer sem hajdani hőstetteit.

Este ismét zivatar volt, s a hó nagyobb mértékben csapkodott ide-oda, mint tegnap; de mind ennek daczára sehogy sem birtuk Vasgyúró bácsit rávenni, hogy nálunk töltsé az éjet.

— Talán a kísértetektől fél ön? — kérdé kötekedve a csin-talan menyecske.

— A világért sem — viszonzá a kapitány, — hanem végre ki kell magamat alunnom, s teljes kényelemben csak otthon nyughatom. Oda fõnn a góthives szobában . . . a szél igen zörgeti az ablakokat.

A kapitány csakugyan haza hajtattott lovas csézáján, s mint később tudtuk meg, kétszer borúlt belé a hófuvatagokba.

Vasgyúró kapitány a góthives szobában töltött éj után tökélete-

sén megváltozott. Ezentúl csak mások emlegették hőstetteit, ő többé soha sem dicsekedett azokkal.

E változás okát sokáig nem tudtuk magunknak megfejteni.

A következő évben ugyan e napon unokanővérem s az említett fiatal menyecske ismét nálunk voltak. Ők fejtették meg az egész titkot.

Jolán szelleme senki sem volt más, mint a csintalan menyecske, ki az öreg Mihálylyal s unoka nővéremmel szövetkezett. Azon üveg ajtónak, melyet a kapitány oly gondosan elrekeszelt, egyik karikája ki volt törve, s finom kis kezét azon át nyujtva be a szobába, úgy nyitotta azt fel belülről.

Bizva a kapitány természetes s a punch által még erősödött álmában, a gyertyákat meggyújtották s az asztalra, a tükör alá helyezték.

Jolán kezében a villogó tör nem volt egyéb, mint egy hatalmas jégcsap, mely a gyertya fényében ragyogott. Azon hideg köny pedig, mely a szellem merev szeméből a kapitány arczára hullott, a meleg szobában olvadni kezdő jégcsapból egy csöpp.

Végre, hogy az egész tréfát megkoronázzák, a csintalan menyecske a kapitány párnája alá dugta a jégcsapot s innen, hogy fölébredésekor ágya csupa víz volt.

E tréfa kissé merész volt, az igaz, de általa egy különben talpig derék férfi legnagyobb hibájából gyógyult ki.

A gyermekek testi nevelése és ápolása négy éves korukig. A fogzás. — Beoltás. Szoktatás a figyelmezésre. — Szem és fül.

Az elválasztás után a gyermekre és anyára új életszak áll be, mely hasonló egy új szülési mozzanathoz, legalább a viszony egy bizonyos értelemben véve tágul anya és gyermek között, kik még nem sokkal ezelőtt egészen egyek voltak.

A tápszereket nem veszi többé a gyermek az anya közbenjárásával magához. Magára kell ennie és így aztán megtevé az első lépést az élet függetlenségéhez.

Ha már egy éves elmúlt, minden jól szoktatott gyermeknek tisztának kell lennie.

A fogzásnál igaz ugyan, hogy egy s más dolog bizony megesis a mi őshibákra emlékezteti, de a mi mégis sokkal jobb a szorulásnál és az anyának nincs oka az aggodalomra, sem a gyermek megfenyítésére.

A fogzás rendszeren sok mindenféle bajjal szokott járni. Nem egyszer lön már a fogláz a meghalározás oka, és már csak ezért is igen vigyázónak kell lenniök az anyáknak a gyermekélet ezen szakában. Mindenekelőtt is arra kell ügyelnie, hogy a gyermeknek rendes ürülése legyen, a mit, ha kell, egy kis rhabarbara vagy bécsi ital használatával is elősegíthetni.

Szappancsapakat soha se szabadna használni kis gyermekeknél, orvosi rendelet nélkül, mert a belecskéket elgyöngítik és többféle betegséget vonhatnak maguk után.

Az olyan gyermeknek, a melyiknek hasmenése van, zab- vagy rizslevest kell adni, de ha ürülése alkalmával gyötrő fájdalmak vannak, vagy talán vért is hoz napvilágra, legjobb: orvos után küldeni; ovakodni kell azonban, nehogy ilyenkor a gyermeknek gyümölcsöt vagy más savanyú étkeket nyujtsanak. A legjobb tápszert ilyen időben a kása, forrázott kétszersült, tej és olykor-olykor borjú- vagy tyukhús leves.

A fogzás a kicsinyeknél rendszeren békétlenkedésben és azon tulajdonságukban jelentkezik, mely szerint mindent, a mit szájukba nyujtanak, foghüsaikkal erősen megszorítanak, mintha harapni szeretnének. Bizonyos folyadék is szokott ilyenkor ajkaikról lecsepegni, és e miatt arra is vigyázni kell, hogy öltönykéiket ne piszkolják el, a mi nemcsak tisztátalan dolog, hanem egyszersmind ártalmas is, mert olyan könnyen meghülhet ettől a gyermek, hogy helyben, és a kis nyaka is kisebzik tőle.

Hogy ezt kikerüljük, a kicsinyeknek állruhákat szoktunk felkötni. Ezeket pergál-cambriqueból vagy más fehér szövetből szokták csinálni, vagy pedig kötik a legcsinosabb minták szerint. Az ilyen állruhák alá jó, ha az ember egy pár öltéssel viaszos vásznat (taffotát) varr, és mihelyt a felruha megnedvestül, tisztával cserélendő fel.

Shoktak a gyermekeknek fogzás alkalmával valamely sima, de nem igen kemény tárgyat adni, hogy bele-bele harapdosván, foghüsaikat erősítsék. E célra legjobb az íriszgyökér, (iris florentina), mit a gyógyszerárakban szájgyökérnek és talán hibásan foggyökérnek is hívják. Ebbe izzó tövel lyukat fur az ember, kis szalagot vagy lánczot hüz belé, és a gyermek nyakába akasztja. Shoktak még sok mindenfélét — foggyöngyöt is használni, de ezeket már amuleteknek, büverek-

lyéknek tartja a nép, és mindenféle babonaságot hisz róla. No, de azért mégis föl lehet aggatni a kicsinyek kezére, nyakára; ha nem használ, nem is árt. — Azért mély szeretet, mely csak ez érzelemben találja nyugalmat, és nem elismert előnyökön alapszik, mindig hajlandó a babonához, és pedig kit szeretne a női szív mélyebben, bensőbben, az okoskodást inkább mellőzve, mint épen csak azt az ifjú, gyámoltalan, s egészen anyjára szorult gyermeket, mint önlelkének ezt a még kinyílt csöndes és mégis oly kimondhatlanul sokat ígérő bimbaját?

A szemfogak növése rendszeren legtöbb bajt okoz a gyermekeknek. Ilyenkor melegben kell tartani a kisdedeket, a nélkül hogy a tiszta levegőtől és napfénytől egészen elzárni és elszoktatni; szorgalmasan kell őket langyos vízben, korpás-lében fürösztetni, és vigyáznunk e mellett a tápszerekre, az ürülésekre s többefélére; és mihelyest aggasztóbb körülmény adja elő magát, azonnal orvoshoz folyamodjunk.

Ha hónapok alatt vagy egyébüttl felpállanak, gondosan mosogatni és hintő porral beporozni kell a kicsinyeket.

Hasonlóképen teszi próbára a himlőoltás az anyák gondosságát. — A gyermekeket rendszeren csak nyárban szokták beoltatni.

Jenner orvos, a múlt század Aeskulápjja, egy igen-igen tudós férfi azt ajánlotta, hogy a gyermekeket műeszközökkel beoltsák, hogy ezáltal a himlőtől s más efféle bajoktól megóvják; a himlő abban az időben ugyancsak megtizedelte az embereket, és kit vaksággal, süketiséggel, kit himlőhelylyel vert meg, különösen pedig igen sok embert eltorzított, kivetkőztetett eredeti alakjából. — Fél százados tapasztalás ugyanarra a meggyőződésre juttatott bennünket, hogy a himlőoltás nem mindig és nem minden esetben óv meg a himlő kiütésétől, de mai napig mégis a legjobb ellenszer, és szent kötelessége az anyáknak; gyermekeiket ideje korán beoltatni.

Ez a kis műtét (operatio) egyáltalában nem okoz fájdalmat. Az orvos — ha olyan, hogy bizni lehet benne — gondoskodni fog, hogy a lymphá (t. i. a himlőméreg) egészséges gyermek karából vétessék. — Lymphát tehénből venni bajos, és már ma nem is igen szokásos, ámbar leghosszabban és legbiztosabban óv meg a himlő bajaitól.

A himlőoltás után egy ideig vigyázni kell, ne hogy öltöztetés alkalmával a gyermek karáról a himlőméreg letörölődjék, és a fürösztést is el kell hagyni mindaddig, míg világosan nem látható a himlődaganat, a mi rendszeren himlőoltás után a negyedik napon szokott csak bekövetkezni.

De ha egyszer ezen keresztül esett, újból hozzá lehet fogni a fürösztéshez, mert a fürösztés ezelőtt is csak annyiban lett volna ártalmas, a mennyiben felni lehetett, hogy a lymphá lemosódik.

Himlőoltáskor a kisdetek rendszeren lázban és búskomolyságban szenvednek, de ezen többnyire nem lehet segíteni. Jó, ha az ember minden 6—7 esztendőben egyszer beoltatja magát és gyermekeit, mert csak addig tartják meg óvó erejüket.

Ha a gyermeknek van már zápfoga is, el van választva, be van oltva, meg aztán tiszta is, úgy a gyermekkor első szakának aggodalmai az anyára nézve elenyésztek. A gyermek ezután járni és beszélni szokott megtanulni. Leánykák hamarabb tanulják meg a járást és beszélést, mint a fiúcskák, s általában úgy látszik, hogy a leánykák valamivel gyorsabban fejlődnek.

Ügyelettel kell arra is lenni, hogy a kicsinyek el ne kényeztessenek; és ha egy s más megesik rajtok, persze a mi veszedelmökre nincs, nem nagy baj, legalább előkészületeket tesznek az élethez.

Senki számára sem készül a föld bársonyból. Ügyetlenségünk, vigyázatlanságunk és gondatlanságunk nem egyszer sujtanak mind anyagilag mind erkölcsileg a porba bennünket, és nem egyszer ütünk sebet fejünkön és szívünkön, mielőtt az égbe jutnánk, mert szemünket nem arra, hanem vagy önmagunkra vagy valamely elérhetlen csillag felé fordítjuk.

Anyá, tanítsd meg ideje korán gyermekeidet, hogy elkerülhetlen botlásaikat bátran és jajveszékelés nélkül küzdjék le, feledjék el!

Igaz ugyan, hogy minden emberre nézve, legyen kicsiny avagy nagy, áll ez az életszabály: nyisd föl szemeid! — de ott kellene állania a másik, nem kevésbé bölcs tanácsnak is: Ha nem nyitottad ki a maga idejében szemeid, most már nyomd össze fogaidat!

Kár- és fájdalomtól senki és semmi sem óvhat meg bennünket, csupán önvigyázatunk. A gyermeket tehát elővigyázathoz szoktatni úgy hiszszük, hogy körülbelül legelső alapköve a nevelésnek.

A melyik gyermek egyszer megégeti kezét, az kerüli a tüzet, mond a példabeszéd. Az emberek nagyobb része mindenesetre önkárán úgy akar okulni. De úgy hiszszük, minden anyá szeretné, ha gyermekét minél több keserves tapasztalástól megóvhatná. — E czélt csak úgy, és egye, dül csak úgy érheti el, ha már jókor hozzá szoktatja az elővigyázathoz.

Bármit lásson a gyermek, előtte bizonyos tekintetben még új-

lesz! Kötelessége az anyának oda hatni, hogy gyermeke ne lásson új tárgyat soha anélkül, hogy megtekintés és szemlélődés által mintegy fölvegye magába, és úgy szólván szellemi sajátjává tegye.

Látunk embereket az életben, kik hallnak a nélkül hogy hallanának, látnak a nélkül hogy látnának, kik örökösen mintegy félálomba esnek, és nincs, a mi tompa érzéketlenségükből felrázza, hanemha legotrombább anyagi szükségük vas-ökle.

Látunk másokat, kik minden tárgyhoz, mely csak ha egy mérföldnyire is, szemlélődésök körébe esik, eszméket kötnek, és mindenikből vagy tanúságot vagy élvezetet tudnak meríteni. Mennyivel teljesebb és gazdagabb ez utóbbiak élete, és mindezt csak a vigyázatnak köszönhetik.

Minden gyermekben van hajlam a szemlélődésre és vigyázatra, és egyaránt lehet, ha tévesen vezetik, e hajlam legrutabb hibáink alapja, és jó vezetés mellett legszebb szerencsénknek, elérhető legmagasabb bölcseségünknek okozója.

Gondolja meg minden anya, hogy mialatt gyermekét az észleléshez, a vigyázathoz szoktatja, összevissza is csak kétfélet különböztethet meg valamely tárgyban, vagy a hiányt, roszt, rutat, vagy pedig a jót, szépet, tökéletest. Minden bölcs anya arra törekedjék, hogy gyermeke az utóbbi megkülönböztetés felé hajoljon. — Egy olyan rózsabimbó, melyet a hernyók elrágtak, valami hiányos tárgy, de ha az anya átláttatja gyermekével, miszerint e rózsza leveleivel egy kis állat táplálkozott, mely ha tökéletesen kiképződik, ezerszer szebb a legszebb rózsánál, úgy a gyermek már egy kis nézetet nyer a felől, hogy mi az életben gyakran rosznak látszik, jó is lehet.

Ez a legelső igazság, melyet a gyermek azonnal tulajdonává tehet.

A valódiságra való vigyázat: alapja a bölcseségnek és vallásiasságnak, de egyszersmind alapja a földi boldogságnak, a megelégedésnek. Csak a ki vigyáz, tudja elkerülni a kározt, megismerni a megengedett előnyök használatát, megbecsülni a kicsit is, és a dolgok lényegét fölismerni.

Hogy gyermekét vigyázóvá tehesse, igyekezzék az anya benne édeskedet ébreszteni az iránt, a mi legközelebb áll hozzá. Az asztal a gyermekszobában, a bölcső, melyben testvérecskéje aluszik, a kulcs-bokor, melylyel harangozni szeret, a tarka fonál, melyből a mama harisnyát köt,

mind oly tárgyak, melyeket az anya bölcsesége a gyermek lelke előtt fel tud eleveníteni.

Az asztal egykoron fa volt, és az erdőben virágzott, a mikor is zöld levele volt, melyek között madarak zöngicséltek, kérge barna volt, melynek rostjai között rovarok lakoztak. Gyökerei ép olyan távolságra terjeszkedtek a földben, mint lombjai a levegőben. — Eleinte mag volt, kicsiny, alig látható. De aztán gyökeret vert a földbe és napsugár és eső felnövelték stb.

A kulcsok vasból vannak. A lakatos csinálta őket. Elhez sok eszközre, szerszámra volt szüksége, u. m. csavarra, ékre, reszelőre és furóra. A vasat a bányász a földből ássa ki, a hol nem tisztán, hanem mindenfélével összevegyítve fordul elő, és csak olvasztás és kalapácsolás, víz- és tüzerő által idomítottatott azzá, a mi.

A tarka fonál gyapotból készült, mi távol földeken terem. Ott sokkal melegebb van, mint nálunk, és erre szüksége is van a gyapotbókornak, melyen a gyapot terem, hogy megérhessék. A gyapotbókornak szép virágai vannak, melyekből idővel tövises gyümölcsök lesznek. Ha megérnek, fölhasadnak, és ezekben van aztán a fehér gyapott, és az a fekete mag, melyet el szoktak vetni, hogy belőle ismét gyapotbokor teremjen. A gyapotot előbb megtisztítják, aztán megfonják és végül megfestik. Honnan jönnek a színek? hogy kell fenni? mit szoktak még a gyapoton kívül fenni?

Ezer kérdést, ezer meg ezer tanuságot és érdekes történetkéket tud a bölcs anya azon tarka fonálhoz kötni, melyből a harisnyát csinálja.

És milyen jól esik az ilyen multság mind az anyának, mind a gyermeknek, és mennyire tanuságos mindkettőre nézve. Hány meg hány gondolat nem ébred föl az anyai szivben, ha gyermekét így tanítja látni és hallani.

Azt mondám: látni és hallani, és nem ok nélkül, mert csak az lát és hall úgy, mint emberhez illik, ki látás és hallás által jutott a való megismeréséhez és az észleléshez.

Szem és fül! szép, dicső szervei az emberi léleknek. A természet ajándékozta nekünk emez első kulcsait örök-isteni és titokteljes mélységének, hogy emberül éljünk velök, erre a nevelés tanít, s tanítson meg arra is, hogy miként kell fejlődünk és tökéletesbülünk. Nem lehet eléggé ajánlani az anyai szeretetnek, hogy e nemes érzékekre vigyázzon.

Már a ma született gyermek is szenvedhet szembetegségben. A szem kicsucsorodik és könnyez. Ilyenkor nagy veszedelemtől lehet tartani, és jó házi orvosra kell szert tenni. Hasznos az orvos megjelenéséig is langyos tejjel mosogatni a beteg szemet; a szoba ablakait gondosan be kell függönyözni, a bölcse elébe oroszfalat vinni, a fájós szemet portól, füsttől és a léghuzamtól megóvni és különösen a világosságtól. Nem egyszer esik még, hogy a kicsinyek, vagy egy, vagy néha két szemökre is megvakulnak. Csak az anyák éber vigyázata és untalan gondozása mentheti meg őket. — De még az egészséges szemű gyermekekre is ugyan-
 csak vigyázni kell. Különösen kell arra ügyelni, hogy a gyermekek soha se aludjanak a nappal szemben. R ö v i d l á t á s b ó l legbiztosabban úgy lehet kigyógyítani, ha a gyermeket minél többször kiviszszük a szabad levegőre. Rövidlátó kicsinyeknek soha sem szabad megengedni, hogy szemüveggel vagy más effélével járjanak.

Egyáltalában jó, ha a gyermek szemeit gyakorolják a látásban, mi így érhető el: hogy valamely tárgyat naponként mindig távolabbról távolabbról nézetünk meg vele. Soha sem kell a gyermekeket idő előtt olvasni taníttatni, iratni, vagy igen finom kézi munkákra szoktatni. Elég, ha a gyermek 7 éves korában kezd el olvasni tanulni. Lehet a kisdedeket addig egyébre tanítani, mirá nézve hasznosabb. A természet az a nagy könyv, melyből a gyermekvilág örömet és oly sok szépet tanul. Először persze csak képes könyv. Az anyai szeretet lelket önt e képekbe, és a gyermek hová tovább jobban-jobban megérti jelentésüket. Minden ragyogó csillagban, — minden virágkehelyben föllelhetők e magasztos igék: Isten a szeretet, és ki a szeretethez hű marad, az Istenhez marad hű s az Isten ő hozzá!

Megismerni őt a földön mindenütt és mindenkor, ez az élet végcélja és e szerint egyszersmind a nevelés végcélja.

Kandallómnál.**Atalától.**

Kandallóm tűzénél ülve,
 Elmerengve, elmerülve,
 Félig alva, félig ébren,
 A lángok játékát nézem.
 Egýik hamvad, másik éled,
 Mindenik hoz egy emléket;
 Néha a tűz felszikrázik,
 Susog, cseveg, kaczag, játszik,
 S a mint éled, a mint lobban,
 Szívem melegebben dobban,
 Régi képek, régi árnyak,
 Tünedezve lengnek járnak,
 Rég elnémult, rég elhangzott
 Ismert édes hangot hallok,

Lágy lehellet száll arcomra;
 Mintha anyám csókja volna. . . .
 Körülöttem tavasz ragyog,
 És én újra gyermek vagyok! . . . .
 Mennyi illat, mennyi álom!
 Mennyi harmat a virágon!
 Mennyi fény, és mennyi csillag!
 Azt sem tudom, hol ragyognak;
 Oda fenn-e a kék égen,
 Vagy tán itt lenn kebelemben, ...
 Szívem hevül, dobog, szökdel
 Régi üdvel, régi kedvvel,
 Örül, remél, zajg, mint egykor. . .
 Oh mult idő, oh gyermekkor!

Eddig.**Kalmár Rózától.**

Eddig csak volt min merengnem naponta,
 Ha elnéztem a viruló távolba;
 De most szemem mindenütt csak pusztát lát,
 Tarolt mezőt, leveletlen száraz fát.

Vidám madár nem dalol a berekben,
 Minden elhalt, minden hallgat mély csendben;
 Csak szívemben él a gyötrő bubánat,
 S a távolba sohajt küldök utánad.

Ha meghalok.

Kalmár Róza.

Ha meghalok, egy fakereszt
Jelvényezi sirbazámat :
Nem ültet senki virágot,
Vagy örök zöldelő ágat.

Oly néma lesz és elhagyott
Majd az a kis emlékkereszt :

Alatta nyugton elpihen,
A kit most a bánat epeszt !

Csak szép hazámban haljak el
És el is itt temessenek :
E föld, mint anyai kebel,
Olyan puha, olyan meleg !

Őszszel.

Perennától.

Bánatos lelkem, mint az őszi táj,
Melyhez a sugár már búcsúzni jár;
Hideg a szívem, mint az ősz szele,
Melytől lehull a fának levele.

Reményem elhagyott, mint kis madár,
Ha jő az ősz, távol világba száll;
Ábrándom megfagyott, mint a virág,
Melynek kora dér hideg csókot ad.

A multa nézni vissza nem merek,
Elhunyt boldogság fáj a kebelnek :
Jövőmbé tekintni ? — az oly sötét
Mint ha kőd sürti a lég körét.

Egész lényem az őszszel oly rokon,
Mint szomorú- fűz testvérsirokon;
S a végzet minket mégis elszakít, —
Ő megy, s én hordom sorsom lánczait,

A hithez.

Dalmától.

Minden érzeményeinknél
Boldogítóbb vagy te—hit—;
Tiszta szívben a lakásod,
Annak őrzöd álmaid.

Benned leli föl az anya
Ama lelki erejét,
Melylyel ápolgatni bírja
Szenvedő kis gyermekét;

És midőn azt hű karából
A halál ragadja el;
Óvod őt, hogy bánatában
Ne szakadjon a kebel.

Kedvessé teszed az aggnak
Az enyészetet magát;
Fris színekkel ékited fel
Életének alkonyát.

A szilárdnak vagy barátja;—
Az kiáll homályt, ki fényt.—
Elhagyod azt, a ki gyáván
Felvesz s elhajt labdaként.

De ha mindent elhagynál is,
Oh ne hagyd e nemzetet
Már eleget szenvedett
Áldd, oh áldd megholdogsággal.

Állítsd vissza templomodnak
 Megingatott oszlopát :
 És megnyult fényben lássuk
 Az imádott, szép hazát.

Lehet-e boldogság a földön.

Az öröm leélésében nem félni a jövődöt — a bu sinlésében biztosan remélni a jobbat — ez teheti sajátunkká a földi boldogságot. Ez ad erőt, hatalmat, diadalt a sors felett, s függetlenné teszi szívünk nyugalmát a szerenese kényétől s kedvtelésitől.

Fáy András.

Minden ember boldogságot keres. A fősvény pénzhalmodban, a nagyravágyó fénypolczokon, a világjobbitó tervekben, az érzéki ember kéjvadászatban, az ábrándozó álmokban, a hiu üres csillogásban; s hány találja fel? Nem ugy járunk-e többnyire a boldogság eszményképével, mint az indus, ki szakadatlan bujdosott elérni a napot, s végre ott állott a mérhetetlen tenger szélénél, s a nap — tul ragyogott azon.

A gyermek már öntudatlan játékaiban nyugtalanul cserélgeti egyiket a másikkal, elégülést csak anyja ölében talál, pedig a sors nem fogja mindig ölben ringatni; a serdülő lányka a virágos réteken szedett koszorút boszusan dobja tova, mert a himes pillangó után hiába szaladgált: pedig hány örömlépe szárnyai fognak még előtte ellebbenni, mit el nem érhet? És a fiatalság, egészség, életkedv birtokában fölismeri-e, hogy oly kincsek ezek, melyeknek elvesztését semmi ki nem pótolja! Előre, mindig előre, az eseménydus jövőnek elébe vágyunk, mint valamely csábitó tündérnek, mindig a jövő homályának tárjuk elébe karunkat; mint valamely vándor, ki egy magas hegytetőre vágyva, szét sem tekintve fut át a mező virányán, s midőn eljutott oda, háta mögött látja diszlenni a szebbnél szebb, illatos virágokat, miket figyelmére nem méltatott, s előtte kopasz meredekek, tátongó mélységek zárnak el utat, kilátást, mindent.

Természetünkben, neveltetésünkben, vagy körülményünkben rejlik-e az ok, mi a boldogság feltalálásában oly legyőzhetetlen akadályokként tornyosul élénk, vagy el van-e végezve, hogy e földön senki boldog ne legyen: tőlünk nem függő véletlenségek, vagy saját magunk vagyunk-e okai boldogtalanságunknak? Kérdések kérdései ezek, melyekre felelni bajos.

A fiatalság forró vágyait szereti követni, lángoló képzeete kifesti az utat és célát, keble minden szépre és jóra fogékony, de minden csáb-alaknak is nyitva áll. És midőn vakon rohan utána: vagy elfoszlik előtte, vagy midőn ezélnál vél lenni, akkor látja, hogy nem azt érte el, a mit akart; hogy szívkinceseit oly csalképert tette koczkára, mely egész élete boldogságába kerülhet. Az érettebb kor az ész számolásaival akarja felállítani boldogsága alkotmányát, de az ő rideg számai között a jelen virágok elhervadnak, s hideg világítása a jövőnek ürességét mutatja meg.

Mit tegyünk hát? megtanit koszorus költőnk:

„Ha van miben bizhatnod a jelenben,
Ha van, mit érezz, gondolj és szeress:
Maradj az élvel kínáló közelben,
Tán szebb, de csalfább jövőt ne keress.

Midőn még a szív s lélek kimerithetlen gazdag forrásai buzognak kebelünkben, azon érzelmek, melyek oly szépnek látják a világot, azon gazdag képző erő, mely a sötét vadonban is édent fest, azon üdvitel remények, melyek még a sir éjét is megvilágítják, jó volna valamit biztosítani a később kor szegénységére. Ne várjuk a késő bölcsesség megérkezését, mely akkor tanít, hogy minden elmulik, mikor már minden elmúlt. Hiszen a jó gazda nem akkor biztosítja termését, mikor már a jég elverte, hanem akkor, mikor szépen virul.

Ha tudnám, hogy az annyiszor elmondott, de kellő időben nem méltányolt oktatások, mikkel a tapasztalás aztán későn tele beszéli fejünket, némi részecskéinek viszonti elmondása bár egy fiatal női szívnek ösztönül szolgálna, az életboldogságnak kezében levő, vagy megszerezhető fonalszálaikat el nem szalasztani, hanem összeszőni egy tartós szövetté, mely vitorlakép vezetné hajóját a nyugalmas megelégedés révébe; mint, mesék echéja, azon egy szónak ismételésében lehelném ki éltemet.

Azt mondja Jung: „Boldogságunk érzeményinktől függ; nem a kültárgyakban, ön gondolatunkban lakik az. A kültárgyak sötét testek, melyek magukban sem fényük, sem világuk. Lelkünkéből jönnek ki a boldogság-sugarak, melyek azokat tündököltetik; minden érdemük az, hogy szemünkbe visszatükrözik.“ Tehát ha érzeményeink mikénti idomulásától függ boldog vagy boldogtalan sorsunk: akkor hatalmunk van felette, és diadalmasok lehetünk a szerencse kényein.

Sokan még most azt is hiszik, kivált itt vidéken, hogy nőben az

alapos műveltség csak káros befolyással van, s a házi boldogságnak akadály. Pedig a tapasztalás ellenkezőt bizonyít, de nem akarok most a magam fejből okoskodni; jól esik nézeteimet egy más, nálamnál magasb szellemű nő nyilatkozatában feltalálni, s annak szavaival adni elő.

„Azon nők,“ így beszél az író: „kik a maguk módja szerint szorgalmasan gazdasszonykodnak, cselédeikkel folyvást koczódnak, férjeiket szeretik, gyermekeiket elkényeztetik, hűségesen kötnek, varrnak, fonnak, de az olvasást, a felsőbb szellemi művelődést kárhoztatják, kerülnek, a legcsekélyebb dolgokkal oly fontossággal bánnak, a mely minden kicsiny házfoglalkozást, a mindennapi élet minden jelentéktelen eseteit valódi köztanácskozásra méltó tárgygyá emeli, és így őket az unalomtól megőrzi: az ily nők, mondom, sokkal inkább biztosítva vannak a lélek küzdelmei, a szívzaggató fájdalmak ellen, mit mi, kiknél a léleknek és szívnek magasb szükségei az élet és az emberek irányában egészen más követelésekkel állnak szemben, mint melyeket ők ismernek és tesznek; de vajjon azért boldogabbak-e, s a női tökéletesedés eszményképéhez közelebb állnak-e? Avagy a mi kiművelődésünk hűtlenség-e a nő hivatása és boldogsága ellen? Szívem s értelmem vonakodnak e kérdések igenlésétől. A trónuson mint a konyhóban nemünk rendeltetése alapvonásaiban hasonló marad magához; a mi minket ezzel meghasonlásba hoz, a mi a szív egyszerűségét, női hivatásunk iránti hűségünket, a házi munkásságbani kedvetelést megrontja, kerüljük, mint fonák művelődést; de ne aljasítsuk magunkat, el nem ismerve azon szárnyaknak becsét, melyeken lelkünk Istenhez emelkedhetik, az erkölcsi világ eszményeit és törvényeit megismerheti, és a tiszta eszmélet magasabb szabadságában szerezheti. Az a mit elmés-ségnek és tehetségeknek neveznek, kevés becsü szemem előtt: az pipere, melylyel, kinek hivatása van viselésére, ékesitheti magát, de a mi még sem több, mint egy szükség feletti toldalék. Hanem a mit én egy nőben becsülök és műveltségnek nevezek, az mély, benső lelkesültség a szent, igaz és örökkévaló iránt, mi a szívből származik, és az értelemről táplál-tatik és tisztittatik. A kor szelleme a mi gondolati és működő körünket sokkal szélesebbre tágította, és közöttünk s a természet és művészet te-remtvényei közt sokkal többféle viszonyt kötött, hogysen lemondhatnánk róla s korábbi lelki és életbeli szűk korlátaink közé visszatérhetnénk. Különben is a lelki erőnek kifejlődése az emberiség közjava s a nőnem műveltségbeni gazdagodása annak nyeresége. Itt is az ugy látszó előhaladás csak egy pályakör, és egy valóságos művelt nő a lelki kifejlődés útján magá-

ban gazdagabban ész szabadon, de bizonyosan visszatér az ő női hivatása szép egyszerűségéhez.“

Hanem a mi a nő mivelődésének ellenségeket tud támasztani, ez az álmi veltség; ilyekkel van legtöbb alkalmunk találkozni. Ennek célja csak külszin. Nála ész, ismeretek, testi lelki előnyök, mind csak a hatásra vannak kiszámítva, csak hamis ékszerek, melyek ragyognak belbecs nélkül. Házi körében lehet a mivelte nőt megismerni. Hányszor nem láttam egész társaságot mulattató, elbájoló nőket honn az unalmasság s fanyar kelletlenség csikorgásai közt kinlódni és kinezni mást is; hány kedélyes, szellemdús bálkirálynét házánál a pörlekedés és vizzály daemonaként dölni! Ki csak gögje vagy hiúsága kielégítéséért, hódolatok, tömjénezések kilátásából kívánja mutogatni bárminemű szellemi vagy anyagi előnyeit, ki mindenütt jobban találja magát, mint otthon, mindenütt kedves, szeretetreméltó, csak nem háza körében: annak bármi csillogó tulajdonai csak álmi veltség, az nem fog boldog lenni, nem fog boldogítani senkit, pedig mi lehet a nő boldogsága egyéb, mint az, ha boldogítja azokat, kiket szeret!

Ugy van, higyétek meg; az igazi mivelte nő értelmének nagyobb fejlettségében felfogja, hogy a háztartásnak czélszerű elintézése nem oly jelentéktelen, hogy azt csak cselédre lehessen bízni; hogy egy jó rendben tartott gazdaság körében minden munkabíró kezét sikerrel foglalkoztatni, minden munkatért czélszerűen felhasználni, a költségvetést a jövedelemhez mérve osztani fel, s ezek által a vagyonosságot, s az életboldogság egyik feltételének, a függetlenségnek fenntartására biztosítani: oly feladatok, melyek bármely magasztos lelkülethez sem méltatlanok. És hogy mindön alárendeltjeiben az erkölcsiséget, rendet, szorgalmat élteti és táplálja, nem csak maga, de hona érdekében is hasznos lehet. Tiszta lelke fölül emelkedik azon szokásos perpatvarokon, mik oly csekély okokból származnak többnyire, s mégis a ház békéjét megdöntik; oktalan szeszélyekkel nem zavarja, számítás nélküli zsémbelésekkel nem keseríti meg környezetét; szive jószágában kifáradhatlanul örködik hozzá tartozói jólléte felett, gyöngéd tapintattal a mindennapi foglalkozás közé ártatlan örmöket, kiesi apróság-élveket tud beszöni, hogy családja minden tagja jól érezze magát az otthoniasság jóízűségében, s az idegen is ellenállhatlanul vonzódjék egyszerű házi élete szentélyébe.

Azonban az élet vészes tenger. A viharok összetörik nem csak a vitorlát, de az árboczfát is, s hajónkat az örvénybe temetik. Ki van biztosítva arról, hogy testi lelki erejét a szenvedések meg nem törik, mi-

dön irigység, aljas haszonlesők fondorkodása felzavarják életünk folyamát, szívrepesztő méltatlanságok, kipótolhatlan veszteségek pusztává teszik a világot, s sötétségnél egyebet nem látunk siron innen és túl! És ha ily helyzetben a meggyengült lélek eltántorodik, mi tartja fenn, mi vezeti ki a kétségbeesés éjéből, ha nincs hit, mely a bánat könyeiben az örök remény sugárait ragyogtassa s balszamot csepegtessen az összeszaggatott szívbe? A hit, hogy van egy Isten a felhők felett, ki az emberiség sorsa felett örökösödik, ki az elhagyatott szív fájdalmit megérti s a magány rejtekében sirt keserű könyeket látja; hogy van Isten, ki a szenvedéseket a lélek tisztító tüzéül rendelte, és előbb-utóbb igazságot szolgáltat a méltatlan szenvedőnek úgy, mint a bűnösnek, egyiket megvigasztalva, másiknak megbocsátva, sújtva pedig azt, ki megtérni nem akar.

Tehát a hit, a remény, hogy szenvedéseink nem végetlenek, s a szeretet, mely a legtisztább örömök forrása, legyen vezérlobogónk: ez legyen az a bűvhatalom, mely diadalt ad a sors felett, mely érzeményeinket a boldogság képességére tanítsa. Higyünk, reméljünk és szeressünk; „Szeretet az élet tavasza; ha a szeretetnek élsz, örök tavasz él benned,“ olvastam valahol, hát tartsuk meg kebelünkben ez örök tavaszt, szívünk tisztaságát irigység, hiúság, gőg ne zavarják; szeressük az emberiséget, szeressük Istent, ki e nagy, e szép világot alkotta; szeressük a hazát, mely szívvérünket táplálja; szeressük véreinket, barátinkat; tegyük meg kötelességeinket mindegyik irányában, használjuk fel a valódi mivelttség gyűjtött kincseit az élet szépítésére; keressük fel az aprólékos örömeket, ne taszítsuk el a jelen percz ártatlan élvezetét s a többit bizzuk Istenre; legyünk meggyőződve azon igazságról, hogy „Isten teremté a jót, a rosztat pedig — nem az ördög, hanem az ember. A természet Isten törvénye. A természet erényre és igazságra vezet, s az erény és igazság ismét a természetre vezet vissza. Az igazság diadala az, hogy az igaztalanság inséget von maga után.“

Egy nő a székelly földről.

A gyakorlati férfiú.

Beszély.

Kégli Amáliától.

I.

Felsőmagyarhoni rokonaim látogatására utaztam a múlt 1860-dik év tavaszán anyámmal.

A vágy, viszontláthatni rokonaimat, kiket évek óta nem láttam, viszontláthatni a falut, hol egykor — gyermekkoromban — néhány évet töltöttem, s melyet azóta nem láttam, viszontláthatni a falu közvetlen szomszédságában levő kedves kis erdőt, melynek lombos fái alatt egykor annyit játszottam, vidám gyermekkedélyvel üzve az előttem repkedő tarka lepkéket, s ibolyát és gyöngyvirágot szedegetve hallgattam a fejem fölött éneklő madarak ezerváltozatu hangicsálásait: ez édes emlékek annyira elfoglalák lelkemet, s annyi szórakozást nyújtottak, hogy egész több napi utazásom alatt az unalomnak parányi árnyéka sem háborgatott; ez pedig olyannál, ki hosszú másfél nap utazik a Bakonyban, igen nagy ritkaság mindamellett, hogy itt a táj — kivált tavasszal — eléggé nagyszerű, vadregényes, festőileg változatos.

Az ohajtott helyre szerencsésen megérkezvén, s a viszonttalálkozás első zajos perczein rokonainkkal átesvén, mindkét részről tervezgetni kezdtünk, hogy az itt töltendő napokat miként éljük át, mire unokatestvérem azt indítványozá, hogy legközelebb egy ide alig pár órányira lakó és velük igen benső baráti viszonyban álló Óváry család látogatására menjünk.

Én ez indítványt örömmel elfogadtam, mert a családot rég ismerém hiréből, és némi rokonság is létezővén közöttünk, közelebről is ohajtam megismerni.

Pár nap mulva el is indultam e látogatásra.

Unokatestvérem és én egy kocsin menénk, a minek az lett következménye, hogy az előttem fokozatosan érdekesebbé vált társalgás annyira leköté figyelmemet, hogy csak akkor kezdtem eszmélni, midőn kocsink megállott. Feltekinték, s egy feltűnőleg csinos külsejű ház udvarán látám magamat.

A kocsizörgésre egy fiatal leány futott ki a házból, s a mint rokonaimat felismerte, a legősintébb örömtől sugárzó arczezal jött elének.

— Óvári Flóra! — mondá unokatestvérem, s azután minket is bemutatván Flórának, ez a legszeretreméltóbb szívéllyességgel vezetett és mutatott be szüleinek.

Délelőtti tíz óra volt akkor, s mire dél lett, annyira otthonosnak érezém magamat e körben, mintha csak évek óta itt éltem volna. Pillanatról pillanatra bensőbb rokonszenvet éreztem Flórához, s kimondhatlan volt örömem, midőn tapasztalám, hogy ő is hasonlóval viseltetik irántam, noha lélektanilag bebizonyult tény, hogy nők között az igazi rokonszenv a legritkább tünemények egyike a világon.

Ebéd után a házigazda egy sétát indítványozott a kertben, de mivel mi Flórával még délelőtt elhatároztuk, hogy a délutánt mikép fogjuk tölteni, s az indítványozott séta épen nem egyezett össze tervünkkel, engedelmet kértünk hármunk — Flóra, én, és unokatestvérem — számára az ittben maradhatásra, igérvén, hogy kevés idő múlva mi is hozzájuk csatlakozandunk.

Az engedélyt megnyervén, és magunkra maradván, kedvünk szerint kezdtünk mulatni. Flóra a zongorához ült, s Simonffynak egyik kedves népdalát zongorázta, mi ketten pedig dallal kísértük.

A zongora- és énekben elmerülve, meg sem hallottuk a kocsis robogását, mely e közben az udvarra hajtott, csak a hatalmas kopogtatásra riadtunk fel s hagytuk abban játékunkat, hogy „szabad“ot mondhassunk.

Az ajtó felnyílt, s azon egy mindegyikünk előtt ismeretlen férfi lépett be.

A belépő mintegy 50 éves lehele körülbelül, s a szó legtelje-ebb értelmében feltűnő egyéniség volt.

Az alacsony köpezős termet, nagy kopasz fej, rőt arcz, talányos színű hunyorgató szemek, irtózatosan hegyesre pedrett rőfös bajusz, a figyelmet gerjesztő nagyságu ugorka-orr, a megközelíthetlen terjedelmességü has, és mindenekfelett sajátos magatartása oly valami — Petőfink kifejezése szerint — „esodálatra méltóképen való módon“ leigéző egészet képezett, hogy soha sem irigyeltem még meg Dickens tollát és Rembrandt ecsetét, csak e pillanatban. Az én gyöngye tollam képtelen annak hiv rajzát adni.

Némán bámultunk az alakra, — az elbűvölés miatt üdvözlését is alig tudván viszonzni. Garayként:

„Bámulástól kötve voltunk,
Meglepéstől elbűvölve.“

Utóbb a néma bámulásnál egy még sokkal gonoszabb hatalom akart erőt venni rajtunk: a kitörő kacaj; de ezt mégis, illetlennek találván, ritka lélekerővel elnyomtuk. Azonban unokatestvéremnek mégis hátra kellett fordulnia, hogy az erőszakos mosolyt, mely ajkairól semmikép sem akart távozni, eltítkolhassa.

Nagy önmagáni uralomról adott Flóra bizonyítványt, midőn az idegen elé lépve, udvariasan és lehetőleg komoly arccal kérdezé:

— Kihez van szerencsénk?

— Én a kisasszony édes atyjának ügyvéde vagyok a székvárosból; nevem: Ü z é r i F a r k a s.

Ekkor Flóra oly szívéllyességgel, mely a vendéget észrevehetőleg elbűvölé, szólt:

— Isten hozta ügyvéd urat! Tessék helyet foglalni! Atyám a kertben van, tüstént behivatom.

Ezzel kiment, s miután egy cselédet atyjáért kiküldött, ismét bejött.

Óvári bejöttéig mi leányok egyedül voltunk az ügyvéddel, mely idő alatt ő nem szünt meg bennünket a legfesztelenebb otthoniassággal mulattatni; nyelve egyetlen pillanatra sem állott meg, s gyönyörűnél gyönyörűbb bókokat intéze hozzánk, azaz, hogy leginkább csak Flórához.

Az érdekes társalgásnak a házigazda bejötté vetett véget, mert a mint ő belépett, a mi ügyvédünk abban hagyá a velünk beszélgetést, s a legbizalmasabb tekintettel kezét nyujtva és hangosan felkiáltva, lépett a bejövő elé, ki azután szobájába hívá a vendéget, — a mi végheteilen nagy örömünkre.

E nap délután és este, s a következő reggel még volt szerencsém látni Ü z é r i urnak a legszélsőbb mértékben r e n d k i v ü l i alakját, és hallani eredeti beszédeit; de azután eltávozáink innét rokonainkkal együtt, mert a következő nap azoktól is elutazandók valánk.

Különös ígéretet tettünk Flórával, hogy addig is, mig megint láthatjuk egymást, többször fogunk eszméket cserélni — levél útján.

II.

Mint rendesen minden tavasszal és nyáron, ugy ekkor is igen gyorsan tünt az idő. Alig vevém észre, s már elmúlt egy hónap megérkezése óta.

Ez idő alatt igen sokszor gondoltam Flórára, ki iránt oly kifejezhetetlen rokonszenvet érezék, s megfoghatlan volt előttem, hogy még mindeddig egyetlen levelét sem vettem, noha én megérkezésem után azonnal tudósítám őt szerencsés visszajövetelünk stb. felől. Junius vége felé azonban megkaptam a nehezen várt levelet, mely a kihagyandók kihagyásával következőleg hangzik:

„Vettem leveledet, s bár elég későn, de a mint látni fogod, ezuttal egy rendkívülig hosszú válaszszal viszonzom azt; azért előre figyelmeztetek, hogy ha csak félig-meddig sietős dolgod van, tedd félre levelem, s akkor vedd elő és olvasd tovább, mikor épen eszedbe jut; mert nem tudom, ha fog-e érdeklődni birtani a dolog, mely annak tartalmát képezi.

Ez előbeszédem átesvén, most már az említett dolog leírásához fogok:

Ha híven emlékezel együttlétünk perceire, úgy bizonynyal Üzéri Farkas ügyvédre is emlékezni fogsz. Ezen nincs is mit csodálkozni, mert őt egyszer látva is örökké feledhetlenné lesz előttünk. Te akkor nem gondolád, hogy ezen emberről annyit irjak majd neked egykor; pedig mégis azt kell tennem, mert a mint akkor nálunk láttad és hallottad, az egy kis regény kezdete volt, melynek folytatását és végét jelen levelemben fogod olvasni.

Körülbelül másfél évvel ezelőtt atyám bizonyos ügyet bizott Üzérre, kinek azelőtt — kevés dolga levén ügyvéddel — még csak hírének sem hallotta, s ekkor is a legnagyobb véletlenség okozá, hogy épen ő lett ügyvéde. Ez okból többször megfordult atyám a városban Üzérnél, s ha megjött, nem győzött eleget beszélni az ügyvédről és ennek családjáról. Elmondá, hogy mikor hozzájuk megy, Üzéri és neje alig találják helyüket, majd megölik őt szivességükkel s több effélét. Mint nagy különöséget azt is beszélé atyám, hogy Üzéri ügyvéd egyetlen fiát kereskedésre adta, s hogy mind az ügyvéd, mind neje örökké csak azt beszélék, hogy most, a tizenkilencedik században semmi más élet és pálya nem ér semmit, egyedül csak a kereskedés, s hogy ennél fogva az ő C z e n c z i j ü k (így nevezik ifj. Üzérít szülei) a legkeresettebb emberek egyike a világon.

Én azonban a három tagból álló család közül egyet sem ismerem, mert noha Üzériné mindig izengette atyám által anyámnak, látogassa meg őt — velem együtt — hogy ha bemegy: mi a látogatást mindig elmulasztottuk.

Így álltak a dolgok köztünk s az Üzéri-család között azon időig, a melyben te nálunk valál.

Midőn ti tőlünk eltávoztatok, Üzéri még fesztelenebbül üzte a társalgást velem, s még szeretetre nem méltóbb bókokat mondott igénytelenségemnek, mint míg ti nálunk valátok.

Végtelen nagy lelki gyönyörűséget okozott nekem a délutáni két óra, a mely tőlünk — előttem — a legkiállhatlanabb emberek netovábbját elvivé.

Távoztával előnkbe terjeszté atyám az ügyvéd látogatásának tulajdonképeni célját, mert a rábizott ügy csak mellékes oka volt kijövetelének. . . .

A mint atyám Üzérit tőlünk szobájába hívta, még alig foglaltak helyet, midőn az utóbbi megszólalt:

— Mint már régebbi beszédemből tetszik tudni barátom uramnak, én, mint praktikus gondolkozásu ember, ki a kor szellemét tökéletesen megértvén, mindenképen azzal kívánok haladni; tehát mint ilyen, fiamat kereskedőnek neveltem, minthogy rendületlen meggyőződésem, mikép századunkban egyedül csak a kereskedői életmód az, mely az embernek mindazon kellékeket megadja, melyek az életben igen keresettek ugyan, de nagyon ritkán lelhetők fel, minők a pénz, a kényelem, a tekintély s a többi effele lényeges kellékek. . . .

Itt szünetet tartott, s látván, hogy atyám nyugodtan hallgatja, tovább folytatá:

— Tehát — mint már többször is mondám — minthogy én csak a kereskedői életet tartom igazi életnek, fiamat is annak neveltem, mert a pénz igen nagy hatalmasság, s most igazán csak a kereskedő a pénz embere, csak annak áll most a világ! A gazda, az ügyvéd, a mérnök, az orvos stb. mennyit dolgozik, mennyit fárad, míg végre nagy ügygyel bajjal egy kis pénzhez juthat; de a kereskedőnél ez egészen máskép van! Ő nem dolgozik semmit, ő nem fárasztja magát sem elméleti, sem gyakorlati munkával, és mégis napról napra pénzre virrad és pénzre fekszik! Denique: ő oly könnyű életet él, mint egy gondnélküli fejedelem, oly kényelmeset, mint egy keletindiai bramin, és oly tekintélyteljeset, mint egy chinai mandarin.

Atyám türelmesen hallgatá az ügyvédet, s a legkétségbeejtőbb egykedvűséggel várá, hogy mi fog kijönni az ezerszer hallott és ugyanannyiszor megunt beszédből.

Üzéri folytatá :

— Nem akarok hosszadalmas lenni, azért egyenest csak a földlogra térek át. Én fiamat, minthogy már elérte azon kort, — most mult huszonhat éves, — melyben az ifjúságot szárnyára lehet bocsátani, ki akarom házasítani. Ő derék, művelt, világraaló, csinos ifju; a kereskedésre — vásárusságot tanult — eléggé jól ki van képezve; szóval, ő olyan gyerek, hogy akármely leánynak is megakadhat a szeme rajta. Tanácsoltak neki már eddig is igen sok leányt, de neki, valamint nekem és nőmnek, azok közül mindeddig még egy sem tetszett. Közelebb is egy városunktól nem messze lakó kisasszonyt ajánlottak neki, a kivel fiam mindjárt kapna száz hold földet; de neki ez nem kell.

Itt ismét szünetet tartott, s kendőjét elővéve, rőt arczáról és homlokáról a sűrűen serkedező veritékcseppeket törle le.

— A mint gyanítani kezdem barátom beszébéből, — szólt atyám, kizárólag csak azért, hogy ő is mondjon már egyszer valamit, — ön fiának valami nagyon gazdag arát akarna szerezni.

— Olyat akarnék én kedves barátom uram, — viszonzá Üzéri, ügyekezvén arczának és szavainak minél tekintélyesebb színezetet adni, a kivel annyit kaphatna fiam, hogy nagyobb szerü kereskedést volna képes belőle folytatni; nem a fiam érdekében ohajtanám azt, mert ez nem szorult a pénzre, hanem a családi fölvirágzás tekintetéből; az én fiam nagyszerüen ért azon módhoz, miként lehet egy forintból százat csinálni, azért épen leendő menyem érdekéből ohajtom, hogy annak is egy kis pénzeeskéje legyen. Mindamellet azonban arra is igen nagyban nézek, hogy jó családból való, erényes, művelt, házias, engedelmes, nemkülönbén szép is legyen, mert Czenczim nem szépet el nem venne, ha mindjárt Dárius kincsével birna is a leány!

— Szerencsét kívánok hozzá! — szólt atyám nevetve; — de az előszámlált tulajdonok mindegyikével biró nő igen nagy ritkaság, s kétlem, ha fog-e ön ilyet találni.

Üzéri felkiáltott:

— Már találtam is! még pedig olyat, a ki fiam igényeinek minden tekintetben képes leendő megfelelni!

Atyám közönnyel vette az ügyvéd utóbbi felkiáltását; cseppet sem levén kíváncsi a szerencsés hölgy nevét megtudni.

— Ha megengedi barátom uram, megmondom, hogy ki az a szép leány.

— Tessék — viszonzá atyám határtalan nyugalommal.

— Tisztelt barátom uram kedves leánya! . . .

Most kezdett csak eszmélni atyám, hogy az Üzéri-pár miért volt mindig oly páratlanul szives és előzékeny hozzá! . . . Mindig fiukat emlegették, mindig fiukat házasították és mindig a kereskedő-életet dicsérték előtte, s ő neki még sem jutott soha eszébe, hogy mi czélből teszik ezt, csupán most.

(Engem az ügyvéd fönnebbi nyilatkozata, hogy t. i. én fia igényeinek minden tekintetben képes leendek megfelelni, a mint képzelheted, rendkívül hiuvá tett).

Atyám hamarjában nem tudta elgondolni, hogy mit szóljon Üzérinek.

Az előzményekre ugyan, melyek az önzés és haszonlesés félreismerhetlen bélyegét viselék, eléggé megsértődve érezheté magát, de nyilván még sem akart kiadni rajta, nehogy ellenségévé tegye ez embert, a ki több fontos magánügyébe be volt avatva.

Azonban még sem állhatá meg, hogy ilyenforma megjegyzéseket ne tegyen:

— Ön nyilatkozata igen meglepett engemet, annyival is inkább, mert valamint én és leányom soha sem láttuk az ön fiát, ugy ő sem látta még leányomat soha.

— Elég ha én láttam őt! Nyugodt lehet barátom uram. Én fiamat ismerem; ő tökéletesen meg fog nyugodni izlésemen. Én akarom, s fiam engedelmeskedni fog. Különben a mai világban kell is szeretet! Mit ér az? — Most hát barátom uramé az utolsó szó.

— Nem épen az enyim, — szólt atyám, kit Üzéri beszéde mindig jobban kezdett mulattatni, — még kettő van: nőm és leányom, mert hogy ez utóbbinak fog-e majd az ön fia tetszeni, arról én nem állhatok jót.

— Attól nem tartok! — szólt fintorkodó önhittséggel Üzéri; — az én Czenczim olyan fiu, a ki nem egy leánynak tetszett már meg. A mult farsangon is, hogy az a hires akadémiai, t. i. az Akademia palotájának javára tartott bál volt városunkban . . . apropos! miért nem jöttek el a bálba barátom uram? Én magam is jelen valék, midőn a választmány az önökhez szóló meghívó-jegyet elküldötte, a mi kizárólag az én közbenjárásom folytán történt, s még sem jöttek el, noha tömérdek nép jött be a vidékről.

— Egyik távol lakó testvérem ugyanaz nap tartá leánya lako-

dalmát, s nekünk okvetlen ott kellett lennünk, miután leányom volt a nyoszoló-leány. A belépti díjt mindhármunk részéről felküldtem.

— Nagyon sajnáltuk, hogy nem lehetett szerencsénk, mert én már régen felbízattam fiamat, hogy a bálban majd megismerkedhetik Óvári kisasszonnyal; jóllehet nőm váltig monda, hogy nem jó az, ha a házasodni akaró fiatal ember bálban ismerkedik meg azon leánnyal, a kit el akar venni, miután ott . . . hanem a mint elébb akarám mondani, a farsangon, a bál előtti napokon egész serege a legelőkelőbb kisasszonyoknak ostromlá kérésével fiamat, hogy a bálból el ne maradjon ám, mert ha ő ott nem lesz, hát nekik sem leend kedvük elmenni; mondom, a legelőkelőbb kisasszonyok kérték őt mind személyesen, mind izengetések által. Remélem tehát, hogy Flóra kisasszony sem fog semmi kivetőt találni fiamban. Nagyon sajnálom, hogy soha sem láthatta őt barátom uram, mert épen mindig akkor kóborgott el a háztól a selma, mikor szerencsénk volt őnhöz. Eleget boszankodott e miatt ő is.

Még jó ideig forgott a beszélgetés e tárgy körül, s atyám megígéré, hogy ha tetszeni fog leányának ifjabb Üzéri, őneki semmi kifogása sem leend.

Kissé kevesebb önhittséggel és több szerénységgel bíró ember nyilván kiolvasta volna atyám arczából és beszédéből, leginkább pedig a hangból, melyen az egész előadva volt, mikép aligha érzi azt, a mit beszél, s hogy az egész biztatás nem egyéb gúnyból; de Üzéri azt nem vette észre, sokkal inkább meg volt elégedve fiával, semhogy képes lett volna elhinni azt, hogy a nagy világon olyan hölgy is létezhet, a ki nem esik kétségbe a miatti fájdalmában, ha nem őt veszi el nőül Üzéri Vincze ur.

A legvérmesb reményekkel terhelve vált meg tehát másnap Üzéri házunktól.

Nem képzelheted, mennyire eredeti és szeretetreméltó dolognak találtam én ez eseményt, a mint atyám elbeszélé.

Neheztelésről, megbántódásról, vagy épen haragról szó sem lehetett részemről azért, hogy Üzéri engem mint vásárczikket tekint.

Minden neheztelésen alólinak tetszett előttem az egész dolog, azért haragomra nem is tartám méltónak.

Hálám, szeretetem határtalan volt szüléim irányába, a kik megengedék nekem, hogy a választ én adhatom át Üzérinek, ha ő erre atyámat felkéri.

Alig vártam tehát az időt, melyben a felmagasztalt Üzéri

Czenczit megláthatom, s még inkább azt, melyben if. Üzérinek válaszómat átadhatom,

Egy hét mult el a leirt nevezetesség után, midőn egy délután anyámmal a kertben valék, s a mint már épen befelé akaránk térni, az utolsó végéről három férfi közeledett felénk, kik közül atyámat és Üzéri ügyvédet épen nem volt nehéz felismernem. A harmadik azonban ismeretlen volt előttem.

A mint közel értek, Üzéri roppant lármával üdvözölt bennünket. — Van szerencsém Czenczi fiamat bemutatni; — szól azután a mellette álló ismeretlen egyénre mutatva.

Ha valaki a magas és fényes égből egyszerre a végnélküli setét ürbe hullana; ha az ifju a helyett, hogy öreg, beteges nagybátyját, kinek halálával vagyona ő rá néz, az a pénzsovár ifju az öreget a koporsó helyett egy szép fiatal hölgygyel látná oltár elé lépni; vagy ha a fiatal írónak, ki előfizetési ívét a legfellebb szavak, legdagályosabb ígéretek és legfényesebb remények kíséretében bocsátja szét, s esetleg mégis egy előfizetője sem érkeznek: tán csak annak lehetne kellő fogalma meglepetésemről, a mint Üzéri Czenczit megláttam!

Atyja hasonmásának képzeltem magamnak ez ifjut; azaz: alacsony, tagbaszakadt termet, bozontos világospiros hajzat, ravasz forgású egérszemek, alattomos, haszonleső kifejezésű, a félrenemismerhető Üzéri-jelleggel, ilyenek, sőt még ilyenebbek képzeltem én magamnak azon ifjut, a kit atyja „jövendőbelim“nek szándékozott előléptettetni; és — képzeld meglepetésemet:

Előttem állt egy ifju, sugár, dalias alakkal, fénylő dus fürtökkel, kifejezésteljes szemekkel, szellemdus homlokkal, férfias barna arcz és nemes vonásokkal, és a férfiúi csinoslétel elvitázhatlanul szükséges kiegészítője: hetyke bajusz és tömött körszakállal, szóval, olyan alak, a minőt én mindig a szép férfiú nevezet alatt magamnak képzeltem.

Természetesnek fogod tehát találni a meglepetést, mely az ifju láttára néhány percze erőt vőn rajtam; valóban el voltam fogulva, csak ámultam, bámultam, mint a ki sötét éjszakából egyszerre verőfényes tavaszi napvilágba varázsoltatik át.

Növelte még ez igéző hatást az ellentét atya és fiu közt. Szinte komikus volt e két embert így egymás mellett látni. Valóságos két ellensark ez az Üzéri fiával: zenit és nadir, éjjél és dél, a szépség és rútság megtestesült non plus ultrája!

Én azonban egyáltalában nem voltam most comicum iránt fogékony: sőt inkább, valami magasztos, fűnkelt érzés dobbant meg szívemben; magam sem tudtam, miféle érzés, hanem valami úgy vonzott ez ifjúhoz, alig bírtam tekintetemet levenni róla.

Nem tudom, de valószínű, hogy észrevette a hatást, melyet reám tőn, mert minden tartózkodás nélkül közeledett hozzám és ez alkalommal arról is meggyőződtem, hogy járása szép, könnyüded, egészen olyan, a minőnek én a szép férfi járását és magameghajtását képzeltem. Mert nem szükség mondanom, hogy közeledvén hozzám, meghajtotta magát. És oh, mint dobogott a szívem, olyan közel látván őt mellettem.

Következett a társalgás.

— Mikor tetszik nagysádtoknak bejönni a városba? — ezek voltak első szavai, és megvallom, mondhatlanul jól estek e szavak nekem; olyan szépen csengő hangon voltak mondva; az a gondolat futott keresztül lelkemen: ez az ember épen olyan művelt, mint a milyen szép; szép testben csak szép lélek lakhatik; a természet remekelt ez ifjuval.

Anyám jelenlétében történvén e bemutattatás, ő felelt helyettem; az illedék is így hozza magával, de én is jobb szerettem; én tán valami bolondot mondtam volna nagy zavarodottságomban.

— Ritkán szoktunk bemenni, — válaszolt anyám, — mert a szomszéd megye székvárosa közelebb levén hozzánk, bevásárlásainkat legtöbbször ott végezzük el; azonban nem sokára rokonlátogatóba menvén, keresztül fogunk utazni rajta.

— Lesz-e akkor szerencsénk? Édes anyám igen szívesen látná mind nagysádat, mind a kisasszonyt.

— Ha időnk lesz reá; — egyébiránt ön édes anyjának nem leány leánya, nem sok mulatságot találna leányom önöknél.

— Van fia! — szólt Czenczi, — s aztán a kisasszonyok úgy is olyan helyre mennek legörömelebb, a hol fiatal emberek vannak, — tevé utána vigyorogva.

Le nem irhatom neked azon érzést, mely e szavak hallatára szívemet általrengeté. Mintha hideg vízzel öntöttek volna végig, nem, nem, még rettenetesebb, még hatalmasabb érzés futott végig testemen, lelkemen e szavak hallatára! Nem e szavak, hanem a hang, melyen azok mondva voltak, voltak ilyen megrázkódtató hatással reám, mert e hang kétségkívülivé tette előttem, hogy ez ember igen köznapi rosz véleménynyel van a hölgyek felől; nem tudja becsülni őket.

Es ebben a perczben vége volt az ígészetnek, és vége azon elfoglalásnak, mely eddig lekötve tartott; azon módon visszanyertem eszméletemet, újra végig tekinttem ez ifju alakján, és láttam, hogy igen szép ifju, de igen igen köznapí szépség.

— Hol voltak szemeim; hogy azt első pillanatban észre nem vettem? — kérdém magamtól, és nem tudtam magamnak más feleletet adni erre, csak azt, hogy gyarló emberek vagyunk.

Keveset érdekelne a társalgás, mely azután közöttünk folyt azért csak annyit érintek felőle, hogy nekem egyszerre nagy kedvem kerekedett kissé megtréfálni ez embert; nem úgy, hogy szerelmesnek tettem magam belé, oh rem: ezzel az érzéssel, azt tartom, nem szabad játékot üzni, — és ugy-e bár, magad is hasonló nézetben vagy? — hanem úgy tréfáltattam meg, hogy tettem magam, mintha nekem legfőbb eszményem a külső pompa volna, csak a vagyon, cziczoma és fényűzés iránt volna fogékonyságom, és egy négy lovas bricska és sallangos lószerszám említésénél olyan lelkesedésbe estem, hogy anyám jó kipirongatott — szemével, de hiába, fölébredt bennem a pajzanság ördöge, és hidd meg, megérdemlik az olyan higvelejűek a kinevettetést, a kik olyan bántó véleménynyel vannak nemünkről! A kinevettetés még kicsi büntetés ilyen vétségért, nemde?

Hanem az én „ideálom“ legtávolabbról sem vette észre, hogy csak tréfálok, és csak akkor kezdődött az igazi mulatság! Tökéletesen beleesett a verembe, és csak hallottad volna őt, minő elragadtatással szolt ő a százezerről, melyet minden bizonynyal a legrövidebb idő alatt szerezni fog, és minő lenéző göggel a szellem és tudomány bajnokairól, a kik „ugyan meg nem hiznak mesterségök után,“ azok voltak szavai, mintha bizony „hizóban“ volna az ember ezen a szép világon.

Oh, be megutáltam ez embert azon rövid idő alatt, hogy együtt voltam vele! Eddig azt hittem, hogy csak mibennünk nőkben van meg a hiúság ördöge; hogy ne, mikor a férfiak egyre ezzel faggatnak bennünket, és valljuk meg, nem minden ok nélkül; de ez alkalommal tapasztalám, hogy semmi okuk, semmi joguk azoknak a „teremtés urai“nak faggatni minket hiúságunkért. Mert mi, ha hiúk vagyunk, valamely szép tulajdonunkra vagyunk az: elbájoló szépségünkre, tündöklő elmességünkre stb., de ez az Üzéri lelki hibáira, tökéletlenségeire hui! fenn dicsekedik azzal, hogy a vevőket senki sem tudja ugy reászedni, mint ő! És hidd meg nekem, édes barátnóm, ez az Üzéri nem az egyetlen e tekín-

tetben! Mióta ez ember lelkébe tekintettem, világossá lőn előttem, hogy a férfiak legnagyobb része épen olyan hiú, mint a nők, csak azon lényeges különbség van közöttük, hogy a nők legfőlebb önmagukat, míg a férfiak másokat, egész családokat, egész nemzedékeket rontanak meg ezen rossz tulajdon által! Avagy mi viszen reá sok férfit, hogy lelküket egy rossz ügy szolgálatára bérbe adják, hogy a gonoszság, az elbutítás, az aljasság, az embertelenség zsoldjába szegődjenek, ha nem a hiúság, a kitűnési vágy!

De térjünk vissza „hősöm“hez, a ki olyan mélyen beleesett az általam neki ásott verembe, hogy, mint mondani szokták — csak fülei látszottak ki. De igazán furcsa, hogy ép azon férfiak, a kik szertelenül büszkék az ő okosságukra, épen azok szedetnek reá legjobban a nők által. Így az én Don Juanom is rövid fél óra alatt annyira föltárta előttem lelke minden magazinumát, hogy semmi kétségem sem maradt fenn azon igazság iránt, hogy az alma nem esik messze fájáról. Képzeld csak, azt is mondta társalgás közben, hogy az az ábrándos szerelem csak szobaleányoknak való; a mai praktikus világban realisabb alapokra fektetik a házaselet boldogságát!

A vér arczomba szökött, a mint e szavakat mondá; de nem feleltem reá semmit; majd megbüntetlek érte te bugyellaris szivű, gondolám, és ha nem is adtam neki arra egyenes okot, de mégis gyanittatám vele, hogy tudom, mi szándék hozta őt házunkhoz, és nem utasítom őt vissza. Ugy-e bár édes barátnőm, ilyen emberrel szemben ez nem vétek?

Annyira azonban egyáltalában nem engedtem fejlődni a „viszonyt“, hogy nekem vallomásokat tegyen. Hadd táplálja a szivét édes reményekkel, gondolám, a gazdag menyasszonyt illetőleg.

Elvégre a nap minden szerencsétlenség és nyilatkozat nélkül elmulván s másnapra kelyén, vendégeink eltávoznak: elébb azonban ünnepélyes ígéretet tőn Űzéri, miként néhány nap mulva ismét látogatást teend nálunk.

Dicséretére legyen mondvá, hatalmasan megtartá szavát. Eszünkben sem volt még őt várni, midőn egy reggel nagy kocsirobogással megérkezett.

A fogadtatás után azonnal négyszemközti beszédre kérte fel atyámat.

— Kaphatok-e hát most bizonyos választ kedves barátom uramtól? — kérdé.

— Szóltam leánnyommal, s azt mondá, hogy ő maga kívánja azt önnek átadni.

Mint később beszélé atyám, Üzéri arcza a nyilatkozat hallatára láthatólag felvidult.

— Szabad tehát a kisasszonynyal beszélnem? — kérdé aztán.

— Minden bizonynyal, ha önnek tetszésére van, minthogy leányom el van készülve a feleletadásra.

Mivel már ugy is meglehetősen hosszúra terjedt levelem, tehát rövideden kijelentem, hogy — szemközt álltam az ügyvéddel.

Üzéri így kezdé:

— Én a kisasszonyt édes atyjától nőül kértem meg fiam számára, de ő ide utasított engemet, azt mondván, hogy a kisasszony maga fogja a választ átadni. Kérem tehát a nyilatkozatot.

Oly rég elhatározám már magamban, hogy mit fogok majd e bizonyos kérdésre felelni, s most még sem voltam teljesen tisztában azzal, hogy hol és miként kezdjem. . . . Szüléimre tekintettem, mintha ő tőlük várnám a feleletet, de ők föltétlenül rám hagyták Üzérivel végezni ugy, a mikép azt szívem jónak látja.

Végre így szóltam:

— Ügyvéd ur szives volt édesatyám előtt lehetőleg őszinte modorban adni elő nyilatkozatát; ennél fogva remélni merem, hogy tölem sem veendő rosz néven, ha én is hasonló őszinteséggel felelek önnek.

— Épen nem, sőt annak fogok örülni, — viszonzá Üzéri festőileg érdekes arcczal és tartással; tudniyaló, mikép a festőileg kifejezés alatt nem Rafáel, vagy Tizian ecsete volt eszemben.

— Szives engedelmével tehát bátor vagyok kijelenteni, hogy én az ön ajánlatát semmikép sem fogadhatom el, bármily megtisztelő is az nekem.

— És miért nem? — kérdé Üzéri, szemeit elpalástolhatlan meglepetéssel meresztvén reám; — mi ellenvetése van a kisasszonynak? Fiam ellen semmi kifogása sem lehet.

— És fájdalom! mégis kénytelen vagyok bevallani, mikép ellenvetésem egyik legfőbb oka, hogy nekem az ön fia nem tetszik.

— Az én fiam!? — kiáltá föllobbanvā, s a legmélyebb nehezteléssel Üzéri. — És mi kivetőt találhatna kegyed fiamban?

— Hosszas lenne azt nekem itt mind elbeszélni, s különben is, gyaníthatólag csak az ön méltó haragját vonnám magamra a részletes

indokolás által, — felelek, most már tökéletesen bele találván magamat a jelenlegi társalgás szellemébe.

— Az én fiamról a legkülönösebb kisasszonyok is mindig a leg-hizelgőbb véleménynyel voltak, plane mindegyik fiatal ember felett megkülönböztették, — szólta Üzéri fokozatosan növekvő nehezteléssel, s egy fél-reismert lángészhez illő tekintettel.

Fájdalom! most már engem nem tartott különösnek.

— S az ellenvetés többi okát nem tudhatom meg? — kérde kevés szünet után nagy megvetőleg és e mellett oly bösz tekintettel, a mi nőt te nem feltételeztél volna nála akkor, midőn velem hallád beszélni, hogy még ilyen nézellelet is tudhatna valamikor vetni én reám.

— Ha ön kívánja, miért nem! Először is, mert az, kinek számára ön kezemet megkérte, mikor e megkérés történt, nemesak hogy személyesen nem ismert engemet, de valószínűleg még hiremet sem hallotta, következőleg a dologban nem a megtetszés, vagy a szeretet játszott a főszerepet, hanem valami más érdek, melynek nevét önök személye iránti kegyeletből hallgatom el ezuttal; s köztünk legyen mondva, nekem az olyan leány-kérés iránt, melyben a kérő oly határozottan kiköti, hogy a leány milyen gazdag, milyen szép, művelt, erényes stb. legyen, s arról meg egyetlen szót sem szól a szegény hölgy megnyugtatóására, hogy egy ilyen tulajdonokkal biró nőt aztán ő mindvégig híven fog szeretni, sőt ellenkezőleg, szilárdul kijelenté, hogy a szeretet a mai világban a semminél is kevesebbet ér: kibeszélhetetlen ellenszenvvel viseltetem. Ne nehezteljen rám ügyvéd ur, ha őszintén kimondom, — hisz ön maga biztatott fel engem az őszinte szólásra, — hogy az ön fia nem érdemel meg olyan nőt, a ki rendkívüli szépség mellett, még dáriusi kincsesel is bir; az olyan nő nem elégszik meg olyan eszményképpel, mint Üzéri ur. Ön pedig elég határozottan kijelenté, hogy csak ilyen nő lehet az, a kit fia nőül vend; tehát én, a ki ilyen szeretetreméltólag lényeges tulajdonokkal nem bírok, miként felelhetnék meg önök igényeinek? Vétkezném, ha elég hiú volnék, ilyen álmok és reményekben ringatni magamat. Azért őszinte határozottsággal kijelentem én is, hogy ön majd bizonyosan talál fiához illő és méltó nőt azon igen különösek között, a kik fölöle mindig a leghizelgőbb véleménynyel vannak; én pedig ha nem találok olyanra, a ki engem szeretetből és nem más egyéb olyan meg nem nevezhető érdekből volna képes nőül venni, megnyugszom a végzet akaratóban, de Üzéri neje soha sem fogok lenni.

Üzéri nem szolt többet, csak midőn tollas kalpagját és botját kezébe vette, és rám egy szintúgy kicsinylő, mint megvető tekintetet vetett, mondott „isten önökkel“-t, s aztán gondolatgyorsasággal távozott.

Itt vége szakad regényemnek, a melyről már ugy is igen hosszasan irtam; de szüntelen emlékezetemben csengvén az általános derűtlenség, mely Üzéri Farkas előszöri látogatása és fogadtatásakor környezett bennünket, azt hittem, mikép talán birand némi érdekléllel előtted ez esemény elbeszélése.

Láthatod ebből elég világosan, hogy milyen dolgok is nem történnek ebben az úgynevezett tizenkilencedik században! Ha személyünkön kívül semmi más egyéb vagyonnal nem birunk (de nem olyan keveset nyomó haszontalanságokat értek ám!) az ilyen Üzéri-féle emberek még csak tekintetükre sem méltatnak bennünket. No de vigasztaljuk magunkat azzal, hogy nem minden ember Üzéri, hogy nem mindenki bir olyan „irigylendő életphilosophiával, praktikus gondolkozással“, és olyan sivár lélekkel; oh nem! Üzérit illetőleg elmondhatni egy bizonyos vidéki színészre vonatkozólag egy bizonyos vidéki levelezőnek eme historicus szavait: „Szegény hazám, szegény hazám te! neked kevés van ilyen csilagod!“ Bizonytalán kevés!

Tudok egy virágot.

Flórától.

Tudok egy virágot messze messze,
Keletnek meleg határiban.
Egyszer nyilik csak esztendőben
S akkor nagy, csodás virága van.

Nagy virága s benne nagy az illat,
Megtelik tőle az esti lég,
S meleg, csendes sárga verőfénynyel —
Barnul rá az egyiptomi ég.

A ki megérinti e virágot,
Egészséges leszen a beteg
S kinek szive fáj a szerelemben,
Annak szívét ez gyógyítja meg.

Oh! virága a beteg sziveknek,
Mért virulsz ott messze keleten,
Ott a szivek boldogan szeretnek,
S hit áldása van az emberen.

Mért nem nyilsz itt, hol vér foly a sebből,
Mit a sziven hideg kéz ütött;
Rejlenék tán gyógybalzsam majd itt is
Illatos nagy leveled között!

Oh! de hideg itt az ég alj néked,
Havasok felől metsző a lég,
Borus, szürke felleggel takarva
Barátságatlan itten az ég.

Maradj csak ott szép csodás virágom;
S kinek szive beteg lésszen itt :
Vándoroljon messze el keletre,
Árnyékodba vigye sebeit.

Mártsa kezét a Nylus vizébe
Érintse meg égő homlokát,
S nyugalmat, gyógyulást esdekelve,
Boruljon imádkozva reád.

S ha sebé halálosnak találod,
Leveliddel fedd be — fedd be őt,
Hogy a ki megölte, meg ne lássa,
Ne találja meg a szenvedőt.

S hogyha aztán leszállott az estve
S hallani a braminok dalát :
Csendesülő holdas éjszakában
Add védenczed enyészetnek át.

Sötét óra.

Szendrey Juliától.

Naponként árvább egy reménynyel,
S egy csalódással gazdagabb,
Szivünkől ekként fogy az élet,
Cseppenként így fogy, így apad.

S így lesz kietlen pusztaság, hol
Előbb virágos kert vala,
Hol úgy megdalolt, füttyörészett
Az életkedvnek madara.

S lesz temető a sziv, hol nyugszik
Annyi szép és ifju halott,
Kiket az élet csak gyilkolni,
De feledtetni nem tudott.

Holttesteiken ott élődnek,
— S gyötrelminket ez neveli —
Az emlékezet telhetetlen,
Szüntelen éhes férgei.

És e keservtől, gyötrelemtől,
Mit mi életnek nevezünk,
Nincs szabadulás, nincs menekvés,
Mig a földben nem pihenünk. —

Oh, örök álom, miért késel,
Mért nem fogod be szemeim ?
Nem róttam még le tartozásom,
Vannak még sírni könnyeim ? . . .

Titkon nyilik. . .

Samay Szidóniától.

Titkon nyilik, titkon hervad a virág,
Az én szivem titkon sóhajt tehozzád,
Titkon sóhajt, titkon vágyik utánad,
Titkon nőtt fel szivemben a bubánat.

Édes rózsám szeress engem, ha lehet,
Add nekem át — a te kedves szivedet,

Befoglalom a lelkembe gyémántnak,
Világoló napúl az éjszakának.

Sötét ugyis az én lelkem most nagyon,
Benn örökös éjek éjjele vagyok :
De ha lelked világolni fog benne
Fénynyé válik lelkem sötét éjjele.

Román cz.

Dalmától.

„Esküvőre gyűltenek
Már a násznagyok :
Jőj szerelmem, hadd legyünk
Végre boldogok !“

Kis kezében koszoru,
Hű szerelmi jel;
Keble telve a jövő
Szép reményivel.

Igy az ifju; de a lány
Keble küzd, sohajt;
Perczig ingott, lelkesen
Kezde szólni majd:
„Nem, a meddig ellen dül
A hon kebelén :
Ha szabad lesz, ugy megyek
Esküvőre én.“

Közeleg a hős sereg,
Diadalt hozott;
Diadalt nyert fényeset,
Hajh de megfogyott !
Nincs velök a vőlegény,
Feljajdúl a lány,
Mint fogyó félen a hold,
Olyan halovány. —

Faluvégen szép leány
Szivdobogva vár :
Jön-e vissza a kedvelt,
A vitéz huszár.

Reggelenként szép leány
Temetőbe jár,
Koszorú fejjén, s karján
Tölt virágkosár.

Ott egy uj halom fölött
Sírjelként áll,
Lelke régen lent mulat
Ifja hamvinál.

Csendes álmaimban.

Dalmady Borcsától.

Csendes álmaimban meglátogatsz engem,
Főrrő érzelmeid elmondod előttem,
Gyöngéd figyelemmel;
Mint a valóságban — itt elnem titkolod,
S mit érted szenvedek, dúsan jutalmazod,
Édes szerelemmel.

De csak mig álmodom; s mikor fölébredek,
Minden vonásodon hideg közönyt lelek,
S ez ugy fáj szívemnek :
Minden reményemet aláesni látom . . .
Vagy tán nem is lehet engem e világon
Szeretni senkinek ?!

Te is oly hideg vagy, mintha nem ismernél.

Forró érzelemről egy szót nem ejtenél,

Bár miként ohajtom.

Oh pedig, ha tudnád, mily jól esnék nekem,

Ha szép álmainnak folytatását lelem,

Mig újra álmodom!

A nők emánczipációja a munka által. — A nők hivatása az emberi méltóságot és a női tekintélyt emelni.

Az oly atyát, ki nem gondoskodott a maga idejében fiainak illedelmes polgári állásáról, mi jövőjüket biztosítsa, mindenki gazembernek tartja; az oly anyát ellenben, ki szemlátomást azon van, hogy leányainak, egyetlen szabad élethivatását, a házasságot, elősegítse, kinevetik, sőt többet mondok — megvetik.

Ez bizonyosan egyike a polgári társadalom következetlenségeinek. A férfiak egyáltalában sokkal inkább el vannak foglalva, mintsem erre különös figyelmet fordíthatnának. — Hiszen van egy-egy leánnyal megáldott családanya, ki minden dalidó vagy estély után fölsohajt: hogy már mi lesz az ő leányaiból, ugyan mi lesz belőlök? de még nem volt államférfi, még nem gunyaszott olyan böcs a világon, ki e kis, e jelentéktelen életkérdést bonczolgatni méltó fáradságnak tartotta volna. Leánnyok, a mint látszik, csak azért vannak a világon, hogy az emberiség ki ne haljon. Egészen nélkülözhető teremtések, ha az emberek úgy találának nőni, mint a virágok és a fák.

És a nők mégis emberek, emberek, kiknek joguk van élni, hivatásuk nemesedni, és ez által az egész emberiség nemesbülését elősegíteni, s a világegyetemet céljához közelebb vinni. Egy vas-törvény kötelezi őket erre még egyéni szerencsájök koczkáztatásával is, hatalmas törvénye a női hivatásnak, mely nem egyszer unszolja, sőt kényszeríti őket többet tenni a férfiaknál, többet, óh! sokkal többet áldozni a férfiaknál. Az anyáknak nem egyszer kell szívzaggató bátorsággal fiaikat, a hölgyeknek férjeiket oda dobni a harc istenének izzó karjaiba, hogy megmentsék hazájokat. A háziasszonynak bátran kell a nyomor és inség dermett szemébe

nézni, ha a nemzet közszellemének emelkedése szíven fekszik. — De miként tehetik ezt, ha nem ébresztik fel bennök is az önérzet angyalát, ha nem teszik figyelmessé emberi méltóságuknak magasztosságára!

Anyira bele nőtte magát a polgári társadalom ezen ezredéves előítéletbe: az asszony csak úgy valami, ha feleség és anya, hogy az igazság ezen hatalomszavát is túlkiáltja szinte: nincs asszony, ki úgy női, mint anyai hivatását méltóan betöltse, ha nem volt előbb észlelődő, törekvő, küzködő ember. — Ha tökéletesen érvényre jutott egyszer ez az igazság: magától megszűnik a házasságok hiánya és elvadulása fölötti általános panasz, a női művelődés fonáksága és korunk nőnemű fiatalságának külső fény és élv utáni vágyódása, kapzsisága.

Korunk minden mélyebben gondolkodó hölgye érzi, hogy életkre, törekvéseikre nézve reformoknak kell létre jönni. Nem egy hölgy adott már ebbeli fájdalomának hangot. A világ összes művelt nőközönsége érzi az emánczipáció szükségességét. Történni kell valaminek, mi a nők állásán, a társadalmi életben, segítsen; és míg némelyek vadul küzdenek, hogy féktelen szabadossághoz jussanak, addig mások azt vélik, hogy a múlt századok lélekgyöttrő megszorításait még szaporítani kellene, hogy ez által a nőnem és ennek folytán a családiasság szent küszöbe számára békét, esöndet és boldogságot biztosítsanak.

Mindkét fél, úgy tetszik nekem, hogy hibás elvből indul ki, még pedig, habár nézeteik igen különbözőknek látszanak is, de a két elv helytelensége egy okban öszpontosul. Mindkét fél azt gondolja, hogy az, a mit tágitani vagy szűkíteni kell, hogy a nőnem állapota és a családiasság jólléte emelkedjék, valami külső — és itt a hiba — valami formai korlát.

De én teljesen meg vagyok győződve a felől, hogy igaz ugyan, miszerint külső körülményeinken kell segíteni, de csak azért — és ez a valódi cél — hogy ez által belső létünk javulása legyen eszközölhető. — Szerettem hinni, hogy a legújabb kor küzdelmei és törekvései sokakat térítették erre az igazi meggyőződésre. A 48-diki forradalom semmit sem hagyott egyebet hátra, véres harcok és szívtépő fájdalmak emlékénel, melyet mindenkinek el kellett viselnie, ki szeretettel üdvözölte a század lelkesítő eszméit. — Alig hiszem, hogy egyetlen egy jelentékenyebb visszaélést eltöröltek volna, vagy csak egyetlen egy káros előítéletet. — S miért? mert az emberiség belső élete azon előítéletekkel össze volt nőve, egygyé volt olvadva, mert sehol sem voltak előkészítve az új és nagyszerű eszmék foganatosítására. Hiányzott a szívek élesztő melege, hogy a meg-

nyirkult földet, melybe a szép mag el volt már vetve, megtermékenyítse. Tövis és bozót lép el a korai vetést.

Lássuk már most, hogy e tapasztalatok mire vezethették nőink azon részét, mely a szabadságot a szabadosságban vélte föltalálhatni.

Sand George, ez a szelleműs irónő, ki mintegy szent sugallattól vezéreltetve, mindig a dolog lágyára tapint, Indiánáját úgy állítja elő, mint nőt, ki bátor, nemes, önfelédő szerelmének tárgyában csalódik, és eléggé világosan kimutatja ezáltal, hogy mit tart a szerelemről, mint a világ boldogító eszközéről. - Hahn grófnő, Krüdenner asszony második kiadása, eddigelé jórészt már átlátta — habár a világ előtt nem tartja ildomosnak bevallani — hogy a vallásforma változtatásánál nem lehet a vágyakat, érzelmeket, eszméket is kicserélni, melyek az emberi kebelben szunyadnak, hanem csak a külsőséget, tehát csak az öltözetet. Igaz ugyan, hogy egy öltöny szebben, jobban áll, mint a másik, de betegségeket, melyek vérünkben, szivünkben lakoznak, nem lehet levetközni, mint egy ránk nem találó ruhadarabot. Ennyit azon nőkről, kik tágitások után áhítóznak.

Megszorításokat megújítani akarni, melyeket az idő semmisített meg, épen oly elhibázott törekvés volna, mint némely anya eljárása, ki felnőtt hajadon leányait gyermekszobába kergeti, telided alakjaikat gyermekruhákba kényszeríti és szoktatja, hogy így talán az ébredő szívet, a női élet e felviruló virágát még egyszer a gyermekkor bimbójává idomithassa. Föl kell pattannia minden bimbó-buroknak, hogy a virág teljesen és szelideden fejlődhessék, s a virágnak le kell hullania, hogy az új csira gyökeret verhessen a földben, mely a megérett bibor-arany gyümölcs magvából keletkezett. Ez a természet változhatatlan törvénye, mely ellen hiába, hasztalan küzdene az ember, de a mely törvény boldogságunkat segiti elő, ha bölcsen fel tudjuk használni.

Századunk hölgyei, kiknek emlékező tehetségét a tanítás fejlesztette, kiknek szellemi látkörét az ismeretek tágitották ki, nem tudnak többé nagy- és dédanyáik megszorított szellemi létkörébe visszalépni. A világ előre haladott, a nőnem benne, és vele.

De hogy állunk most? Minő sors vár leányainkra, kiknek szelleme, ha mivelt, annál többet igényel?

Oh! jól tudom, hogy minden családapa borzadályal néz a jövővel szembe, ha meglátja leányait maga körött, kiknek virágzási ideje oly rövid, s a kiknek későbbi élete czélvesztett és örömtelennek látszik.

Mert a menyegzők ritkábbak lesznek, de azért, ha figyelemmel kísérik a dolgokat, láthatjuk, miszerint a legtöbb házasságnál a férfiakat azon elv vezeti, hogy nejeiknek éppen annyit kell hozni a házhoz, mint a menyével ők birnak, minthogy szükségleteik is egyenlők.

És mégis a házasság, minden körülmény között egyedül a háziasság azon ohajtott rév, mely felé ezer meg ezer élő lény küzködik, kik mindannyian azt hiszik, és méltán, hogy joguk van élni. — Épen úgy van leányainknak szüksége menhely - élelem- és öltözetre, mint fiainknak, ha nem akarnak eléhezni és megfagyni, és ez élelmet, menhelyet és öltözetet, a dolgok mai állása szerint, egy férfiú kezéből kell elfogadniok, mert magukra nem képesek az önfentartás ezen nélkülözhetetlen föltételeit megszerezni.

Ez korunknak betegsége, kegyetlen, rémitő jajkiáltása, ez az oka, hogy miért ritkábbak napról napra a házasságok, és hogy miért van oly ritkán jó eredményök, míg viszont a szerencsétlen egybekelés oka a rossz gyermeknövelésnek, a rossz gyermeknövelés pedig a sülyedő államoknak alapja.

Leányaink sorsa, a jövő élet sorsa. S ezt félvállról venni nem szabad.

Ugy tekintjük a vén kisasszonyokat, mint az emberiség kinövéseit, hulladékait; de mialatt a földmives és chemicus azon vannak, hogy a hulladékból hasznost, sőt szépet készítsenek, addig azokat, kik meglehető leányaink, testvéreink, mi egykedvű szemmel nézzük, kik forró szívet hordanak elvirágzó kebleik alatt, kik megjelennek és eltűnnek, és élnek terhére önmaguknak s a világ gyalázatára. — Mi is nevetségesnek találjuk, ha leány, ki a 30-on túl van, még érdeket talál a fiatalság örömeiben, tánczban s többi, és megvető szájalommal rázzuk vállainkat, ha nincs elég hatalma uralkodni önmagán és észrevéteti mindenkivel, hogy megvan benne is az a nőies vágy, szeretettel csünghetni valamelyik férfiú, és hogy egyáltalában még szeretne férjhez menni.

De ha valamelyik nem virágában levő leánynak alkalma nyílnék, önkezeléssel keresetet szerezni, úgy igen-igen valószínű, hogy nem fogná szerelem és férj utáni vágyát kinyilatkoztatni, vagy talán már ilyesmi után többé nem is epedne. A szerelem-vágy csupán csak egyetlen egy pontocska azon sivatagban, mely az elvénült hajadonok életét képezi. Annyi az asszony, ki a szerelem boldogságát még csak nem is sejti, és a ki beéri házi hatáskörével és megelégszik azzal, hogy gyermekeit fölnevelheti!

Mily mostoha, mily keserves valamelyik elhervadt szépség nyomorult sorsa, ha még férjhez nem ment! Szivszaggató szenvedéssel vonszolja haszontalan és örömtelen életét odább, és még elég boldog, ha elég gvámoltalan hinni a szemfényvesztő reménynek, mely neki jövőt és férjet ígér.

Nincs férfi, ki az ilyen élet sivárságát egészen felfogná, mely magában mindent felolvaszt, a mi komor és pusztai. Üresség a szivben, szegénység, s az a szomorító érzelem, mely sejteti vele, hogy környezetének terhére van, az a tudat, mely érezteti vele, hogy mindenkinek nevétségül szolgál, összesen egy oly rajzot képeznek, oly borongást, mint az őszi nap, örök unalmu lanyha esőcseppjével és át még átszürkült látkörével. A dörgés orditozása, a vihar vonitása még szépségei közé tartoznak az ilyen napnak.

Mit miveljünk tehát mi anyák, kiket az Isten leányokkal áldott meg, hogy őket az ilyen sorstól megmentsük?

Férjhez nem adhatjuk őket; minden lépés, mit e végre tennénk, nevétségessé tenne kortársaink előtt, vagy talán még megvetésüket is kiérdemelnők, de még az ohajtott czélhoz sem vinne közelebb, mert semmitől sem borzadnak inkább a mai fiatalok, mint egy házasságszerző anyától.

Természetes tehát, hogy minden törekvésünk oda irányzandó, miszerint tanítás és nevelés által oda képezzük leányainkat, hogy kenyérkeresetöket biztosítsuk, és úgy szólván önmagukkal hordozzák utolsó esetben az asylumot.

A házasság, ha olyan, a minőnek lennie kell, a nőnek ne csak szivgyönyört adjon, hanem tisztességes állást is a polgári társadalomban, és alkalmat, hogy szakbeli tevékenységét értékesíthesse. — Az első, mi a házasságnak valódi és tulajdonképeni boldogsága, a szivhez ragaszkodik, mert szivből jön. A sziv boldogságát semmi sem pótolhatja, s nélkülözése mindig fájdalmat okoz; hanem magános szivvel is lehet az önbecsülés nimbusát s az emberi méltóság fényét megörzeni. Egészen másként áll a dolog, a polgári társadalomban biztosított állással.

Szent kötelessége minden anyának, hogy leányai, ha nem is mennek férjhez, hasznos tagjai lehessenek a társadalomnak, szent kötelessége, mondom, minden anyának, hogy gyermekének az életben tisztességes állást biztosítson.

Ez nem, egyáltalában nem lehetlenség, sőt még nem is olyan

bajos, ha úgy vesszük. Hova tovább, mind inkább kihálnak azon előítéletek, melyek az asszonyt sok társadalmi állásból kizárják, és már nem kell kőfalak ellen harcot folytatnunk, hanem csak törpe tövisgáton átszöknünk, melyek legfeljebb megkarezolhatnak egy kissé, de a mi nem sokat tesz.

Nem rég az ideje, hogy a nők emánczipációja szóba hozatott. Mit értettek alatta, vagy mit értettek alatta legalább azok, kik magukat emánczipált hölgyeknek nevezék, azt nem igen szép tudni. Ugy hiszem, hogy arra mindenkinek van szabadalma, ha csak nem fél a szennytől az illető, hogy a pocsolyába feküdjék.

De bizonyos előítéleteket a hölgyeknek is le kellene győzni, hogy az őket megillető állást elfoglalhassák a társadalomban. Mit gondolna a világ egy olyan ifjuról, ki piperézné magát, csak a dalidókra és tánczra állna az esze, és arra várna, hogy egy nőre szert tegyen, ki aztán vagyonából vagy hozományából őt eltartsa? De leányainkat, minden igaz ok nélkül, csaknem mind ilyen irányban neveljük. Mihelyest a szülék komolyan törekednek arra, hogy nem csak fiaik, hanem leányaiknak is legyen alkalmuk, saját keresményeikből megélni, meg lesz téve a legfontosabb lépés, a nők emánczipációjára nézt.

Van ugyan munka, mit nő nem végezhet el, épen úgy, mint van munka, mit férfiú nem szokott elvégezni, hanem nem is ilyen munkálkodásról szólunk mi.

Nőszabók, ruhafestők, órásk, vésnőkök, sebészek, szakácsok tulajdonképen mind olyan munkát végeznek el, melyek a nők foglalkozási körébe tartoznának.

Nincs törvény, mely a nőt e foglalkozásoktól eltiltsa, csupán önbalgaságunk az akadály. Szeretném tudni, hogy miért ne tudna nő úgy fényképezni, festeni, ha hozzá tehetsége is van, mint a férfiú? — Még író is lehet épen úgy, mint bár ki más, ha csak a természet szellemmel megáldja.

Nem igaz, hogy a hölgyeknek a ház körül is van annyi dolguk, hogy egyébre még idejük se jut. Ha csak azt az időt, mit csevegésre, érzélgésre, öltözésre, szórakozásra, hiúság — legyezésre, tükör előtt állásra pazarlanak némelyek, munkára fordítanák, elérkeznének untig mindenre.

Isten azért adá a földet, ezt a kis fekete csillagot az emberiségnek, hogy az álmodott és ohajtott paradicsomot önkezeinkkel varázsoljuk

elő, és minden embernek kötelessége, szerényen megtenni a magáét, hogy a világot az Isten kertjévé változtathassuk.

Minden ember, ki komolyan és erélyvel munkálkodik, egyszerűs mind a világegyetem szépitésén is munkálkodik.

Az emberi társadalom minden kis tagjának meg van a maga helyén a maga teendője, és ha teljes erejéből működik, bizonyára jót is fog előidézni, egyedül azok a haszontalan rabok, kik sajnálják erejüket, vagy azért, mert igen sokat tartanak maguk felől, vagy azért, mert minden igaz ok nélkül hozzá szoktak, arra fordítani erejüket, a mi életet szerez nekik nem pedig arra, a mi mind magának, mind másnak hasznára van.

Bárki legyen is az, ha komolyan küzd, töri magát és dolgozik, el fogja érni azt, melynek birtokában gazdagabb, mint kinek ezrei vannak, elfogja érni lelki nyugalmát és tulajdon becsének öntudatát.

Azok számára, kik csak élveket hajhásznak, és kerülik a munkásság boldogságát, legjobb nevelő a szükség. Ha ez érezujaival ajtónkon kopogtat, egyedül a munkásság tud megmenteni a nyomor és szégyen örvényétől.

Az olyan asszony, ki nem tud vagy nem akar dolgozni, ha a szükség kényszeríti, menthetlenül el van veszve. Az ilyen szerencsétlen előtt a civilizáció miljom sötét örvénye tátong. Gyönyörvágó és restség népesítik meg a büntermeket és vezetik áldozataikat lépcsőről lépcsőre, s a sülyedés barlangjain át a leggyalázatosabb halál torkába.

Adjatok hát a női nemnek munkát, hasznos szakmunkát, tanítsátok meg a nőt, hogy a kenyérkeresetet valami szentnek, valami emberhez méltó foglalkozásnak tekintse, tanítsátok meg leányaitokat az önfentartás titkára, valamint fiaiokat megtanítjátok, és a nélkül, hogy asszony uralkodjék az állam fölött, a nélkül hogy karddal kezében seregeket kellene vezetnie a harc tüzebe, vagy veletek férfiakkal a tudományosság és bölcsesség szent berkein pályafutásra kelni, mellettetek is vivhat ki magának tisztességes állást, mint az emberiség kiegészítő része.

Őszi lombok.

Szöllősy Ninától. *)

(B. Füred. 1860, Sept. 30)

Csendes őszi délután van,
Temetőn sírok közt járok,
Féjfáin a bús síroknak
Repkény-koszorúk s virágok.

Késő őszi hervadás közt
A sírhalmokon tavasz van,
Hajh! itt oly pazar az élet
Koszorúban virágokban!

Hanem míg a szívek égtek,
Melyek most ott lenn enyésznek
Akkor hagyta dúlni őket
Fájdalomnak, kinnak, vésznek.

Most, mikor már ott hamvadnak,
Jő virággal! . . . Milyen guny ez!
Koszorú, öröm, virágok. . .
Mikor a szív már nem érez!

Egy rózsza szerelme. **)

(Virágrege.)

F. Zuzsánnától.

Egy virágos kert ölében
Két szép rózsza látható,
Egyik piros, — a másiknak
Színe fehér, mint a hó.

Egymás mellett virulnak ők, —
S a Zephir lengésinél,
Fejeiknek koronája
Sokszor majd egymáshoz ér; —

Kebleik leheletének
Illatárja egybe forr,
Oly közel virul egymáshoz
Ezen két rózsabokor. —

A fehér, — diszpompájának
Kinyílt teljességében
Főnhéjázó büszkeségét
Hordja tekintetében, —

A piros, — most nyiladozó
Bimbaján szemérem ül, . . .
Szólni nem mer, s szomszédjáért
Csak titkos vágygyal hevül. —

Észrevette szomszédnéja
Benső harcát a virág,
És mégis vigasztalásul
Csak egy pillantást sem ad;

Míg egy álmatlan éj után
A tavasz egy hajnalán,
Ekként szólt hozzája által
A szenvedő rózsalány:

Oh könyörülj! — vérző szívem
E terhet nem bírja meg. . .
„Igen“ szeret, — s tekinteted
Előtt még is úgy remeg.

*) Midőn a f. e. febr. 20-án legszebb korában elhunyt színésznőnk a mély érzelemtől ragyogó dalait olvasóinkkal közöljük szomorú, de kedves kötelességet teljesítsünk mind az elhunyt szelleme, mind a t. olvasó közönség irányában, megismertetvén e dalban az elhunytának költői kedélyét.

**) Az idézőjelek között olvasható szavak az úgynevezett „virágyelvöl“ vétettek, — mely e költemény összeállításánál anyagul szolgált.

„Igen“ — e szóban foglalom
 Szerelmem, és üdvömet,
 Viszhangozd ezt, — vagy fájdalmam
 Másképp engem eltemet.

A büszke szomszéd, — bár szive
 Az igéző hangokon
 Megingott, szétnéz a kertben
 Pompázó virágokon;

S a hallgatódzó szegfűvel
 Titkon pillantást cserél,
 Melynek már izlelt szerelmén
 Sokkal több életet remél, . . .

A szegfűtől megértve lön,
 S ajkán ily szó születik:
 „Szerelmi fényive alatt
 Az én édenem rejlik.“

S legott szomszédnéja felé
 A „nem“-et úgy zengi le,
 Hogy a kicsiny piros rózsza
 Szinte elsáppad bele.

Tanúja volt e kegyetlen
 Bánásnak a rozmarin,
 És részvéte fölébredett
 A kis rózsza kinjain;

Megérinti egy szálával
 A büszke ifju vállát
 S ekként hallatja buskomoly
 Lelke intő szózatát:

„Az ily szív figyelmet kíván,
 Tartsd meg a hü szeretőt!
 Nyujtsd neki szived s kezedet
 Isten oltára előtt.“

De a kaczer virág szívét
 Lágylás nem szállja meg
 S a kert hol egyik hol másik
 Virágival enyeleg. —

A szegfűnek sem volt híve,
 Szerelmét megunta már, —
 S most az orgona-virágnak
 Csábhangjai után jár.

Mely tőle találkozásra
 Időt határozni kér,
 Így él a kéjelgő virág,
 Egy életet mással cserél.

* * *

És a kised szenvedőnek
 Nem mulik szívánata;
 Nem oszlatja sem a napfény,
 Sem az éjnek harmata. . .

És bár számosan jövének
 Hozván a részvét szavát,
 Ő azokban nem találta
 Fájó keble vigasztát,

Első volt a harangvirág,
 Mely hozzá gyöngédeden,
 Fájdalmának csak gyanított
 Okát — kitudni megyen:

„Mért hajtod le“ — szólt — „oly búsan
 Kedves testvér, fejedet?! —
 Talán bizony a szerelem
 Sértette meg szivedet.“?

Majd a himboly jött, s szeliden
 Szólt „Ne sirj: a szenvedés
 Nem örök, s csak gyöngé sziven
 Vész erőt a csüggedés!“

Végre, midőn a résztvevők
 Már majd kifáradának
 Az ananásznak ajkai
 Ilyen vigaszt hozának:

„Szünjék bánatod! a sírban
 Egy jobb élet magva van.“
 De a kis virág csak búslult
 Keble mély fájdalmiban.

* * *

- Multak napok, — s a kaczérság
Büntetését megelé . . .
A kéjelgőt, a hűtelent
Minden virág megveté.
- És ő a gondolatlanul
Eltékozott örömek
Romjain, — a hervadásnak
Kínzó padján kesereg. . . .
- El — s lehultak ékkességi,
Arcza csábító havát
A romboló enyészetnek
Sárga színe szötte át. . . .
- Bőre bársonysimasága
Mély redőkké változott, . . .
Tőle öröm, kéj, üdvösség,
Mind eltűnt, eltávozott.
- Ajkain egymásra gyűltek
A panaszok hangjai,
Melyre ekképen feleltek
A kertnek virágai :
- Szót a szűzvirág, „Ha eltűnt
Kebled üdvössége már,
Nem csodálom, hogy fájdalmad
Tengerén nincsen határ.“
- S szemrehányó megvetéssel
Szólt a kornisvirág
„A könnyelmű ingatagság
Mindig ily jutalmat ad.“
- S végre egy fának tövéből
Ekként szólt a vérgyökér;
S hangja a fehér rózsának
Szaggatott szívéig ér :
- „Nincs ott becse az életnek,
Hol a jó hír halva már,
Az eltékozolt becsült
Csupán csak a sirra vár.“
- Szóltak, — és szánalom nélkül
Mindnyájan távoznak,
Átadva őt s csüggedését
A barna éjszakának.
- Másnap reggel, midőn a nap
Feljött a kis kert felé,
Az egykor büszke rózsának
Hideg hulláit lelé;
- Kiszenvedett szívét sajt,
Tővisével szúrta át,
Bújában így végezé ki
Öngyilkolással magát.
- Egyszerű volt a temetség,
Csak egy volt a könnyező . . .
Csak ő sirt, csak ő sohajtott
A hűséges szerető.
- Két virág tartott beszédet
Kiszenvedt társuk felett
A ki könnyelműségének
Véres áldoztája lett.
- A zombikfü így menti őt :
„Midőn remény nincsen már,
Élni szégyen, s nyugtot a szív
Csak a halálban talál.“
- S a kökörcsin oktatásul
Ezt szövé beszédiben :
„Ki túlság árjába süljed,
Elbukik az életben.“
- * * *
- Mélyen gyászol a szomszédtól
Megfosztott kicsiny virág,
Keble földagad, s szívének
Húrja csak bús hangot ad,
- S fájdalmában, bimbójának
Kelyhe midőn felszakadt,
A gyász miatt belőle egy
Barna rózsaszál fakadt.

Csüggeteg volt, hallgatag volt,
Szíve vérzett, lelke fájt,
A testvérek vigaszában
Nyugtot se hogy sem talált.

„Bú mért emészti kebledet“
A puszpang ily szavára
Hallgatott; — és visszagondolt
A múltak bánatára.

* * *

A napok ismét mulának,
Nyárba ment a tavasz át,
S az idő a feledésben
Megtermette vigaszát,

A viaszvirág titokban
Régóta imádta őt:
A hűségnek példányképét
A gyászoló szeretőt.

És az újból felszólaló
Rozmarinnak szavára
Örök hűséget tevének
Az Isten oltárára.

Mért gyűlölsz.

Wohl Jankától.

Mért gyűlölsz, hogyha soha nem szeretted? —
Vagy ha a szeretélt, szólj, miért gyűlölsz?
Szerelmedet tán el nem birtam volna,
De gyűlölésseddel, tudom, megölsz.

Miért gyűlölsz? — Hogy Istenné tevélek,
S tőled nyerém a legfőbb életet?
A szív szeretve egy egész mindenség,
S szívem tán még holt lenne nélküled.

Kitört ismét az elnémult
Szó a szív reddőből,
„Igent“ mond a barna rózsza
S ifja hű karába dől,

És a barna rózsza sem volt
Ez érzéstől idegen,
Bűnnek vélte eltaszítani
A hű szívet, hidegen.

Visszagondolt ön bajára,
Átélt szenvedésire,
Melynek metsző fájdalmait
Oly kinokkal élte le.

S midőn a viaszvirágnak
Hozzá ilyen hangja szállt
„Kebeled dús kincstárából
Nyujtsál egy reménységárt:“

Hogy vágytam fel a szerelem égébe!
 Csak egyszer vágytam látni fényeit;
 Örök tavaszát, mennyei országát,
 Megfoghatatlan álműdveit.

Csak egy, egy rózsát, de egy hervadatlant
 Akart szakítani reszkető kezem; —
 A szerelemnek egy igaz orozája
 Halhatlanítja földi életem.

Köztünk nyílnak változatos színnel
 Égi virágok : az emberszívek —
 S ki keblére egy ily virágot tüze,
 Egy égi lakos mennyországa lett !

S gyülölsz ? — Hol minden percz, mit gyülölésed
 Oly nyomorult kéjére pazarolsz
 Egy öröklét, mit visszahozhatatlan
 A szerelem mennyéből elrabolsz.

S benned szerettem az embertséget,
 A jót, nemest, a vallást és hitet;
 Neveddel szállt fohászom fel az éghez
 S csak Isten birta és te — lelkemet.

Oh akkor értém Istennek szavát is !
 A halhatatlanság, a siri mély —
 Szivemnek már titok nem volt ez égben,
 Szerelmem kulcs volt mindenhez , mi él.

Benned találtam czélját életemnek,
 A földi kínokért kárpótolást;
 A szerelemből lelki éltet szítam
 S tanultam az életbe megadást.

De oh ! az élet most arra tanítgat :
 A szív nem leli boldogságait,
 Ha csak az érzelmek veszélyes útján
 Vigyázva nem választja tárgyait.

S boldog ! boldog akarok még lenni !
 S keblemben érzem, hogy még lehetek.
 Gyülölj, gyülölj, ha nem s z a b a d szeretned,
 És adja Isten, hogy felejtselek.

Téveteg lelkem önmagát remésztve
 Sem mond le rólad, régi szerelmem!
 Feledni foglak hűtlen ábrándképem
 S neved is még el kell felejtéнем!

De szerelek, szerelek holtomiglan!
 Szivem csönddel földi szerelmemet,
 S örök erővel istenítve őrzi
 A kimondhatlant, a szent érzetet!

A csalódott pusztai leány.

Szilárdkától.

Éj lőn a pusztán, dall a lányka már,
 Szendergve hallod őt, te kis madár. —
 Én is dalolnék egy kis éneket:
 De könnyeimtől dallni sem lehet.

Távolba néz az én könnyes szemem
 Reszketve várom hűtlen kedvesem,
 De nem jön az, kit hűn szerettem én, —
 Éj árnya leng már puszták tengerén.

Reszketesz te árny a puszta föld felett,
 Ekként borítja el a bu lelkemet:
 Szerelmem is, mint puszta, végtelen
 S miként fa nélkül tér, reménytelen.

Oh érzem, nem fáj soká szivem,
 Eloltja kínom majd hűs sírverem,
 Oh nézd meg a sirt, mely fed engemet —
 Egy könnyvel öntözd sírkeresztemet.

Vagy nem, hisz fájna nékem bánatod,
 Megérzeném, hogy sirom áztatod.
 Ne sírj, ne könnyezz érettem té sem.
 Egy könnyüdtől feltámadna szivem!

Veronika néném halálakor.

N. Constantiától.

Megszűnt dobogni szenvedő szived,
 Elmult nem értett mély gyötrelmed,
 Keblem zokogva hív, ébredjen még,
 De néma ajkad, s nem hall meg az ég.

Nem hatja meg már könnyüm szivedet,
 Nem adhat újra néked éltet. —
 De hisz az élet ugy is fájts neked
 Régóta sirba vágyott szived.

Ha áttekintve letűnt élteden
 Gyász nem borongna emlémeden,
 Zokogva sirnék tán haláloedért,
 Gyászolnom inkább fáj bús éltedért.

A kis leány

Május 14-kén 1861.

M a r i t ó l.

Megkondult a harang,
Az esti imára,
Összekulcsolt kézzel
Megyen a kis lyánka,

Imáját rebegi,
Halad tovább, tovább,
Hogy atya sirjánál,
Végezze imáját! . . .

Imáját végezte.
Fájó könnyek között.
Koszorúját veszi,
A gyászba öltözött,

Sirkeresztre teszi,
Zokogva sohajt fel :
Kedves, jó anyámmal
Oh! Isten ne hagyj el.

Két anya.

— Elbeszélés —

Dominkovics Máriától.

Este van, künn a vihar zúg, a főváros egyik palotájának bágyadt lámpafénytől világított szobájában, egy zöld függönyökkel bevont gyermekágy előtt aggodalomteljes arczkifejezéssel egy szép fiatal nő ül. Arcza hiven visszatükrözi keblének minden fájalmát s félelmét. Neszt hallva, oda hajol beteg gyermeke fölé, s békételenül várja annak szeméből a jobbulás reményének csak egy sugarát elöcsillámlani. Lélekzetlenül hallgatja gyermekének keble emelkedéseit s sohajait. Lépteket hallva, türelmetlenül tekint az ajtó felé; de az ajtó nem nyílik ki. „Hol késhetik oly soká“, kiált fel békételenül az aggódó anya, „miért nem siet megnyugtadni kétségbeesett anyai szívemet.“ Az óra a márvány kandallón kilenezet üt, s még mindig nem jön a vigaszt hozó férfiú: az orvos. Az óra ütésénél eszébe jut a fiatal nőnek, hogy ez orára társaságba ígérkezék, oly társaságba, melynek lelke a vidorság s fűszere az élez. Ő is ott lesz, kinek egyszeri látásáért föláldozná életét; férje nincs hon, mily alkalom, vele háborítlanul beszélhetni! Így gondolkozva ki vehetné rossz neven, ha a fiatal anya nem tudna ellenállni anyyi csábnak! A hiúságra is gondolt, öltözőasztala elébe lépve, figyelmes szemekkel vizsgálá át felöltendő öltönyda-

rabjait, nyakékét s főkötőjét, elmerengve a jövő órák élvezeteiben, csak szenvedő gyermeke gyöngé hangja ébreszté föl szép ábrándiból. „Jó anyám, maradj nálam!” — mondá a gyermek. „Igen, igen kedves Zoltánom, — nálad maradok. Hogy mehetnék el? — De várnak rám! — Megüzenem; nem — irni fogok! — Minek? — Nélkülözni fognak-e engemet ott?” Igy töprenkedék a fiatal anya. Csengettek. „Ah, hála az égnek, az orvos jön, megkérdezem tőle gyermekem hogylétét; mert talán csak élelmes szívem teremt magának rémképeket.”

Az ajtó föltárul s belép az orvos. A fiatal anya elébe fut, nesztelenül szunyadó gyermekéhez vezeti a jöttet. Az orvos figyelmes arcczal vizsgálja a gyermek nyugodt arczat, üterét s fejét, és elégült arczkifejezéssel mondja: „ez üditő álmot, mely reggelig fog tartani, a [Mindenható megmentésül küldé, mert az jótékonyabban fog hatni, mint a gyógyszer-tár összes orvossága. Rendeljen valakit a gyermek mellé a grófnő, s menjen nyugodni. Tökéletesen megnyugtatva az anyát, távozik az orvos. A grófnő visszatér gyermeke ágyához, nyugodtan szunyadva találva azt, hálásan emeli föl könnyelt szemeit Rafael Madonnájához.

Most ő is nyugalomra hajtandja fáradt fejét.

Nem, mert látni kell őt meg egyszer, utoljára, mielőtt örökre elutaznék Ausztraliába; s majdnem vidoran csengeti be öreg hűséges dajkáját, s rábizza gondos felügyelését s ápolását szeretett betegének. Egy óranegyed mulva föl van öltözve, még egy tekintetet vet imádott gyermekére, kocsiba ül, s elhajt az élvek tömkelegébe.

Mily különbség van egy fénytengerben úszó terem s egy beteg szoba között! Mi más itt a gyertyafény, mint ott a lámpa bágyadt világa! A boru, mely ott az anya homlokát elsötétíti, reggeli ködként enyészik el itt.

Belépve a társaságba, mindenki ajkáról a meglepés e nyilvánulását hallja. Ah, mi szép s bájoló ő, s mindenki sietett üdvözlésére.

Ott állt ő is, egy oszlophoz támasztva szép fekete fürtös fejét, kiért elhagyá szenvedő gyermekét. A véletlen egy füzértáncznál összehozá őket; a grófnő boldogságtól sugárzó arcczal mondá: nemde, báró, ön nem is gondolá, hogy elutazása előtt még lásson?”

„Valóban nem, szeretett grófnő, mert részvétell hallám, hogy egyetlen gyermeke veszélyes beteg.”

„Az orvos tökéletesen megnyugtatott, ma estve becsület-

szavára mondá, hogy veszélyen kívül van Zoltánom, s vannak lények, kikért a legnagyobb áldozatokra is képesek vagyunk.“

„Fogadja őszinte köszönetemet, imádott grófnő; én föl tudom ez áldozat nagyságát fogni, s megfogom azt hálálni lángoló szerelmemmel.“

Táncszünet alatt egyszerre ez ajánlat hallatszik: „mondjon mindenki egy elbeszélést.“ Egyhangúlag tetszőleg fogadtatván ezen eszme, elbeszélni kezdének. A sor most egy magas, sápadt, érdekes külsejű férfiúra jött, kiben első tekintetre, föllehete a tudóst ösmerni. „Én kezdé beszédét“ — természet buvár s fűvész vagyok. Napokat elbolyongok vidoran a hegyek között, fűvészdobozommal oldalamon, görbe vándor botommal kezemben; így értem egyszer délben a Mátra aljához, egy szikla repedésből szép ritka növénykéek oly csábosan bölintgattak kicsikefejecskéikkel, hogy nem tudtam ellentállni, hogy sajátommá ne tegyem őket, és elfeledve a nap égető hevét, fölkapaszkodám; nem minden fáradság nélküli volt a följutás, egy félrelépés életembe kerülhetett volna; végre fölérve, megálltam lélekzetet veendő, midőn egyszerre madársipogást s szárnycsattogást hallék magam körül; képzelőtehetségem majdnem e szavakat hallatá velem: „Segitsetek az Ég nevére“! s még sem emberi hang volt az, hanem egy madár — egy állat hangja volt, mely, nyögve a szikla tetejéig föl-s ismét leszálldosott. Én kémlőleg követém röptét szemeimmel, s midőn közel fejem fölött elszállt, mondám: „Vörösbegecske, beszélj, mi bajod? Rosz szellem üzött tova fészkekből? Vagy rablók fenytik azt? Vörösbegecske, beszélj, — én megfoglak védeni!“ A madárka érteni látszott szavaimat, hangosabb csipogással szálldosá körül fejemet, s aztán ölnyi messzeségre fölrepült; hol, tőlem, eddig érzrevétlenül, egy gömbölyü sziklamélyedésben az aggódó anya fészke volt.

Fölnyulék — s egy sziszegés tudtomúl adá a szegény madár félelme okát. Épen a hosszú sziklaparkányzaton, a fészek szájánál, kényelmesen elnyújtózza feküdt egy nagy utálatos kigyó.

Biztos levén zsákmányában, lomha volt az ugrásra, csak néhanéha sziszentett egyet s nyújtá ki vért szomjazva utálatos fekete nyelvét a fészekig. Én látva ezt megborzadtam, — s ha nem láttam volna is, kényszerite azt látnom, mert körültem repdesése közben szárnyhegyével megérinté halántékomat, s ismét védőleg repdesé körül fészket. „Szegény anya“, gondolám magamban, „fiadat ily ellentől fenytve látni, mily szerencsétlenség, s te tehetetlenül, minden védezköz nélkül, tanács-talanul, valóban sajnálatra méltó vagy; én mint szintén egy jó anyának

fia, segélyedre leszek.“ — És csöndesen nesztelenül fölkapaszkodám a szirtoromra, s a légbé megforgatva vastag botomat, ah, borzadok, ha vissza gondolok rá! összes erőmmel a kigyó fejére ütök. Összezúzott fejjel még egyszer görcsösen kinyújtódzék, s összegombolyodva legördült a mélységbe, utján vérnyomokat hagyva hátra.

A ravasz ellen meg volt semmisítve, s a madárka fészke meg volt mentve. Én erősen tartózkodám, hogy ne ingadozzak, végbe vitt tettem csudának tetszék nekem, mert állásom veszélyességét csak most láttam által. De hol vagy veresbegyecske? A madárka repdesve néze rám, s aztán nyilként fészke-re repült, s fejenként vizsgálva, megkopogtatá kicsinyeit csőrével, szárnyuktól bóbájokig. „Istenemre! olvassa, hogy egy sem hiányzik“, gondolám magamban. Később ismét hozzám repült, csipogva körülzálldosá vállamat a hálás állatka, s minden módon s hangon igyekvék meghálálni, azon csekély szolgálatot, mit neki tevék. Aztán mintha elszédült volna, a mélységbe bukott, hol irtóztatos gombolyagban agyonütött ellene feküdt; rá repült s csőrével vagdalá annak utálatos bőrét boszúját némileg hütendő, s nem szünék meg csak mikor kicsinyei hívák föl magukhoz. Végte-re fáradtan repült föl az anya, s meglátva egy galyat, ráereszkedék, fejceskéjét ég felé tartva, mellét tágitva, elkezdett bájosan zengedezni. Nekem úgy tetszék e háladal, mint: „Isten, téged dicsérünk.“ E hálaadás után vitt csak szokott táplálékot a boldog anya kicsinyeinek. Mit mondanak ez anyáról? Beszéljenek! Volna bár mindenik ilyen, akkor boldogság honolna e földön.“

A férfiú elbeszélését általános tetszésnyilatkozat jutalmazá. — Kit ne hatott volna meg ennyi érzést s anyai szeretetet egy madárkában? Csak egy fiatal nő ül némán, fejceskéjét keblére hajtva, könnyelt szemekkel, s halovány arczezal; egész alakja egy márványszoborhoz hasonló; rosziúl érezvén magát, kiáltja: „Koesimat“, nem hallgatva semmi kérés s kérdésre. A báró meghallva ezt, hozzá siet s kéri. Az Istenért Leóna, mi baja, ne távozzék, mielőtt még egyszer kitártam volna kegyed előtt keblem égető fájalmát.“

„Nem, nem maradhatok Elemér, fejem szédül, nagyon rosziúl vagyok. Csodásan hatott rám ez elbeszélés.“

„Kegyed valónak hiszi azt, egyetlen Leónám? Ne legyen gyermekes, s tartsa az egész elbeszélést egy eszmedús agy szüleményének.“

„Nem, lehetetlen itt maradnom.“

Úgy engedje meg legalább, hogy kísérője lehessenek! — mondá Elemér, karját nyújtva a grófnőnek.

— Ne tegye azt! az ég nevére kérem Elemér, rimáncodék.

„A grófnő fogata előállott“, jelenté a belépő szolga, véget vetve e kínos helyzetnek. A fiatal anya futólagosan köszönve, elhagyá a vidor kört.

Ha lovai a szellők szárnyain viendették volna is őt, mégis lassúnak találta volna azt, annyira vonzá őt az égető vágy gyermekéhez csak ott, egyedül ott nyerheti ismét vissza nyugalját.

Haza érve, izgotattan rohan be a félhomályu szobába, ott találja éberen az öreg hűséges ápolónót. „Gyermekem, gyermekem!“ kiált kétségbeesve Leóna.

„Csöndesen, csöndesen, grófnő. Oly nyugodtan s édesen szünnyadoz“, mondja az öreg nő megnyugtatólag.

„Alszik? — Oh Isten s én mulatni mentem! Én nem tettem azt, a mit a madárka az erdőben fészkeért elkövet! Az gondoskodik, harczol s könyörög fiai életéért, nem hagyja el azokat veszély idején soha. Egy madár tette ezt — s én — multságba mentem — mert hiú valék!

Szeretett gyermekem, bocsáss meg, nálad vagyok, s esküszöm, hogy nálad fogok maradni mindig. Ha fölüdüsz, együtt fogjuk virányos téreken üzni az aranyhimporos lepkéket. Ezentúl, esküszöm, éltem ezéja s egyedüli föladata boldogításod s ápolásod leend.“

A gyermek mozogni kezdett, fölveti mosolyogva szép kék szemeit, s bájosan nyújtja ki kicsi fehér karjait anya ölelésére.

„Gyermekem, gyermekem“, zokoga boldogságtól az anya s erősen keblére szorítja szeretett gyermekét, s bünbánólag veti föl könyvelt szeméit Rafáel Madonnájára.

Leóna megtartá esküjét, mert példánya lett az anyáknak s hitveseknek: Elemér báró elutazott más nap Ausztraliába, soha vissza nem térendő.

Az idő, ezen fölülmulthatlan orvos, gyógyító irt csepegtetett Leóna vérző szivsebére is, s a kis család egyike volt Magyarországnak legboldogabbjainak. Így tanítá meg egyik anya a másikat kötelességére, hogy s miként tanulá meg az egy: ne feledje el a többi sem.

El messze innen.

Szendrey Juliától.

El messze innen a világba,
A hol nem ismer senki sem,
A hol nem üldöz, nem gyötör majd
Sem gyűlölet, sem szerelem!

A hol majd élek enmagamnak,
Mit soha meg nem teheték,
Mióta a sorsnak kezében
Tehetlen játékszer levék.

Háborgó tenger ez az élet,
Kis sajka én rajta csupán,
Mit a sors, miként kénye kedve,
Majd erre, majd amarra hány.

Oh, miként vágnám megpiheenni
Csöndes kis sziget partjain!
Hűs árnyai után epedve
Terjesztem lankadt karjaim.

De hasztalan, de mind hiába,
Tovább, tovább, egyre tovább!
Örök küzdelem nékem az élet,
Nyugtot csak a sír mélye ad.

Szeretni kell, gyűlölni addig,
És várni a pillanatot,
Melyben kialszik majd az élet,
S véle minden kín elhagyott! —

A távolban.

Teréztől.

Merre szálltok barna fellegek?
Búsan, mint halottas gyászmenet,
Utánatok oly marasztó hangon
Száll a déli szellő bus danája.
Sejti tán, hogy útközetbe mentek
Hol az éjszakai szél trombitája,
Harsog Karpát ormai felett.

Az enyészet nyílt karokkal vár,
Még is mentek, jól tudjátok bár,
Ott meghalni, hol oly szép az élet,
Eh! mi fájó kinos gondolat!
Bár szivemben nincs már örömméret,
Boldogitná mégis e tudat
Hogy sirjára majdan ott talál.

Hűvös szellő lengedez reám!
A felhőnek nincs szerelme tán?
Oh! ha volna, és ha úgy lehetne,
Átcsérélném földi lételem,
Elboritnám szép hazám virányit,
Sírnek — sírnék hosszan, végtelen,
Örömben, hogy megláthatám!

Vagy lehetne szólnom véletek,
Addig, a míg oda értetek,
Arra a szép, édes, kedves tájra,
Hová lelkem olyan régen vágy,
Kedvesimnek roskadó sirjára,
Lehullatnám könnyim záporát,
Azt mondanám: Isten véletek!

Hugomnak.

S a m a y S z i d ó n i á t ó l .

Emlékszel-e édes hugom
 Arr' a terebélyes fára ?
 A hol sokszor együtt ülve ,
 Egymást keblünkre ölelve —
 Méláztunk a holdvilágba ?

Emlékszel-e ott a völgyben,
 Ott, a kis patakesa partján,
 Ott, a virágos mezőben,
 A hol szívünk keservében
 Elhalt a pacsirta dalán ?

Oh ! még mintha most is látnám
 Ábrándozó gyermekképed,
 A midőn a csillagokról,
 A szép tündér királyfiról
 Ugy elmesélgettem véled.

Emlékszem még, midőn kérdéd :
 „A futó csillag mit jelent ?“
 Ugy elmerengtem arczodon ;
 Vágy és reménnyel boldogan
 Hogy bámulád a végtelent.

Oh ! de bármint sóvárog is
 Emlémem utánad [kedves,
 Nem láthatlak : mert oly távol,
 Dobott el a sors egymástól,
 Szívem egyre téget keres !

Kivánod.

1860.

R i z á t ó l .

Kivánod, hogy fény áraszszon el,
 Vagy köd borítsa nevemet ?
 Ha fényt akarsz — nappá leszek, mely
 Sugárral hinti az eget.

És csillaggá vál minden dalom
 Az irodalom szent egén ;
 Ugy játszik, rezg majd viszsugára —
 A fogékonyak kebelén.

— Vagy szelid fuvalommá leszek,
Ugy lengem át a két hazát.
Mondd, hogy fényt ohajtasz s megszerzem
Bármely áron a koronát.

Dé, ha fényt nem kívánsz, madárka
Leszek kicsided körünkben ;
Csalogány, mely rejtőzve dalol —
Sűrű erdő sötétiben.

Vagy ibolya, mely bokorban nől,
Árnyban nyiló kis ibolya,
Mely kedves illatot áraszt szét,
És honnét jő az: ki tudja ?

Csak azt ne kívánd, hogy letérjek
Az utról, mely nyil előttem;
Oh! én el nem némulhatok, mert,
Hiszen költőnek születtem.

S a költőnek oly mély fájdalma
Van, és oly magas öröme,
Hogy megrepedne, ha nem zengné
Lantján, érző lágú kebele.

Miért. . . .

Pichler Vilmától.

Miért hervadoztok mező virágai,
Miért hullotok el sárga levelek,
Erdők lantosai, zengő csalogányok,
Oh maradjatok még, ne költözzetek.

Ne hagyjátok itt a természet kebelét,
Melyen oly hűn ápolt a szép kikelet;
Nézzétek, mily búsán sohajt utánatok,
Hogy meg kell válnia néki töletek.

Ne zúgj őszi vihar, ne zúgj ligetemben!
Ne romboljad szét ábrándim templomát,
Hová ha kijöttem borongó kedélylyel,
Keblem fájdalmára itt enyhet talált.

Oh! adj bokor még egy rózsaszálat nekem,
Vezesd reám fa ága, hűs árnyaidat;
Danolj, danolj madár, erdő szive lelke,
Hadd halljam még egyszer siró hangodat.

Danolj, danolj még egy dalt kedves csalogány
Bübájos dalodon el hadd merengjek ;
Ki tudja, ha ujra eljön a szép tavasz,
S te is véle jössz, én akkor hol leszek!

S ki tudja, a fáknak fakadó leveli
És a zöld rét első kék ibolyája
Hogy nem fognak-e majd részvétellel borulni
E fájó kebel kihavadt porára

Megviradt már.

Idiltől.

Oh né aludjatok!	A messze távolból	A magasztos lelkek
Hisz oly világos van,	Ébresztő szellő leng.	Mosolygva szeliden,
A nap magasán süt,	A vándor madárka	Biztató szellemként
A kikelet itt van,	Édes hangokat zeng:	Ragyognak az égen:
Megviradt már.	Megviradt már.	Megviradt már.

Hajnaltól fogva már	Ujulást vár minden,	Szivem lázasan ver,
Figyelek, hallgatom,	Kiben csak élet van. —	Ajkam imát rebeg,
Eloszlott a ború	Viruljon a szép hon	Istenem légy velünk
Oh mi boldog vagyok:	Boldog öszhangzásban:	Örködj sajkánk felett:
Megviradt már.	Megviradt már.	Megviradt már.

Kedves fényt áraszt el	Egy imába áradt	Vezesd ki révpartra,
A reggeli sugár,	Az egész természet,	Hol vészes hab nem dul;
Csendes patak fölött	Hő sobajban tör ki	Örködj néped felett:
Dalol a kis madár:	Minden virág felett:	Mentsd meg a vizsálytól:
Megviradt már.	Megviradt már.	Megviradt már.

A kised lelki nevelése.

Dr. Pete Zsigmond pesti gyakorló orvostól.

I.

Ha az élet zajosb napjain a közlekedés nemes nagy tettekért a hazafinak tömjént hint, ha a köztisztelet az érdemesnek diadalmenetet készít, s a polgári erények iránti hódolat éljenviharokban nyilatkozik: érzitek-e ti, kiket a végzet a haza nemtőivé rendelt, érzitek-e magyar anyák hő kebletek bensejében, hogy az élet síkjain pályát küzdő férfi szívébe ti ültetitek a honfrierények magvait, hogy a magasra emelkedő léleknek ti vetitek alapját, hogy a ti érzelmetek hevénél csiráztak mindazon nemes tulajdonok, melyek nagyra nővén, közhódolatot gerjesztenek?

Szép és magasztos tudat! — Minő isteni érzet tölthetné el egykor Szilágyi Erszébet kebelét, daczára sajtó fájdalomának elvesztett egyik fiáért, midőn a másikat egy nemzet emelé föl, és maga fölé helyezé!

De hagyjuk a nagy korszakok jeleneteit, és térjünk saját csendes életünk mindennapi tűzhelyéhez, lépjünk át egy zajtalan küszöbön, és szemléljük otthon a családi kör eleményeit. — Itt a barátságos házi körben, egymást becsülő, rokon érzelmű vendégeket látunk szegény lakoma

mellett; a bizalmas társalgás közt összeolvadt lelkek figyelme egyszerre a ház egyik zsenge tagjára fordul, ki türelmetlen hévvel a társalgásba beleront egy a szóban forgott tárgyhoz igen alkalmas költemény szavalásával, eleven jelét adván annak, hogy a fenforgott kérdés és az azt illető költemény szavai az ő érzelmét is tükrözik s képzetét hevitik. A meglepett vendégek mosolygó arca s a családfő meglegedésének örömteljes kifejezése között a benső boldogság sugarai ragyognak az anya képén, kinék dobogó szive e szavakat sugja: „Istenem! mily derék fiam van nekem!” A megindult anya félvén, hogy örömkönnyei elárulnák érzelmét, teendők ürügye alatt odahagyja a társaságot, s intvén fiának, hogy kövesse, a mellékszobába vonul, itt minden dicséret mellőztével karjai közé szoritja fiát s csókokkal halmozza el. A meglepett fiu érzi, hogy anyjának nem csekély örömet okozott, és a szeretet ezen kifejezését azzal viszonozza, hogy ő is szoroson fűzi karjait édes anyja nyaka köré, fejét dobogó keblére hajtván; és egy pillanatnyi csend alatt azon határozat lobban fel lelkében, hogy egész erejével igyekezni fog anyjának hasonló örömet ezentúl is szerezni.

Hogy az ily édes örömek tiszta forrásában fürösztthesse magát lelketek, vegyétek tisztos magyar anyák figyelembe e sorokat, melyeket a tapasztalás s őszinte jóakarát vezetnek tollamba. Nem csak látnom engedé a sors hasonló jelenetek sorát, hanem — köszönet érte — éreznem is, s a tény magasztossága kutatásra, észlelésre késztetett, melyek az itt következő igazságokra vezettek.

II.

Az embert születésekor a természet az ő legkecsesb adományival ruházza fel: testi és lelki szépséggel és ártatlansággal. Minden kised szép, faj és osztály, rang és vagyonbeli különbség nélkül: kerekdek tagokkal bir, sima, tiszta, szelid és öszhangzatos arcán lelki báj ömlik el, mert a kised zsenge lelke egyaránt ártatlan, egyaránt fogékony minden szépre és jóra, nagyra és nemesre; s mégis az élet folyamában mind e hozományos tulajdonait az ember legtöbbször eljátszsa. Ugy látszik, hogy a természetnek e tekintetben különös törvényei, különös föltételei vannak, melyekhez adományit köti, és a hol ezek mellőzve lesznek, ott ajándékait visszavonja. — Az egyszerű földmives házikójában született gyermek világra jöttékor, a természet nevezett adományait tekintve, tán minden osztálybeli csecsemőt felülmúl; és mégis csak tiz év leforgása mulva, mily

keveseken marad meg az eredeti kellennek nyoma: A biboros nyoszolyán születtek ellenben ha megtartják is arczzsinök eredetiségét, de a lelki őszhangot tükröző arcz, a gyűlöletlenség és ártatlanság kifejezése, az élet-erély jelei minő hamar elvesznek a kényelem és bőség ölében! Más részről a természet szabad téerein időzők megtartják virágzó életerélyöket, s inkább a napnak tulságos benyomásait viselik arczukon; míg a városokban falak között mintegy díszes börtönben lakozók, azért, hogy a természet ölelései elől menekülnek, fonnyadt életkifejezés viselésével, testi és lelki lankadsággal bűnhődnek.

Mindezekről eltekintve, az anyagi lét nem fejlődik nehezen. Az életrevaló kised egyszerű és romlatlan tápláléka mellett testi fejlődésének azon aránylag óriási előmenetét teszi, melyet minden kiseden tapasztalunk, mert pár hó múlva már kettőzve van testének súlya, egy év múlva már háromszoros is, és 10 év múlva 4—5-szeres oly súlylyal bir, mint születésekor. — A kised élete egyszerű levén, életszükségei is egyszerűek. Tiszta lég, az állati melegtől nem nagyon eltérő hőmérséklet, tisztaság; a hat első hónapban egyedül, vagy minél inkább kizárólagosan természetes tápláléka a tej; azontúl lassankint egyéb mesterséges eledelkkel szaporitván, ugymint lisztes, husos és zöldséges tápszerekkel, tiszta víz, és testi erejének lehető használata: teszik összesen a kised szükségleteinek sorozatát.

Ezeket kellő figyelembe véve, a kised test egészséges fejlődése a fenn érintett bámulatos előmenetelt teszi; ámdé a lélek gyöngé, alig észlelhető benyomások után idomul, melyek hatása szintén néha észre sem vehető; csak midőn a benyomások gyakorisága a léleknek már határozott jellemet kölcsönzött, akkor észlelhető azok eredménye; vizsgáljuk tehát.

Ha valaki azt hiszi, hogy az élet első napjaiban a kised lelke, zsenge léte miatt, minden felfogásra képtelen, azért is irányában minden erkölcsi rendszabály fölösleges, az fölötte csalódik; mert a lélek az első, bár minő gyenge, benyomások után idomul, és miután ezen első behatások mint az ősföldbe vetett mag, még érintetlen lélekre találnak, a legtöbbször ezek képezik a később kifejlendett lelki minőségek csiráját; azért igen fontos az, hogy az első benyomások lelki szépség és fenség oltványai legyenek. A kised lelke a lét első pillanataiban hasonlít egy tiszta laphoz, melyet még őn vagy toll nem érintett, s melyen csak az lesz látható és olvasható, mi az élet viszonyai közt reáirva és rajzolva lesz. — Akartok ezen igazságok alaposágáról meggyőződni, szerető anyák? figyeljete a

kisded első pillantására, első mozdulatira, és látni fogjátok, minő figyelemmel lesi dajkálójának arczát, és észrevehetitek, mint tükrözi magát vissza az észlelt lelki állapot a kisded arczán; mint a fényképész homály-szekrényében a festendő alak, mosolyog nevető arcz látásán, és elborul, ha komoly, szomorú, vagy indulatos kifejezéssel találkozik.

Az ember világra jöttékor, mint minden alakult lény, sajátosságokat hoz magával, a melyek különösen kétfélék: vagy csak fogékonyság és hajlam, azaz valamely tehetség elsajátításának a lehetősége; vagy valóságos képesség bizonyos cselekvényre. A test képességeket hoz magával, minő a mozgási, látási, érzési, hallási és a t. képességek, de fogékonyságot is, például a művészi ügyességekre, anélkül, hogy ezeknek legparányibb képeségével bírna, de a melyet tanulás által elsajátíthat. A lélek minden képesség nélkül jő a világra, egyedül fogékonysággal vagy hajlammal, és így minden képességet elsajátítás után nyerhet csak, s a mit nem tapasztal, a mi reá benyomást nem tett, arról fogalma sem lehet. Ki kételkedik azon, hogy a lélek tulajdonai: az ész és érzelem, indulatok és szenvedélyek öröklött sajátságai az embernek? pedig ezek is oly viszonyban állnak a lélekkel, mint a színek fogalma, azért se értelmet, se indulatot, érzelmet vagy szenvedélyt a lélek nem örököl soha, hanem csak fogékonyságot vagy hajlamot reá; azaz hogy mindazokat az első alkalommal kisebb nagyobb fokban elsajátíthatja. De nem csak a nevezett lelki tulajdonok vagy képességek iránti fogékonysággal bír a lélek már első felpillantása óta, hanem mindazon száz és száznemű sajátságok iránt, melyeket az életben az embereken, sőt már az állatokon is megkülönböztetni lehet. Ilyenek az értelem, felfogás, észlelet, emlék, összevetés, okoskodás, itélet, mint a lélek tehetségei, továbbá bátorság, okosság, nagylelkűség, szilárdság, józanság, elfogulatlanság, nyugalom, mint a lélek minőségei, hasonlóképp az érzelem vagy szív tulajdonai és minőségei is az ember által elsajátíthatók.

Mi tehát az, mit öröklött természetnek nevezünk közönségesen? miután oly gyakran halljuk az életben emlegetni, miként ez vagy amaz kiváló tulajdonait szülőtől öröklé, és csakugyan látunk gyakran bizonyos sajátságokat családokban nemzedékre szállni.

Testi és lelki tulajdonok nem örökölhetők mint olyanok, mert minden ember egyenlő tulajdonokkal születik, ide nem értvén a rendes alkattól eltérő csodaszülötteket; a különbség csupán a fogékonyságban van. A testi tulajdonoknál az szemmel látható, mert minden ép születésű

ember ugyanazon tagokat és szerveket hozza magával, és mégis mindenki tudja, hogy még ezen tagok és szervek lehető egyenlő kifejlesztése mellett is a kifejlesztett képességek különbözők lesznek. Más lesz a testi erő, más a látás, a hallás élessége, más a gyorsaság, ügyesség, kitartás. Épen így áll a dolog a lelki tulajdonokkal, a létre jött lélek egyenlően fogékony minden lelki képességre, ész- és érzelmire, de — különböző fokban, a hajlamok minden emberben ugyanazok számra nézvest, de minden emberben különböznek minőségben. Így a felfogás, emlékezet, ítélet minden épeszű embernek tulajdona; de mennyire eltérnek ezek nagyságra, terjedelemre, könnyűsége és alaposságra nézve: azt az életben kiki tapasztalja. Nincs különben az érzelmi tulajdonokkal is; szeretet, gyűlölet, szelidség, vadság, kedélyesség komolyság, vidámság és harag, mind meg annyi tulajdonai az érzelemnek, melyeket a lélek egyáltalában nem örököl, csupán a hajlandóságot mindezekre, és hogy a lélek tulajdonai mindannyit összevéve az emberben kifejlődhessenek, szükséges ezeknek elsajátítása, eltanulása; azért is mind ezen lelki sajátságok az emberben soha ki nem fejlődhetnek, sőt el sem tulajdoníthatók, ha azok a lelket nem érintik, legyen az öröklött fogékonyság azokra bárminő nagy. Mert valamint az ő termékenységi föld csak azon növényeket termelheti, melyeknek magva vagy gyökere belé jut, úgy a lélek semmit sajátjává nem tehet, mi felfogási körébe nem esett. Így tapasztalhatni gyakran az életben, és a történet számtalan bizonyosságot nyújt, hogy bizonyos lelki tulajdonok sokáig szunnyadtak alkalom híjával az emberekben és csak akkor fejlődtek ki természeti mérvők szerint, mikor az élet nekik az alkalmat meghozta. Ilyen volt Washington, Cromwell, ilyenek a pályatörő szellemek, az ugynevezett természetes lángeszek, melyeknek példái egész a mindennapiságig gyakoriak.

Az következék-e tehát az itt mondottakból, hogy mind azon rossz lelki tulajdonok, melyek birtokosát, gyakran a családját, mindenkor a környezőit, és néha az emberiség egy nagy részét egy életen át ostromozzák, hogy az efféle tulajdonok mind szerettek voltak, és hogy kellő rendszabályok által nemcsak kifejlődésüket, hanem létrejöttöket is meg lehetne vala akadályozni? Nincs kétség benne, bárminő merésznek, bárminő valószínűtlennek lássék is ez állítás. A hajlam, bárminő óriási legyen is az, képességgé csak úgy alakulhat, ha az azzal megegyező cselekvénynek tudomására jut, mert ha valaki például mind azon tulajdonokkal, melyek a zongorázás művészetéhez megkívántatnak, bárminő magas fokban bírna,

hogyan fogná ennek akármi csekély fokát elérni, ha zongorát soha sem látna. Így ha a lélek haragot, kegyetlenséget, hamisságot soha nem tapasztal, azt gondoljátok, hogy az benne kifejlődhetik, bárminő ide vonatkozó nagy foku hajlammal birjon?

Nem is lehet e fölött kételkedni, bár az is igaz, hogy a hajlandóság nagy fokánál, csekélyebb benyomás is elég és nagyobb eredményt idéz elő, mint ha a fogékonyság csekély. Hasonló a gyulékony anyagokhoz: míg a lőpornak egy szikra elég, hogy fellobbanjon, a gyertyához égő láng kell, hogy meggyuljon, a kőszén pedig, bár a tüzek egyik legmagasb fokával ég, de meggyulására mégis parazsat kíván; így különböznek a hajlamok is, melyek a kifejlesztéssel sokszorozva adják az eredményt. A benyomások gyakorisága eredményre juttat csekélyebb hajlamot is, de nagy hajlam, nagy fejlesztménnyel szülnek nagy eredményt. Így látjuk az életben a tökély e két tényezőjét különféle viszonyban egymással. Valamint a nagy szorgalom, nagy fogékonyság, vagy mint a közéletben nevezni szoktuk, lángész nélkül is igen jó középszerűsége vezethet mindenben, a mire az alkalmazva lesz, ugy a lángész szorgalom nélkül igen hiányos jót tud csak teremteni, és csupán a kettő egyeztetve, a lángész t. i. és szorgalom, tüntet fel a középszerűség fölé néha bámulandó magasságra emelkedő tényeket és sikert.

Térjünk most kitézött tárgyunkra. Akarjátok szerető anyák, — és hol volna egy, ki nem akarná? — akarjátok szeretett magzataitok lelkéből mind azon rútságokat, melyek az erkölcsi lét fekélyeit képezik, örökre száműzni, vagy jobban mondva, ezek fogamzását is lelkeikben megakadályozni? Óvjátok hát meg a gyenge éledező lelket minden oly benyomástól vagy érintkezéstől, mely a ferdeségnek és romlottságnak nyilatkozata szokott lenni, óvjátok meg mindazok elsajátításától, melyek az emberi lét megkeserítői, a kicsi-lelkűség magvai s a léleknagyság akadályai szoktak lenni; gyermektek ne lásson soha gyűlöletes arcot, haragos kifejezést, ne halljon szidalmas hangokat, ne észleljen hamisságot, ijedést, félelmet, kegyetlenséget, megvetést, gőgöt, féktelenséget, tunyaságot és ki tudná elszámlálni az emberi hibák és vétségek hosszú sorát; de legyetek meggyőződve, hogy gyermeketek soha más tulajdonok birtokába nem jut, mint m elyeket neki ti felfogni vagy megtanulni engedtek.

Önként következik a mondottakból, hogy e tekintetben két teendőtok leszen tisztos anyák. Egyik az, hogy mindent, mi a lelket rutitja, a gyermeketekről távol tartsatok, másik pedig, hogy minél több szép és nemes,

jó és kellemes benyomást halmozzatok magzatitok lelkületére; mert ez esetben nem csak hogy ezen lelki kellemeik fejlődése nyer tulsulyt gyermekeitekben, hanem azon rossz mag is, mit a szent irás példázata szerint titokban vagy véletlenül a gonosz szellem kebleikbe vet, a jó által el lesz nyomva, és ki nem fejlődhetik.

Miután — nem kétlem — magzatitok boldogsága sziveteken fekszik, miután belátjátok, hogy ápolójaitok közül kerülnek ki a haza sorsát egykoron intézendők: figyeljete az itt előadandó néhány részletes, a kitűzött célra fölötte üdvös rendszabályra.

Ápoljátok, a mennyire lehet, kivált az első korban gyermekeiteket önkezűleg, s önlelkűleg, de ti is, ha hozzájuk közeledtek, oszlassátok el arcotokról az élet apró bajai vagy indulatok okozta felhőket; és midőn az anyai ápolást mással megosztjátok, arra figyeljete, hogy e kényes kötelességet olyanra ruházzátok, a ki veletek együtt csak a szépnek és nemesnek magvait hinti a kiseded kebelbe; mert úgy hiszem, át vagytok immár hatva azon állítás igazságától, hogy az első érintkezők ültetik a gyermekbe a kifejlendett lelki tulajdonok csiráit. Azért dajkának vidám, kedélyes, éneket kedvelő, — mert mi sem érinti a kiseded lelkét oly kellemesen, mint az ének — továbbá nyíltszívű és igazán jó akaratóf és kedvet tanusító, hozzá minél fiatalabb leánykát választzatok, azért, hogy ezek a kiseded ártatlan játékiától maguk se legyenek idegenek.

Második fontos dolog a felügyelet kiseddre és dajkájára; és ha a körülmények rövid időre is elszólítnak kisededtől, gondoskodjál felügyelőről. Harmadik kellék a pontosság az ápolásban; etetés, itatás, fűrésztölés, öltöztetés és egyéb részletek bizonyos órákban történjenek. Negyedik főszabály korán tanítgatni, de csak gyermekiességekre, és különösen a gyermek legfontosb tudnivalójára: a szófogadásra. A tapasztalás mutatja, hogy ennek egy igen jó kulcsa van. Egy szó ez, melynek értelmét a gyermeknek legelőször kell megtanulni és megérteni, és ezen egy szó, az hogy „nem szabad“, de a melynek kivételt soha sem szabad, vagy csak föltételesen szenvednie. A gyermek például kést kér. Ha a gyermek már megtanulta a „nem szabad“ szigorát, elhallgat, s többé nem kéri, kér mást, de ha arra meg nem tanítjátok, így is úgy is baj a következménye. Ha pedig nem neki valót, de megadhatót kíván, úgy csak föltételesen kell adni.

Később, midőn már a gyermek jár és foglalkozni kezd, ne hagyjátok őket soha üresen, tárgyatalanul, mert maga fog keresni, és gyakran magának és másnak kárával. E szempontból fölötte jó hatást gyakorol

a gyermekre, ha mindennap, minél gyakrabban oly egyszerű foglalkozást tudtok neki szerezeni, hogy dolgaitokban segédkezet nyujt, a mikor is tanítgatjátok, és ügyessége vagy szorgalmáért apró ajándékkal jutalmaztatok, bátran elhihetitek, hogy a gyermek, habár csak sejtelemben is, érzi öntudatában, hogy tett szolgálatával a természet szabta édes kötelességek egyikét teljesíté t. i. a szüléket ápolni, vagy nekik szolgálatot tenni. Gyakran ez öntudat büszkesége észre is vehető a gyermekben.

Azonban ha a kisedekorban a dajkának megválasztása annak kedélyét és lelkületét tekintve fölötte fontos és következményes a gyermekre nézve, nem kevesb, sőt tán még nagyobb befolyással van a szaladgáló gyermek társasága. Figyelmes anyák könnyen észre vehetik, mint vesz fel a felvigyázat nélkül hagyott gyermek cselédek vagy neveletlen gyermekek társaságában ferdeségeket, sőt trágárságokat is, számtalan szépnem mondható tulajdonok kíséretében, melyek később a szüléknek gyakran sok bánatot okoznak, és a mitől ha valami, egyedül az anya szelid gondjai óvhatják meg a fogékony lelket. Ily körülmények közt leg hatályosb a felvigyázat, közvetlen vagy közvetve, de a cél elérésére szükséges is.

Még egy szót a testi szépségről. — A gyermek szépségén minden anya örül, de különösen kevésbbé érző, hiubb és nagyravágyó anyák találnak abban kiváló gyönyörűséget: pedig a testi szépség inkább a véletlen adománya, mintsem anyai lelkület érdeme, mint a lelki szépség, mely nem oly mulandó, mint amaz, és csak igen gyakran tapasztalják az anyák, hogy a gyermek tetszetős külseje néhány év mulva nyom nélkül elenyészik. Ez és egyéb lélektani okból nem is helyeselhető a gyermekek tulságos fölpipezése, miben az anyák gyakran maguknak oly annyira tetszenek, ha valahol, gyermek öltözeténél egyedüli kellék a czélszerűség.

Az eddig előadottak azt tanusítják, hogy az ember olyan természetet ölt magára, avagy olyanná fejlődik, a milyenné épen fejlesztve lesz. De azt fogjátok mondani, a kised, az ő első fejleményekor csak a szeretet és gondoskodás jeleit látja maga körül, ápoló részvétet tapasztal minden lépten nyomon, ringató dalt és engesztelő esítitást sirásakor, és ha ez által éhségét vagy szomját panaszolja, édes táplálékkal vendégtetik meg; és miután mind ezt egy anya sem tagadja meg gyermekétől, miként lehet az, hogy rossz emberek a világon mégis léteznek?

Amde láthattok az életben anyákat, kiket az élet szükségletői kényszeritnek gyermekeiket időnkint ápolás nélkül hagyni, vagy olyanokat,

kik azt vétkes könnyelműségből, teszik, vagy észlelhettek hiú anyákat, kik kecaseik féltékenysége miatt a bajlódás terhét kerülvén, magzataikat bérelt kezekre bizzák, kiktől a kised elvétve tapasztalhat csak lelkiismeretes ápolást, de őszinte szeretetet ritkán, hanem hideg kötelességteljesítést, szinlelt ragaszkodást és benső közömbösséget. Ha ilyenkor a kised az irányában dajkájától tanusított rokonszenvet viszonozza, nem leend valószínűtlen elöttetek, hogy a piperének és kényelemnek tömjénező anya felindulással tapasztalja gyermekének dajkája iránt mutatott vonzalmát; és szerencséje a gyermeknek, ha ezen rokonszenve kedveltjének eltávoztatását nem okozza, de minden ily esetben az a körülmény áll be, hogy a gyermek, kivált miután eszmélni és figyelni jobban kezd, azt látja, hogy az, ki irányában vonzalmat érez magában, lenézés, nembecsülés, gyakran megvetés tárgya, hogy az egy rang és jelentőségtelen eseléd, vagy kegyelemből tartott szolgálta, és hogy ez egyetlen érzelmét is szégyelnie kell.

Ha az életben hideg, érzés nélküli lényeket találtok, bátran feltehetitek, hogy idegen, vagy hanyag, de minden esetre szeretet nélküli karok ápolták zsenge napjaiban, ugyanez a forrása az alattomos, nem őszinte, alakoskodó jellemnek is; és ha azt tapasztaljátok, hogy azon anyának érzelmenyilttság, és indulatok tekintetéből egymással ellenkező természetű gyermekei vannak, akkor azt a véletlenül választott dajkák hasonló különbségében föllehetitek.

Egy művelt boldog házasságban tiznél több gyermeket szült és nagyobbrészt föl is nevelt gyermekek anyja, miután ép e tárgyra nagy figyelmet fordított, azon tapasztalatot jegyezte fel, hogy gyermekei kiválólag azon lelkiülettel és hajlamokkal bírnak, melyeket dajkáik egyenkint tanusítottak, így gyermekeiben a kedélyt, szorgalmat, csinossgot, takarékossgot, indulatot, jószívüségét, őszinteséget, zenekedvelést, mérsékletet, ép azon mértékben találta kiválólag kifejlödvé, mikint azt dajkáiban tapasztalván följegyezte: és miután e derék anya tapasztalatait örömost közölte a maga körében, és a tárgy minden anyára, de minden gyermekre is üdvös, e tapasztalatok szélesebb közlését szintén üdvösnek tartottuk.

A ki mer, az nyer.

Beszély.

V. Gaál Karolinától.

Dózsafi Anna asszonyság valóban magas műveltséggel s derült kedélyvel bírt, mely tulajdonok mindenike elég arra, hogy szeretve s becsülve legyünk másoktól. Ez okból ismerősei mélyen tisztelték is vágyták társaságát, és mindig azon meggyőződéssel távoztak köréből, hogy minél többször látják, annál szellemdúsabb és szeretetreméltóbb.

Nővére, az alig 17 éves, bájos szende Irén, szintén kedvence volt a művelt köröknek; bár még csak ritkán jelent meg a nagyvilágban, s némileg különbözött Anna nővérétől, ki már csak férje állásánál fogva iskénytelen volt illőleg föllépni, de hajlama is volt a vidámabb társasélethez, míg Irén, a szerény fiatal hölgy otthonos körben, családi életükben is boldog tudott lenni, s nem igen voltak nagyratörőkvő vágyai, melyek keble nyugalmaát zavarták volna.

Irén anyja, Szereiné egy gazdag özvegy, de koránsem oly idős, hogy még egyszer férjet ne választhasson. De a mit tett, mind leányaiért tette, Anna derék férjre tett szert, ennek helyzetén már nem aggódott, hanem még férje éltében eljegyezték Irént egy ifjú emberhez, egyik jóbarátjuk fiához, ki mint orvos egy távoli vidéken foglalkozott, honnan nem igen jött szép arája látogatására; e körülmény ugyan eleinte fel nem tűnt a kellemes Irénnek, ki elég mulattatót talált nővére Rózsafiné házában, ha virágai közt időzhette kertjében s kis csevegő madárkáját hallgathatta, ezenkül minden óráját elfoglalta munkáival, nem sokat gondolt a világgal, s zajával. De később, midőn anyját aggódni látá s okáról értesült, be kezdé látni, mi udvariatlanság, hogy vőlegénye oly ritkán látogatja, sőt levelet is csak egyszer egy hónapban küld! Ez, ugy gondolom, egy vőlegénytől igen kevés, és Irén is ugy kezdett vélekedni.

És a világ nagyon különös, ha megtudja, hogy egy szép leány menyasszonya valakinek, s elég gazdag is, meg már főzni, sütni is csak megtanult, — gondja van rá, mi az oka, hogy vőlegénye nem iparkodik vele mielőbb egybekelni?

Efféle kérdések intéztettek is végre Irénhez, ki ilyenkor igen elpirult, s egyebet nem tudott felelni: hogy anyjánál igen boldognak érzi magát, s vőlegénye körülményei még nem olyanok, hogy őt hazavigye.

Pedig épen mit se tudott ő annak körülményeiről, csak sejtette, hogy ott kell az okot keresni, mely miatt nem jó hozzá legalább látogatóba kétszer egy évben.

Hisz ő még nem ismerte vőlegénye jellemét sem, csak atyja után gondolta: hogy nem lesz vele boldogtalan.

Levelei nem igen nagy hévvel voltak írva, de Irénnek az is tetszett; szerelemteljesb levelet még nem olvasott. Ha anyja sohajtá: — Károly hidegen ír! — Irén mosolygva mondá: — Én úgy találom, hogy levele igen kedves!

— Ha te így érzed, kedves leányom, megnyugszom! — felelt anyja, de még sem tudott megnyugodni.

Egy szép napon korán felkelt Irén, és sietett nővéréhez, ki férje nevenapjára tett némi előkészületeket.

Irén búsabb volt, mint egyébkor, és nénje okát kérdé. Végre megvallotta: hogy darab idő óta titkos vágyat érez keblében, vőlegényét láthatni! Anna mosolygott, megsimogatta szeretett nővére gyönyörű arcát, s mondá: Szegényke, talán beteg az a te vőlegényed, vagy álnok! — Irén szemében köny csillogott.

Szép vendégkör ült Dózsafiek asztalánál, Anna vidám kedélye ízesíté a jó estelit. Dózsafi is igen művelt derék férfiú volt; s az egész vidék tisztelte.

Irén is asztalnál ült, épen kérdezte egy nő, miért nincs itt vőlegénye?

— Ah Istenem, bizonyosan beteg, már rég nem is irt! — felelé a lányka zavartan.

A vendégek közt egy deli csinos ifju volt jelen, ki egy öreg asszonysággal, nagynénjével jött el az estélyre. Csak ma érkezett haza külföldről, különben ügyvéd volt, de már rég nem látta honát és rokonit.

Hon akart már maradni, s kiérdemelni a honfinevet, mert kit ne lelkesítne ma a honszeretet? Beszélyünk eseményei pedig nem régiiek.

Oly sok szép hölgy volt jelen, hogy zavarba jött ez ifju ember, kit Kendey Gyula néven bemutatunk; alig tudta megkülönböztetni, melyiket választaná magának, ha lehetne?

Azonban Irén mégis feltűnt előtte, nem mintha szebb lett volna a többinél, vagy a gyönyörű magyar öltöny jobban állt volna bájos természetéhez, mint a többinek, de volt mégis e hölgy egész lényén valami megragadó, ígésző, mi Gyula keblét felzajlítja. Gyakran a hölgy vizsgálatába

merült, s nem kevés meglepetéssel, s némi fájdalommal hallá, hogy Irén már ara, arája oly férfinak, ki, nem tudni mi okból, elhanyagolja.

— Volnék én helyébe! — gondola Gyula, — Ily rémek hölgyet különben tudnék szeretni, sőt imádni.

Estebéd után dalra kelt a szép kis társaság, honunk nemzeti dalait éneklék s Irén kitünő hangja varázsihletést támasztott Kendey lelkében.

Később szavalat tartatott, az ifjak és hölgyek egymást válták fel. Mindenki azt vélte, hogy Kendey néma marad, mint ki honától távol lakott, s tán feledte is az ehez vonzó édes érzelmeket; de csalódtak; mikor idejét látta, kilépett ő is a körből, s fellelkesülve szavalá el Vörösmartynk „Hazaszeretet“ czimü költeményét, s szemében láng, keblében hév, szavai hangjában érzemény vala: midőn hallatá:

„Oh honfi! őrizd e tüzet
S ne félj, ha vész borul:
E szikra fényt ad és hevet,
S ég olthatatlanul!

Meglepetve lőn Irén, midőn őt így látta és hallá! Most tudta, mi hiányzott az ő vőlegényénél, midőn ez nála járt, s oly üres volt beszéde, oly nyeglék szavai, tettei! A honszeretet nem létezett annak keblében és ah, Irén ezt nem tudta eddigelé fölfedezni, holott ő maga a lángoló honleány vala, kinek szíve ennek jólléteért buzgott, s ezért imádkozott.

Gyulaután ölépelt elé, tekinteteik találkoztak, s ez sokat kifejezett.

Irén elszavalá Garay „Magyar hölgyét“, lelkesülten, ihletten, mint azt ily hőkelbű honleánytól várhatni. Arcza égett, keble hullámzott, s éjsötét szemeiből a honszerelem ragyogó sugárai löveltek szét.

Gyulát elbájolta, s szerette volna őt keblére zárni, midőn érzésseljesen, magasztosan szavalá:

„Magyar hölgynek születél,
Tedd hivatásodat!

Egy hon nemtője lenni

Mi szép egy gondolat!

Oh hölgy, ki ezt betöltéd,

Mi szép vagy és mi nagy!

Rendeltetés az égből,

A földön áldva vagy.

A taps és éljen el nem maradt, főleg Gyula részéről, ki a hölgyhez lépven, érzésteljesen mondá G a r a y v a l :

„Ily virágokkal köszöntsz be
S z é p u j e s z t e n d ő nekünk !
És fogadjuk, emlékednél
Nem leend szebb ünnepünk !

Irén remegve nyujtá kezét s szemérmesen süté le szemeit. Később, midőn Gyulára emelé azokat, szerelmi hev lobbant fel bennök, mely az ifjat szívéen találta.

Más nap Gyula korán felkelt, s nénjétől tudakozódott Irén felel, s nyilvánítá hogy neki nagyon megtetszett.

— Az mind hiában, — mondá nénje — mert Irén már ara !

— Azt jól tudom édes néném, — felele ő, — de valjon szereti-e völegényét s az őt? —

— Hogy ne? Hisz két év óta vannak viszonyban!

— Az mit se tesz; a lányka igen fiatal még, s két év nagyot változtathat az emberen. Hallom, nem igen jó hozzá látogatóul!

Kicsinósítá magát Gyula, s benyitott, azon háznál, hol Irének laktak. Arczán belső izgattottság pirja égett, s keble hön dobogott.

Irén és anyja éppen reggelinél ültek. Meglepetve bámultak Gyula megjelenésén, s nem tudták mire vélni.

A szives vendéglátás Szereiné szép tulajdonai közé tartozott. Ismerte Gyula nénjét, ki barátneje volt; Gyuláról sok jót hallott, mi elég volt arra, hogy házánál magyar őszinteséggel fogadja.

— Csókolom kezét nagysád, — kezdé Gyula, Szereiné kezét megcsókolva, — bocsánatot kérek, hogy tán e fellépésem által kellemetlenül lepem meg önöket.

Irén remegett, s szemeit lesütve, újjai reszkettek a finom himzésen, melyet kezébe kapott.

— Én igen becsülöm, szeretem Kendeinét, ön nénjét, — válaszolt Szereiné, — és ugy hiszem, e barátság kifolyásának tulajdoníthatom ön jelen látogatását házamnál!

— Nem egészen, nagysád, — felelé Gyula Irénre pillantva, — hanem mindenesetre ön és néném barátságos viszonya tett bátorrá, hogy e lépést határozottabban tehetém. Őszinte szoktam lenni, s midőn keblem egy szentesítendő hitben él, reményem s kérelmem fölfedezésével sietek önhöz

kedves nagysád, — bár kissé remegek, hogy megítéltetem. Irén kisasszony látása engem meglepett, elbájolt, s benne megvalósulva látom ideálot. . . A sors előbb vezetett ugyan önökhez egy férfit, ki Irén drága kezéhez már jogositva van; — de engedjek a kérdést tennem: tudja-e azon egyén úgy imádni ez angyalt, mint én a meglátás első percze óta? Érezheti-e, mit tesz ily nemeskeblű lelkes honleány szerelmével birni? S tud-e arra méltó lenni, mint én törekedni fognék e kedves kezet megérdemelni, tulajdonosát boldogítani, ha nagysád kedves leánya férjeül engem választana, melyért könyörögni jelen czélom!

Szavai után Irén kezét megragadta s ajkaihoz vezette. Irén nem vonta vissza, sőt tekintetével egyéb biztatót is látszott kifejezni.

— Sajnálom, — monda Szereiné, rövid hallgatás után — hogy Kendey ur előbb nem jött házamhoz, míg Irén helyzete ezt megengedheté, s kívánata teljesültét nem gátolható! . . . Irén nem lesz vőlegényéhez hűtelen, csak ingatag jellem változhatik. Vőlegénye különben is levelez velünk, s olykor ha körülményei engedik, meglátogat bennünket.

— Nagysád megsemmíti minden reményem, — felele Gyula, — de azért bizni fogok még akkor is, ha a vőlegény itt megjelenend!

— Hogyan? — kérdé Szereiné meglepetve.

— Mert Irén kisasszony szemeiben . . . olvasám, hogy nem gyűlö.

Irén zokogni kezdett.

— Nem érthetem, — mondá mindinkább zavartan az anya. — Leányomat eszélyesnek hittem.

— Anyám, — rebege Irén, annak keblére rejtve csinos fejét, — én Kendey ur irányában rokonszenvet érzek, míg jegyesemhez apai parancs és tanács köt — s gyermeki engedelmisségből fejet hajtottam!

— Így érzed Irén? — sohajta anyja. — E szerint megvetnéd vőlegényed? Irén, az nem lehet, nem illik!

— Eddigél te voltál Károlylyal elégedetlen! — sohajtá ő s én menttetem előtted, csak azért, hogy vigasztaljalak, míg én csüggedeztem. Ah, Károly levelei hidegek, s érzem, hogy ha most élém jönne, borzadnék tőle . . . én nem szeretem őt . . . viszonzá könyvek közt a leány.

— De engem? — Esengett Gyula.

— Igen, én önt fognám választani, ha lehetne! — felele ő.

— Tehát legyetek egymáséi, — sohajtá Szereiné, — úgy is többben egymásnak szántak titeket! — s megölelé őket.

Borus, esős idő volt künn, míg bent a fűtött szobában melegedett a kandalló előtt Cserhegyi tiszteletes ur és családja. — Egy sápadt ifju ember is ült köztük, olyan volt, mint egy elítelt.

— Ön ma ismét szomorú Károly! — sohajtá a család csinos leánya: Flóra, ki egy kerekas rokkán kedvtelve fonogatott.

A megszólított Flóra lábainál ült egy kis zsámolyon, és merengett.

— Rosz előérzetem van! — sohajtá, s megfogta a leányka balkezét, míg a jobbik oly fáradszónul működött.

E perczben felnyilt az ajtó, s egy idegen nő lépett a szobába.

— Bocsánat, — mondá, fátyolát hátradobva, — én Fügedy orvos urat keresem, ide utasítottak!

— Miben lehetek szolgálatára? — kérdé a fiatal ember, de az utolsó szó elhalt ajkán; Irén anyját ismerte föl e nőben.

— Nem csodálom, — mondá ez keserűn, egyszersmind a kecses fonó leánykát vizsgálva, — hogy ily kellemes társaságban él ön, s nem ohajtott arája körébe sietni! . . . Csak azért utaztam ide, hogy személyesen mondhassam önnek, Irén nincs többé önre nézve. . . .

— Meghalt!! — kérdé az ifju remegve.

— Ah, nem mondtam-e? — mondá az ifju hölgy, felszökve rokkája mellől, s az orvos keblére borulva, — hogy az égi gondviselés megtart téged nekem, és most már egymáséi lehetünk! . . .

— Igen, önök egymáséi lehetnek, s adja az ég, hogy kedves leányom sohajait s hullatott könyeit az égi igazság meg ne számlálja. — Kegyedet nem kárhoztatom, — mondá a nő — a leányok keble könnyen tárul hízalgő szavak befogadására; — de hogy arájáról annyira megfedekezék egy férfi, valóban véték! Szegény Irén, midőn nyilvánítám előtte, hogy önnel Károly elégedetlen vagyok, a kedves gyermek kész volt önt mentgetni, daczára leveleinek, melyekben mindent mást, csak hű szerelmet nem tudtam fölfedezni. . . . Irén tudta volna önt szeretni, ha kellő figyelemmel viseli ön magát az ártatlan leány irányában, de végre ő is okosodott, megokosítá a világ, mely dolgainkba szeret avatkozni! Kisesett ön a leányka élnék emlékéből, s midőn egy lelkes férfi megkérte kezét, megvallá, hogy idegenedést érez már vőlegénye irányában, s ennek ön volt oka! . . . Hála az égnek, az új kérő jeles és szeretetreméltó ifju kinek odaadom Irént, hogy feledni tanulja önt, ingatag csapodár férfi! És figyelmeztetem önt, hogy itt ismét újabb áldozatot ne ejtsen el. Éljen boldogul! — ezzel távozott.

Természetes, hogy az ifju orvos megfogadta e tanácsot, s Flórát nem sokára nőül vette.

Kendey Gyula is egybekelt szép és gazdag kedvesével, Irénnel, s ha néha tréfásan mondá neki öreg néjje: „Csak nem hittem volna e szerencséd!“ ő mosolyogva felelt: „A ki mer, az nyer!“

Gondolatok a szabadban.

Flórától.

Ülök itt virágok között,
Vidám méhek szállnak körül,
Oh! de én nem félem őket,
Szivem dongásuknak örül.

Az öröm is a fullánkot,
Miként ők magában rejti,
S mért féljünk, hogy jövő perczben
Talán a szivünkbe ejti?

Rezgő ágak, lombok körül
Reám tekint az ég,
Tele van írva hieroglyphfel
Levél és ág-betük fődik el
S oly csendes, tiszta kék.

Oh! mit jövendől mostan a bolt
Ki mondja meg nekem?
A fény, a csend, a béke képe?
Vagy ott az ágak szövedéke
Széttépet végzetem?

Melynél ülni szoktam,
Azon fa tövében,
Elhervadt fű, virág,
Legszebb életében.

Oh, tudom én azt, hogy
Bánatom eléget
Mindent, mindent, a mit
Csak közlelről érhet.

Elhervadt tavaszom.

Samay Szidóniától.

Csöndesen lejt a kis patak,
Sűrű erdők mélyiben,
Csöndesen ver keblem alatt
Reménytelen bús szivem.

A kis patak gyöngyhajai
Sziklák kövön törnek át,
Szivem hangos dobbanási
Nyögve szokelnek tovább.

A csevegő madárseregnek
Lombos ágon danáznak,
A pacsirta vig imát mond
Az előbújt tavasznak.

A fényteli magas égnek
Csillagai ragyognak,
A természet lány mezein,
Bájjvirágok nyílanak.

A merre csak könnyes szemem,
A merre csak elláthat,
Mindenhol a természetnek
Szép tavaszát látja ott.

Csak nekem nem virul tavasz
Szivem sivár mezején,
Az örülő természetet
Téli színben látom én.

Hiába zeng a fulmile,
Hiába zúg a patak,
Hiába a sok bájjvirág
Az éltető nap alatt.

Virág volt az én lelkem is,
A kikelet virága,
Lehervasztá a bubánat
Reménytelen tavasza.

Az élet.

F. Z s u z s á n n á t ó l.

Silány az élet! — minden perciben
Ujabb esalódás, újabb gyötrelmem;
Egy tarka ábránd, mely csak álmodik,
De álma, üdvöt nem hoz, nem terem.

A természet zsenge ifjúsága,
A zöld tavasz midőn a földre száll,
Minden bimbó, minden fűszálban
Egy új öröme s új képre talál.

A nyár ha jö is kitarja karjait,
 A természet hozzá nem hűtelen,
 Hiszen vágya áldásos jutalma
 Minden virág s gyümölcsben megjelen.

Az ősz! — midőn a nyugalomnak
 Pihentető estvését hirdeti,
 A változás kimért vona-színén
 Akaratjának czélját fölleli. —

És a télnek hideg kebelében
 Fájdalom nincs és kínos szenvedés
 Érzi, hogy az alvó természetre
 Kikeletkor eljö az ébredés.

A nap, a hold, az égnek csillagi!
 Egyforma fényben sütnek ránk alá,
 És bár sugárunk olykor szenvedő,
 Ha a borulat beárnyékolá;

De fényüket még sem veszítik el
 És állnak ők sérülhetetlenül
 Akként, miként Isten megalkotá
 Midőn az égre tette ékszerül.

S míg a villám tüzes ostorával
 A sötét felhő kebelében dül,
 Nem fáj neki s a mellette uszó,
 Testvér borulathoz általsimül.

S miért oly boldog a kis csalogány?
 S a büszke sas? mely a napba néz;
 Mert a lélek számító hatalma
 Gondtalan szívökben nem tenyész. —

Élnek, miként a kert virágai,
 Vágy és remény ő náluk nem honol
 Sőt a virág boldog még halva is,
 Midőn a lány keblére ráomol.

A természet végtelen honában
 Ekként az áldás mily határtalan!
 Hogy van tehát, hogy a teremtmények
 Között csak az ember boldogtalan?

Oh mert az ember egy világ maga,
 Keblében egy végetlen háború
 Hol fogyhatatlan versenygésben él
 A hit, csalódás, öröm, és a bű.

Oh! — mert az ember gondolkodni tud
 És gondolkodván érzi önbecsét;
 Ezt azonban emésztő fogával
 Életünk tapasztalása tépi szét.

S míg az ember lelki ösztönéből
 Magát szabad szülöttnek képzele,
 És hisz, reményl, hogy már e földön itt
 Rendelgetése célját felleli;

S míg lelkeinkben istenszükra él
 S az észérő az ég felé ragad:
 A képzelet ábrándsugára ez,
 Mely a sir szélén végkép elszakad.

Oh zöld tavasz virulás! korszaka
 Te büszke nyár, s te sárga ősz! kivel,
 A természet estvéje száll alá,
 S te tél, havadnak hulló pelyhivel!

Trónosodnak tüzes biboráról
 Reánk örök fényt hintő napsugár
 És te hold s ti csillagok világa,
 Kikhez a boldogság pihenni jár!

Te a felhőnek keblét szaggató
 Villám, ki Isten tűzjátéka vagy,
 Kit a borúlat fájdalom nélkül
 Testén keresztül átnyargalni hagy.

Te büszke sas s te kised csalogány!
 Ajkad kinek még akkor is zenéz,
 Midőn az ember gyilkos fegyveréből
 Rád a halálnak fagyos ólma néz.

S ti a természet ünnepköntösét
 Tündérkezekkel himző gyermekek!
 Ti hájvirágok! mind higgyétek el
 Cserélni kész azember véletek.

Oh! mert az élet, minden perciben
 Ujabb csalódás, újabb gyötrelmek
 Egy tarka ábránd, mely csak álmodik
 De álma üdvöt nem hoz, nem terem.

Ármány és bizalom.

(Beszélyke).

R e m é n y i K a t a l i n t ó l.

Igen egyszerű ház volt az özvegy Csabánéé, de a milyen egyszerű, ép oly tiszta, és a milyen tiszta, ép oly csendesen megelégedve lakott benne a három tagból álló kis család.

Ha volt valami, a mi e kis kör szentélyébe tekintve, leverőleg hatott az emberre, úgy az az özvegynek tiszteletet gerjesztő halvány, komoly arcza, és a gyászruha volt, melyet Csabáné férje halála, azaz tizenegy év óta soha le nem tett.

De azért e komolyság daczára volt e hölgy arczában valami, a mi ha nem is boldogságot, legalább benső megelégedést árult el.

De hogy is ne! nem is lehetett az másként! Ő csak gyermekeiben kereste boldogságát s azt fel is találta. Fiának — ki most már husz éves volt — nemes arczvonásai és ehez méltólag fejlődő jelleme oly igen hasonlítottak boldogult férjeéhez, és oly kedves felejthetetlen emlékeket ébresztettek föl hű szívében, és oly szép reményeket költöttek föl benne fia jövőjére nézve.

És nem csupán ez tette minden örömet, volt neki még egy igen kedves jó leánya, kinek természetében a boldog anya magát látta újra élni.

Fiatalkorában ő is oly vidám volt, az egész világot átkarolta volna, szíve ment volt a gyanutól, s azért mindenki iránt bizodalommal viseltetett, s ő is oly korán kezdett szeretni, s az ő választása is oly szerencsésen ütött ki, mint Örzsikéjé.

De ime már a kis leány titkát is elárultuk, pedig még eddig nem is ismerjük jóformán.

Örzsike sem volt valami antique, de még moderne szépség sem,

szóval, a divat nem kapta szárnyaira, hogy hirdesse országszerte, mint a jelenkor egyik legszebb hölgységét.

De szerencsére a gondviselés a szépség kellékeit mással pótolja, a kiktől az hiányzik. Így egyik arcznak szellemszerű kifejezést, a másiknak lelki fönséget, a harmadiknak kellemet köleszöntött és így tovább.

S nem megtörténik-e, hogy egy kifejezés nélküli szép arc hidegen hagy bennünket, míg egy kevésbé szabályos, de szelleműs érdekelt bennünk?

Örsike az utóbbiakhoz tartozott. Nagy élénk szemével olyan okosan tudott tekinteni, s arcvonásai oly híven tükrözék vissza lelke nemességét és szive jóságát. E mellett elegendő tanultsággal, sok olvasottsággal, eleven természetes észszel, s minden szép iránt fogékonysággal bírt, úgy, hogy a ki ismerte, önkénytelenül vonzódott feléje, és alig volt ember, a ki ha egyszer vele társalgott, közömbös maradt volna iránta.

Ezen állításomat bizton hiszem, hogy Ószvári Elemér legkevesebbé tagadja, a ki kétszer látta Örsikét, s már is olyan szerelmes lett belé, hogy Isten a megmondhatója.

De a kis leány is mélyen belé esett ám a verembe, és ez, ha jól fontolóra vesszük, nem is csuda.

Nem mintha Elemér talán valami kitűnő jelenség lett volna, kinek neve világ-, vagy legalább országszerte ismeretes. Oh nem; — különben mit csinálnának a többiek, ha csak ilyeneket szerethetne az ember!

De azért Elemér mégis azon egyének közé tartozott, kikről azok, kik ismerték, azt mondák, hogy derék fiuk, jövőjéhez méltán sok reményt lehetett kötni, mert szorgalmas, komoly, de azért nem pedáns — nyílt igazságszerető, bátor ifju volt, a nők iránt gyöngéd és előzékeny, a termekben igen otthoniasan forgolódott, és e mellett mély tekintetű barna szemmel bírt, dús szőke hajzattal és szabályos ajka körül kissé gunyoros mosolylyal, mely talán azért illett oda olyan szépen, mert oda volt hazudva.

De nem azért szerette őt Örsike oly kimondhatatlan nagyon, mert hogy miért tisztel és becsül, csudál vagy imád az ember valakit, azt meg lehet mondani, de hogy miért szeret, azt soha!

Vagy ritka eset tán, hogy igen hamar, sőt első látásra belé-szeretünk valakibe? és akkor még csak nem ismerhettük meg szép és nemes tulajdonait, ha még annyival bírna is.

Örsike tehát nem a főnt elősorolt előnyök miatt szerette Elemért. Igaz, hogy százszorosan boldognak érezte magát, midőn isme-

retségük folytán lassan lassan azok nyomára jutott, de ezért egy cseppet sem szerette jobban azután sem, mint mikor bátyja egy alkalomkor először vezette őt házukhoz, mint pályatársát és jó barátját.

Örzsike éppen akkor a folyosón járkálgatott karöltve egy másik leánykával, s mit sem gyanítva, hogy azalatt vendégjük érkezett, kikapta karját barátjánőjéből, s egy két lépést előre haladva mondá:

— Hermina fogj meg, ha utolérhetsz!

Azzal neki iramodott a szaladásnak, s a mint oly esetben igen természetes, nagy lármával nyitott be az előszobába, onnan pedig az azt követő nappaliba, de ott majd a föld alá sülyedt szégyeltében, midőn egy idegen ifjút pillantott meg, ki illedelmesen meghajtá magát előtte, midőn Béla — így hitták Örzsike bátyját, — őt a leánykának bemutatá.

Az naptól fogva Örzsike mindig elpirult, nemesak ha az ifjút látta, de még ha rá gondolt is; a mi pedig nem egyszer történt napjában. És a leányka azt hitte, hogy még mindig szégyenletében akkori bohókás magaviselete miatt pirul el.

Elemér sem tudta többé elfeledni azt a percet, midőn Örzsike két először látta, felhevült arczezal, élénk szemekkel, s kissé omladozó barna hajával.

S így történt, hogy a Csabáné részéről tett szives meghívást igénybe is vette.

Lassanként aztán az ifju megismerkedett a család némely apró viszonyaival, s a bizalom mindig szorosabban fűzte őt minden egyes tagjához, de leginkább Örzsikéhez, mert a szerelem minden egyéb vonzalomnál erősebb, ha nem mindig tartósabb is.

Ezt azonban csak azok számára jegyeztem meg, kik egyáltalán nem hisznek a szerelem örökkéartósságában.

* * *

Már jó ideje folyt a gyöngéd viszony az ifju és a leányka közt, a nélkül hogy, mint a költők mondani szokták, boldogságuk egén a legkisebb felhő vonult volna át.

De azt tartják, hogy a világon mi sem változatlan.

Ez idő alatt Csabáékhoz egy fiatal távoli rokonuk érkezett, ki igen megkedvelte ugyan a kedves Örzsikét, kit zsenge gyermekkorától — midőn még jóformán ő is gyermek volt — most látott ismét először, de annál kevesebb vonzalmat érzett annak választottja iránt.

A leánykának, kinek éber figyelmét e körülmény ki nem kerülheté, ez véghetetlenül fájt, és mindent megkisértett, hogy a feszült viszonyt a két ifju közt megsemmisítse, s a dicséreteknek vége hossza nem volt, melyekkel Elemért rokona előtt elhalmozta.

De ez természetesen épen az ellenkező hatást idézte elő Andornál, mint a milyenre számítva volt.

Égő tekintete kimondhatatlan vágygyal csüggött a leánykán, kinek arcza — a mint így magasztalólag beszélt szerelmeséről — oly szépen kipirult a lelkesedéstől.

— Hiszen, ne gondold, nem viseltetem én ellenszenvvel Elemér iránt — szólt végre Andor erőltetett mosolylyal, a leányka kezét megfogva — csak veled akartam kissé incselkedni.

— Sok fájdalmat okoztál velem, de megbocsátom, mert látod, én nem tehetek róla, de a ki neki ellensége, annak én is az vagyok.

— Ejnye hát nekem ellenségem volnál Örszike! — szólt közbe Andor keserü mosolylyal.

— Még nem, de mit tagadjam, ha föl nem világosítasz, ugy azzá válok: aztán ne vedd ám azt a szót „ellenség“ a szó szoros értelmében, mert igazság szerint Elemérnek senki sem lehet ellensége, csak ugy értem, hogy a ki őt nem szereti, azt én sem, de a ki őt szereti, annak én tiszta szivemből jó barátja vagyok.

— Ez mindenesetre szép tőled lelkem, csakhogy nem szabad elfelejtened, miszerint másoknak nincs ám rózsaszin üveg szemén, a mely még Elemér hibáit is szépnek tünteti elő.

— Ne képzeld engem oly elfogultnak, mintha én őt mentnek hinném minden gyengeségtől. De Istenem, melyikünk ment attól, de azok iránt másokban ép oly elnézőknek kell lennünk, mint a mily szigorúnak magunk hibái iránt. — De azért Elemér mégis az emelkedettebb lelkűek közé tartozik — folytatá Örszike, büszkén tekintve rokona szemébe, — és ezt még ha nem meggyőződésből is, de azon érzés folytán is bizonyíthatnám, mely szivemben iránta ég. Igaz, én őt szerettem, mielőtt ismertem volna, de szerelmem soha sem szilárdulhatott ennyire, ha mint valami köznap-i jellemü embert ismerném. A szerelem ok nélkül éled ugyan, de okkal növekszik vagy alszik el.

— No már most beszéljünk másról, mert te egészen belehevültél a védelembe — mond Andor, a lányka homlokát megsimogatva.

Andor eltitkolhatlan öröme épen ez időtájt történt, hogy Elemér sokkal gyéribben tette látogatásait Csabáéknál, mint annakelőtte szokta. Magaviseletében is megváltozott, nem volt többé oly szeretetteljes, olyan nyilt, hanem inkább elfogúlt, szórakozott, mintha valami nagy teher nyomná lelkét.

A mi az egész dologban Andort ismét bosszontá, az volt, hogy ezen szembetünő változás nem változtatott semmit Örsikénél Elemér iránti magaviseletében.

Nem lehet tagadni, hogy a lánykának sok szomorú órát okozott e körülmény, könyeket is hullatott miatta eleget, de csak akkor, ha senkit nem látta. — Nem, mintha távolról is eszébe jutott volna Elemért hűtlenséggel gyanusítani, de mivel tudta, hogy e változást valami baj idézte elő, és az fájt neki, hogy hozzá bizalmatlan, nem hogy megosztaná vele, ha bánatja van.

De másoknak azért nem volt szabad látni, hogy neki Elemér fájdalmakat okoz, mások, sőt kedvese jelenlétében is mindig a régi volt, csupa merő előzékenység, figyelem, szeretetteljesség és vidámság.

Végre az ifju egy egész hétig nem látogatta meg a lánykát; ez nem történt még soha, még ismeretségük első korszakában sem.

Szép nyári alkonyat volt, s az egész család egy szobában volt egybegyülve. Csabáné egyik ablak mélyedésében kötögetett, Örsike a másikban ült, szemben Andorral, ujjáival szórakozottan játszadozva egy nyitott könyv lapjaiban, mely az ablak párkányán hevert, míg tekintete czéltalanul bolyongott a távolban. Béla kissé távolabb tőlük a magyartörvényt olvagatta.

— Elemér már régen nem volt nálunk — szólt egyszerre Csabáné, a kötést ölébe eresztve — talán rosszul is van, az utolsó időben nem a legjobb színben és nem is a legjobb kedvben látszott lenni.

— Én láttam a napokban — szólt Andor, föl sem tekintve könyvéről — egy fiatal hölgygel ment, de oly szórakozott volt, hogy alig vette észre, midőn üdvözöltem.

Andor nagy örömmel vette észre, hogy Örsike halovány arczát vérpirosság futá át e szavak hallatára. — Hah! most kell a vasat verni! — gondolá magában, — ilyen eseteknél gyakran fordul elő, nemcsak novellák és regényekben, hanem az életben is, hogy az elhanyagolt, mellözött kedves csupa daczból elfogadja másnak udvarlását, ezt látva az ifju, kérdőre nem vonja az arra méltatlan leányt, hanem fut tőle, mit tu-

dom én egész a világ másik szélére, és akkor a leányka, kinek utoljára is csakugyan a férjhezmenetel a célja, mit tud mit tenni, mint az udvarlónak ajánlatát elfogadni. Utoljára, nem kérdés, hogy mi módon jutott az ember célhoz — csak hogy oda jutott. — És ez alkalommal az udvarló és a kérő ő lesz, s miután minden ember önmagához áll legközelebb, s a legjobb keresztény is azt tartja, hogy önmagának tartozik az ember legtöbbször, — ki vehetné rossz néven, ha más rovására akar is boldog lenni! És aztán a mit mondani akar, csakugyan nem is hazugság, hanem merő igazság.

Igy kezdé tehát:

— Nincs biz Elemérnek semmi baja édes néni, a héten még majd mindennap meg akartam látogatni, és soha se találtam honn. Már ezentul Elemért nem is a lakásán kell keresni, hanem Budán — folytatá Andor a leányka felé hajolva, hogy a többiek ne hallják azt, a mit mond. — Nem tudom, ki lehet az a nő, a kivel a városmajorban néhányszor sétálni láttam. — Igaz, hogy igen csinos, de nem tenném kis hugóm elébe.

Örzsike nem igen hallotta már az utolsó szavakat, feje és szive egyszerre oly forró lett, mintha a föld minden kinja égett volna benne. Soha sem érezte még eddig, hogy feje úgy zsibongott, és szive oly erősen dobogott volna.

De ezen változás Örzsikénél csak egy perczig tartott, arca visszanyerte szokott élénkségét. Minek gyötörje ő magát hiába? Nem lehet-e Elemérnek valami nőrokona, vagy régi ismerőse, a ki Budán lakik! Igaz, hogy az utolsó időben nagyon megváltozott, de azt nem a hűtlenség idézte elő, minden szórakozottsága daczára is tekintete mindig a régi volt, ha az övével találkozott, s forró kézzorítása is ugyanaz.

Nem is hiszi ő azt addig, hogy őt Elemér nem szereti, míg azt az ő saját szive meg nem érzi.

Oh nem kell hinni, hogy a szivet meg lehet e részben csalni.

— Nincs igazságom? — kérde Andor — ki e vidámságot a leányka arcán a fent mondott bók következtetésének hitte.

— Édes Andor, — mond Örzsike mosolyogva — úgy hiszem, nincs könnyebb, mint olyan nőre akadni, a ki nálam sokkal szeretetreméltóbb.

— De ha találkoznék olyan férfi, ki téged találna legszeretetre-

méltóbbnak a világon? — Ha ha ha! olyan férfi nem létezik édes Andorom; ha pedig léteznék is, sajnálattal kell megvallanom, hogy Elemért kivéve, ezen szeretetreméltóság senki részéről sem hatna rám legkevesebbé sem.

Sohasem láttam ilyen megrögzött makacs szerelmet — gondolá Andor — s szikrázó szemekkel ugrott föl ülőhelyéről.

* * *

Ezen párbeszéd után három nap mult el már, s Elemér még sem jött, s Örzsike ép oly vidám volt, mint mikor mindennap látta kedvesét, mint midőn annak minden tekintete, minden szava irántai forró szerelméről tanuskodék.

Végre egy délután ismeretes léptek hallatszottak az előszobában, ismeretes kopogtatás az ajtón, s midőn az elhangzott, Elemér lépett a szobába.

Arcza, tekintete ismét nyílt és elfogulatlan volt, mint azelőtt, mint a hogy őt Örzsike igen szerette látni.

Hosszas kimaradásaért senki sem tett neki szemrehányást, mindenki úgy viselte magát irányában, mint mikor mindennap jött a házhoz, és ez igen jól hatott az ifjura.

A társalgás vigan folyt. Elemér kifogyhatatlan volt elmésségében, szóval, látszott rajta, hogy utolsó ittléte óta nagy tehertől szabadult meg lelke.

Andor tett ugyan csipős megjegyzéseket, például, hogy a budai levegő igen jól hatott rá, most sokkal jobb színben van, mint mikor utoljára látta, és hogy a város majorja igen csinos kis helység, csak hogy annyira el van hanyagolva, de annál jobb így a szerelmesekre nézve, a kik ugy sem igen szeretik a népsokaságot.

Örzsike vetett ugyan e miatt szemrehányó tekinteteket Andorra, de Elemérré annyira sem hatott az egész, mintha a kedves rokon az idő minőségéről beszélt volna.

— Jöjön Örzsikém — szólt a leányka, kezét megfogva, zongorázzon nekem, ugy is oly régen nem hallottam már.

S midőn a két ifju karöltve a mellékszobába távozott, Andornak ugy égett a feje, szive, mint egykor Örzsikéé.

Furcsa járása az a természetnek, hogy mindig át kell szenvednünk, a mit másokkal szenvedtettünk.

Andor átallotta követni az ifjakat, hanem oda ült az ajtó mellé egy székre, és ugy ugy megdobbant a szive, midőn Örzsike perczekre félbeszakasztotta játékát, vagy épen hibáan játszott, a mi pedig jelenleg igen gyakran megtörtént. De ezen nem lehet csudálkoznunk, ha meggondoljuk,

hogy Elemér a leányka háta mögött időnként keblére voná annak engedékeny fejecskejét; hiszen olyankor lehetetlen a hangjegyet vagy billentyűket figyelemmel kísérni.

— Tudja-e, hogy magácskára neheztelek, — szolt Elemér, a leányka mellé vonva egy széket, és annak kezét a magáéban tartva.

— Rám? Valóban nem gondolnám, hogy okot adtam volna rá.

— De igen. Oly régen nem voltam mostanában itt, s nem is kérdezte kimaradásom okát, s aztán legkevésbé sem látszik rajta, hogy a miatt aggódott volna.

— Ez mindenestre ön iránti határtalan bizodal mamról tanuskodik. A mi pedig illeti, hogy nem kérdeztem kimaradásának okát, azt rója az utolsó időben rejtélyes és irányomban bizodalmatlan eljárásának. Tudhattam-e én, hogy nem hozom önt zavarba kérdésemmel?

— Megérdemlem szemrehányását Örzsikém, de ne vegye eljárásomat ön iránti bizodalatlanságnak. A titkot csak akkor szabad mással közölni, ha a magunké, de ez nem volt az enyém. Most is tehát csak annyit mondhatok meg saját igazolásomra, hogy egy közel álló fiatal nőrokonom jött Pestre bizonyos családi ügy elintézése végett. Férjének honn kell maradni, mert tavasszal igen bajos a gazdának a jószágot magára hagyni, és engem szólított föl, hogy legyek nejeének segítségére mindenben. Miután Budán a helytartóságnál volt legtöbb dolgunk, legtanácsosabbnak láttam, hogy rokonom ott helyben lakjék. Nekem már kilencz órakor reggel nála kelle lennem mindig. Aztán az ügy magában, a sok hivatalba járkálás, és végre, hogy oly keveset lehettem Örzsikém körében, annyira elkedvetlenitének, hogy ki sem mondhatom. De most már a bajt jól elintéztük, kis rokonom ma haza utazott, és én ismét sokat lehetek kedves Örzsikémnél.

A leányka diadaléretében hevesen ölelte át ifjút, és csak azt fájlalta, hogy mind ezt Andor nem hallotta.

A jó rokon különben annyit már a leányka magaviseletéből is tudhatott, hogy az ármány még sem mindig győz a bizalom fölött.

Nem jobb volna-e?

Pichler Vilmától.

Nem jobb volna-e a föld alatt,
A hideg sírban pihenni már,
Mint e hosszú földi kín, midőn
Rám csak a gyötrelmek sulya vár!

Nem jobb volna-e a föld alatt,
Hol a halál álma végtelen,
S hogy a sors hozzám ily mostoha,
Ott nem kellene többé érzennem.

Nem jobb volna-e a föld alatt,
Mely fölő a mohos hant borul,
Tán boldogabb virág kelne rajt?
Ifju keblem porló hamvibul!

Egy gondolat.

Pichler Vilmától.

Elhervadt már minden virág,
Lehullott minden levél,
Száraz ágon csak egy sárga
Lombot ráz az őszi szél:
De hijába, mind hijába
Küzd a szél s vihar vele,
Reszket az ég, de a sárga
Lombot nem tépheti le.

Hát hijába, mind hijába!
Jön az idő, megy s halad,
Vesztve minden, de a multból
Egy gondolat csak marad
Oh! ez a szóló némaság
Eltemeti üdvömet
Ez egyetlen gondolat hogy
Nem szeretsz már engemet.

Vihar után a Balatonparton.

1861.

Rizától.

Mi zúg ott kéklő bérczén Zalának?
Baglyok üvöltései talán.
Magas ormiról mik viszhangzának?
Vagy gyermeki küzdnek vértusát
Dúló ellenek, s e lassu moraj —
Vérében fülő elleninek
Hörgése, mit a szél fuval?
— Vagy — szóljatok ősi sásfészkek:
Rongált koronáit bércziteknek —
Lelke szállta meg tán ősiteknek?

Nem, ah! már tudom, vihar tajtékzott
S tépte Somogy dús kalászeit;
A légen át gyors villám czikázott
S reszkette a tölgy csapásait,
De a vihar immár elnémula,
Néha reszketi csak a léget,
Mintha csordájához korbácsolna
Egy-egy tétovázó felleget.
— Im, vihar szántott e hullámokon,
Ő az, ő nyög az ég szín Balaton!

Oly szelíden mosolygott egyébkor,
 Most sujtó boszútól habozó;
 Dühében forr s meghatóan komor,
 Átkit hordja a háborgat.
 Óriási temetőnek látszik
 E tündértó hullámhalmival
 Minden halmon siremlék hintázik,
 Mit ő állított habjaival,
 Mint midőn ellen a csapást váltja,
 Rohan hullám hullámnak utána.

Mint a rengelegnek vad szörnyei,
 Ha önkény zavarja nyugtokat,
 Ugy morog s zugnak üvöltései
 Szórván gyomrából kavicsokat.
 Kékes volt a vész előtt diszszined,
 S most, mint epelázban vonagló,
 Sárgás zöld vagy, és sebzett kebeled
 Felzavart nyugtáért háborgó.
 Szép vagy képed nyugodt mosolyában,
 De szebb még boszúd öntudatában.

Szünik haragod s kebled nyögésit

Zephyr susogása váltja fel,

Ujonan látjuk a nap sugárit,

A határt kétes fény önti el.

A átlátszó síma viziükörben

Hegyek nézik büszke önjöket;

Te vagy ki nagyszerű szépségedben

Megrémited az enyészedet.

S ki csak egyszer látta bájképedet

Hűn őrzi a sirig emlékedet.

TÖRTÉNELMI KÉPEK.

Álmos anyja.

Mig a férfi harcszikon, vagy a törvényhozás termeiben élet-halálharcot küzd, addig a nő otthon házi tüzhelye körül végzi nem kevésbé szent kötelességeit.

Mi dicsőbb: a hon közös üdvére feláldozni az életet, avagy oly lényeket adni a hazának, kik életüket készen fogják esérében odavetni a jobb jövőért, a későbbi nemzedékek bolgogságaért?

A férfi életét veti kockára; de a nő az, ki e férfiak anyja, ki e férfiakat neveli, ki szíve vérének nem magának igyekszik megtartani, de azt, mint legbecsesebb kincsét, születése perczétől a haza oltárára szánja.

S a magyar az erények e legdicsőbbike iránt mindig szent kegyelettel viseltetett, s e kegyeletét bizonyítja azzal, hogy a nőnem iránt mindenha oly lovagias volt, milyen más nemzet sohasem.

A nemzet legszebb leányai voltak az ős magyarok jósnői, s mert valjon a jövő nem-e épen a nők szemei előtt állhatott nyitva, azok előtt, kik e hon fiait nevelni fogják, kik annak jövő reményeit szülik?

A nő volt nemzetünk jövőjének mindig záloga, s azért, míg a honfi önereje s jellemében bizba lépett ki a küzdelmek terére, s a jelen megállapításán fáradozott, addig a hon jövőjét a nőkre bizta, midőn azt jelképileg az anyák anyjának, a szent Szűznek oltalmába ajánlotta.

S hála a gondviselésnek! anyáink megfeleltek e bizalomnak. Anyáink hordozák szívük alatt a nemzet jövőjét, s eddig oly férfiakat adtak a hazának, kik annak szent örökségét megvédék. S míg e bizalom, míg e kegyelet nőink iránt nemzetünkben ki nem hal, míg honunk jövőjét oltalmukba ajánljuk, addig erősen élhet bennünk a hit, hogy azt oly csorbitatlanul adandják át az utókornak, mint átadák anyáink a jelennek.

A nők iránti kegyelet nemzetünk történetén végig vonul s belé van az szöve vallásunk mithosába úgy, mint a regekorszak hagyományai.

Mint egy partjait elhagyott s a világot zúgó habjaival előzőlött tenger, hagyták el őseink harczedett tömegei ázsiai lakukat s évekig bolyongtak hazátlanul, folyton harczolva, folyton emésztve erejüket.

A nép vezérei Attila örökségére veték szemeiket; de az ős Hunnia tájain erős nemzetek ütének fészket s a honfoglaláson mindenki kételkedett.

A hagyomány szerint Emősének, a magyar nők egyik dicsőjének ekkor különös álomlátása volt: egy turulmadárnak adott ő életet, mely kebléről egyenesen délnek, a Duna, Tisza tájára szállt, s nyomon követték őt a népek törzsei.

A turulmadár csakugyan megszületett. Emöse Álmost hozá világra, kit úgy nevelt, hogy az a küzdelmek sükere fölött nem eshetett kétségbe.

S Álmos behozá őseinket mai, apáink s anyáink porai által megszentelt hazánkba.

Hölgyeink, Emöse unokái! a ti álmaitek is teljesülhetnek a hon jövőjéről, mert lesztek és vagytok reményeinek anyái, — hiszszük is, hogy azok teljesülni fognak.

Ilona királynő.

A természetnek legszebb titka a női jellem.

Mindent feláldozó szerelem, szelidség, türetnudás s a méltatlankodások megbocsátása azon drágakövek, melyek a nőiség koronájában mindennél fényesebben ragyognak.

S mégis!

Látom, midőn a szerelem gyűlöletté, a szelidség vakmerő tetekre elszánttá, a türetnudás megtorlássá, a megbocsátás erénye pedig a legszigorúbb ítélletté válik a nőben.

Ellentmondásnak látszó tünemény ez, és még sem az!

A jellem határozott vonásainak külbehatalások alatt támadt színváltozása ez, valamint a gyémánt is különböző világitásban különbözőleg változtatja sugarai színét.

S mint a gyémántnál a színek, úgy a női jellem vonásainak ezen színváltozása bizonyos körülmények közt határozza meg annak értékét.

A gyémánt színjátékának alapja annak tiszta vize, jegeczülése. A nő egész jellemének s jelleméből kifolyó cselekvényeinek alapja a — szerelem! S ha kristálytiszta e szerelem, bármi színben tűnjenek fel a cselekvények, azok okvetlenül következetesen a jellemből kifolyók.

Ily titka a természetnek Ilona, vak Béla király hitvesének jelleme.

E hölgy nevéhez egy véres emlékű napot csatolt a történet: az aradi vérnapot!

És e véres nap miatt sokan követ dobnak emlékére! Vérengzőnek, zsarnoknak kiáltja őt az utókor.

Pedig méltatlanul.

Ő csak igazságot kért. Igazságot a zsarnok, a pártos főurak, férje vakságának okozói ellen. Hogy a tettesek vérrel bűnhődtek, ez azon kor ítéltozásából származik.

Ilona jellemének sajátságai a nőt ékesítő legbecsesb drágakövek voltak: a mindent feláldozó szerelem egy világtalan, öntehetetlen férj oldala mellett; szelidség, mely a kezébe jutott királyi hatalommal nem engedé visszaelni; türetnudás férjeért s az alattvalók millióinak jólléteért, s a méltatlankodások megbocsátása, melyeket a trónon versenytársaitól, a hatalmas olygarcháktól szenvednie kellett.

De megérkezett az aradi országgyűlés napja.

Biboros trónjában, fején a szent koronával, ül a király, egy szép, alig huszonkét éves ifju, s szőke hajfürtei szeliden folynak le vállaira, — mint ezt a történetíró feljegyzé. — Ez ifjunak nincsenek szemei. Még gyermekkorában elvették azoknak világát. A mint a nép örömkialtását hallja, mosolyogni akar; környezői sirva fakadnak, az ő szemeinek sem mosolygása, sem könyei nincsenek többé.

És távolabb ott állnak a büszke főurak, kik e nyomor okozói. Arczuk kihívó tekintete a szerencsétlen királyon függ.

Ilona szive megrendül e látványnál s a gyöngéd nő emésztő tüzet érez ereiben.

Férje iránti szerelme most gyűlölet annak megvakító ellen. A szelidség helyett vakmerő tette érez elszántságot, s vádlóvá lesz a hatalmas bűnösökkel szemtül szemben. Önmagáért tud tűrni mindent, de szerelme tárgyaért, férje nyomoruságaért megtorlást kér, s a kik ő ellene vétettek, a okna megbocsát, de a világtalan ifju megcsönkítői ellen felhívja az igazság kérlelhetlenségét.

A többit tudjátok.

Ilona jelleme egyike marad a legdicsebb példányképeknek, s ha nevéhez mégis sötétemlékü történet tapad, annak nem ő, de ama kor vad-sága az oka, melyben élt.

Doboziné.

Nincs valami szebb, valami magasztosabb, mint a nőiség, s mit sem lehet rövid szavakkal nehezebben meghatározni, mint azt: mi a nőiség?

Van egy növény, a *mimosa*, mely minden érintésre összezsigorítja leveleit. A nőiség koszorujának ilyen egyik virága az, mely nem tűr meg semmi szentségtelen érintést.

Mig megtartja a hölgy nőiségét, nem férhet hozzá tiszteietlen szó, tekintet. Neme azon tiszteletre gerjesztő szép sajátosságait hordozza addig magával, melyekhez — mint oltár elé — csak hódolattal járulhatnak a férfiak.

S ha nőisége legszebb zománczait durva kézzel akarják tőle

elrabolni, mimosává válik, mely az érintést meg nem tűri, s inkább feláldozza életét, hogysen az életnél becsesb kincsét — nőiségét.

Ily magasztos nő volt Doboziné, ki százsorta jobban szereté a halált imádott férje kezéből elfogadni, mintsem legbecsesb kincsét, nőiségét feláldozva, férjéhez méltatlannak érezni magát.

S épen ezen önteláldozás is egyik legnemesb vonása a nőiségnek.

Olvastatok a tatárpusztítás rémnappjairól, midőn falvak és városok a tűz martalékai lettek; midőn agg és gyermek a vad csordák vérszomjának áldozataivá váltak; s midőn az anya szive kevésbbé kesergett akkor, ha egyetlen szép leányát a ravatalon kiterítve látá, mint midőn a holnap irtózáttal telt bizonytalan jövője elé kellett tekintenie.

A magyarság utolsó menhelyei is fel valának már dűlva, s a kik még összeszedhették magukat, Esztergam táján, Maróth körül földhányások közt menekültek, ide rejtve családjaikat, kincseiket.

Itt volt Dobozi is nejével és értékesebb vagyonával.

A portyázó tatárok vér- és kincsszomja azonban felkutató helyet is, és ostrom alá vette.

Tüzes nyilakat lövöldöztek be a sáncok közé, mire lángba borult minden, s a pusztító elem martalékává lett.

A vad csordák betörték, s hozzáfogtak konczoló mesterségükhöz, rabszjira fűzván azokat, kik életének megkegyelmezett a véletlen.

Dobozinak csak annyi ideje maradt, hogy felszökhessen jó csataménjére, s nejét karjaiba ragadva, tovavágtathasson.

De az üldözők mindenütt nyomában voltak. A nemes mén a kettős teher alatt lankadni kezd, s zablájáról véres tajték hull alá. Majd ismét végerőkődéssel rohanva iramodik odább, mig végre egy fatörzs közelében összeroskad.

A tatárok már egészen közel vannak. Dobozi lelkét irtózat tölti el, nem azért, hogy előre látja néhány percz mulva bekövetkező halálát, de mert neje szentségtelen kezek közé jutand.

A nő esdőleg tekint fel férjére. Nem életeért, nem menekvésért, hanem azért esd, hogy mentse meg őt a gyalázattól, hogy meritse kardját szívébe.

S mire a tatár csoport a fatörzshöz ér, a nőt halva találja. A nejére büszke férj pedig véglegheletéig hősien küzd.

Gara Mária.

A szerelmeért élt, szerelmeért halt hölgyet, Gara Máriát akarom elétek állítani.

Sas apának galambgyermeké volt ő. Csupa jóság, szelidség, szerelem!

Két szív sovárgott érte, két ifju szive. László királyé és Hunyadi Lászlóé.

Az első koronát ígért fejére, s szolgák százait lábaihoz. A másik csak szivéről szólott.

Az első a legnagyobb hatalommal kínálta meg. A másik oldala mellett a Hunyadi-család elleneitől ezerféle fondorlatot kellett szenvednie.

Az első frigyre nagyravágyó atyja s rokonai sovár pillantással tekintettek. Hunyadi Lászlóval szövetsége mindenfelől csak gyűlöletre talált.

De ő nem hallgatott a csábokra. Elzárta füleit a magukat tapasztalataik által bölcseknek mondók szavai elől; nem eszétől, hanem szivétől kért tanácsot, s szerelme minden érzetével Hunyadi László keblére borult.

S ezt helyesen tette. Az ész szép, kiegyengetett utakat keres magának, melyekre gyakran tekervényes ösvényeken jut, míg a szív egyenesen vonzalma felé hajol. Boldogtalanságra vezethet mindkettő, de megnyugvást csak az utóbbi adhat.

Mily boldog volt Mária jegyese szerencsenapjaiban! László dicsőségének fénye az ő homlokán is ragyogott; dicséretére öröm sugárzott vissza szemeiből, s ah! az a szeretet, melylyel őt környezték, csak egyetlen atomja volt az ő szerelmének.

De az ifju életkoczkája fordult.

Fény és dicsőrk helyett sötét börtön lett lakhelye, s az ábrándos jövő édes képei helyett vérfagyraló holnapot ígértek számára ellenei.

A szerelmében boldog ifju hölgy kedvese jövője fölötti félelmében megtörött. Virág volt ő, mely míg szabadon áll, a vihar legbösebb dúlásai előtt is csak meghajol, de mely, ha támaszt talált és azt tőle elveszik, összeroskad.

S még most is ott kínálkozott számára a mosolygó képü jövő, fény, dicsőség, hatalom és korona!

Ragyogó gyémánt való a te hattyunyakadra, szép leány, nem pedig arczodra a gyászoló fátyol: — mondogatták.

És Gara Mária a fény és hatalom termei helyett lelépett a sötétség és rabság börtönébe — jegyeséhez, kinek keblén most is boldogabbnak érzi magát, mintha királynék rabszolgálókként görnyedeznének lábainál.

Egész lelke, minden érzése, agyának minden gondolata kedvesén függött.

S midőn ifju jegyesének feje a bakó bárdja alatt alágördült, gondolatai a tövászállt lélek után tüntek és Gara Mária megőrült.

A Duna hullámaiban találta sirját, mely kettejük boldog arczát annyiszor visszatükrözte.

Széchy Mária.

A férfi születése percétől a nyilvános életnek, a hazának van szánva, míg a nő életfeladata őt mindenek előtt a családiasság körébe vonzza.

A férfi sohasem hagyhatja, sohasem feledheti, sohasem cserélheti el hazáját, s legkevésbé a magyar, kinek „itt élni, halni kell!“

A nő kötelessége szintén ily szent, csakhogy az nyerhet új hazát, mert férje hazája lesz az övé is; s nem kell-e azon országot mindenek, még elhagyott hazája fölött is szeretnie, melyben férje sorsát megosztja, melynek polgáraivá fogja nevelni gyermekeit. Hogyan taníthatná ezeket azon föld véghetetlen szeretetére, ha ő nem szeretné azt ugy?

És ez természetes.

A nő a gyenge folyondár, mely szerető karjaival átöleli a komor tekintetű cser derekát. Sokszor messze földről, csöndes lugosok köréből hozza a szél a folyondár magvát az idegen televénybe, mely az erdő mélyén is hazájává válik. De a cser kivész, ha idegen földbe ültetik át.

A nő minden érzésének férjében, gyermekeiben kell központosulnia s azok által szeretnie hazát és nemzetet.

S e szép feladatnak idegen földről házánkba jött anyáink mindig megfeleltek. Hála érte a végzetnek, mert különben igaz hazafiak helyett korcsokat neveltek volna a hazának.

S ha gyöngé a férj, ha érzelmei határozatlanok, akkor is elég gazdag a nő keble arra, hogy férje hiányait kipótolja.

A férj hazája a nő hazája is; de nemcsak ezt, hanem a férj politikai hitét is osztania kell a nőnek, mert az ellenkező eset első oka volna a családi boldogtalanságnak, s annak, hogy gyermekeik gyenge lelkük küzdelmeiben elveszítsék hitük minden alapját.

Széchy Mária korának legszebb asszonya, kit átalán csak „Murányi Vénusnak“ neveznek.

A szépség azonban elmulik, de a tettek megmaradnak. S így Széchy Mária is nemannyira rendkívüli szépsége, mint különös története miatt maradt az utókor emlékében.

Pártvillongások folytak a hazában, s míg a honfiak egyik része Ferdinánd magyar király mellé állott, addig a másik rész Rákóczy György, Erdély fejedelme mellett ragadt fegyvert.

Széchy Mária férje ez utóbbinak vala hive, s midőn a nő özvegységre jutott, szent kötelességének tartotta férje elvei mellett tovább küzdeni.

Igy lőn ő a murányi vár védelmezője, melynek otromsára a király részéről Wesselényi Ferencz füleki kapitány, s később nádor, küldött ki.

Wesselényi többször felszólítá a hősnőt a vár feladására, s ily alkalmakkor látta meg a „Murányi Vénust“ ki iránt epedő szerelemre gyuladt.

Gyöngyösi István, azon kor költője, az ostromló gyöngéd szerelmét ily ömledezésekben fejezi ki:

Nem kívánnám én is erejét lelkemnek,
Csak engedtetnék meg az én életemnek,
Hogy apró személyét egy gyöngé fecskének
Vehetném, lenne az utja szerencsémnek.

Murányi fecskékkel én is ott repesnék;
Asszonyom házánál végre helyt keresnék,
Piros hajnal előtt felkelni sietnék,
Valami módoeskát örömére lesnék!

Nem ohajtanám ott Hybla édes mézét,
Sem ambróziának kívánatos ízét,
Hanem várnám, hová öntik mosdóvizét,
Melyben fűrésztötte szép orcáját s kezét.

Erre sietséggel magam ereszteném,
 Fáradt szárnyaimat benne füröszténém,
 Apró lábaimra sárját függeszteném,
 Ajtajánál abból fészkem építeném!

Ily anákreoni hangok édesebben csengtek a hölgy füleiben, mint az ágyúk bömbölése, s mit a fegyver hatalma véghez nem vihetett, megtette azt a szerelem.

Széchy Mária feladta a murányi várat s Wesselényi Ferencz nejévé lön.

A várral együtt adta fel régibb politikai nézeteit, s férje hite lett az övé is, s csak így lehetett az az igazán szerető nő, ki mindent, mindent feláldoz férjéért!

Zrinyi Ilona.

Hösnőről szólok, kinek egész lelke, minden gondolata, mind-egyik érverése férjével együtt élt, működött, dobogott, — sokszor tőle elszakítva, de legragaszkodóbb szerelme által mégis minden távolban hozzá csatoltatva.

Mi is éltünk át zivataros napokat, oly időket, midőn a hon egére nagyon komor föllegek gyülekeztek, s köztetek is van elég, olvasók! kinek atyja, férje vagy testvére ott küzdött a csatákban; kinek kedvesei a száműzetés könyáztatta kenyerét ették, s így bizonyára megértitek azt: mit tesz a lehető legnagyobb küzdelmek közt férje minden bűjút, szenvedését megosztani?

Ismeritek a történetből Munkács vára védelmezőjét, ezt a szépséges, gyöngéd és gyöngé nőt, kit férje sorsa oroszlánszívü hössé tön, s ismeritek azt a keserűséget, mely lelkét eltölté, midőn veszni látá az általa védett ügyet, mert abban férje vesztét is látá.

Tökölínek száműzetésben kellett keresnie menedéket; de Zrinyi Ilona hónapban maradhatott.

Ha itt marad, megmaradnak rokonai, szerettei, hazája legét szivhatja, tömjénezés, fény és gazdagság veendik őt körül.

Ha férjét követi, mindent veszit: hazát, rokonokat, környezetet kedves emlékeit, fényt és gazdagságot, s csak szegénység és a száműzetés

százalaku nyomora vár reá, annak minden perczen a szív mélyébe merülő töreivel.

És Zrinyi Ilona férjét követte!

Édesnek érzé azt a száraz kenyeret, mit könyűi áztattak fel, s boldog volt, ha gyenge vállaira emelheté, ha megoszthatá a szenvedéseket, mik a megtört szabadsághősre nehezdedtek.

Elnyomta önnön szivdobogását, hogy férjét vigasztalja. Visszafojtá könyeit forrásukba, arczára mosolyt erőtetett, s reményeket hangoztattak ajkai, miknek sugaraival igyekezett a számüzött könyeit felszárítani, míg saját lelke a kétségbeesés örvénye fölött lebegett.

Hosszu évek során ő volt leghűbb társa Tökölének, s midőn ez reményeivel együtt sirba szállt, e jóságos őrangyalnak nem volt többé e földön mit keresnie. Olyan volt ő, mint virág egy régi fán; midőn a fa tövéből kidől, a virág szirmai is enyészetbe hullanak.

Ott nyugszanak most mindketten, messze török földön. A férj hamvait még megsiratta a hű nő; de ki gyászolt az ő ravatalánál?

Tököli a történet emberévé vált, s tudós buvárok az igazság éles fegyverével bonczolgatják tetteit; de midőn létének társához, lelke fele részéhez, Zrinyi Ilonához érnek, megszűnik a bírálgatás, s ajkaik e magasztos nő számára csak dicsőítő szavakat találnak.

A nők hatásköre.

Beniczky Irmától.

Gyakran — fölötté gyakran találkozunk az életben nőkkel, kik, bár mindennel megáldvák, mi őket boldoggá tehetné, a megalégedetlenség, a boldogtalanság jellegét viselik homlokukon, szüntelen panaszkodnak a sors kegyetlensége, a férfiak zsarnok önzése ellen, mert ezek szabták oly szükre a kört, melyben a nőnek mozognia kell, s mely nem enged tért a szellem magasztos szárnyalásának. A férfi működésének nyitva áll az egész nagy mindenség, övé a dicsőség és a hatalom, míg a szegény, félreismerett, a világtól meg nem értett nőnek alárendelt szerepet kell vinnie s arra van kárhoztatva, hogy egyedül „az élet csekélyiségeivel“ foglalkozzék.

Az ilyen szerencsétlen, önmagukkal s a világgal meghasonlott nők azonban kivétel nélkül fonák nevelésnek áldozatai, s mert

nem tudják hivatásuk komoly, fontos kötelességeit fölfogni, nem bírnak elég morális erővel, szeszélyeken s ama számtalan képzelt betegségeken uralkodni, melyek forrása a czélnélküli élet s az ebből eredő unalom, mindig másokban keresik boldogtalanságuk okát, mely pedig egyedül saját keblökben rejlik.

A nőnevelés legnagyobb hibája az, hogy nem ismerteti meg ve-
ők valódi hivatásukat s annak kötelességeit; a mostani, fájdalom! any-
nyíra elterjedett szokás, vagy divat szerint a szülők csak arra törekcszenek,
hogy leányaikat minélelőbb valami, s ha lehetséges, nagyvárosi nevelő —
intézetbe adhassák, hol őket a legjobb esetben sok részint hasznos, de még
nagyobb részint haszontalan dolgokra drága pénzért tanítják, s ha si-
kerül, kellemes salon-hölgyekké nevelik; de az ész- és kedély
mivclődése elhanyagoltatik, a nő hivatása s annak szent kötelmei legna-
gyobb részint ismeretlenek maradnak előttök.

Az emberek nagyobb része fonákul azt hiszi, hogy a tanítás
egy a neveléssel, holott amaz csak ennek egyik része. A nevelés ma-
gában foglalja az ész és kedély mivcltetését, a morális erő kifejlesztését
hasznos ismeretek megszerzését, s legfőbb feladata a gyermeket hivatásá-
val megismertetni s őt annak kötelességeire előkészíteni.

Az úgy nevezett szük kört sem a véletlen szeszélye sem a fér-
fiak zsarnok önzése nem jelölte ki számunkra, de azon törvények, melye-
ket a természet a nő lelki s testi alkotásánál követett és ezen örökkévaló
alkotó törvényei megmásíthatlanok, fel nem dönthetők, azoknak hódol az
egész alkotott mindenség, az erős, hatalmas férfiú ép úgy mint a gyöngé nő.

S valjon igazán oly szük-e azon kör, melyben élnünk kell? —
oly csekély s alárendelt-e a szerep, mely nekünk az élet nagy szinpadján
jutott? —

A mindenható bölcsesége egyedül, kizárólag arra teremté a
nőt, hogy az emberi nem másik felének, mely a nehezebb terhet viseli, a na-
gyobb viszontagságokkal küzd: életét gyöngéd részvét, szerelem s figyel-
mes ápolás által édessé tegye s annak terhét könnyítse.

Arra teremté a nőt, hogy szerető anya legyen, ki nem csak
gyermekai testi jóllétéről gondoskodik, de azoknak gyöngéd lelkeikbe
minden emberi erény magvát hintse, s azok csiriát bölcs figyelemmel
növelje.

Hivatásának ezen legszentebb legmagasztosb kötelessége ké-
pezi azon kapcsolatot, mely őt a férfi nagyszerű működéseivel összeköti; ő

az, ki fiaiban a honszeretet szent szikráját szítja és őrzi, ő neveli a hon jó polgárait, ő az, ki férjét nemes tettekre buzdítja s gyöngéd szerető kézzel a sebeket bekötözi, melyeket az élet durva érintése szíven lelkén szaggatott.

A nő legyen a háztartás vezetője, ki rend, tisztaság, szorgalom, takarékoság, gazdasági ismeretei és ügyessége által családjá jóllétét s tekintélyét növeli, férjének házi nyugalmát, boldogságát biztosítja, ő házát a béke, az öröm és meglegedés templomává teszi.

De nem csak a házi s családi boldogság, hanem az állam közjóléte is nagy részt attól függ, miképen teljesíti a nőnem természeti s polgári hivatásának fontos kötelességeit. A természet bölcs beosztása szerint a nő — ha nő akar maradni — nem vehet részt tettelesen a férfi működéseiben, melyek nem annyira az érzelmek világába tartozók, mint a nőkéi, csak azon befolyás által, melyet a férfi kedélyére gyakorol. A történet lapjain és a mindennapi élet szűk körében számtalan példákban látjuk, mily nagy ezen befolyás a férfiak tetteire; s a forrás szerint, melyből eredt, mily káros vagy üdvös lehet az nem csak egyes családok, de egész államok sorsára.

Szűk-e hát valóban a kör, melyet a mindenható bölcsesége számunkra kijelölt? — hiszen magában foglalja az egész világot, az élet legszebb, legédesebb örömeit és élveit! Kötelességeink magasztosak s fontosak, s minthogy a pálya ki van jelölve, melyen haladnunk kell, nem vagyunk kényszerítve az élet nyílt tengerére szállni, vad viharokkal, szilaj hullámokkal küzdeni, mint a férfiú, kinek ezer meg ezer viszontagsággal meg kell küzdenie, míg pályát törhet magának.

Ha a szülők s nevelők mind teljesen megfelelének kötelességöknek s a nőket valódi hivatásukra előkészítnék, valóban nem látnánk annyi szerencsétlen családot, nem a nőnem amaz undok torzképeit, kik a nagyvilág zajos, lelket s testet lankasztó gyönyöreit éltök főczéljául, pipe-reasztalukat házi oltárként tekintik, melyen a hiúság bálványának időt s egészséget áldoznak, kik gyermekeiket haszontalan tehernek tekintik s hogy gyöngéd füleiket ne sértsék sirásukkal, távol az anyától bérenczek kezeire bizva, kik vagyonukat oktalan pazarlásnak, férjeik nyugalmát s boldogságát szeszélyeiknek, szenvedélyeiknek áldozzák fel. Mily szomorú, mily undok, s mégis mily igaz kép!

Mi legyen az olyan gyermekekből, kik ily viszonyok közt, lelkeleg s testileg elhanyagolva, éltök első éveit töltik? Jóvá teheti-e az angol vagy franczia nevelőnő — ha akarhatja volna is hozzá — mind azt, mit

a rossz példa elrontott? s mivé legyenek később, ha már zsenge korokban hajlamaik, gondolkozásmódjuk oly ferde irányt vőnek! Teli szeszélyekkel, tulzott vagy félszeg vágyakkal lépnek az életbe, a családi körbe s a helyett, hogy azon háznak, melynek élére állítá őket a sors, áldásává válnak, átokká lesz jelenlétök.

Azon, valami beteges agyban támadott eszme, mely egy idő óta rémként bolyong az emberek közt, a nő emancipáció, épen csak eszme fog maradni, kivihetetlen, míg a természet törvényei fennállnak.

Távol legyen tőlem azon fonák elvnek hódolni, mely szerint a nőket el kell zárni minden magasabb műveltségtől, sőt inkább tért kell a lehető legnagyobb szellemi kiképezésnek engedni; s ha valamely nő elég erőt érez magában, természeti köréből kilépni s az élet viszontagságaival megküzdeni, s kitűnő tehetségekkel bir, melyek állást, tiszteletet biztosítanak számára, lépjen ki a szűk körből, legyen művésznő, írónő, színésznő, előtte is ép úgy nyitvák ezen pályák, mint a férfi előtt; de bármivé léssen, bármi magas fokra emelkedjék is, mindig csak nő maradjon, mint azon nagy királynők, császárnők, kiknek neveit a történet lapján — néha véres betűkkel — följegyezve látjuk, épen csak nők voltak, tele női hibákkal s gyengékkel, vagy női erényekkel.

A nő ha kilép köréből, igen könnyen a férfi foglalkozásaival a férfi természet hibáit is magáévé teszi, a férfi erényeit pedig csak fölötté ritka esetben, s azon nők, kik azt hiszik, hogy emancipált nők, többnyire legtávolabb állnak tőle, s nem csak a természet törvényeinek, de saját természeti tulajdonaiknak rabszolgái, s nem lesznek boldogok soha.

Maradjunk hát inkább azon szűk kör határain belül, s ismerjük el hálával a gondviselés bölcseségét, ki oly szép, oly édes s magasztos hivatásra teremté a nőt. — Fényes gazdagságot, ragyogó dicsőséget, nagy híres nevet szerezhet magának azon nő, ki a művészet pályáját választá — mindent adhat neki a világ — de valódi tiszta boldogságot egyedül csak hivatása körében lehet.

Hathalmi Ilona.

Történeti beszély.

Thulman Jozefától.

Marczali Lőrincz egyik legkitünőbb fia volt korának, nem egyedül fényes származása s őseitől öröklött urodalmi által tüntette ő ki magát a dicső Hunyadi Mátyás udvarát diszitő daliák sorában.

Lovagias erényei, jeles műveltsége és férfias szép külsője szégyenebb sorsban születve is ezereken fölül emelték volna őt.

Miután szeretett hazája iránti tartozását számos ütköztben hősileg leróttá, visszavonult a Marczali várkastélyába, hol évek óta boldog házasságban élt, a szép és lelkes Hathalmi Ilonával.

De ezen minden külérdektől ment tiszta szívvonzalomból kötött szövetség, fájdalom, nem lön megálva magzatokkal, kik a nemes lovag ősi nevének fentartói, erényeinek s fejedelmi birtokának öröksei lettek volna.

E körülmény gyakran bánattal tölté el a jeles hazafi keblét mikor szép urodalmain széttekintett, vagy vele kihalandó nemzetségi zimerével ékitett várkapuján átlovagolt.

De leginkább mikor a várnagy virgocz fiacskáit a kastélyt körző hegyoldalon fel s alá nyargalászni, vagy a helységből összesereglett katonásdit játszani szemlélte, nem birt egy-egy önkénytelen kitörő sohajt visszafojtani, s ilyenkor mi örömet cserébe adta volna urodalmait, e fiúk egyikeért!

Jóllehet a nemes lovag sokkal műveltebb volt és gyengédebben szerette nejét, semhogy e körülmény miatt neki valaha szemrehányást tett volna, vagy e feletti bánatából származott kedvetlenségét vele éreztetni akarta volna: ámde maradhat-e titok szerető nő előtt legtitkosabb vágya is azon férfinak, kit oly igazán szeret, mint a nagy Ilona szerette nemes férjét?

E felfedezés őt is még inkább elsomorította.

Miért fosztja meg épen őt az Isten, kit földi javakkal oly dusan megáldott, azon legfőbb áldásától, mit számtalan koldusnőre pazarul áraszt: az anyai örömek élvezhetésétől! — tünődék gyakorta s elkeseredése végre a legnehezebb áldozathozásra határozta el őt, mire szerető nő valaha képes leheté.

* * *

Egy szép verőfényes tavaszi reggelen pergamentekercsesel kezében lépett Ilona férje szobájába, s ez, miként azt mindenkor tenni szokta, szíves üdözléssel sietett eléje és szeretettel zárta őt keblére.

Ilona ünnepélyes komolysággal háritá el magától ezúttal az ölelő karokat és szólni akart, de minden magamegeröltetése mellett is lehetlen volt ez neki, szívének hangos dobogása miatt.

A vele hozott pergament nyújtotta át tehát férjének, hogy az arra írott sorok beszéljenek helyette.

— Mi indított így fel szeretett hitvesem? — kérde élénk részvéttel a lovag. — De sejtem már! bizonyosan ismét valamely ügyefogyott részére akarnád igénybe venni könyörületességemet? csak parancsolnod kell! rég tudhatod, hogy minden ohajtásod parancs szerető férjednek.

— Bár ezúttal is az lenne! — sohajta a nemeslelkű nő. — Igérd meg! oh, igérd meg nekem, Lőrincz! hogy nem fogsz ohajtásomnak ellenszegülni.

— Ám lássuk hát az ügyet, melynek te kedvesem oly rendkívüli fontosságot tulajdonítasz — kezdé a férj nyájas enyeltéssel s az egyik ablakhoz lépve felbontá és olvasni kezdé az átnyújtott iratot.

— Mi ez!... kiáltá fel az első sorok áttekintése után oly fájdalmas hangon, mint kit öldöklő nyil talált szívébe. — Álom-e ez vagy valóság! Ilona tölem válni akar! nem szeret többé!

A halvány arcú szép nő, mint a legmélyebb fájdalom megtesteült jelképe állt ott megtört néma alakjával; ekkor hirtelen felviláglott a lovag előtt neje nemes elhatározottságának valódi indoka.

— Értelek dicső lény! — kiálta lelkesülten.

De csalatkozál, felette csalatkozál, ha azt vélted, hogy Lőrinczed nálad nélkül élni kívánjon.

— Ne kísérsd megingatni szilárd feltételemet — esdeklett Ilona — Neked, az erősbnek, kötelességed engem támogatni, ha netalán ingadozni látnál is. Szent kötelességed, hogy engem elbocsáss s magadnak oly nőt végy, kitől legszebb reményeid teljesülését várhatod. Ezzel tartozol önmagadnak, tartozol a honnak, mely nevedhez századok óta magas ígényeket kapcsolt. Én elődbe jövök azon uton, melyen az első lépést tenni, neked irántami gyengédségednél fogva oly nehéz, tán lehetlen lett volna.

Gyermekkori kedves nevelőm, Lenárd atya buzgó közbenjárása által végre sikerült megszerezniem gyümölestelen házasságunkat feloldozó

ezen okiratot Rómából, fogadd azt tőlem irántadi önzés nélküli szeretetem utósó bizonyítványául.

Én képeddel szivemben távozni fogok; eltökéltem Olaszország valamelyik zárdájában tölteni, érted imádkozva, hátralevő napjaimat.

Élj boldogul Lőrincz! élj boldogul férjem, kit én oly teljes szivemből szeretek! Részesíts minél előbb más, hozzád méltóbb nőt azon boldogságban, miről én ezen elválási okirat következtében ezennel ünnepelesen lemondok. Nekem pedig igérd meg, hogy teljesíteni fogod utósó kérésemet.

Igen! . . . egyetlen kérésem van még hozzád Lőrincz! az örök elválás órájában. . . Igérd meg, ha majd új nőd, kit utánam ezen ősi csarnokokba vezetsz, téged egy fiúval megajándékoz, te e gyermeket elküldöd egykor hozzám, hogy őt megáldhassam és atyjának felejthetlen vonásait angyalarczán újra felleljem.

— Kegyetlen nő! — szólalt fel a lovag — meg akarod-e törni szivemet? . . . Ha te így beszélhetsz, ha elválásra gondolhatsz, soha sem szerettél úgy engem, mint én tégedet! Ám, ha el akarod hagyni váramat nem tartóztathatlak vissza: de kit bár utósó szolgálkép magaddal kell vinned, esküszöm, az én leendek! — végzé szavait, és a kandallóban lobogó lángok közé veté az elválási okiratot.

Az annyi költséggel és fáradsággal megszerzett irat hamuvá égett, de Ilona nemes áldozatkészségének emléke örökké fenmaradt a férj hátaltelt keblében.

* * *

Nem sokára ezután Matyás király új hadjáratot indított az ország déli részeit szüntelen berohanásokkal háborgató ozmanok ellen.

Magyarhon zászlós urai s vitézlő nemesei nagy számmal segreltek a táborba. Hogy ez alkalommal Marczali Lőrincz sem vesztegelhetett várában tétlenül, az magától érthető.

Neje pedig engedelmet kért és nyert tőle, távolléte alatt, leánykori szeretett barátnéjánál, gróf Frangepánnénál tölthetni idejét a kies magyartenger mellében épült Terzati várban.

Elhatározták, hogy egyszerre indulnak.

A felkantározott büszke harczi paripák s Ilona utazó kocsijába fogott pompás erdélyi szürkek türelmetlenkedve rég ott tomboltak már a kövezett vártéren; de az utra indulandók még mind késtek; a bucsuzás oly igen nehéz volt nekik ezuttal.

Házasságuk ideje óta többször is indult már hadjáratba a lovag, de neje még soha sem tetszék neki ily meghatottnak a bucsuvét órájában.

Két-három izben is indulni akart már, de ismét oda borult férje keblére, mintha boldogságtól válni nem birna..

Végre azonban az erős akarat legyőzte ingadozását s még egy utósó „Istenhozzádot“ mondva a hönszeretett férjnek s végbucsu-tekintetet vetve a kedves hajlékra, hol oly boldog volt, kocsijába lépett s utra kelt Lenárd atya kíséretében.

* * *

Majdnem másfél évi távollét után a kenyérmezei híres ütközetben — mint a hatalmas Kinizsi ellenség-rettentő hadtestének egyik legbátrabb vezére — újabb babérkoszorút szerezve hősi homlokára, indult hazafelé Marczali Lőrincz, hogy viszontlássza, újra karjaiba zárhassa a hönszeretett nőt, ki eddig bizonyosan visszatért már a tengermellékről.

De minél közelebb jutott ősi fészkehez, annál szokatlanabb aggály fogta el ésszívelázassandobogott önkénytelenámadt baljóslatú előérzetek miatt.

Felizgatott képzelmében kedves nejének alakja, arca merült fel; de azt szüntelen oly bánatosnak, oly halványnak látta, mint a mil en az az elválás pillanatában volt.

Le nem küzdhető nyugtalanságában gyors száguldásra készíté paripáját; így történt, hogy még napnyugta előtt érkezett ősi várához.

De hasztalan függeszté rá szemeit, nem lengedezett most fehér fátyol elébe üdvözlés jeléül a magas erkélyről, miként az egyébkor történni szokott. Mély csend és némaság borongott az egész környéken.

A sötét ivezetü várkapu alatt Lenárd fogadá őt bánatosan lecsüggesztett fővel.

— Üdvözölek uram! árva hajlékod küszöbén — így kezdé, — Áldjon meg az ur állhatatossággal a legnagyobb veszteség elviselésére. Nemének disze, házad koronája, szeretett hitestársad nincsen többé az életnek örülők sorában! . . . .

Azok, kik elég szerencsétlenek valának, túlélni annak veszteségét, ki nekik legdrágább legkedvesebb volt a világon, képzelhetik a nemes lovag lélekállapotját.

Azt a kinos, gyötrő állapotot, midőn agyunk elsötétül, ereinkben megszűnik a vérkeringés s a sziv megtörni készül. — Boldogok azok, kiknek ilyenkor a könnyek özöne enyhülést nyújt — ezerszer boldogok kiknek ily veszteséget nem kelle tulélnök.

Az első fájdalomroham csillapulta után így adta elő Lénárd a gyászoló férj felszólítására Ilonának hol és mikor történt kimúltát:

Szerencsésen elkísértem őt szeretett barátnéjához a terzat vrába.

A viszontlátás öröme minden más érzést kizárt kebléből; elejénte oly boldognak látszott e kedves családi körben.

Utóbb azonban szokatlan búskomolyságot vevék rajta észre.

Azon sovár tekintet, melylyel olykor-olykor szemeit barátnője gyönyörű kisdedein felejté, szó nélkül is elárulta nekem a fájdalmat, mely anyagi szívét sebzé.

Igy haladt a tél; kikelet közeledtével így szólá hozzám:

„Készülj hosszú zarándok pályára atyám! elhatároztam a közelgő husvétii napokat a szent városban, Rómában ünnepelni meg.“

Engedelmeskedtem parancsának.

Utazásunk közben új életre látszék serkenni. Az utazás szórákozása, Olaszország szelid lege s a bájos vidék szemlélése oly jótékony hatást tett lelki testi állapotára, hogy rég eltűnt rózsás szint láttam újra kivirulni bájos arczain.

Egy napon azonban Terrara közelében hirtelen rosszullétről panaszkodék. Egy előttünk alig pár száz lépésnyire emelkedő zárdához sieték vele, mely szent Rozália tiszteletére vala fölszentelve.

Az érdemes fejedelemnő szives vendégszeretettel fogadott bennünket s a kegyes apácák gondos ápolásban részesíték beteg urnőmet.

Defájdalom! minden fáradozásuk sikertelen maradt; ő nem hagyá el többé ágyát s virágyasárnapján elköltözködék ama szent helyre, hol sem világi öröm, sem fájdalom nem háborítandja többé kiszzenvedett keblének nyugalmát. — Utosó szava volt áldás reád Uram! utosókérése hozzád: tartsd meg őt szives emlékedben, de meg ne foszd magadat a családi élet örömeitől.

* * *

Nincs az a mély fájdalom, mit az idő haladása lassanként ne enyhítene.

Marczali Lőrincz is, miután hét évig csendes magányba vonulva igazi mély fájdalommal gyászolta kedves nejét, — ismét némi részvéttel kezdett [viseltetni a nyilvános élet iránt.

El-elfogadta hol egyik, hol másik barátjának szives meghívását, s végre nőül vevé a derék Csák István hajadon leányát, Magdolnát, Csombádról.

Egy év elteltével derék szép fiu mosolygott bölesőjéből a boldog atyára.

Mit mondjak a kis Tihamér gyermekkoráról? Ugy folyt le az, mint mindazon szerencsés gyermekek első éveit lefolyni szoktak, kik az áldott szülei házában hű édes anya gondviselése alatt növekednek,

Később Lenárd vette őt oktatása alá, megtanította olvasni, írni, megismertette őt a hellenek és rómaiak hőseivel és imádott hazánk történetével.

Lovagolni, fegyvert forгатni s a hazáért lelkesülni atyja példáján okult.

Azon időkorban nem kívántaték ezeknél több a legelőkelőbb ifjú neveléséhez sem. —

Igy történt, hogy huszonkét éves korában mint, lelki testi kellemeiben egyaránt gazdag ifju diszesíté Tihamér a szülei házat.

Ekkor egy vadászat alkalmával, eltévesztve kiséretét s a kellő irányt, véletlenül találkozék annak bájos leányával, Nádszegi Lillával a szomszéd földesur udvartelkén.

E véletlen találkozást Tihamér részéről mind inkább szaporodó látogatások válták fel, s rövid ismeretség után az első szerelem ellenállhatlan hatalommal vonzá egymáshoz a fiatal sziveket.

A szülék nem ellenezték ezen nemes hajlamot, sőt a legnagyobb örömmel adták áldásukat gyermekeik szép szövetségére.

Eljegyeztetésük híre nagy búbánatba ejtette Perneszi Gábor fiatal lovagot, ki szintén titkos vágyat táplált Lilla kezének — vagy is inkább atyja számos faluinak elnyerhetéséhez.

Látván kedvetlenségét, többnyire nála elődő barátja és számos kalandjainak részese — Ujfalusi Gáspár, így szóla hozzá:

— Ha csakugyan annyira sziveden fekszik a leánynak birhatása, mit adsz, ha megszerzem számodra?

— Gunyt üzöl bánatomból — felelt szemrehányással Gábor urfi — avagy nem tudod, hogy ő már el van jegyezve Marczali Tihamérnak?

Semmi sem könnyebb, mint azt az eljegyzést megsemmisíteni — erősíté barátja — csak egy pár szót kell az öreg Nádszegi fülébe sugnom.

— S mi volna az?

— Hogy Marczali Lőrincz első neje Hathalmi Ilona nem halt meg, mai napiglan él, s így Tihamér nem törvényes fia a grófnak.

— Mikép mered te ezt állítani?

— Mint oly tény, mire kész vagyok eskümet letenni.

Néhány év előtt Olaszországban tartzkodva, Ferrara környékén összeütközésen történt bizonyos kaland miatt egy heves vérü olasz lovaggal, veszélyesen megsebesülve maradtam a csatatéren, honnét jószívű emberek félholt állapotban vittek egy közelbeni zárdába.

A kegyes apácák, kiknek egyik fő feladata betegek és sebesültek ápolása volt, gyógyítás alá vettek.

Egy napon hatalmas sebláz után először térve eszméletré, egy nőt láttam virasztani ágyam mellett.

A ki valaha e nő fenséges alakját, nemes arcát és lelkes szémeit látta, nem felejtethé azokat többé! — Hogy felejtettem volna én, ki számos éveken át a remény nélküli szerelem gyötrő szenvedélyével hordám azokat szívembe vésve?

E nő Hathalmi Ilona volt!

E kiméletlen feladás következtében egyházi törvényszék elé idéztetik Marczali Lőrincz kétnejuság miatti bűnvádban, mire a családja ősi becsületére oly büszke, szigoru erkölcsü Nádszegi Tamás megtagadá Tihamértól, a törvényes születése ellen támasztott kifogás miatt, leánya kezét.

Képzeltető a nemes érzésü Lőrincz helyzete.

Kétségbeesése a még most is imádott Ilonáért, szerencsétlen második nejéért és fiáért, tetézve a háza becsületén ejtett sérelem miatti szégyen által, megtörte erejét, mielőtt a súlyos bűnvádban ítélet mondatott volna kifejére.

Tihamér, kinek jövőjéhez oly remények voltak kötve bölcsője óta, ily váratlanul megfosztatva mind attól, mi neki az életet kedvessé tevő: becsületétől és a hön szeretett Lillától, el ment halált keresni a törökökkel viselt háboruba.

Ujfalusi Gáspár azonban hiába dülta fel két család nyugalmát, hiába változtatá, áldás helyett átokká egy nemes sziv feláldozását, kiméletlen feladásából a legcsekélyebb haszon se háramlott barátjára.

Nádszegi Lilla elszakasztva attól, ki szívének mindene volt, kinyilatkoztatta szigoru atyjának: hogy apáczává lesz, s még azon év folytán, ugyanazon — olaszországi zárdába avattatá be magát, hol Ilona élt.

AZ ARCZBŐRNEK ÁPOLÁSA.

Egy 80 éves nő tapasztalatai nyomán

PETE ZSIGMOND

pesti gyakorló orvostól.

Azok, kik a természetől szép egészséges arczbőrt nyertek, jól fogják tenni, ha hiuság, vagy nagyobb szépség utáni vágyból magukat el nem hagyják csábítani bárminő szépítő szernek használatára, mindazáltal nem szabad a természet ezen ritka ajándékát elhanyagolniok. — Bármennyire igyekezzenek egyoldalú s tudákos emberek a testi szépség előnyeit kisebbiteni, mégis a legkellemesb ajánlás, s leghatályosb utlevél marad az az élet pályáján.

Hogy valaki bőrét sokáig, szépen, fehéren és simán föntartsa, minden egyéb mesterkélés nélkül, következő utasítást kell figyelembe vennie.

Az arcz és kezek mosására mindig folyó, vagy mi még jobb, átszűrt esőviz használendő, és soha kuti vagy forrásviz, mely a bőrt elkerülhetlenül durvítja s érdessé teszi. Ha kutiviznél más épen nem kapható, úgy azt fel kell forralni, aztán hagyni meghűlni, és ha csak lehet, átszűrve használni.

Egy pár szál petrezselyemlevél forráskor a vízbe vetve, igen egyszerű s próbált szer a bőr érdessége ellen.

A mosdó víznek sohasem szabad jéghelegnek lenni, mindazáltal jó mindig hideg vízzel mosdani, kivéven ha sok por s izzadság tapadt a bőrre. Ily esetben főzessék egy tojás keményre, héjzattassék ki a sárgája, s vékony vászondarabba téve facsartassék, míg olajos folyadékot ereszt át, s azzal dörzsöltessék be az arcz. Semmi sem viszi úgy le a mocskot, mint ez egyszerű, mindenhol könnyen kapható szer; alkalmazása után langyos vízzel kell megmosdani.

Sohasem kell elmulasztani óvatosságból minden mosdás előtt az arcznak száraz tiszta kendővel letörlését.

Gyenge s izgékony bőrű nőknek arczukat mindig este kell megmosni lefekvés előtt, és soha reggel fölkelés után.

Szél és por ellen legjobb óvszer tavaszkor és nyáron fehér fá-

tyol, télen fekete. Ugyszinte őrizni kell az arcot, nyakat s kart napernyő, vagy széles karimájú szalmakalap által a napsugarak ellen, mert a napsugártól jött barna színét a bőrnek igen nehéz elveszteni, s ha a bőr igen lesült, eredeti színét soha sem kapja vissza.

Mindennemü kendőző szer ártalmas a bőrnek, de leginkább a fehér, a mely nem csak hogy kevés év mulva a bőrt egészen megrontja, hanem az egészségnek is kivétel nélkül ártalmas, sőt életveszélyes is, mert mindig mérges szerekkkel van készítve. Színésznők, kik el nem kerülhetik fehér szert használni, jól teszik, ha rizssporral bőven alkalmazva megelégesznek, mert bárha ez sem egészen közömbös a bőrszínnek, minthogy a bőr parányi lyukacsait betömi, mégis ha este lefekvés előtt az arcz tisztán lemosatik, kevésbbé ártalmas a fehér festéknél.

A piros festék kevésbbé ártalmas, mint a fehér, de szintén nem ajánlható. Az is bedugja a lyukacsokat mint a rizspor, s izgatja a bőrt, kivált ha folytonosan alkalmaztatik, mi nem csak ártalmas, hanem csunya szokás is. Azoknak, kik folyton festik magukat, szemeik idővel ugy hozzá szoknak arczaik veres színéhez, hogy mindig jobban pirosítják magukat, több pirosítót használnak a nélkül, hogy észrevennék, hogy végre egészen természetellenes színt és kifejezést kapnak, s inkább czéger, vagy legjobb esetben viaszképhez hasonlítanak, mint egészséges színű emberhez.

Fölötte kellemetlen benyomást tesznek az olyan éltes nők, kik ránczaikat fehér és piros szerrel befestik, s ezáltal nem csak nagyon is nem szép, sőt kisértetes külsőt készítenek maguknak, hanem a korukhoz illő tiszteletet is elvesztik, s nevetségessé válnak általa.

Ha a bőr eredeti tisztasága, elevenése és simasága veszni kezd, ugy ezen hanyatlásnak első jeleit nem kell abban hagyni, mivel elején igen egyszerű szerekkkel lehet a bajon segíteni, holott később gyakran minden fáradozás sükeretlen.

A bőrfoltok, pörsek, bibircsek, sömör s vörhenynek leginkább benső okaik vannak, azért nem tanácsos mindjárt elején külső szerekkkel elhajtani, mert a kóroanyag ez esetben könnyen belső részekre, különösen tüdő, vagy szemre vetheti magát s veszedelmes bajokat okozhat.

Sömörnél azonban héjazott mandulakorpa-lőzettel való mosakodás igen ártatlan szer, mit kezdetben is bátran használni lehet.

Némely esetben gyenge pipitér-forrázattal való mosás is használ, de mivel a bőrt barnítja, azért nem ajánlható mindenkor, mint a korpa-főzet.

Átalában mégis tanácsosnak tartom hasonló bajoknál, ha nagyobb fokúak, orvoshoz folyamodni; mert közönségesen belső okokból származnak, s azért ferde szerelés által könnyen veszedelmesek lehetnek. Azonban szeszes italok, savanyu, vagy fűszeres és sok húseteltől tartózkodnia kell olyas bajjal mindenkinek. Átalában mérséklet az ételben fölötté ajánlható, és citromsav, vagy kovászszal savanyított káposztán kívül egyéb savanyu meg nem engedhető.

Bőrbajok gyógyítására a Kummerféle mosdóvízen kívül (Weimar Ferd. Jansennál), mely egyáltalában nem szépitő víz, minek sokan tartják, hanem a nevezett célokra hasznos, sokan ajánlják, az ugynevezett Lilionest is, mely a hírlapokban magasztaltatott, s drágán árultatik, de én ezt, kivált gyenge bőröknek, nem tanácslom, mert attól az egész arcz lehámlik, sőt hosszas használata a bőrt ki is sebesíti.

Vannak bőrbajok, melyeknél langy fürdőknek meglepő hatásuk van, ugyszinte só, szappan és hamuval készített lábfürdőknek is, de melyeket csak röviden kell használni, mert a lábakat könnyen föledzik.

A sömör bizonyos neme ellen igen hasznos naponként egyszer sós vízzel mosakodás; csak hogy ezt kitartással hónapokig kell tenni, hogy használjon.

Májfoltot egyedül külsőszerrel akarni elhajtani, mindig veszedelmes, minthogy belső bajnak jele, melyet előbb meg kell orvosolni, mielőtt az eltűnhetnék. Ha csak külsőleg szereltetnek, néha elmúlnak ugyan, de gyakran az egészség rovására. Néha mégis történik, hogy a belső ok megszűntével a sárga vagy barna foltok a bőrön megmaradnak, ekkor idején leszen azokat külső szerekkel gyógyítani.

Igen gyors hatása, s ártatlan szer az ugynevezett „eau de princesse“ Renand parisi illatárustól. Használata előtt jól föl kell rázni, s a foltokat kis szivacsos nedvesíteni, aztán ugy hagyni, míg fölszárad, s akkor puha kendővel letörölni. Igen jó az az „eau de princesse“ Pesten is Lueff illatárusnál a Kristóftéren.

Kéntej is jó szolgálatot teszen a májfoltok elűzésére, de mégis ovatosan kell használni.

Szappannal, bárminő legyen az, sohasem szabad az arczot mosni, bár a karok s nyak mosására alkalmazható. Az arczbőr sokkal érzékenyebb levén, mint a többi, a szappannali mosás által könnyen eldurvittatik. Ha a szappan sokáig áll, megavasodik, ilyennek használata az arczot foltossá teszi, mit igen nehéz eltávolítani.

A szeplőt külsőszerrel nem lehet egészen kiirtani, ámbar néhányat ajánlani fogok, melyek haloványabbá teszik, s csekélyebbitik. Ezek közt a legegyszerűbb: összezuzott epret a szeplős helyekre fölrakni, s fél óráig rajta hagyni, mit naponta kell ismételni, míg az eper ideje tart. Az arcz mosására használandó vízbe tett s mosdásig bent hagyott tiszta petrezselyemlevelek gyakran használnak a szeplő ellen, ilyen víz azonkívül nyáron kivált az arcznak igen hasznos is. Sokaknál az is kevesbiti a szeplőt, ha hetenkint egypárszor arczukat aludttejjel megmosás, csak ne igen régivel, ezen mosás igen ajánlható nyáron hosszab künlétel után a napon és levegőn. Azonfelül láttam még két megnevezendő szert gyakran a legjobb sikerrel alkalmaztatni, nem csak olyanoktól, kik szeplősök voltak, hanem általában kinek arczbőre igen gyenge, s külbehatásokra igen fogékony volt. Ugyszinte kik nagy városban laknak, hol a köszenet fűtésre sokat használják, miután a tiszta víz nem elégséges a bőrre tapadó finom szénport lemosni, fölötte jól teendik, egyikét ezen két szernek használatba venni.

Az első következő: Vinaigre de Toilette de la société hygienique, kapható Párisban Entrepôt général 5, rue 33, Rousseau, ezenkívül minden nevezetes illatárusnál nagyobb városokban.

A második ez: Eau mervéillieu de Gouluard, Chimiste, pour embellir et conserver le teint, et enlever les tâches de rousseur Paris 229. Rue st. Denis.

Mindegyikből 3 vagy 4 csöpp — az utóbbit jól fölrazva — vendő egy pohár vízre használatul.

Ugyanazon czélra jó szolgálatot tesznek következők: Acétine de Thridace, vinaigre de toilette. composé de Violet Parfumeur-Chimiste a Paris. Dépôt Rue St. Denis 317, et chez tous le parfumeurs de France et de l'étranger: és még Cosmacété — vinaigre d'hygiène et de toilette. Seul dépôt pour le vente en gros chez M. M. R. Servatius et comp. negocians a Bruxelles.

De miután mégis mindig kétséges marad, valjon ezen szerek elvesztik-e egészen a szeplőt, tanácsos annak létrejöttét lehetőleg meggátolni; azért érzékeny arczbőrű egyének helyesen teendik, ha a szeplőt elkerülni akarván, a napsugarakat lehetőleg kerülik s általában a hőség és pornak nem teszik ki magukat.

A nap tüzése ellen, kivált ha a bőr vörös, fájdalmas és gyuladt, édes tejfölt kell ruhára kenni, s a bántott helyre föltenni. Ha édes tejföl kéznél nem volna, főzessék szép finom lisztből vízzel és egy kis timsó-

val, s meghülve alkalmaztassék, mint a tejföl. Mindkettő azonban gyakran megújítandó.

Azon apró fekete pontok ellen, melyek a bőrön, különösen az orron mutatkoznak, s atkának (Mitesser) neveztetnek, igen egyszerű s majd mindig sikeres szer lélezik, mit mégis fáradhatlan kitartással néha évekig folytatni kell, hogy a bajt egészen kiirtsa. Este ugyanis lefekvés előtt a fekete pontos helyeket tiszta olvasztott friss fagygyuval, vagy vajjal kell bekenni, és csak gyengén letörülni, s másnap reggel lágy kendővel a bekent helyeket jól fölszáritani.

Az állon, vagy felső ajkon, főképp haladtabb korban mutatkozó s kivált nőket igen elrutító szőrt legkönnyebb, kivált ha nem igen sűrűen nőnek ki; csipés segedelmével kitépés által kiirtani; de ha nagyobb mennyiségben vannak, úgy hajvesztő pépet kell használni, ilyen a Pate Epiélatoire perfectionne de M. Dusser, Rue du Coq Saint Denis, 9 au 1-er, a használati utasítás hozzá van csatolva.

A kölni viz (Eau de Cologne) bármily igazi legyen és fürdőkben jótékony, mosdóvizben mégis mindig ártalmas és a bőrt barnítja.

Ugyszinte szükséges mosdás után az arcot szárazon letörülni, és azonnal szabad légre nem menni.

Az arcot egyszernél többször mosni napjában ártalmas, a mosdóviz hőfokát változtatni szintén szabad, hanem mindig azonos maradjon; mert rögtön változása a hőfoknak feszülést és tágulást okoz a bőrön, s redőket készít.

Igen tanácsos, port és izzadságot a bőrön nem törni, hanem mielőbb helyt lehet, letörülni, e célra pedig legjobb egy darabka skarlatposztó, vagy selyempapiros, de tiszta kendőt is lehet használni.

Miután a bőrnek minden petyhüdsége, minden szokatlan színe ép olyan betegség, mint akármely más, szintén úgy is kell bánni vele, t. i. próbált szerekkel orvosolni: azért különösen a bőr ápolásánál őrizkedni kell a kuruzsolástól, ha ártalmas következtetéseket elkerülni akarunk. A legegyszerűbb szer mindig a legjobb, és ha valaki elhatározza magát használatára, vigyázva kell hatását észlelni, mert nem mindenkinél használ ugyanazon szer.

Természetünknek kétségkívül visszaképlő ereje van; ámbar az ember kutató szellemének még fejtetlen talány maradt, létezése mégis a tényekhez tartozik. Én magam ismertem egy embert, ki hatvanéves korában, miután minden fogai kihullottak volt, ujjakat kapott, s ősz haja

assankint elhult, s helyette szép fekete nőtt. Egészen megifjultnak hitte magát, bár még ahoz sok hiányzott, de két évre reá erős meghűtés következtében meghalt.

Mindazáltal ezen és még más hasonló eset, melyeket az orvosi gyakorlat előmutathat, azt bizonyítják, hogy a természetben újra képlő erő létezik; ámbár a tudomány még eddig ki nem puhatolta, és miután létezik, gyakran legegyszerűbb szerek által az öregedésnek ellene működni s a homeopáták által oly gyakran emlegetett sömörnek (psora) utját lehet állani.

Ugy hiszem, hogy mind azt, mi az arcbőr ápolására szükséges, röviden megérintettem, és ha hosszadalmas fejtegetéseket kerültem, az olvasó jó néven veendi, mert a legrövidebb s legegyszerűbb szabályok a legjobbak szoktak lenni.

A HAJ.

Mielőtt ezen fontos és terjedelmes cikket megkezdeném, legyen sza-bad két észrevételt tennem.

Először is olvasónómet figyelmeztetném, mennyire viszonylagos az öregség s fiatalság fogalma is.

A kor igen viszonylagos fogalom; ha az emberi lét különféle fokozatának fontosságát, az életerő emelkedő vagy apadó mérőjét kell jelentenie; úgy ifjunak az nevezendő, bár hány évet számláljon is, a ki életvidor, ép és erős, s mindazon bajoktól ment, melyeket az öregség, vagy az életerő fogyta magával hoz; aggnak pedig, habár az élet küszöbén vagy delén álljon is, ki erőtler, kimerült, a sirhoz közel áll, kinek az élet többé nem élvezet, ki minden gyönyört elvesztett, s öregnek kell hogy érezze magát, habár éveire nézve annak nem mondható.

És épen azért, mert az aggság nem csupán a kor évszámai által idéztetik elő, s az ember gyakran lélekben és testben még ifju, habár azoknak többjeit hátrahagyá, — nem kis fontosságu, eltulajdonítani a módot, a kor előhaladott éveiben is ifjan s életvidoran maradni.

A gyengesség, valakinek korát tagadni s magát vénségben is ifjunak tüntetni fel, nevetségesebb, semhogy ennek védelmezésére szót vesztegetni akarnék; mindazáltal áll az, miként az aggkor megjelenése a természet törvényei szerint is mindig egy későbbi időszak számára hagyá-

tik fel, mint melyben azt közönségesen feltűnni tapasztaljuk; ez okból szükséges, hogy a kora vénülést megakadályozzuk, — önmagunkat; s testrendszerünk sajátságait szorgalmasan tanulni, hogy a segély gyors és hatásos legyen, midőn a gép akadályozását tapasztaljuk, vagy épen retrograd mozgásait vennők észre.

Ismertem embereket, kik oly pontosan ismerék természetöket, s oly helyesen tudák megítélni azt, mi nekik hasznos vagy ártalmas lehet, miként a testi bajok legszámosbjait ezek tökéletes ismerete által maguktól elháríták, több betegségi esetekben magukon segíthetének, s a nagyobb bajoknál rámutathatának azok forrására, mely az orvos fáradságát a gyógyítás sikerével jutalmazá.

Sokszor találkoztam életutamon férfiak s nőekkel, kik 50 s még több éveikkel fiataloknak mondathatnának, s ismét másokkal, kik alig harmincz évesek s már az erőtlen őszkor küszöbén támolygának.

Túléltem sok embert, kik némi szánakozással néztenek le az én — Istennek — hála, erős és életvidor koromra, és ismét ismerék összfürtű aggastyánokat, kik koruk után ítélve a helyett, hogy rég sirjukban pihetnének, izmos és kedélyes erőben folytathatják földi pályájukat.

Megérintvén ezeket, következik: hogy megismertessem az olvasóval az eszközöket, melyek használatával a haját soká szépen, gazdagon s fényesen lehet föntartani anélkül, hogy vendéghajak, vagy hajfestékekhez kelljen nyulni; valamint azoknak, kik hajpótlásra kényszerítvék kezökbe adom a módot, olyanoknak legkönnyebb s legjobb módni eszközölhetését. Főföltétele annak, hogy a haj egész a késő vénségig megtartásék, igen egyszerű, s áll annak mesterkéletlen kezelésében.

Szegény emberek, kik soha szagos olajat, hajkenőcsöt, finom fésüt s keféket nem ismernek, közönségesen tömöttebb hajjal bírnak, mint azok, kik gondjaik főtárgyaul hajukat tevék; amazok gyakran egész napon át nem jöhetnek hozzá, hogy jól megfésülködhessenek s hajukat rendbe hozzák, s mégis egész a késő vénségig megmarad hajuk, s aránylag később őszülnek is, mint ezt a tehetősb osztálynál tapasztaljuk.

Habár ez nem tagadható tény, távol van mégis tőlem az által a tisztátlanság mellett szólni, vagy a hajnak gondtalan kezelését ajánlani, csupán ama tulzott s a haj természetes növést akadályozó gondoskodástól akarom óvni azokat, kik saját vagy gyermekeik hajának hosszú megtartását ohajtják.

Szükséges a haját mindennap egyszer, s ha lehet, kétszer, t. i

este lefekvéskor, s reggel jól kifésülni, először egy ritkább, s azután sűrűbb, ugynevezett porfésűvel, de melynek nem szabad erősen a bőrhez nyomatni, nehogy az ingereltesse, mi a hajnövésekre ártalmas. Midőn a haj a fésülés által megtisztított s a fejbőrrel por és korpá elhárított, következék annak egy nem éles kefe általi megkefélése.

A nőknél igen kártékonyan hat a hajra, ha azt szorosán kötik meg, minthogy ezáltal a haj gyököstől tépetik ki. A haj összeköttetésére főleg ajánlható egy meglehetősen széles, barna vagy fekete selyemszalag, de mely gyakran újjal pótlendő, nem várva be, hogy hosszas használat által ruganyosságát elveszítse.

A gyakori sütés szintén kártékonyan hat a hajra, elvívén lassankint annak színét. Ha mégis valakinél a haj sütése elkerülhetlen, ez esetben történjék az aként, hogy a sütővasat forró vízbe mártsuk, akép a haj megperzselése elháríthatik.

Gyakori vágatása a hajnak szintén ártalmas, mennyiben általa a hajalap termő erejéből kimerítettik; mint bizonyító példa szolgálhat ez állításnál az, miként a nők, kik gyérebbe vágják hajaikat, később öszülnek, s kopaszodnak meg, mint a férfiak, holott ezek gyakrabban vágják hajukat. Azon állítás igazságáról még inkább meggyőződhetni azon vidékeken, hol a mezei munkával foglalkozó nép hosszú hajat visel, s hol jóval kevesebb kopasz fejet láthatni, mint városokban, vagy oly helyeken, hol a szokás a rövid haj viselését hozá divatba.

Habár tehát hibás ítélet azt hinni, hogy a gyakori vágatás erősíti és sűríti a haját, mindazáltal a hajzat gondos ápolásához tartozik, hogy annak hegye időről időre elvágassék. Szabályszerűleg e haj nyirbálásnak nőknél mint férfiaknál havonként egyszer, s pedig holdujulásával kell történnie. Alapoka ezen eljárásnak rejlik ama pusztításban, melyet ellenkező esetben a hajatkák (Haarmotten) a hajban tesznek. A hajatkák t. i. kicsiny, teljesen láthatlan, s szerfölött falékony állatkák, melyeknek léte-
léről ugy lehet meggyőződni, hogy midőn a haj csuca behasíttatik, ugy minden egyes szál villaalakulag válik ketté; mihelyt ezt észreveszi valaki, a haját azonnal hegyezni szükséges, minthogy különben a haj többé nem nő, s kihull. Ezen hajhegyezés legelőnyösebben végezhető egy éles borotva által rézs irányban, mi azonban csak nőknél lehetséges; férfiaknál a műtét éles ollóval hajtandó végre.

A haját egészen kurtára vágni, vagy azt leborotváltatni, kivált ha nehéz betegség után azok hullni kezdenek, mindig merész tett, s gyak-

ran megtörténik, hogy az többé meg sem nő, s az illető egész életén át mindig álbajat kénytelen viselni. Sokkal czélszerűbb a haját, hol annak hullása vétetik észre, mindig tisztán tartani, szorgalmasan kefélni, mi által magától ismét utánnöl; ha ellenben valaki a haj gyorsabb növesztésére szereket akarna használni, annak szükséges inkább értelmes orvos tanácsát kérni ki, mint ártalmas kuruzsoláshoz folyamodni. Nyárfabimbó kenőcs (Pappelsalben-pomade) az egyetlen szer, melynek használata hasonló állapotban ajánlható, minthogy ebben semmi ártalmas járulékok nincsenek.

A hajkenőcsök s hajolajok használatát illetőleg szintén a legnagyobb vigyázat ajánlható, minthogy az azokali szerfölötti élés könnyen az ohajtottal ellenkező eredményt szülhet; egyébiránt e kenőcsök alkalmazása a haj természete s alapjától feltételeztetik. Ismertem nőket s férfiakat a legszebb s legsűrűbb haj birtokában, a nélkül, hogy valaha kenőcsöt vagy olajat használtak volna, s ismét másokat, kik ezeket sehogy sem nélkülözhetik.

Ha a haj száraz és fénytelen, ez annak jele, hogy olajat, vagy kenőcsöt szükségel; ha ellenben a haj fénylik s hajlékony, s megvan természetes nedvessége, ekkor a kenőcsök fölöslegesek és károsak. . . Különösen ügyelni kell arra, hogy a gyermekek ne szokjanak korán a kenőcsök használatához, minthogy ez által a hajzat színe vesz, s növése akadályoztatik.

Ez főleg ajánlatos szőke haju gyermekek irányában. A szőke hajzat általában jóval könnyebben nélkülözheti a kenőcsöt, mint a fekete, minthogy az közönségesen finomabb és puhább. A kenőcsök használatával ezenkívül a haj színe is elrontatik, sötét vagy világos vonásokat vevén fel, mi nem igen szép.

Azok, kik hajuk természeténél fogva kénytelenítvék olajos állományokat használni azok nedvesítésére, czélszerűen eselekszenek, ha e végre fris sajtolásu mandolaolajat, vagy pedig fris marhavelő, vagy fris sertézsirból készített kenőcsöt használnak.

Azon hajolajok s kenőcsök, melyeket fűszerkereskedésekben kaphatni, ritkán frisek, pedig semmi sem hat ártékonyabban a haj alapra, mint az avas zsiradék. Gyakran tartalmaznak azok még erős és fűszeres állományokat is, miknek igen káros hatásuk van.

A most nevezett kenőcsök készítése igen egyszerű. Nevezetesen a velőkenőcs következőleg készittetik.

Bizonyos mennyiségű fris marhacsontvelő egy tiszta cserpé-

edényben tűzön felolvasztatik, közé néhány csep mandolaolaj ereszteti, következik a kettőnek jól összekeverése, míg habfehérségű lesz, ez állapotban egy kis pohárkába teendő, s meghűlesztetik. Ha e kenőcsnek még jó illatot is akarunk adni, ez néhány csepp szagos olaj belécsepegtetésével elérhető.

A sőtlan sertészsirból hasonló módon lehet hajkenőcsöt készíteni.

Ítéletem szerint azonban olvasóimnak inkább ajánlom a friss mandola vagy macassarolajat, mint a kenőcsök használatát, minthogy az elsőt a haj jobban beiszsza, s tőle frisebb s természetesebb fényt kap, holott a legjobb kenőcs is a haját túlhalalja, s annak zsiros, fénytelen színt kölcsönöz, sőt nyáron, midőn a fej inkább izzad, még bőravasságot is származtat.

A haj természete határozza meg mindig az alkalmazandó olaj vagy kenőcs mennyiségét, ha abból egy pár csep elég a hajnak fényt és hajlékonyságot adni, ez esetben kerüljük nagyobb mennyiségbeni használatát.

Ismerek egy 45 éves férfit, kinek még most is a legszebb, leggazdagabb haja van mindazok közt, kiket valaha láttam; ő saját szerüleg ápolja haját; tisztítására egy ritka és egy sűrű fésűt használ, de soha se kefért; minden két héten egyszer a lefekvés előtt megmossa azt friss mandolaolajban, azaz annyi olajat itat be a hajjal, hogy ezek mint megmosottak tűnnek fel; ezután egy tiszta asztalkendővel szárítja azt meg, felitatván a ruhával a fölösleges olajnedvet; jól meg- és kifésülködik, s befedi fejét egy finom vászonsapkával.

Csak különössége miatt közlém e hajápolási módot, a nélkül hogy annak elfogadását valakinek ajánlanám; minthogy a hajnak tulságos zsirosítása annak ólomszerű, természetellenes sötét színt kölcsönöz, s elveszi ama világos fénylő színt, mely annak fő szépségét teszi.

A nőgyesületekről.

Emiliától.

Egy régi könyvben olvastam: Midőn Isten az első emberpárra kimondá a szörnyű ítéletet, hogy el kell hagynia a paradicsomot és bolyongnia a tövist és bogáncsot termő földön, az első asszony nagy szomorúságba esett, és sirva könyörgött Istenhez, vegye le férjéről a nagy büntetést, mert az nem bűnös, hanem ő; ő csábitotta el férjét az első bűnre, ő tehát a bűnös, őt büntesse, a mint atyai haragja jónak látja, de férjének ne legyen bántódása. És megilletődött vala szive a mennybéli Istennek és megbáná a büntetést, mit a férfi fejére kimondá. De megváltoztatni többé nem vala lehetséges; mert a mit ő mond, az meglészen, és a mit ő parancsolt, az állni fog. Mondá tehát Isten az asszonynak: „Bele néztem én a te szived kamrájába, és kedvet leltem szomorkodásodban. Nem fordítom el az ítéletet, hanem a te szivedbe teszem annak orvosságát. Egy ágat téptem le az élet fájáról, és beültetem azt a te szivedbe. Két szála van ez ágnak, egyiknek neve: s z e r e t e t, másiké: j ó s á g. Ezt hordod te szivedben, férjedet kísérvén paradicsom kertjéből. Es valamig csak ápolod ez ágat, öröm lesz a földi élet, boldogság a nehéz munka, s szebb magánál a paradicsomnál.“ Ezzel elbocsátá őt Isten kegyes színe elől.

Idáig az allegoria, egyszerű az és himezetlen, mint irtak volt az ősrégi időben, midőn a képzelődés még nem szegődött a hizelgés zsoldjába; de szebb apotheosist még nem irtak a nőről. A paradicsomnak egy részét hordozza szívében, két szálu ágat az élet fájáról! Egyik szál a szeretet, másik a jótékonyság; míg e két szálu ágat bőségesen ápoljuk, addig öröm lesz a földi élet! lehet-e szebben, nemesebben meghatározni a nő hivatását az erkölcsi világban?

Hagyjuk most az elsőt, jut még arra idő, ha Isten éltet; nézzük csak a jótékonyságot.

Áldott azon sziv, a mely érzi, hogy e kis paradicsomot magában zárja, és áldott az, a kivel azt éreztetjük. Nem lehet a földön nagyobb boldogság, mint jót tenni embertársainkkal.

Avagy mondjon nekem valaki olyan földi gyönyört, a mely csak távolról is összehasonlitható azzal, mely szivünk lelkünket megtölti, mikor emberbaráti, emberszerető cselekedetet vittünk véghez! Szép pipérének, drága ékszernek örül az egyik, ám próbálja csak, fordítsa fölöslegét

az árvák ruháztatására, a szegények megvigasztalására, és aztán mondja, ha nem nagyobb és édesebb-e öröme amaz árvák ruhátskáját, ama szegények hálakönnyeit látván! Dús lakomározás, pazar szórakozásban, hosszú kabátu, fehér strimflis ügyelgő cselédekben, kutyában, macskában és papagályban leli kedvét a másik; ám próbálja, táplálja a szegényeket, nyújtson segínyt a élet terhe alatt leroskadónak, küldje a szerencsétlenség hajlékába a vigasz, a betegek ágyához a gyógyulás angyalát, nyujtsa oda mentő kezét a megtévedett becsületnek, és aztán mondja meg, mi nagyobb gyönyör, mi édesíti még jobban az életet, mi deríti fel jobban a szívet, mi emeli magasabbra a lelket?

Emnyi gyönyör, emnyi mennyei boldogság mellett, a mennyit a jótékonyság nyújt, valóban megfoghatlan, mint van mégis, hogy annyi nyomor és szegénység szomorítja meg a földi életet? Mint van mégis, hogy az emberek elsőseget adnak a mulékonny gyönyöröknek a holtig tartók fölött, a testi élvezeteknek a lelkiek fölött; mint van, hogy olyan ritkák azon istenáldott emberek, a kiknél a jótékonyság valódi szenvedélylyé vált.

De talán azt gondolják kedves olvasóim, hogy ez élvezetek megszerzése valami nagyon sokba kerül? Koránsem! Hogyan is volna az költséges, mikor olyan csekélyek a szegénység igényei! Én Istenem, csak próbálnák meg azok, a kiket a sors nagy vagyonnal áldott meg, keresnek föl a szenvedő emberiség hajlékait, és vajmi hamar meggyőződnenek a felül, hogy egyetlen ruhájuk árával sokszor egy egész életet válthatnának meg a szenvedés és nyomortól, egyetlen estély árával egy egész családot tehetnének boldoggá!

Ismertem egy szegény gyümölcsáros asszonyt, házról házra járt néhány almával, a becsület le volt olvasható arczáról, de még inkább a nagy szegénység; beesett szemei olyan vörösek voltak a sok sirástól, olyan félnéken és mégis kérő arczzal állt meg az ajtó előtt, gyümölcsét kínálgatya. — Miért nem választ jövedelmesebb foglalkozást? — kérdém egyszer tőle. — Nem lehet! . . . volt reá a szomorú felelet. — Három gyermekem van otthon, minden este haza kell mennem hozzájuk; ki fogadna szolgálatba három kicsi gyermek anyját! Becsületes jó férjem volt; a mig ez élt, boldog voltam; kovácslegény volt és szépen megkereste, a mire szegénységünkben szükségünk volt, de hogy egyszer vasaláskor egy ló mellbe rugta, el kezdett betegeskedni, reá öt hónapra meghalt és azóta olyan földhöz ragadt szegény vagyok!

— De akkor legalább többféle gyümölcsöt kellene árulgatnia,

hogy többet szerezhesen szegény gyermekeinek! — mondám neki, azon hiszemben, hogy minő okos tanácsot adok neki. De mire a szegény nő nem fojthatta vissza többé könnyeit. — Oh asszonyom! — mondá, midőn egy kissé erőt vett magán. — Hol vegyek én annyi pénzt! A mim volt, orvoságokra költöttem, hogy férjemet eltemessék, ágynemümet el kellett adnom. Ez almát is egy jószívű kofától kapom költsön, két forint az egész, de azért is mindennap egy garast kell fizetnem, és csak a mi a felül megmarad, az enyém! Oh, ha nekem tíz forintom volna, milyen boldog lehetnék én akkor szegény kis árváimmal! — Es ezt sirás nélkül mondá a szegény asszony, mint olyan ohajtást, melynek valóságát nem is reménylheti

Történetesen azonban ez egyszer megvalósult ohajtása, és azóta a szegény nő olyan boldog, a mint ilyen állásban csak lehet; a tíz forint elégséges volt arra, hogy gyermekeit becsületesen fölnevelje, most már a maga kenyerén van mind a három, a két fiu mesterlegény, a leány pedig szakácsné, valamennyien szorgalmas, munkás, boldog emberek. És ezt mind ama tíz forintnak köszönhetik! Négy ember váltattott meg a nyomortól, tán a bűn és kétségbeeséstől is, négy ember tartatott meg a hazának, az emberiségnek tíz forinttal!

Több ilyen történetet tudok még, de nem beszélem el; minek is! eleget láthat ilyet, a kinek szeme van a látásra; de a mit el nem hallgathatok, az azon boldogság, melyet azon honleány érez, a kitől én ama tíz forintot a szegény gyümölcsárosnő számára kaptam, azon gondolatra, mennyi jót tett ő ezzel a néhány forinttal. Sok szomorúság érte már e nő szívét — de az általa boldoggá lett négy emberre visszaemlékezése megannyi édes csepp a búbanat tengerében, és én hiszem, hogy életének végóráján is e négy ember emléke támad föl lelkében, és fájdalom nélkül szakad el a földtől.

Igen számosan vannak az olyan szegények, kiken tíz forinttal egész életre segítve volna; de fájdalom, kevesen azok, kik egyszerre tíz forintot Isten nevében adhatnának. Szomorú tapasztalás, hogy a kiknek módjukban van, azoknak ritkán van szívök, és a kiknek van szívök, azoknak ritkán van módjuk, hogy nagyobb mértékben jót tegyenek. Avagy miért van az, hogy a dussgazdagok olyan ritkán bírnak jótékonyágu hajlammal? Hihetetlennek látszik, pedig szent igazság, hogy ez idén valamelyik mágnási kaszinóban egy szegénységben elhalt ezredes özvegyének részére aláírási ív volt az asztalra téve, ott hevert vagy egy

hónapig, és utóljára is csak egyetlen egy mágnás irt alá és ez is — egy forintot! Főuraink mentegetésére azonban el nem mulaszthatom fölemlíteni azon körülményt, hogy ez épen a híres pesti lóversenyek időnye alatt történt, és akkor a főuraknak sokkal fontosabb czélokra kellett drága kincseiket elkölteni: lovakra, groomokra, fogadásokra stb. A magyar ezredes özvegyének tehát természetesen koplalni kellett!

Vannak kivételek, oh tudom, vannak a főranguak közül is nemeseen érző szívek; magam is ismerek néhány ilyen Isten áldott lelkét, a kik a duszgazdagság közepett szeretetteljes szívvel emlékeznek meg a szegénységgel küzdőkről, és csak az én kezemen át is tetemes összegeket tesznek le a jótékonyság, az emberszeretet szent oltárára. Oh, vajha megnevezhetném őket! Vajha tudathatnám testvéreikkel e dicsők, e jelesek neveit; hadd tudnák meg, mikép kell összeegyeztetni a fényes pompát és főuri rangot fényes erényekkel, főuri bőkezűséggel; hadd látnák meg, mennyivel tündöklőbb a pompa az emberszereteten dobogó keblen, s hogy a magas rangot annál büszkébbé teszi azon tudat, hogy a szegénység is áldással tekint rája. De e dicső honleányok neveit csak később fogja megtudni a világ, mert még szent fogadás bilincseli le ajkaimat; még a szegények sem tudják, kicsodák, látatlanul részesülnek jótéteményeikben, és ismeretlenül küldik hozzájuk legforróbb áldásaikat, legforróbb hálakönyveiket — angyaloknak nevezik. Csakhogy vajmi csekély az ilyen angyalok száma a földön; nagyobb része a főranguaknak más úton vágyódik az „angyal“ czim után, nem a czundrás éhezők, hanem fash dandyk ajkáról hangzik feléjük e czim; nem özvegyek, árvák könnyei, hanem gyémántok és tükrök hirdetik az ő angyali voltukat, és a nagy többségnek ez untig elég!

De hála a művelődés áldásosztó nemtőjének, azért még sem hálnak éhen a szegények; sőt évről évre új áldásforrások nyílnak meg a jótékonyság és emberszereteten, évről évre szaporodnak azon módok és intézkedések, melyek által a szegények és árvák egy isteni gondviselésre emlékeztetnek; a mit egyes gazdagok elmulasztanak, azt leginkább a nagyszámú középosztály viszi véghez; ennek a szívéből még nem ölte ki a fényűzés és gyönyörvágó a nemesebb szívbéli hajlamot; az az osztály, mely nem rendelkezhetik százezrekkel, sőt sokszor csak mérsékelt jövedelemmel rendelkezhetik, azt a keveset is úgy be tudja osztani, hogy mindig maradjon egy kis fölöslege jó és hazai czélokra; ez az osztály az, melynek a hazai irodalom életét köszönheti, ez az, mely mindenhez hozzájárul, a mi az emberiségre, vagy a hazára üdvös és áldáshozó; és ennek köszön-

hető, hogy végre jótékony intézeteink vannak a szegények és árvák, a betegek és ügyefogyottak számára; keveset adhat egyik-egyik, de a mit adhat, jó szívvvel, örömmel adja, és így az egyes csekély adományokból mégis olyan összegek gyűlnek össze, a melyekkel egyes nagyobb városainkban szép eredményeket vivnak ki, és csak az ohajtandó, hogy hazánk minden vidékén, minden nagyobb városában a nők — mert kiválólag ezek vannak hivatalva a jótékonyosság nemtőitül — testvérileg összeszövetkezzenek, társulattokká alakulnának emberbaráti és hazai célok előmozdítására, akkor valóban rövid idő múlva bámulandó, irigylésre méltó fölvirágzásnak indulna hazánkban a társasélet és a nemzeti szellem.

Szinte megfoghatatlan, hogy ez még eddig nem történt; mert hiszen olyan egyszerű az egész! olyan könnyen kivihető! Avagy olyan nehéz volna-e az ugyanazon egy város vagy egy vidékbeli nőket egy nagy, nemes célra egybelelkesíteni! Oh dehogy! Sokkal jobban ismerem hazám hölgyeit, semhogy ezt el tudjam hinni felőlük! Ők minden szépre, jóra fogékonyok, csak legyen, a ki őket figyelmeztesse reá, a ki jó példával előlmenjen. És ez az, mire nőtestvéreim jobbait buzdítani ohajtanám. Mennyi üdvöst, mennyi boldogítót lehetne csekély évi járulékok útján véghezvinni, ha a vidék sok, sok lelkes hölgye testületté összeállna nemzeti és emberiségi célok előmozdítására!

Föl tehát hazám lelkes leányai! alakítsunk országszerte nőegyleteket! Az eszme nem új; sok város dicsekedhetik már különféle nőegyletkekkel. — Itt van Budapest, Eger, Szathmár, Marosvásárhely, Sátoralja-Ujhely és többen, a hol e nemes eszme valósulást nyert, és mint az alább közlendő rövid kimutatásokból látszik, mindenütt meleg szívvvel karolták azt fel a magyar hölgyek, mindenütt áldást hintenek el és szeretetet aratnak; ezer meg ezer szegény szive megvigasztalódik általuk, ezer meg ezer bánatkönny megannyi hálakönnyé változik általuk, míg mások a közművelődés, a nemzeti irodalom terjesztése által tesznek nagy, megbecsülhetlen nagy szolgálatokat, és mindezt a nélkül, hogy az egyeseknek valami nagy áldozatukba kerülne; alig érzik, a mit évenként e magasztos célokra a szenvedő emberiség oltárára letesznek!

De miért ne lehetne minden városnak, minden vidéknek különkülön nőegyesülete, és miért ne lenne ez egyesületeknek minden olyan magyarnő, a ki a műveltek sorába tartozni akar, tagja? Oda kell tehát lelkes honleányainknak hatni; és ez szintén nem olyan nehéz dolog; csak

akarni kell, komolyan és határozottan, csak az igazi lelki nemesség tüzes-
sék ki vezérelvül, a szeretetet válaszszuk összekötő kapocsul, a haza-
szeretet és áldozatkészséget emeljük azzá, a mi valóban, a legmegtisztelőbb
czímerül; a társaséletben nem rang és születés, se pedig pipere és fény-
üzés szerint, hanem a nemes lelki tulajdonok szerint osztályozzuk höl-
gyeinket: és meglássuk, milyen virágzásnak indulnak és milyen gyümöl-
csözőknek bizonyulnak be a nőegyesületek országszerte; divat, nemes
vetélykedés czélja lesz majd tagjává lenni azon egyesületnek, mely
nem ismer nagyobb érdemet, mint a jótékonytságot, a haza- és emberszere-
tetet, szóval, a valódi érdemet.

Mit nem lehetne elérni, ha országszerte minden vagyonosabb nő
egy-egy olyan társulatba lépne! Csak öt forintot fizessen évenként a tár-
sulat pénztárába, — a gazdagabbak természetesen többet is áldozhatná-
nak, — de öt forint legyen a rendes évi járulék: és beláthatlanok a nagy és
nemes cselekedetek, felszámálhatlan az erkölcsi haszon, mely ez által el-
érethetnék.

Mert komolyabban tekintve a dolgot, az eddigi nőegyletek bár-
milyen üdvösen működjenek is, mégis nem tesznek, nem tehetnek
annyit, mint a mennyit tenniök kellene. Eddig csak a szegények ápolá-
sára fordították legfőbb figyelmüket; csak Pesten van még egy szem-
hályog-gyógyító intézet, melyet az itteni nőegylet nemeslelkűen fentart.
De mi az mindazon sok teendőkhöz képest, melyek e hazában szükség-
sek, és melyeket olyan szép volna a nők által elintéztetni! Csak kettőt
említek a sok közül.

1-ször nincs az egész hazában egy nevezett cselédképző
intézet. Ki ne tudná, milyen nélkülözhetlen a jó cseléd a házi rendre, és
mégis, milyen ritka az igazán jó, munkás és becsületes cseléd! Bizton
állithatni, hogy száz cseléd közül alig van tiz minden tekintetben haszno-
vehető. És miért van ez így? Azért, mert a szegény szolgáló anyagi és er-
kölcsei állapota a lehető legszomorítóbb; senki sem gondoskodik sem jelene-
sem jövőjéről. Nincs, a mi jóra biztassa, a ki becsületes voltáért némi elis-
meréssel, megjutalmazással kecsegtetné. Igaz, a becsület önmagában kell
hogy jutalmát lelje, de erre nagyobb műveltség kívántatik ám, mint a mi-
nőt egy cselédttől kívánni lehetne! Azt külső kedvezmények által kell arra
ösztönözni, ez pedig nem történik; innen van, hogy a cselédek legesleg-
nagyobb része testileg lelkileg elromlik, hogy nem gondol sem magával,
sem uraságával.

Mi egészen másképp volna, ha az olyan szegény elhagyatott terem-
tés tudná, hogy vannak, még pedig előkelő hölgyek, a kik sorsa iránt ér-
deklődnek, ha a nőegyletek cselédképző intézeteket állítaná-
nak, a melyeknek feladat a volna: gondoskodni a szegény cselédekről, cse-
kély fizetésért biztos menedéket nyújtani nekik, mikor szolgálaton kívül
vannak, és jutalmak, kitüntetések által serkenteni őket, hogy egyha-
mar helyöket el ne hagyják. Hány szegény leány ovatnék meg ez által az
elromlástól és milyen nagy jótétemény volna ez a családi életre, a köz-
erkölcsiségre nézve! És kinek volna ez kötelessége olyan országban, hol az
állam nem terjeszti ki erre figyelmét, ha nem a hölgyeknek?

A 2-dik pedig, mire a nőegyletek figyelmének terjeszkedni
kellene, az olvasóegyletek felállítása. Erre nézve nem ereszkedem
részletekbe; több ízben szólaltam már föl hazai irodalmunk érdekében;
ügyekeztem kimutatni, milyen megbecsülhetlen, felszámálhatlan jótékony-
ság az irodalom pártolása, mennyire kiváló kötelessége ez a nőnek, és —
milyen sok még a kívánnivaló e tekintetben. Egy vállalatot is indítottam
meg e célra, az „irodalomtámogató vállalat“-ot, mely, nem kétlem,
országszerte meleg részvétellel találkozik és ennek nyomán áldásosan hat
majd irodalmi viszonyainkra. Csak annyit mondok tehát: ha minden va-
gyonosabb magyar nő csak öt forintot fizetne évenként egy-egy olvasó-
egylet pénztárába, akkor minden csak valamennyire becses könyvből ugyan-
annyi ezer példány kelne el, mint a hány száz az eddigi körülmények kö-
zött elkél; mit nyerne ez által a művelődés, az irodalom!

Minderre, igaz, szükséges, hogy a nőegyletek nevezetesebb
összegekkel rendelkezzenek; de épen azért bocsátottam előre, hogy min-
den vagyonosabb nő becsületbeli kötelességének tartsa: vala-
mely nőegylet tagjának lenni, ez legyen a vetélkedés, a buzdulás, a nemes
verseny tárgya; akkor lesz pénz nem csak arra, hanem más hazai
érdekekre is, melyeket nem szükség külön-külön megneveznem.

És mert azon édes reménnyel biztatom magam, hogy jóakaratu
felszólalásom nem hangzik el egészen sükertelenül, rövideden ide iktatom
azon mozzanatokat, melyek szerint a budapesti, marosvásárhelyi, szath-
mári és egri nőegyletek megalakultak.

A pesti jótékony nőegylet

rövid története.

E jótékony egyesület keletkezett 1817. márczius 31-kén Hermina a főhercezőg asszonynak, kinek kora halála kettős szülés következtében 1817. szeptember 14 történt (István és Hermina születése anyjuk halálát okozta), pártfogása alatt, — gróf Teleky-Mészáros elnöklété, Gyürky Balogh Johanna és Fellner Scholastica, gr. Ráday-Prónay Ágnes és Derra-Zettiry, gr. Waldstein-Sztáray és Krausz Erzsébet, gr. Orczy-Berényi Borbála és Graff Anna, Csekonics Jankovics Julia és Prantner Zsuzsanna, mint választmányi tagok, — Schedius Lajos királyi egyetemi tanár, mint titoknok, — és Eggenberger József, mint pénztárnok közreműködése mellett, — nem különben Arnold Julia, Buchmann Borbála, Eger Magdolna, Haraszky Teréz, Huszár Erzsébet, Hrizdák Zsófia, Kis Katalin, Kurz Anna, gr. Schmidegg Forgách Erzsébet, Simon Borbála, Somogyi Ürményi Franciska, Suttner Zsuzsanna, Szúchy Erzsébet, b. Vay-Adelschein Johanna, Veszely Margit, Volnhofer-Rudnyák Julia, Zachfall Teréz, Zettner Teréz és Zöhls Anna asszonyságok különös segítségével, kik nem csak az ismert, hanem főkép a szemérmes szegényeket lakásaikban felkeresni, azoknak nyomorát alaposan puhatolni, s általában a nem érdemlett szerencsétlenség súlyát könnyíteni igyekeztek.

A vidéki jótékony asszonyságok közül, kik ezen valóban keresztény és emberbaráti egyesület bölcsőjében ápolák, felemlitendők: Almássy Kovanetz Franciska, gr. Almássy Haller Krisztina Borsodmegyében; gr. Almássy Forgách Józsefa Zemplénben; báró Dessewffy Splényi Franciska Sárosban, b. Erdélyi Tarnóczy Johanna Csongrád-megyében; Görgey Kapy Józéfa Szepesben; Henselmann Zsuzsanna Eperjesen; Horváth Latinovics Anna Bácskában; Tahy Kapy Klára Sáros megyében.

Mindjárt keletkeztében a pesti nőegyesület, emberbaráti nemes céljának elérésére a szegények közvetlen segélyezete mellett még:

I. Egy női kézi munka raktárt nyitott, melyben a dolgozni akaró, de munka nélkül sinlődő becsületes szegény nők — nem

csak a munkához szükséges anyagot s megbizást, de egyszer s mind kész munkákért illendő fizetést is kaptak. Ilyen raktárban nem csak a szegények által elkészített munkák megvehetőek voltak, de egyszersmind azok is kivált leányok, a kik boldogabb körökben élnek, munkájokkal a a jótékony egylet céljait előmozdithatják.

II. Továbbá 1817. jun. 17. kenyérkereseti intézetét alakított, melyben oly mindkét nembeli szegények ápolatnának, a kik az egylet szállásán mindennap felügyelet alatt dolgoznának s minden hét végén a munkabért felvennék, a napi ellátásért naponként 15 váltó krajczárt fizettek, mi minden hét végén a kereseti összegből huzatott le.

III. A szegényvákok gyógyítására ügyelő kórodát, melyben az első három évben 48 beteg körül 31 tökéletesen meggyógyult, 10 megjavult, s 7 gyógyitlan maradt.

Az egylet a harmadik év leteltével a hivatalos kimutatás szerint annyira gyarapodott, hogy összes értéke 100,768 ftot o. 25 krt. v. cz. tett.

A nőegylet ezenkívül főgondot fordított a szegény és elhanyagolt gyermekekre, kik vagy árvák vagy oly szüléktől származtak, kik nem voltak képesek iskoláztatni azokat. Valameddig kicsinyek voltak, részint rendes ápolókra bizattak az egylet költségén, részint jobb módú családok által vétettek föl, a nagyobbak pedig nyilvános tanodákba küldettek, vagy mesterségre adattak.

Az 1819-diki november havában azonban a kenyérkereseti intézettel külön iskolát is kötött össze, melynek szervezését az egylet titkárára, az európai híré tudós és emberati nyájasságáról ismeretes s köztiszteletben álló egyetemi tanár: Schedius Lajosra bízta.

Ennek szemei előtt lebegett a dicső nevelő: Fellenborg intézeteinek eszméje; ezen emberbarát ugyanis mint Pestalozzi jótékony eszméinek ügyes életbeléptetője, hofwyli jószágán intézetet alapított, melyben a szegény árvák neveltetének úgy, hogy mit mindennapi munkával megszereztek, időről időre tőkésítették s mikor az intézetet elhagyták, a megtakarított tőkével jövendőjüket alapithatták meg.

Ezen tanodának kettős feladata vala;

1. Az hogy a felfogadott gyermekek a minden embernek szükséges ismeretek és ügyességek birtokába jussanak

2. A gyermekeket korán a rendes munkásságra szoktatni s

bennök hajlamot ébreszteni, elsajátított ügyességök alkalmazása által maguknak és szegény szülőknek valamit szerezni.

Igen érdekes továbbá ezen jótékony egyletnek kimutatása 1823-dik évre, melyből részletes kivonatot, vagyis az egylet vázlatát más időre halasztjuk. Most csak azt tartjuk szükségesnek említeni, hogy ezen egyletnek összes értéke 1823-ban 504 ft. 12 kr. pp. s 107, 407 ft. 52 1/2 kr. v. c. rugott.

Az 1817 — 1820-diki évszak lefolyta alatt ezen áldott egylet jótékony céljaira összesen kiadott.

1.) A szegények gyámolítására	51,843	ft	24	kr.
2.) A betegek ápolására	5,684	„	51	„
3.) A vakoknak orvoslására	1,785	„	3	„
4.) A kenyérkereseti intézetre	123,420	„	58	„

Összesen: 182,734 ft 13 kr.

Az 1820—1823-diki évszak 263,835 „ 13 1/2 „

Az 1823—1826. „ „ 214,973 „ 39 „

661,548 „ 05 1/2 kr.

A jótékony női egylet kilencz évi működése után az utczai koldulás oly régen ohajtott megszüntetését is célba vette, s ennek elérésére magát ujonnan szervezte, működésének könnyebbitésére a választmányi nőket s azoknak helyetteit a város 15 részére felosztván.

Ezen 4 évi időszakban azaz 1826-diki június óta — 1830-diki május végig ezen egylet bevett összesen 472,514 ft. 13 1/2 kr. s kiadott ugyanannyit.

Az 1826-ki márczius végével eltelvén a jótékony női egylet működésének harmadik három évü korszaka, az eddigi tett tapasztalásokat számba vévé, a kegyes egylet jónak találta némi tekintetben ujonnan szervezni magát, hogy annál könnyebben s biztosabban kitűzött célját elérhesse.

Legelőször is a három éves korszakot is 4 évre kiterjesztette — s az egylet keletkezte után 5 hóval Hermina herczeg asszony gyászos kimultával megürült pártfogást Maria Dorothea főherczeg asszony 1825. magára vállalván, az elnöknöt: gr. Teleky Johannát hü barátságára méltatta — s az egész intézetnek új lendületet adott.

A fővárost akkor nagy csapást fenyegeté. E csapás neve az utczai koldulás, mely napról napra növekedvén, az erkölcsiséget és

a közbátorságot aláásni készült. Ezen baj elhárításáról gyakran tanakodának a pesti jótékony női egyesület tagjai. S hogy ezen ügyben sikerrel működhesse, a választmányi nők számát 15-tel és ugyannyi póttágal szaporította — mindenikére egy-egy külön városrészt bízott, hogy ez által könnyebb szerrel ismerkedjék meg a városrészekben lakozó szegényekkel. — Ezen tekintetben kellő alapos ismereteket magának szerézvén, végre az utczai koldulás megszüntetését céljául kitűzte.

Minnek folytán ezen 4 évi korszakban az egyesület pénztáraiba 472,514 ft 13 $\frac{1}{2}$ kr. befolyt, mely összegből a valóban szűkölködők s betegek gyámolítására s a jövedelem megszerzésére 81,459 ft 38 $\frac{1}{4}$ kr.

a kenyérkereseti intézet és

tanodaira . . . . . 391,054 ft 35 v. cz. kr. fordítatott, —

Az összes kiadás: 472,514 ft 13 $\frac{1}{2}$

Az egyesület által az említett 4 évi korszakban ápolott s gyámolított egyéneknek összes száma 2834, s minthogy nagyrészt családok valának — azoknak összes számát 5000-re tehetni.

Végre az 1831. júniushó elején az utczai koldulás megszüntetésére az egyesület a város hatóságát is rábirta, mely az utczai koldudosat felkerestetvén s összeiratván, — és az idegeneket a városból kiutasítván, nagy szolgálatot tett a községnek, mely ez által felbátoritva, adakozni kész volt. Ezen készségnek eredménye, hogy 1831-ki év végével 255,612 ft. 28 $\frac{1}{2}$ kr. v. cz. a nőegyesület pénztárába befolyt, melyből 46,530 ftot 11 kr. az utczai koldulásra fordítatott.

Megjegyzésre méltó azon körülmény is, hogy ez volt ama válságos év, melyben az ázsiai származásu cholera hazánkban legelőször dühöngött s annyi ember áldozatába került.

Hivatalos kimutatás szerint az 1830-iki június hó óta 1831. augusztus végéig.

847 házi szegény családjával,

39 vak külön kórházban,

378 személy családjával a kereseti s ápoló intézetben,

188 gyermek az egyesületi tanodában,

1221 személy a hetenkénti adományok által a koldulást megszüntető pénztárból,

307 személy az ápoló és üdítő házban,

tehát: 3034. személy gyámolítottott a pesti jótékony nőegyesület által.

I. Jegyzet. Az utczai koldulás megszüntetésére külön vegyes bizottmány kineveztetett, melynek tagjai a polgármester, a külön pénztárnok, az elnöknő és a nőegylet két titoknoka volt.

II. Jegyzet. Mint a nemesszivü emberszeretet valóban feltünőleg ritka példája megemlitendő, hogy a budapesti nőegyesület évkönyveiben 1818-tól, kezdve egész mai napig tehát negyven három évig, mindig ugyanazon egy név fordul elő a választmányi tagok diszes sorozatában; ez a Liedemann név; elébb Liedemann Julia, azután Liedemann Róza. Vannak családok, melyeknél a szivbeli nemesség valóban nemzedékről nemzedékre száll.

(Folytatását a jövő évben adjuk, ha Isten addig éltet.)

Jóteköny nőegyletek a vidéken.

A mit egy német költő a gonosz tettről s annak átkáról szól, hogy szaporodván mindig rosztat szül, azt mi honunk fejlődési mozzanatainak okulva, a jóra mondhatnók: a jó cselekedetnek isteni áldása az, hogy szaporodván, mindig jót szül.

A budapesti jóteköny egyesület mennyei eszméje a jóteköny emberszereteten alapuló intézeteket nem csak az ország szivében, hanem a vidéken is életbe hozta s megalapította. Mert a budapesti jóteköny nőegylet keletkezte óta:

A fővárosban valamennyi emberszereteten gyökerező intézetek életbe léptek és működnek, mindannyian a budapesti jóteköny nőegyletnek köszönik lételüket vagy lendületüket; ilyenek a pesti vakok intézete, a kisedávó intézetek, a szegény gyermekek kórodája, a pesti bölcsőde, a Josephinum nevü árvaintézet, a Karolineum s mások.

Hanem ezen eszme némi módosításokkal vidéken is hozott életbe hasonló egyleteket, azonban adatok hiánya miatt csak négyet emelünk ki, kérve kérvén t. olvasóinkat, miszerint ha tudomásukra vannak ilyen egyletek, az erre vonatkozó adatokat nekünk megküldeni sziveskedjenek, hogy képesek lehessünk jövőben e rovatot kiegészíteni.

I. Eger és a vidékebeli nők egylete.

Ezen egylet már 1847-ben létezett s az 1848/9 diki forradalom alatt is fentartotta magát s a köznyomort lehetőleg enyhítette. A végzettel-

jes 1849. év azonban ez egyletnek életét is megszüntette, s csak hosszú tetszhalál után, 1859-ben a Kazinczy-ünnepély alkalmával ébredett új életre, leginkább a szép lelkületű Nánássy-Csernyus Amália buzgólkodása folytán. Az újból megalakult egylet mindenek fölött a honi irodalom pártolását tűzte ki céljának, melyet a közelálló nőkkal közölvén, nem sokára hetven nő jelentkezett, kik mint egykoron Jézus 70 tanítványa, az ügy pártolására s előmozdítására lekötelezték magukat.

A köztiszteletben álló hölgy a hetven aláírót 1860. januar 29-kén uri termeiben fogadta s következő szavakban nyilatkoztatta mély meggyőződését.

„Közös édes anyánk a hon: ennek felvirultát s boldogságát előmozdítani ép úgy köteles e hon minden hű leánya, mint fia. Szülővárosunk leányai, kik mint méltán büszkéek eldöjjeikre, úgy csüggedetlen követők is, csak honleányi forró kebleikben rég táplált s magánkörökben annyiszor nyilvánult vágyaiknak hódolnak akkor, mikor meggyőződve ez egyesített erők és összevetett vállak legyőzhetlen hatásáról, a mint egy részről a honnak éltető erét, a magyar nyelvet és irodalmat, úgy más részről a szellemi műveltség nemesbülését pártolva, a haza és a közjólétet előmozdítani törekszenek. Örömmel üdvözlöm édes honunk- és közvetlen Egervárosának tisztelt leányait, mindannyi kedves elv- és rokon társnőimet, kik szerény kérelmem folytán egybegyülekezvén, az egyesülés üdvös eszméjét már megjelenésök által is sajátjukká téve, a honleányi tendők teljesítésében követésre méltólag buzgólkodnak; — ennél fogva indítványozom, mint szerintem a legezélszerűbbet, az egyesületi-térre-lépést, kérvén a gyülekezetet, miként egyletté alakulása esetében, a jó rend nézetéből is, mulhatlanul kellő alapszabályok, szükséglet és minden ide vonatkozó teendők iránt, teljes határozmánnyal tanácskozni méltóztatnának.“

E honleányi szavak után a felszólaló egy lélekkel elnöknőül választatott, s ezen egylet „Kazinczy emlékéül alakult egri nőegyletnek neveztetett el. Az egylet ügyeinek vezetése tiz rendes, s ugyanannyi helyettes tagból, egy könyvtárnok és egy jegyzőből álló választmányra bízott. Ezen alakulásnak örök emlékéül ezen egylet 60 ft. u. p. a magyar t. Akademiának ajánlott fel.

Hanem az akkori m. főnök Tiboldt Károly az értekezletek tartását es. biztos nélkül megtiltotta, s így már az első értekezletet es.

biztos Lakner Antal ur jelenlétében megtartotta, melyben az alapszabályok némi módosításokkal elfogadtattak.

Ez alkalommal a Dobó István vezénylete alatt 1552 az egri vár oltalmában kitűnt honszerelém örökítéséül egy nagy történeti kép Madarász Győző által festetni határozottatott.

A nevezett főnök tudtára adván az egyletnek, hogy felsőbb. engedelem nélkül nem működhetik, a lelkes elnök az egylet megbízásából a szükséges engedelemért folyamodott.

Az engedély elérkezését megelőzőleg az egylet életének és működésének jelét akkor is adta, mikor „a legnagyobb magyar halálának” hirt az országot mély gyászba borította — s minden ünnepélyes alkalommal testületileg megjelent s e mellett a jótékonyág oltárára is áldozott.

A sokszori szorgalmazás daczára az engedély még october végéig sem érkezett el. A lelkes elnök tehát az ezen hó 20-dikai Diploma következtében magát a törvényes állapotra állítván, decemb. 20-kára a közgyűlést összehívta, — melyben közohajtásra az egylet tágasabb köréhez alkalmazva az alapszabályok módosítottak, maga az egylet a „Eger s vidéke olvasó és jótékony női egylet” czimet felvette — s a módosított alapszabályokat kinyomatni rendelte.

Ez alkalommal az elnök azon jelentést tette, hogy a tervezett történelmi kép készítésére már 634 ft. összegyűlt, mely összeg mihelyt 1000. fog emeltetni Madarász Győző azonnal fel fog kéretni annak megkészítésére.

Milyen viszontagságokkal küzdött ez egylet azóta, annak elősorolását más időkre kell halasztanunk; csak annyit jegyzünk meg tehát, hogy az egri nők a mult évben is fényes bizonyosságát adták annak, hogy kitartó hű szeretetükre és áldozatkészségökre minden körülmények közt számolhat a haza.

II. A szatmár-némethi jótékony nőegylet.

1856-diki febuár 12-kén t. Bodó Lászlóné felkérésté folytán az egylet alapító tagjai a tisztelt urhölgy lakában összegyűltek, hol Hám János b. e. püspök urnak megbizottja, Nagy Vincze előadta, miszerint óhajtanónak vélne, ha itt is jótékony nőegylet alakulna, melynek főfeladata lenne a szegényeket ruházattal, ágyneművel és a halottakat koporsóval ellátni.

Az indítvány a nemeskeblű hölgyeknél kellő viszhangra talált,

s a nőegylet 3 évre megalakult, elnökévé a tisztelt háziasszony, jegyzőnek pedig Nagy Vincze választott — s ennek folytán az alapszabályok megalapították s a város hölgyei az egylet pártolására külön felhívás által szólították föl.

Az alapszabályok egyszerűségök s rövidegök által tűnnek ki; 12 szakaszból állnak, melyeknek elseje az egylet czélját fejezi ki, u. m.: „A szegények intézetében ápolandó mindkét nemű szegényeket s árvaakat rubázattal, ágyneművel és halálozás esetében koporsóval elláttatni s a tisztaságra ügyelni; — valamit az egylet igyekezni fog a szegények házi szegényeket is a körülményekhez képest segíteni és az utcza; koldulást tehetsége szerint megakadályoztatni.

A 2-dik §. szól az egyleti tagok jogai s kötelelességeiről. 3-dik az egylet igazgatásáról, 4. az elnökő 5. a bizottmányi tagok, 6. az igazgató választmány köréről, 7. a közgyűlés teendőiről, 8. az egylet képviselétéről, 9. az egyleti végzésekről, 10. a netán felmerülhető perek elintézéséről, 11. az egylet tagjainak felelőségéről és a 12-dik 3 éven tuli fennmaradása és netán bekövetkezendő felosztatásáról.

E szabályok 1856. november 16-kán Magyarország főkormánya által jóváhagyattak.

E szabályok elfogadásának reményében az egylet már 1856-dik elején működni kezdett, april hó 6-kán b. Vécsey Miklósné ő kegyelmessége védnökneül, felkértyén s Bodó Lászlóné született Lonovics Katalin elnökneül, Blaskovits Kálmánné, Endrédi Lajosné és Kovács Ágostonné választmányi tagokul; Iván Józsefné és Koos Lajosné ruhatárnokneül, Horváth Illés titkárul, Nagy Vincze jegyzőül, György Lajos pénztárnokul s Vajay Károly ügyvédül választatván, a bizottmányi tagok segítségével a nyomort enyhíteni kezdték. És nemes törekvéseik szép eredményt mutathatnak fel, a két első év után a pénztári maradvány 4 arany, 1240 ft 31⁴/₅ kr.

Méltánylást érdemel azon határozat, hogy „az egylet egész pénzüsszege, mely a naponkénti szükségek fődözése után fönmara-dand, a terv alatti szegények dolgozó intézetének építhetésére fordítandó.“

Ezen eredetileg csak három évre összeállott egylet még most is működik, egyre gyarapodik a tagok száma, és közelíti meg a kitűzött nemes czélt.

III. A marosvásárhelyi jótékony nőintézet.
 „Erdély testvérhazánk nemes családjai közt igen nevezetes a Barcsai-család, melynek egyik tagja Ákos mint, polgártársai által választott fejedelem, 1658—1661. kormányozta hazáját, a civilizatio és törvényes szabadság ezen régi védbástyáját. Ákosnak utódai s rokonai a nemzet egyik rokonuk iránt ama választás által bemutatott bizodalma oly büszkéek valának, hogy ennek folytán a Barcsaiak a „czim-szomjazó seregben“ nem igen valának láthatók: hanem a hol valami dicső s magasztos czél előmozdítandó vala, ott mindig ők állának első sorban.“ Igy szólott a honi s kivált Erdély történetének egyik alapos ismerője s fáradhatlan buvára — mikor Barcsai egyik ivadékáról: Ágnesről volt szó.

S ime jelenleg is Barcsai Polixena nevével találkozunk — a marosvásárhelyi tanácshoz Brüsseltől 1860-diki január 1-sőjén kelt „kérelevele“ alatt, melyet az olvasó közönséggel ezennel közleni kedves kötelességünknek tartjuk, mint azon tiszteletnek adóját, melylyel minden magasztos s nemes iránt tartozunk.

„Tekintetes Nemes Tanács!

Az emberi szivben a természet szülőföldünk iránt egy kegyeletes érzést fejte ki, mely kedvesen, hálásan, szeretettel emlékeztet vissza a benne töltött boldog gyermekéveinkre, s erről megemlékezni, mintegy természetünké vált az életben. Az emlékezet is már a sziv nemes érzésének jele, de a kedves emlékezet tárgyáért, annak javára teszünk is erőnk, sorsunkhoz képest: az öntudat, önérzetnek nagy vigasztalására lesz, mert elhaladni engedni a napok, az élet sebes folyását munkásság, tett nélkül annyi, mint azokat elveszteni. — Ez igazság, e kötelesség érzetére gondolva, ohajtásom, szándokom, akaratom, hogy Marosvásárhely, kedves szülőföldöm helyén, annak kebelében, a nemes város lelkes honleányainak részvétők, közakaratok, ismert nemes tettek gyakorlási készségükkel egyesülten, egy jótékony nőegylet alakuljon s hosszu időkön át álljon fönn, s ezen intézet a többek közt a tehetetlen szegény betegeket gyógyíttassa, árvák elhelyeztetéséről, kik szegénységben maradtak, gondoskodjék, s különösen az úgynevezett házi szegényeket segélje, azokat a becsületes s így nem önhibájuk miatt elesett családokat gyá-

molitsa, kik munka hiányában s inségben vannak, kik kérni nem tudnak vagy szégyellik, ezeknek letörölni titkon égő könyüiket, ezeknek reszint pénz-, reszint munkaszerzéssel támaszokra lenni — szándoka ezen erkölcsi intézetnek.

E nemes czél elérése végett a keletkezendő jótékony nőegylet alapszabályait ide mellékelve, kérem a tekintetes nemes tanácsot, hogy azt befolyásával gyámolitsa s ennek mielőbbi helybenhagyását, felsőbb helyeni megerősítését, kieszközölni sziveskedjék.

Gróf Lázár Mórné

szül. Baresai Polixena.

A nemes marosvásárhelyi tanács csakugyan kieszközölte felsőbb helyen az egylet megerősítését, mit 1860. oct. 10. kelt levelében ő nagyságával tudatván, egyszersmind tisztelettel nyilvánította, hogy a maga részéről közremunkálni első és legszentebb kötelességének tartja.

Ennek folytán a szegények ez örangyala Marosvásárhelyt 1860. oct. 25. egy kérelmet tett közzé, melyben a t. közönséget tudósítja, hogy marosvásárhelyi jótékony nőegylet fölállítására engedélyt nyert. „Ezen erkölcsi intézet csak is a nemes város és vidéke minden szépet, nemest és dicsőt szerető honleányainak gyámolításával és részvételével állhat fen“, — így szól kérelmében, — s az egylet czélját tárgyazó s a nemes tanácshoz intézett szavait ismételvén, a közönséget felszólítja az aláírásra, mely következőleg történhetik meg:

„1. Igazgató tagok egyszer mindenkorra 60 u. ft. adnak az egyletnek, vagy ennek kamatjait fizetik, mig módjuk engedi.

Alapító tagok 5 uj ftot adnak s egyszersmind részvényes tagok lesznek.

3. Részvényes tagok, mig módjuk van, évenként 1 uj ftot fizetnek; baleset vagy elszegényedés esetében maguk is segedelemért folyamodhatnak ezen intézethez s mások feletti előnnyel bírnak.

Ezen feltételek értelmében a résztvenni akaró, ha egyelőre csak mint részvényes tag is ir alá, később alapító, vagy igazgató tagságra is változtathatja szándékát, — mi okon felkérem a nemes város és vidéke lelkes honleányait az emberiség javára szánt és tervezett ez intézetben való, részvétre aláírásra. Marosvásárhelyt oct. 25. 1860.“

A nemeskeblü indítványozó elnöknő ezen felszólítására nem sokára 328 aláíró sereglett össze, száz hárman mint igazgató tagok 400, 100 és 60 új ftnyi alapítvánnyal, 56 mint alapító tagok, míg a többiek mint részvényesek gyarapítják az egyleti pénztárt, melynek javára a férfiak is tettek kegyes adakozást.

Az egylet ezen intézetet maga igazgatja és a gyűlésein kejelölt kezelő választmány által intézi ügyeit. Jelenleg elnöke gróf Lázár Mórné szül. Barcsay Polixena, másod elnök: Macskási Lajosné és Reich Károlyné; pénztárnok: Reich Károly; jegyző Száva Farkas; választmányi tagok: Szilvási Sándorné. 2. Bárdosi Jánosné, 3. Baruch Juliusné, 4. Bucher Miksáné, 5. Konez Lajosné. 6. Pap Sándorné, 7. Péterfy Julia, 8. Petri Ádámné.

Mily eredménynyel dicsekedhetnek e szép lelkü hölgyek — arról annak idejében el nem mulasztjuk tudósítani a t. közönséget: csak arra kérjük ily jótékony intézetnek tisztelt jegyzőit, méltóztassanak azoknak minden évi gyarapodását velünk hitelesen közleni.

Örvény szélén.

Beszély.

Emiliától.

I.

Nyirhata, nov. 20-kán 186—.

Kedves drága Ilmám!

Alig várhattam a perczet, hogy magamban legyenek és neked írjak. Mert olyan boldog vagyok! Szivem úgy reszket, úgy zajlik, mintha azt akarná mondani, ne írjam le az ő szent, magasztos titkát, pedig mégis le kell írnom, meg kell azt osztanom egy hű baráti szívvvel, mert egymagam el nem bírnám azt viselni, és hol vennék a kerek földön húségesebb baráti szívet, méltóbbat az én szent titkom befogadására, a tiednél, édes Ilmám!

Halld meg tehát drága kedves barátném: ő szeret engem! Oh, hogy hű kebledre hajolva, nem sughatom el e három szót, mely az én szá-

momra a föld minden boldogságát, a tulvilág minden üdvösségét magába zárja! Igy leírva csak a te forró szivedre kell bíznom azoknak értelmét. De hisz te is szereted férjedet, és tehát tudni fogod, mi kimondhatlan, leírhatatlan boldog vagyok! Oh, hogy az egész világgal nem közölhetem e mennyországi érzetet, hogy fű, fa, virág, a föld és az ég, a nap és az éj mind mind csak azon egy érzést susognák vissza örömmámoros szivemnek, Ó szeret téged! Ugy fáj e bolond szivnek az, hogy épen tél van; kinézek az ablakon, hogy lelkemmel rokon sziveket lássak, és mindenütt a hervadás, az enyészet képe! száraz faágak a levegőben, fehér halotti lepel a földön, és sűrű bánatfelhők az égen; csak ez én szivemben van élet; a mi virulata van a természetnek, a mi tavasza a teremőnek, mind az én szivembe költözött, minden dobbanása örömdal, minden érzése bájvirág, és fölötte a tiszta kék ég: az ábránd, millió meg millió csillagaival, és közepette a sugárteljes, verőfényes nappal, az a mindent életető, mindent arany sugarakkal, boldog vidámsággal eltöltő tudat: ő szeret engem!

De csak most veszem észre, hogy még meg sem mondtam, ki-ről szölok! Bocsanat kedves, drága Ilmám, de lásd, én most olyan bohó vagyok, elfeledkezem mindenről, csak egyről tudok gondolkodni, egyről érezni, ábrándozni, arról, a miért élek és meghalhatnék. Olyan az a szerelem az én szivemben, mint a nagy világtenger, a melybe a föld minden folyói és patakai beleszakadnak, nyom nélkül belevesznek. De nem, van mégis egy, a mit még a nagy, mindent átölelő elem sem bir elnyelni: a te barátságod; ez kiemelkedik rajta, miként a világító torony hullámok közepett; ez lövelli felém hívogató sugarát, irányozzam hozzá lelkemnek kincsekkel terhes hajóját, ott bátran kiköthet.

Hald meg tehát e nagy élet-halált magában foglaló szót: én szeretek és szerettetem. De nem Gyaluváry Ákos az, ki szivemet bírja, hanem más, oh egészen más. Tudom, te csodálkozni fogsz e nyilatkozatom hallatára, mert hisz annyi szépet és jót beszéltem és irtam neked Ákosról, és azt is mondtam, hogy szeretem; de azért — még sem szeretem őt. Nem, nem, ezt rosszul mondám, szeretem e derék férfiut, és mindig is szeretni fogom, de még sem szeretem őt úgy, a hogy egy leánynak szeretnie kell olyan férfiut, a kivel az egész életet kell megosztania. Fáj, nagyon fáj nekem ezt mondani és érezni, de mit tehetek én róla, hogy úgy van; eddig nem tudtam azt, de most, hogy gróf Radnay Elemérrel megismerkedtem, derült ki lelkemben azon tudat, hogy szeretni és szeretni közt különbség van, vagyis jobban mondva, hogy Ákost csak becsülöm, de Ele-

mért, oh Elemért szeretem; nem, nem! e szó még nem fejezi ki azt, a mit iránta érzek. Nem is lehet azt szóval kimondani! Átváltozik a világ, ha közelemben van, szava szeraphi dal, tekintete lelket égető napsugár, mosolya mennyország, keze érintése tulvilági kéj, lelkemet a mennybe ragadja; igen, igen, ugy szeretem őt Ilma, hogy karjai közt meghalni is édes boldogság volna egy olyan szegény leánynak, mint én vagyok!

De mit mondok! Szegény! oh nem! mert én gazdag vagyok, olyan gazdag, mint senki más se égen, se földön! Koldusok hozzám képest a föld minden Crözusai és fejedelmei, mert Elemér szeret engem. Sejtettem én azt már régen, de mától óta bizonyosan tudom, hogy szeret, ma vallotunk egymásnak örök, hű szerelmet.

De halld csak, mikép szövődött lelkünk ez édes egyesülése, mert ne gondold, hogy csak tegnap láttam őt először, oh nem, én nem tartozom azon ábrándozó leányok közé, a kiknek elég egyszer látni egy ifjút, hogy azonnal halálíg szerelmesek legyenek bele; én csak nevetni tudom az ilyen olvadékony sziveket; lassan, hetek óta fejlődött ez érzelem szívemben; küzködtem is magammal, mert hisz Ákos igazán szeret engem, és én is forró rokonszenvet érzek a derék ifju iránt; de mi ez a rokonszenv a szerelemhez képest, és mit tehetek én róla, hogy Elemér olyan szeretetre méltó, olyan ellenállhatlan! Össze sem lehet hasonlítani e két ifjút egymással!

Csak ismernéd őt! De hisz eljősz a mennyegzőmre, akkor meglátod és meggyőződöl, hogy nem tuzom, midőn őt a legszebb, a leg-szeretetreméltóbb ifjunak nevezem. Addig is érd be e szegény leirással. Képzeld magadnak egy karesu, huszonkét éves ifjút, omlatag szőke fürtökkel, és olyan szép, szelyemszálu körszakállal, a minőt én még nem láttam; aztán képzelj magadnak olyan kék szemeket, a melyek közül mindegyik külön-külön egy-egy mennyországot foglal magában; olyan piczi, haloványpiros ajkakát, a melyek mikor mosolyognak, a lelket büvölik meg — pedig mindig mosolyognak — és melyekről, mikor beszédre nyilnak, minden zenénél andalítóbb hangok peregnek le; aztán egy szép sima, büszke és mégis vidor, méltóságos és mégis gyöngédségteljes homlokot, aztán a legszebb, kissé hajlott orrot, hófehér fogakat, piczi, finom, pehelylágysz kezét, és gyönyörű metszetű lábat, mindezt varázsold magad elé egy alakban édes barátném, és akkor — oh akkor még mindig nem áll előtted az én

Elemérem a maga adonisi valóságában ; mert hiányzik belőle a lélek igézetes bűbája, mely minden mozdulatában ellenállhatlanul előmlik.

Hogyan vehettem volna tehát erőt ellenállani ! És mégis — magam sem tudom, mikép telt az ki tőlem ! — de ellenálltam ! első pillanatra éreztem, hogy rabja vagyok ez ifjunak, de egy szóval, egy mozdulattal sem árultam el érzelmeimet. Soha sem felejttem el a pillanatot, midőn először láttam ; a mult hó elején volt, a szüret alkalmával. Tudod, valamivel vigabb volt ez az eddigieknél ; a szebb jövő reménye derültebb hangulatot keltett, és így a szüreti vigalmak élénkebbek voltak ; kivált édesatyám tartózkodás nélkül engedte át magát a pillanat örömének ; hisz ismered jó atyám gyanutlan tiszta lelkét ! Fényes szüreti mulatságot rendezett tehát ; az egész Hegyaljáról hivatalosak voltak az uri családok, köztük gróf R a d n a y é k is, a kikkel atyám az utolsó években nem igen találkozott, holmi politikai elvkülönbség távol tartá őket egymástól ; de most el volt felejtve minden elvbeli különbség, a közös remény közös örömeiket keltett, így történt, hogy Elemér is megjelent a szőlőnkben.

Soha sem felejttem el a pillanatot, midőn őt először megláttam ; a vigalom estéjén volt ; sok szép ifju gyült volt már össze, — te roszt Ilma nem jöttél el, pedig hogy hivtalak ! — jelen volt a jó Ákos is ; ah, de én valamennyi közül egyiket sem láttam, csak őt, olyan szép, olyan nagyon szép volt ! Hát még midőn bemutatattva magát, tánczra kért fel ! Nem tudtam, a földön járok-e vagy az égben ! Kezéből, mely derekamat átfűzve tartá, mintha lángok ömlenének ki, ugy égetett az érintése ! Nem hallottam a zene hangjait, nem láttam a körülöttem lebegő párokat, nem tudom, mit feleltem neki, semmit sem tudtam magamról, el voltam bűvölve, el voltam változva, és el volt változva körülöttem a földi élet. Midőn a táncz végén kisiettem a szabadba, nem ismertem a tájra ; sötét éj volt körülöttem, jobbra balra puskalövés hallatszottak, tüzes rajgók hasították át a sötét éjszakát, de én nem tudtam, mik azok ; azt hittem, az egész mindenség ős chaoszá bomlott vissza, csak én maradtam meg élő, mert az én szívemben a szerelem ég, az az ujon kigyult mennyei szikra, és ez nem enged megsemmisülnöm. Ugy-e bár bohó, gyermekes gondolatok ? Oh, de engem mégis annyira boldoggá tettek !

És mégis, midőn magamhoz tértem és képes voltam eszmélkedni, keserű könyeket hullaték, és kértem Istenem, vajha soha sem is láttam volna ez embert ! Mert lelkem elé lépett a jó Ákos, a ki ugy szeret engem, és a kit ugy meg fogok szomorítani, ha megtudja, hogy mást szere-

tek! de Isten nem hallgatta meg könyörgésimet; a szüreti vigalom után Elemér minden héten pár napot töltött házuknál, édesatyám napról napra jobban megszerette; hisz ismered jó atyámat, milyen vendégszerető, szives házigazda! és én — oh én eleinte nem követtem édesatyám példáját, én kerültem Elemért, szívem majd meghasadt, midőn láttam, mint keresi társaságomat, de mégis kerültem; a mig kerülhetém; nem szóltam senki-nek; minek is? gondolám, atyám előtt a félvilágért sem tudtam volna szerelemről szólni; néném pedig, a jó Juli néni, általában a milyen jó és nemes szívü, éppen olyan szigorú a férfiakról ítéletében; az nem is tudná megérteni az én szenvedéseimet; oh hányszor nem zokogtam csendes éjszakákon, mi boldog volnék, ha most jó anyám élne, a ki előtt feltárnám szívemet! De így csak a jó Istenbe vethettem bizalmamat, és hála, ezer forró hála neki érte, nem vette le rólam kezét!

Napról napra tapasztalám, hogy Elemér nem közönyös irántam, és ma, oh ma, édes drága barátném, megvallotta nekem, hogy ő engem szeret, imád, csak az én szerelmemben találja földi boldogságát! És én — én könyvek között omoltam karjai közé!

Talán mégis atyámmal kellett volna előbb szólni, mielőtt az egész életre határozó vallomást tettem; oh de mikor az a titokszerűség olyan édes! Aztán nem is hiszem, hogy atyám észre ne vette volna szerelmemet. Hogyan is ne vette volna észre, mikor egészen más vagyok, mint ezelőtt mindig! Más lélek szállt belém; bárcsak szárnyaim volnának, ugy szeretnék a mennybe repülni Elemérrel!

Lám szegény Ákos, ez nyilván észrevette a változást, a mi bennem véghezment; hetek óta olyan bús az arca; szerelme nem változott irántam, most is olyan nyájas, olyan előzékeny hozzám; soha sem szól velem Elemérről; oh de azért mégis tudom, hogy szenved, nagyon szenved, és azt is, miért szenved; de Isten látja lelkemet, nem tehetek róla.

Csak néném nem vett észre semmit, az mindig a régi, egyformán komoly, egyformán munkás; olyan lelkiismeretes buzgósággal főzte be ma napestig a szöllőt meg a birsalmát, mintha attól függne a mi boldogságunk. A jó néni ha csak sejtené is, hogy ma váltottam az én Eleméremmel az örök szerelem boldogító vallomását, tudom, keserü birsalma befőttünk volna a télen.

Se baj, annál édesebbek lesznek majd napjai, egész élete a te hí barátnédnak.

Ida.

U. i. A napokban mégis szólok atyámmal ; tán levelet írok neki, te pedig tudósíts, minő ruhát készíttessenek esküvőmre. Csókollak. E levelet kérlek, égesd el, vagy küldd vissza.

II.

Nyirháta, febr. 15, 1861.

Kedves barátnőm!

Három hónapja mult, hogy utolsó leveletemet vetted, három hónap! és nekem mégis úgy tetszik, mintha tegnap lett volna! Pedig mi sok történt azóta! Halálomból támadtam én fel azóta, testi és lelki halálomból édes, jó barátnőm. Nagyon, de nagyon beteg voltam, még most is olyan gyöngye vagyok, hogy nem tudok hosszan gondolkodni egy tárgyról; észreveheted ezt jelen soraimból is; nagyon összevissza lesznek írva; de azért csak írok neked édes Ilmám; nagyon jól esik ez szegény szivemnek, és talán hamarabb meg is gyógyulok, ha neked írhattam volna. Onnan hiszem azt, mert betegségem alatt valahányszor te jelentél meg hagymáz képzeletemben, mindig könnyebbült a szivem; és hála neked kedves barátnőm, hogy olyan gyakran megjelentél; bizonyosan onnan van az, mert sokat gondoltál reám. Mi sajtáságos is az emberi lélek! arról, a mi közelünkben történik, semmi tudomásunk, és a mérföldnyi messze távolságból mindent látunk, mindent hallunk; aztán mondja még valaki, hogy nincsen földöntúli, halhatatlan lélek!

Hát mit is akartam mondani! Igen, azt, hogy a te arczod és édes vigasztaló szavaid olyan elevenen élnek lelkemben! Hát ha még magad jöttél volna hozzám! Tudom, hetekkel elébb gyógyulok meg! De tudom, nem jöhettél, a szent anyai kötelességek nem engedték hosszabb utra indulnod.

És most érzem, jobb is volt nekem az így; az a betegség olyan az emberi szivyre, mint a fergeteg a természetben, sok virágot pusztít el, sok gyökeret forgat ki, de meg tisztítja a levegőt; oh az én szivemben is ilyen nagy pusztítást viett véghez a betegség, de meg is tisztította csak most látom, mennyi sok gyom és bogáncs verte azt fel; most már a jobb érzéseknek is jut egy kis hely abban.

A mi pedig a pusztításokat illeti, azt nem csak a szivemre, de az arczomra is kell értened, kedves Ilmám. Mert aligha reám ismernél, annyira el vagyok változva. Csudálom, hogy az emberek el nem ijednek

tőlem; de a kik közelemben vannak, mind olyan nemes szívű jó lelkek, a kik engem olyan véghetetlenül szeretnek. Oh csak ilyen gyöngé, öntéhetetlen állapotban látja be az ember, milyen megbecsülhetetlen drága kincs a szeretet! Látnád csak jó atyámat, mint örül most, hogy jobban lettem, és mint aggódott betegségem alatt. Órákig elüldögél mellettem, és nem szól semmit, csak néz reám, azzal a meleg szeretetteljes nézéssel, míg mindkettőnk szemei könnyekkel telnek meg, az övéi a nagy kimondhatatlan örömtől, hogy megvagyok mentve, az enyéim pedig a fájdalom és háladatosságtól; mert a jó öreget az én betegségem csak úgy elhervasztotta, mint magamat; őszszel még oly fris, életvidor volt az arcza, és most olyan beesett, tele van ránczczal, a haja pedig csupa merő fehér; szegény jó atyám! fogom-e valaha jóvá tehetni ezt a sok bubánatot, melyet neki okoztam!

De minderről nem akartam neked beszélni édes Ilmán, hanem egészen másról, arról, hogy mi történt velem azon hosszú, hosszú idő óta, hogy utolsó leveletemet vetted. — Nem hiszem, ha képes leszek-e neked mindent olyan hűségesen leírni, a mint történt, mert ahhoz több testi s lelki erő kívántatik, mint a mennyivel én rendelkezhetem; de azért csak megírom; kötelességemnek tartom semmit el nem hallgatni előtted; hisz barátáném vagy, aztán ki akarom üriteni még egyszer a fájdalom keserű ürömpoharát, ez megerősíti majd lelkemet; oh az a bűnhődés olyan jóltevő érzés a bűnbánó szivre nézve!

Halljad tehát; utolsó leveletem — hisz csak nem felejtetted el tartalmát? oh, én nem felejttem el soha, soha! Köszönöm, hogy visszaküldted. Mikor először fölkeltem kórágymból, asztalomon találtam, és azóta mindennap újra meg újra elolvasom, ítéletemet olvasom ki belőle — tehát utolsó leveletemet azzal rekesztettem be, hogy a jó Juli néni semmit sem vett észre azon változásból, a mely szivemmel történt; oh én balga! még tréfálni is merészkedtem a jó Julinéniről; de ilyen a könnyelmű sziv, mert maga el van vakulva, azt hiszi, az egész világ vak! Dehogy nem vette észre a jó teremtés, mi történt velem; azért, hogy hallgatott? oh kedves barátáném! sokkal több érzés van a hallgatásban, mint a bőbeszédűségben! Elemér nem hallgatott, olyan szépen tudott beszélni, és mégis! — de halljad csak, mi történt.

Alig hogy leveledet bezártam, Juli néni lépett be hozzám; én még mindig tele voltam azon érzelmekkel, melyeket neked leírtam; ugy-e bár sokat neveltél rajtam? Jól tetted, csak nevéss ki; de ne! ha tudnád,

mennyit szenvedtem miattuk! — Igen tehát, Juli néni belépett hozzám, és látása — kellemetlen hatással volt reám; megdöbentett az a komolyság arczán, mikor az én szívem a boldogság tengerében uszott.

De nagyon is komoly volt a jó Juli néni arcza; máskor is az, de így, mint akkor, még sem láttam soha; olyan halovány volt, mint a sir-szobor, és olyan bánatos is.

Leült mellém és elébb nagy bensőséges tekintetével nézett reám; látszott rajta, hogy szólni akar, de nem tudja elkezdni; én sem tudtam; jószágteljes komoly tekintete még inkább zavarba hozott; végre kérdezte, kinek irtam ezt a levelet?

Megmondtam neki; mire a jó néni azt mondta, ő tudja, mi van a levélben? En nevetve viszonzám, hogy azon nem is csudálkozom, úgy is rég tudom, hogy ő angyal; de az a nevetés úgy fojtotta torkomat, midőn azt a komolyságot láttam a jó néni arczán.

— Nem kell arra sem angyali, sem ördögi tehetség; arczod elárulja, mi van szivedben — mondá azután a jó néni, elfojtott tompa hangon.

— És ezt olyan szomoruan mondja édes néni? — kérdém kissé élénken; nagyon fájt e bánatos hang.

— Igen gyermekem — viszonzá a jó néni, és arczán könyvek peregték alá — szomoruan mondom, mert nagyon szeretlek téged, és félek, hogy szerencsétlenné teszed magad.

— Szerencsétlenné? — kérdém ijedten; ritkán láttuk őt nevetni, de sirni még ritkábban láttuk.

— Igen gyermekem! — viszonzá kissé nyugodtabban — tudom, te gróf Radnajt szereted, és ez lesz a te szerencsétlenséged!

Ne aggódjék azon édes Juli néni! boldogságom az, hogy ez ifjút szeretem! — mondtam neki szívem egész elragadtatásával.

— Tudtam, hogy azt feleled majd; azt is tudom, rosszul esik beszédem; minek avatom magam a te szived szent titkába! gondolod; a fiatalság mindig gyanakodó az öregség irányában, kivált szerelem dolgában, és kivált egy ilyen öreg leány irányában, mint magam; azt hiszi, mi nem tudjuk felfogni, a mi a szivben lángol. Pedig csalódik; az ilyen öreg leányokban épen a sziv az, a mi legtovább fiatal marad édes leányom!

— Bocsánat, jó néni! — mondtam neki engesztelőleg — nem azt akartam mendani.

— Nem bánám, ha azt mondtad volna is, csak nyugodt lehetnék miattad, — viszonzá, gyöngéden megszorítván kezemet.

— És mi nyugtalanítja édes néni? — kérdém.

— Az, hogy többet engedél a képzelődésnek, mint az érzésnek; szerelemnek mondod azt, a mi csak ábránd.

Nem ábránd édes néni — mondtam neki, égő arczomat kebelére hajtván.

— Tudtam, azt feleled majd; de engedd meg, hogy nénéd jobban ismerje a különbséget ábránd és szerelem között náladnál — viszonzá a néni komoly nyugodtsággal. — Azért, hogy én elhuzakodom a társaságtól, mégis jól láttam, mikép fejlődött benned a szerencsétlen káprázat; mindjárt láttam, hogy öncsalódás, mert nem úgy indult, nem úgy fejlődött, mint a hogy az igaz szerelemnek kellene; külsőségekkel táplálkozik; nem a lélek, hanem a szem, a fül, az ajk viszik a főszerepet körülötte; szived meg van részegítve, és te azt elragadtatásnak, boldogságnak tartod; tán mindjárt kellett volna veled erről szólnom; de átallottam, és az is visszatartott, mert magadban is biztam, de fájdalommal láttam, hogy csalódtam.

— Igen néni! — kiáltám lelkesülten — csalódott. Mindig okos, jó néném volt, de bocsánatot kérek, ez egyszer csalódott. Mert én igazán szeretem Elemért, épen olyan igazán, mint —

— Mint a hogy ő téged szeret! — vágott szavamba a néni keserűen.

— Hogyan? Elemér szerelme iránt akar kétséget gerjeszteni szivemben? — mondtam ingerülten, mert minden szava külön-külön szúrás volt szivembe.

— Ne neheztelj reám édes gyermekem, ne zárd be szivedet előlem, — monda a jó néni esdő tekintettel könyázott szemeiben — de én erősen hiszem, hogy ez ifju nem szeret téged.

— Hát mit akar! Azt kívánja tőlem, hogy szivemet kitépjem? — kérdém, és felháborodásom könyekben tört ki.

— Nem, édes leányom, hanem azt, hogy fölébredj, hogy magadhoz térj, hogy boldog légy!

— Az leszek, az vagyok! — mondtam neki zokogva.

— Jól van édes leányom, egyebet én nem ohajtok, hanem ha az vagy, hát biztositsuk számodra a boldogságot.

Én kérdőleg tekintettem a nénire, nem értettem, mire céloz ezzel.

— Holnap eljön a gróf, engedd meg, hogy én akkor beszéljek veled.

— És miről akar veled beszélni néni? — kérdém.

— Miről? hát arról, a miről igazán szeretőd ifjuval nem is kellene szólni, hogy biztosítsa boldogságodat, hogy hirbe ne hozzon! — viszonzá a néni hévvel.

E szavak sajtáságos érzést keltettek bennem; eszembe jutott, hogy Elemér csakugyan sohasem szólt nekem a jövőről, és úgy szégyeltem magamat a jó néni előtt. De az egész csak néhány másodperczig tartott, azután ismét visszatért elébbi biztonságom.

— Igaz, mi még nem szóltunk a jövőről, de csak azért, mert a jövő nálunk egy a jelel; de ha ez nyugtalanítja édes néni, hát majd beszéljek Elemérrel — mondtam tehát egész vidáman.

Te édes leányom? Tudom, te erről nem tudnál az ifjuval beszélni! — viszonzá a jó néni a maga bensőséges komolyságával.

— Ugy van! én nem tudnék veled erről beszélni — mondtam és éreztem, hogy gyulnak ki arczáim. — Nem is tudom, mire való az egész!

— Az én megnyugtatómra édes leányom! Azért tehát engedd, hogy én beszéljek veled! Csak nem félted őt tőlem? — tevé hozzá, kissé gunyorosan.

Oh nem! — válaszolám tehát határozottan. — Jól van édes néni, beszéljem tehát veled, bizonyos vagyok benne, hogy csalódik; igen igen édes néni, ez egyszer csalódik!

— Adja Isten! — mondtá a jó néni könnyebbülten, és homlokon csókolva, távozott, azon komoly, azon kimért nyugodtsággal, mintha semmi sem történt volna közöttünk.

Annál izgatottabb voltam én; egész éjjel gyötrött azon gondolat, hogy nem kellett volna beleegyeznem a néni szándékába; minek is az az ünnepélyes vallatás! nem elég-e, hogy szeretjük egymást? mire való egy harmadik beavatkozása, mikor olyan édes azon érzés, hogy csak magunk tudunk erről, magunk vagyunk az egész világ, én és ő és a szerelem, egyéb senki, a többi mind semmi, és most e boldog világölelő egység meg lesz zavarva egy harmadik által, hogy a jövőt biztosítsák számomra! Mintha a szerelem különbséget tudna jelen és jövő között!

Hosszu, kinteljes éjszaka volt ez én reám nézve; csak hajnal felé csillapultam le kissé, mikor magam elé varázsoltam azt a diadalt, melyet néném fölött bizonyosan kivivandok. Milyen édes elégtétel lesz az

az én szerető lelkemnek, mikor majd Elemér, a kit a jó néni gyanusítani merészkedett, megmutatja, tetteleg bebizonyítja, milyen nagy és igaz a mi szerelmünk! és a jó néni ez egyszer mégis csalódott!— Csak hajnal felé szállt ez erős hit, e biztos meggyőződés szívembe, akkor aztán el is aludtam, és csak késő reggel ébredtem föl. Olyan szép, derült álomképeket vezetett elém a felizgatott képzelet, olyan édes egy pár óra volt az, hogy boldognak tartanám magamat, ha ki tudnám törölni emléküket lelkemből; Elemérrel álmodám.

Jó késő volt, midőn reggel fölébredék, gyorsan felöltözködtem, tudtam, hogy dél felé Elemér itt lesz, és boldog örömmel néztem e pillanatra; tudtam, hogy e nap nagyon nevezetes lesz reám nézve, és ez tett boldoggá; egészen másképp gondolkodtam most e dolog fölül, mint tegnap; olyan magasztosnak tűnt fel előttem az a pillanat, mikor Elemér néném előtt ki fogja nyilatkoztatni, hogy ő engem szeret; most kezdém csak megérteni, miért nevezük mi magyarok az egymásnak szerelemben eljegyzetteket: m e n n y á s s z o n y o k n a k; igazán a m e n n y lakójának éreztem magam lenni.

És megérkezett a lázas nyugtalansággal várt percz; reszket a lelkem, a mint azt neked leirom; érzem, mint tódul minden csepp vér szívembe és fejembe, szeretnék a föld alá süllyedni szégyenemben, de mégis leirom; büntetés ez nekem; és örömet bünhödöm; azért csak olvasd el e sorokat édes Ilmám, és ne itéld el szegény, könnyelmű barátnédat.

Már dél fele volt, midőn Elemér megérkezett. Alig birtam magam visszatartóztatni, hogy eléje ne szaladjak és nyakába ne boruljak! Benyitott a szobába, én már az ajtónál vártam, és ha akkor azt mondja, haljak meg érte, boldog örömmel teljesítem ohajtását, annyira meg voltam győződve, hogy szeret.

Magunkban voltunk, atyám már jókor reggel a székvárosba ment, Juli néni meg egész délelőtt nem volt látható; szobájába zárkozva várta, hogy fölkeressük.

Nem igen emlékezem már reá, mit beszéltem Elemérrel, csak azt tudom, hogy azt mondtam neki, jöjön velem Juli nénihez; akkor mondtam azt, mikor szívéhez szoritott; — Tán beteg? — kérdé tőlem Elemér. — Igen is beteg, a fejébe ment valami, — felelém dévajon, és vele karonfogva nyitottunk be Juli néni szobájába.

Juli néni nagyon udvariasan, de nagyon komolyan fogadott benünket; széket mutatott a grófnak, és mi leültünk, én Juli néni mellé a

pamlagra, a gróf a székre; aztán kérdezé, mi baja? Nincsen semmi baja, viszonzá erre a néni, csak beszélni akar vele, azért kéréte magához; aztán beszélt vele, hogy mit, arra már sehogy sem tudok emlékezni, nem is igen figyeltem a néni szavaira, csak a gróf arczára figyeltem, vonásaiból akartam kiolvasni lelkét, és a mit e néhány percz alatt e vonásokból kiolvasék, azt soha sem fogom elfelejteni.

Csak akkor tértem magamhoz, midőn néném elhallgatott, de akkor már nem szerettem többé ez embert; olyan idegen volt szívemhez, mintha most láttam volna először; olyanforma nyugodtság szállt szívembe, mintha kővé dermedt volna; egész nyugodtan hallgattam tehát feleletét; és tudod-e mit felelt? azt, hogy néném szavai őt felette meglepték; ő tisztelem, becsül engem, szívesen is osztja meg velem grófi czimerét, azonban elébb családja beleegyezését kell megszereznie.

— Ha jól hallottam, ön nagykoru, — jegyzé meg reá Juli néni, kit tán egy tekintet reám birt e megjegyzésre; mert valóban igen számandó lehetett arczom kifejezése; olyan hitvány, nyomorultnak éreztem magam; de néném szavai éles törként fúródttak szívembe, és mint a kinek a végsemmisülés ellen kell óvni magát, eddig nem sejtett erőt érzék lelkemben.

Fölkeltem tehát ültömből és nénémhez lépve mondám:

— Ne aggódjék gróf ur! Az egész csak tréfa; semmi szükség családja beleegyezésére, mert én önt nem szeretem!

— Hogyan? — kérdé a leálarczozott rossz ember, ujjlag megzavarodva — Hát mire való e jelenet?

— Arra való, hogy ön lássa, mi is értünk a tréfához. Ön tréfából szerelmet vallott nekem, én tettem magam, mintha hinnék szavainak, de csak azért, hogy ma ünnepélyesen átadjam önnek a kosarat!

Olyan nyugadtan mondtam e szavakat, hogy a gróf tökéletesen elhitte, való az, a mit mondok. Óh, te nem képzelheted, milyen nagy erővel ruházza föl az embert a gyöngeség tudata.

— Tehát az egész csak tréfa volt? — kiáltá föl a gróf egész könnyebbülten — Valóban Ida kisasszony mesterileg játszott a szerelmes leány szerepét! Igazán mesterileg! Soha sem hittem volna, hogy Ida kisasszony olyan finom cselszövő! És most kétszerte érdekes előttem!

— Hogy ez érdekességet ne kockáztassam, kérni fogom gróf urat, hogy minél ritkábban lássuk egymást — mondám neki mosolyogva.

— Csak nem tiltja meg házát? — kérde a gróf egész könynyeden.

De igen gróf ur! miután egymás kártyájába néztünk, a játék már untatna.

— Igaza van Ida kisasszony! — felelé nevetve. — Megvallom, túljárt eszemen. De hátha komolyan mondanám, hogy szeretem? — kérde aztán, mintegy új eszmétől megkapatva. Látszott rajta, hogy röstelli a kiutasítatást.

— Juli néni, kérem, ismétlje a gróf urnak szavaimat; én nem beszélhetek többé vele — mondam, nénémhez fordulva, és szobámba távoزام.

Mi történt aztán velem, arról nem írhatok; csak annyit tudok, hogy az ablaknál álltam, onnan láttam a gróf távozását; hegyke ledérséggel köszöntgetett kezével, ekkor zugni kezdett a fejem, mintha kalapáccsal ütnének benne, borzasztó alakok jelentek meg körülöttem, úgy tetszett, hogy hajón vagyok, és a hajó egyszerre a hullámokba fordul, és én bele halok, elvesztetem eszméletemet és midőn magamhoz tértem, három hónappal lettem öregebb, három keserves hónappal!

De most már elég; éjfélt elmúlt, én még nem vagyok álmos, de kissé elfáradtam az írástól; ne aggódjál édes Ilmám, nem fog megártani a felizgatás; ha e három hó alatt meg nem haltam, úgy semmi sem tud nekem ártani; tán büntetésül tartotta fen számomra Isten az életet.

A te hű barátnéd, Ida.

U. i. Gyaluváry Ákos szegény minden nap hűségesen tudakozódik hogylétem felől; ő semmit sem tud azon borzasztó jétékről, mit velem üztek; jobb is; ha tudná, bizonyára megvetne; igaza is volna. Ne is tudja meg soha!

III

Nyirhata, april 15. 1861.

Kedves Ilmám! Ugy-e bár neheztelsz reám, hogy ismét olyan sokáig hallgattam. Bizonyára azt hiszed, újra beteg lettem; csalódog; soha olyan egészséges nem voltam, mint most, és — örömprepeső szívvél teszem hozzá — soha olyan boldog; azért nem irtam neked; bocsáss meg érte, de a boldogság önzővé tesz, aztán meg azért nem irtam neked, mert kissé szégyeltem magam előtted; félttem, kinevetsz; de most már nem

félek attól; tudom, te egész nemes baráti sziveddel részt veszsz sorsomban; aztán ha kinevetsz is, az mit sem változtat a dolgon, én azért mégis nagyon boldog vagyok.

Csak attól tartok, hogy könnyelműnek tartasz, ha megírom neked, hogy — szeretek; pedig hidd meg, nem vagyok könnyelmű; az voltam, de már nem vagyok az többé és nem is leszek az többé soha; gyarló emberek vagyunk mindnyájan, de a mennyire az emberi szív megtisztulhat, az enyém megtisztult; nem kérdésből, sem pedig elbizottságból mondom azt neked édes barátnőm, hanem azért, mert úgy van; más előtt bizonyára nem mondanám, de te előtted nem lehet titkom; te láttad szívemet, mikor rossz volt, ismerd tehát javultában; sokat szenvedtem hibáimért, de hálát adok érte Istenemnek; mert a nélkül nem tudtam volna igazán szeretni.

Ha tudnád csak, milyen nyugodtan írom le most e szót: szeretek; édes boldogság hevíti lelkemet e gondolatra, de szívem azért egy cseppet sem ver sebesebben, mint rendesen; tudom, sokan lesznek, kik kételkedve rázzák fejüket e nyilatkozatomon, vagy azt állítják, hogy nem szeretek igazán; de éppen ez a nyugodtság biztosíték nekem, hogy igazán szeretek. A mi a szívben zajlik és háborog, az mind szenvedély, az igaz szerelem nyugodt, mint az örökkévalóság; a vihar tombol, a láng lobban: a nap álló csillag; ehhez és nem amazokhoz hasonlít az igaz szerelem.

És az igaz szerelem az első szerelem is egyszersmind; első és utósó; a mit gróf Radnay iránt éreztem, szenvedély volt, a mely, ha hü néném ki nem irt belőlem, pusztító lángként egy tárgyról a másikra szökkent volna, míg végre szívem tisztaságát, lelkem üdvösségét üszkei alá temeti vala; mi egészen más azon érzés, mely most szívemet megtölti! az nem tombol, nem vágyódik kiönteni partjain, édes nyugodtan csergedez a szív medrében, mint a vidám, virágtermő patak.

Óh, mennyi hálával tartozom én nénémnek, többel, mint szülémnek; lelkemet, boldogságomat köszönöm neki! És miért nincsen minden fiatal leánynak olyan nemtője, mint nekem! Milyen áldás volna az a világon, beh sokkal kisebb volna akkor a boldogtalan nők száma! Mert csak most érzem, hogy a legtöbb nő csak azért boldogtalan, mert nincsen olyan jó angyala, a ki figyelmeztetné őt azon különbségre, mely a szenvedély és az igaz érzés között létezik, a ki felnyitná lelkét, hadd látná, hogy a milyen üdveltjes az egyik, éppen olyan kárhozatos a másik.

Már az is milyen nagy boldogság, hogy én most olyan nyugodtan tudok írni szívbeli dolgokról; onnan van az, édes barátném, mert gon-

dolgodni tudok ; és azt is a szerelemnek köszönhetem ; és onnan is tudom, hogy igaz szerelem tölti meg szívemet ; a szenvedély vakít, az igaz szerelem megvilágít ; a szenvedély lángpallástot ölt magára, mert el kell takarnia igaz arcját ; az igaz szerelem bátran enged szeme közé tekinteni, mert abból a becsület jóleső sugarai ragyognak ki.

Hidd meg nekem, a mely érzelemről az ember egyszersmind gondolkodni nem tud, az nem tiszta, nem nemes érzelem ; és a mely érzés azt sugja nekünk, hogy ne hallgassunk az ész szavára, az tolvajézés, a mely — bocsánat a hasonlatért — a házőrző eselégeket el akarja vesztetni, hogy háborítlanul orozhassa el drága kincseinket ; a ki jóban jár, nem fél a megszólástól.

Nem azt teszi ez, hogy csak eszünkkel szeressünk. Oh nem ; szeretni csak szívvel lehet ; az ábránd a szerelem verőfénye ; szerelem a földi boldogság, és ábránd nélkül nincsen boldogság a földön ; csak hogy ne legyen szerelmünk olyan, hogy azt eszünk előtt el kelljen titkolnunk ; az ész rossz fejedelem, de jó kapuőr ; nem mindig jó az, a mit javasol, de a kire gyanakodik, attól ovakodjunk.

Mért nem gyanakodott soha Gyaluváryra ? miért nem szólalt fel soha ez ifju ellen, hanemha arra nézve hogy szegény ! És hiszed-e, hogy szívem elég gyöngé, elég nyomorult volt, hogy figyelembe vette ez intést ! Most már megmondhatom, azon okok közt, melyek akkor arra birtak, hogy szívemet elfordítsam Ákostól, egyik volt az, hogy Ákos nem gazdag ! Mélyen elburkolódzva lopódzott ez utálatos méregkeverő szívembe, de azért ben volt a szívben, ő is segítette megszentésgteleníteni e templomot. Most pirulva emlékezem reá vissza, oh, de akkor nem javultam, nem akartam reá gondolni, ámitottam magam, úgy tettem, mintha nem tudnék felőle, pedig hazudtam, magam előtt hazudtam, mert jól tudtam, hogy ez is ott van a többi között ! Olyan nyomorult a magára hagyatott fiatal szív !

Hát még a többiek ! Oh Istenem, most megfoghatlan előttem, mikép romolhatik meg annyira az emberi szív ! Mennyi kivetnivalót találtam e jó, nemes, kedves emberen, és milyenek voltak azok ! Egykor megboszankodtam reá, mert nem tudott olyan szépen táncolni, mint Korpády Béla, tudod, az a ledér fiatal ember, a ki egyebet sem tesz, csak tánczol és kártyázik ! Máskor meg azért haragudtam meg reá, mert nem fityfirkélt annyit körülöttem, mint Kosolyi Endre, tudod, az a bolondos ifju, a ki minden leányhoz szerelmes verseket komponál ; megint máskor — de minék is mondjam tovább ! Ilyen haszontalanságok elegendők voltak arra, hogy

visszafojtsam szivembe azt a forró rokonszenvet, melyet gyermekkorom óta ez ifju iránt érzek, hogy ne lássam a nemes tulajdonokat, melyek ez ifjut százak, ezrek felett megkülönböztetik, hogy ne lássam a nagy, igaz szerelmet, melylyel lelke hozzám vonzódik! Nem érdemeltem-e meg, hogy egész lelkéből megvessen, megutáljon!

Pedig nem tette, még akkor sem tette, midőn azt is látná, hogy szivem a bűn örvénye felé tántorodik! Mert nem igaz, hogy észre nem vette volna a veszedelmes viszonyt, mely köztem és gróf Radnay között szövődött! Mindent tudott, mindent látott, és véghetetlenül sokat szenvedett e miatt; de nem szólt semmit; önérzete tiltá, hogy csak egy szóval is közbevesse magát, azután meg bizott szivem nemesebb ösztönében, a mely nem fogja engedni, hogy elsülyedjek; ezt ő mondta nekem, édes barátném és én hiába állítom, hogy nem magamnak, de Juli néninek köszönhetem megmentésemet, a jó, nemes lélek csak a mellett marad, magam is reá jöttem volna a nagy veszedelemre, a melynek indulék; azért hiszi azt felőlem a nemes lélek, mert igazán szeret, és engem boldoggá tesz e tapasztalat, mert én is igazán szeretem.

És hogyan viselte magát betegségem óta! Minden nap nálam volt, és midőn jobban lettem és kijárhattam, karjára támaszkodva félóránkig sétálgattunk a kertben, a mezőn; és olyan jóltevéleg hatott reám a szép téli világ ez ifju karján, úgy megtudta azt eleveníteni az ő ragyogó lelkével! Csak hallanád őt beszélni! Olyan egyszerű minden szava, mint egy imádság, és olyan meleg, mint egy napsugár! Oh, hogy én ezt csak egy perczig is félre tudtam érteni! De jóvá is teszem hibámat; egész életem neki van szentelve; az ő boldogsága az én boldogságom!

És látnád csak jó atyámat és Juli nénit! Ha nem szeretném is olyan nagyon, már csak azért is szeretnem kellene Ákost, mert azokat olyan boldoggá teszi azt tapasztalniok; és a kit e két ember szeretetreméltónak tart, az bizonyára az.

De nem szükség arra más bizonyíték; elég arra az én szivem, melyet ez érzés ujja teremtett; a milyen rideg pusztaságos volt néhány hét előtt, olyan tele van most világossággal, virágokkal, boldogsággal; megértettem az élet hivatását, a nő rendeltetését, és minden reggel, minden este újra felfogadom Isten előtt, olyan leszen az én életem, a milyennek lenni kell egy magyar nőnek olyan férfi oldalánál, a minővel én meg vagyok áldva. —

Május elsején lesz egybekelésünk ; egyszerűen, zaj nélkül fogjuk azt megülni ; de te azért el fogsz jönni, neked el kell jönnöd azon ünnepestélyes órára, melyben a boldogságnak jegyzi el magát a te hű barátéd :
Ida.

Szászországok

Nagyon kevés az, a mi e nival által iratok : nem azért, mint ha hazánk leányai a lefolyt évben kevésbé tisztelték volna hí nemessai-
yüket, tettekre vagy hazaszeretettel, oh nem, a magyar nép ez évben
is méltó testi erővel bírta a történet azon lapjain,
melyen az évben a lefolyt év történetét, és azon lefolytatásait,
fogták meg, és a lefolyt év történetét, és azon lefolytatásait,
kiknek meg kellett volna adni a lefolyt év történetét, és azon lefolytatásait,
attól, hogy a lefolyt év történetét, és azon lefolytatásait,
is, melyeket a lefolyt év történetét, és azon lefolytatásait,
mert ezek a lefolyt év történetét, és azon lefolytatásait,
utann, a tavaszi és őszi lefolytatásait, és azon lefolytatásait,
innen van, hogy a Szászországok lefolytatásait, és azon lefolytatásait,
gal mindazon tetteket, melyekben hazánk leányai buzgólkodtak : de azért
nem mentek feledésbe ; hiszem, hiszen, hogy még magam fogom írni
hatalmi ebbeli factosomat tisztelve szeretett testvéreim által.

ÉRDEMKÖNYV.

1. Magyarországi Szászországok	1. Magyarországi Szászországok	1. Magyarországi Szászországok
2. Magyarországi Szászországok	2. Magyarországi Szászországok	2. Magyarországi Szászországok
3. Magyarországi Szászországok	3. Magyarországi Szászországok	3. Magyarországi Szászországok
4. Magyarországi Szászországok	4. Magyarországi Szászországok	4. Magyarországi Szászországok
5. Magyarországi Szászországok	5. Magyarországi Szászországok	5. Magyarországi Szászországok
6. Magyarországi Szászországok	6. Magyarországi Szászországok	6. Magyarországi Szászországok
7. Magyarországi Szászországok	7. Magyarországi Szászországok	7. Magyarországi Szászországok
8. Magyarországi Szászországok	8. Magyarországi Szászországok	8. Magyarországi Szászországok
9. Magyarországi Szászországok	9. Magyarországi Szászországok	9. Magyarországi Szászországok
10. Magyarországi Szászországok	10. Magyarországi Szászországok	10. Magyarországi Szászországok

898

Május elején lesz egybekelcátunk : egyességek, raj mellett fogjuk
azt megülni; de te azért el fogsz jónni, nekem el kell jónni, ha az ünnep
pályára, melyben a boldogságnak jegye is magán a te is barátság
Ida.

Százsorszépek.

Nagyon kevés az, a mit e rovat alatt írhatok ; nem azért, mint-
ha hazánk leányai a lefolyt évben kevésbé tüntették volna ki nemes szí-
vüket, tettekre vágyó hazaszeretetőket ; oh nem, a magyar nők ez évben
is méltó testvéreiül bizonyultak be a férfiaknak és a történet azon lapjain,
melyen ez év eseményei föl lesznek jegyezve, a magyar hölgyekről sem
fognak megfélekedezhetni ; meg is voltak már írva, sőt ki is voltak már nyo-
matva, épen úgy, mint a lefolyt év története, és azon honleányok életrajzai,
kiknek arcképei a jelen „Évkönyv“et díszítendők voltak, de megsemmi-
sítettük, valamint megsemmisítettük a tizenkét kisebb történelmi képet
is, melyeket eredetileg az idei „Évkönyv“ számára előkészítettünk volt ;
mert ezek mind olyan rajzok és dolgozatok voltak, melyeket tavasszal
írtam, a tavasz és ősz között pedig más irodalmi viszonyok álltak be, és
innen van, hogy a „Százsorszépek“ ez évben nem tudathatják a vilá-
gal mindazon tetteket, melyekben hazánk leányai buzgólkodtak ; de azért
nem mentek feledésbe ; hiszem Istenem, hogy még magam fogom leró-
hatni ebbeli tartozásomat tisztelve szeretett testvéreim iránt.

MTA Könyvtára
Periódika 4848 /19 67 sz.

A „CSALÁDI KÖR“

szerkesztősége útján

az írói segélyalaphoz járultak:

Aradról:

Zirzen Janka,
Steinitzer Ödön.

Abonyból:

Orbán Francziska ivén:

Horváth Teréz,
Tölgyesy Jozéfa,

Neumann Ilka,
Orbán Francziska,

Erdődy Sarolta.

Erdődy Sarolta, kórosi pusz-
tán,

Erdődy Sarolta,

Bajtról:

Madarász Ottilia.

Balászfalváról:

Kovrig Tivadarné.

Berczelről:

Pongrácz Julia,

Pongrácz Karolina,

Egy házi-bál jövedelmét a
szeghalmi lelkes nők nevé-
ben beküldött Békessy Klá-
ra.

Beregszászról:

Decső Károlyné,

Benczenczről:

Gr. Lázár Kálmánné ivén:

Barcsay Ákosné,

Szögény Lőrincznő,

Makray Sándorné,

Buda Eleknő,

Fejér Józsefnő,

Istváni Pálnő,

Váci Eszter,

Virág leányok,

Kövessi Józsefné,

Szöcs Luiza,

Komáromy Klára,

Zádor Ottilia,

Komáromi Zsuzsa,

Tankó Józsefné,

Torma Zsófi,

Buda Venczelnő,

Makray Lászlóné,

Gróf Lázár Kálmánné,

Özv. Szabó Károlyné,

Dózsa Lotti mint (gyűjtő),

Berezky Sándorné,

Mátyás Sándorné,

Ssenkovics Lukácsné,

Ssenkovics Rózsa,

Csengery Dohy Mari,

Dohy Luiza,

Hauchard Kata,

Fejerváry Lajosné,

Solymosy Károlyné,

Pintye Karolin,

Özv. Mórincz Dienesné,

Filep Józsefné,

Filep Johanka,

Barabás Katalin,

Balla Istvánné,

Balla Lászlóné,

Sipos Sándorné,

Sipos Vilma,

Albert Jánosné,

Könczeiné Kakóczy Karolina

Dr. Knöpfler Vilmosné,

László Endréné,

Deák Ferenczné,

Özv. Szabó Károlyné,

Dózsa Lotti.

Gyűjtőnő: Ugron Lázárné

ivén:

Horváth Szentkereszty Zsu-
zsánna,

Incedy Lászlóné,

Szentiványi Lászlóné,

Szombatfalvi Józsefné.

Ugron Istvánné,

Kunn Ilona,

Ugron Lázárné.

Dózsa Dánielné (gyűjtő),

Buda Hegyessy Zsuzsánna,

Gyűjtő Anna,

Kőváry Lászlóné,

Dózsa Dánielné.

Boncz-Nyiresről:

Leményi Anna,

Boglárról.

Bárány Herminia.

Budáról:

Horváth Magdolna,

Horváth Bódog.

Riebel Irma,

Hentaller Batta Szilárda,

gyermekei: Tekla, Em-

ma, és Irma,

Posgay Lotti,

Cserencsényről:

Hámos Máriassy M.

Dévaról:

Csoka Ferencné Ida leánya
részére,

Gola Kálmán, unokája ré-
szére,

Esztergamból

Tókey Teréz ivén:

Schwarzl-Liptay B.

Schirglné,

Schalkovszky Janka,

Gabriel Amália,

Szerencsés Karolina,

Tóth Erzsébet,

Nedeczky Ágnes,

Mayer Mária,

Brenner Róza,

Stojanovics Julcsa,

Várady Katalin,

Holmikné,

Haubenthalerné,

Tókey Francziska,

Tókey Anna,

Leffler Mária,

Hiros Lotti,

Fazicsék Luiza,

Vágner Teréz,

Szuskot Anna,

Gabányi Piroska Ida,
 Mednyánszky Luiza,
 Lenkat Pálné,
 Kartali Mária,
 Fuchs Betti,
 Walther Józsefnő,
 Brunner Eliz,
 Havasi Luiza,
 Szegedy Antónia,
 Mindek Julia,
 Deszát Mária,
 Forster Anna.
 Kollár Betti ivén :
 Fleck Teréz,
 Schönbeck Julia,
 Alantay Lujza,
 Martus Józsa,
 Lieb Józefa,
 Heischmann Luiza,
 Werseghi Márta,
 Hajabács Anna,
 Pozzi Anna,
 Rudolf Paulina,
 Einzinger Mari,
 Gerendás Mari,
 Gerendás Lipolda,
 Deininger Paulina,
 Berta Andorné,
 Homejszter Herain,
 Elter Francziska,
 Walch Borbála,
 Lieb Anna,
 Bokrosy Janka,
 Schudhammer Borbála,
 Burián Laura,
 Bischiczky Jozéfa,
 Nitter Julia,
 Leipolder Teréz,
 Vándor Józsefné,
 Kakas Anna,
 Heidenreich Czecczilia,
 Kollár Mária,
 Brenner Betti,
 Schönbeck Katalin,
 Kollár Betti (a gyűjtd)
 Tókey Teréz ivén :
 Trenker Anna,
 Frey Francziska,
 Koren Stankovics Mária,
 Gyöngyössi Anna,
 Lövy Teréz,
 Lövy Ida,
 Lövy Malvina,
 Faragó Lizinka,
 Kraunsteiner Emilia,

Magyariné.
 Trenker Anna,
 Sándor Anna,
 Glement Mária,
 Tokey Teréz.
 Erzsébetvárosból
 Patrübányi Jánosné ivén :
 Gorovei Lajosné.
 Sóos Lajosné,
 Márkovics Mártonné,
 Márkovics Simonné,
 Szentpéteri Lajosné,
 Szentpéteri Jakabné,
 Affumi Antalné,
 Özv. Lengyel Lukácsné.
 Zakariás Lászlóné,
 Zakariás Róza,
 Megyesi Margit,
 Tamássy Alajosné,
 Ászlányi Mimi,
 Markovits Jakab,
 Patrübány Jánosné,
 Eszékről :
 Anisits Klára.
 Edelényről :
 Balassa Emilia ivén :
 Sujhayda Than Sidonia,
 Felbermayer Mária,
 Schmidt Vilma,
 Vattay Bertalanné,
 Miklós Gyuláné,
 Vass Mária,
 Farkas Károlyné,
 Balassa Emilia.
 Erdélyből :
 Földvály Józsefné ivén :
 Földvály Josefne,
 Gr. Haller Jánosné,
 Csiky Imre lelkész,
 Csiky Istvánné,
 Lengyel Péter,
 Lengyel Lukács,
 Fabriczius Károly,
 Sóos Lajos,
 Fekete Lajos,
 Persian István,
 Némethy Ferencz,
 Szinkovics Lászlóné,
 Papp János,
 Gorove Lajos,
 Karácsonyi Jánosné,
 Markovics Direktor,
 Lukács Farkasné ivén :
 Mara Lőrinczné,
 Kenderessy Mihályné,

Puy Irma,
 Puy Leontine,
 Puy Elekné,
 Ponori Istvánnó,
 Hegyesy Otília,
 Maderspach Károlyné,
 Lukács Ferenczné,
 Pogány Adámné,
 Lukács Farkasné,
 Haller F. görfnő,

Félegyházáról :

Keserő Bérczy Ilon,
 Furtáról :
 Ember Nellé.

Gagyáról :

Pálffy Ráchel,
 Pálffy Berta,
 Etelka.

Gyórokról :

Hrabovszky Julia,
 Balta Julia,
 Markovics Klemetina,
 Balogh András,
 Kaufmann Sarolta,

Gyöngyösről :

Korb Jozéfa, ivén :
 Darvas Pálné,
 Kozma Anna,
 Korb Czecczilia,
 Korb Jozéfa.

Györből :

Mersits Flóra,
 Bodroghy Gizella.

Haczfeldről :

Özv. Maderspach Károlyné.
 Hevesből :
 Doboczky Orosz Zsófia.

Hontból :

Pajor Janka,
 Koch Emilia,
 Kadár Eszter,
 Kadár Emilia,
 Wágner Antónia,
 Farkas Camilla,
 Farkas Malvina,
 Kiss Innocencia,
 Csontó Antónia,
 Csontó Luiza,
 Rátz Fáni,
 Rumán Mária,
 Zalay Emma,
 Csajághy Sarolta,
 Csajághy Róza,
 Petrács Józsefné,
 Kirkézi Tóth Krisztina,

Tóth Mária,
Tóth Emma,
Tóth Vilma,
Tóth Otília.

I p o l y s á g r ó l :
Mányik testvérek.

I z k á z r ó l :
Pap Amélia.

J á s z b e r é n y b ől :
Farkas Panka ivén :

Ferenczi Viktória,
Sopfián Anna,
Müller Flóra,
Komáromy Janka,
Mercse Ilonka,
Muharay Szida,
Uitz Vilma,
Wágner Katalin,
Holczernő,
Telek Józsefnő,
Tarnay Lina,
Láng Luiza,
Pozsgay Teréz,
Horváth Erzsí,
Harsányi Julia,
Vesener Luiza,
Muharay Lajos,
Deich Teréz,
Nagy Sándornő,
Almásy Luiza,
Bartal Teri,
Eördögh Jánosnő,
Lőrincz Fáni,
Elefánty Viktória,
Bodrosy Náni,
Teszári Ida,
Alavander Sándornő,
Simics Józsefnő,
Kovács Lőrincznő,
Orbay Sarolta,
Bartal Emilia,
Szabó Mari,
Fanc Jozéfa,
Kissnő,
Glück Mária,
Miskovits Nina,
Piffki Antalnő,
Nagy Johanna,
Eigen Amália,
Gyurtsik Mária,
Uitz Ferencznő,
Farkas Panka.

K a s s á r ó l :
Bornemisza Káta,
Özv. Besenyei Anna.

K o m á r o m b ől :
Özv. Nyuli Baán Klára,

ivén :

Ghyczy Mátyásné,
Id. Buday Lászlóné,
Sárkány Ferenczné,
Amtman Jenőné,
Münkl Paulina,
Száky Thekla,
Lammer Teréz,
Podhratzky Antalné,
Tóth Ignáczné,
Dobronyi Alojzia,
Wirth Borcsa,
Diósy Paulina,
Leis Czeczilia,
Leis Teréz,
Özv. Kazsány Károlyné,
Ziegler Nina,
Wimmer Németh Antónia,
Keresztes Pálné,
Zizelsberger Paulina,
Grötschel Jozéfa,
Stollár Anna,
Sláder Anna,
Neuhrirer Luiza,
Özv. Buday Jánosné,
és ifj. Buday Lászlóné.
Tóth Mihályné,
König Friderika,
Menner Jozéfa,
Csetke Mihályné,
Stejka Józsefné,
Beliczay Lujza,
Bahunek Ignáczné,
Bobics Mari,
Özv. Michl Teréz,
Özv. Samarjai Jánosné,
Nagy Antalné,
Szarka Jánosné,
Szigler Ploszy Albina,
Dobronyi Jánosné,
Papp Eliza,
Özv. Nyuli Baán Klára,
Schätzinger Jánosné ivén :
Harzsányi Károlyné,
Bellony Angyalnő,
Molnár Jánosné,
Petzháta Antalné,
Freitzing Istvánné,
Treffler Czeczilia,
Treffler Antal,
Pap Eliza,
Sárkány Ferenczné,
Bognár Netti,

Tuftner Terézia,
Podhradszky Mária,
Pécsey Ferenczné,
Schätzinger Jánosné.

K o l o z s v á r r ó l :
Szilágyi Lóra ivén :

Balogh Endes Mari,
Száz Szabó Camilla,
Eroisz Szabó Paulina,
Krausz Ida,
Nemegyeiné,
Fehér Mártonné,
Zsigmond Elekné,
Ferencz Józsefnő,
Marassy-Rarra Ida,
Kozák Amália,
Mikó Károlina,
Mikó Róza,
Maholdiné,
Kulessek Jánosné,
Pékei Lajosné,
Csaláki-Szilveszter Karolin,
Lőrinczy Mihályné,
Özv. Barabás Károlyné,
Streicherné.
Vinkler Adél,
Simó Luiza,
Pfenningdorfné,
Szöcs Mihályné,
Stein Rézi,
Héjjáné,
Szilágyi Mari,
Szilágyi Lóra (a gyűjtő).

K o t a j r ó l :
Tóth Johanna.

K o s d r ó l :
Járdánházyné.

K u l á r ó l :
Wundszám Cornélia.

K i s É r r ő l :
Nagy Terézia.

K i s G e r e s d r ő l :
Sz. K. nő.

K i s U j l a k r ó l :
Krisztinkovics Ignácznő.

K i s V a r s á n y r ó l :
Kubinyi Emma.

L a c z h á z a r ó l :
Malvina.

L é v á r ó l :
Belesák Károlyné ivén :

Liptay Fekete Julia,
Liptay Anna,
Szakmáry Jánosné,
Botka Francziska,

Boronkay Antónia,
 Gyárfás Nagy Sarolta,
 Várady Károlin,
 Katona Katalin,
 Molnár Teréz,
 Victorisz Mária,
 Odrobinyák Ludmilla,
 Veres Erzsébet,
 Besze Erzsébet,
 Struhár Betti,
 Jeitelesznő,
 Vida Irma,
 Farkas Róza,
 Bellán Anna,
 Mácsai Gludovics Vilma,
 Hets Anna,
 Wedveczky Henrika,
 Kolbenhayer Paulina,
 Ehmann Klára,
 Bakó Paulina,
 Szántó Lenkecs Mari,
 Mészáros Józsefné,
 Farkas Mária,
 Misik Mari,
 Kuczora Terézia,
 Ehrenfeld Francziska,
 Bolemann Mária,
 Heisenberger Anna,
 Bader Janka,
 Kovalovszky Emma,
 Fischer Janka,
 Ehrenfeld Emma,
 Balbach Janka,
 Lozert Zsófia,
 Klein Anna,
 Raveggia Terézia,
 Kubaner Terézia,
 Schillinger Anna,
 Schehlezer Rozina,
 Korzendorfer Lepoldina,
 Isitnyan Mária,
 Koncsek Mária,
 Miklóska Mária,
 Fischer Róza,
 Ehrenfed testvérek,
 Friedmann Mária,
 Kubauer Katalin,
 Minczinger Antónia,
 Horák Aloysia,
 Bella Mária,
 Kraskó Anna,
 Belcsák Károlyné,
 Lippáról:
 Beöthy Eleonora ivén:
 Sztán Pálnő,

Biró Mihálynő,
 Pap Eszter,
 Vajda Eleonora Victoria,
 Ipszinszkyne,
 Tarczy Irma,
 Erdey Gáborné,
 Papp Luiza,
 Beöthy Eleonóra.

M. Óvárról:
 Sziklay Antal.

Mezőtárkányról:
 Neszvadba Károlynő,

Miskolczi ról:
 Czako Károlyné ivén:
 Debreczeny Eleonóra,
 Büdy Kálmáné,
 Czako Károlyné.

Nagyváradról:
 Halász Ida,
 Halász Vilma.

N. Körösről:
 Lengyel Dánielné ivén:
 Weisz Jánosné,
 Czucz Jánosné,
 Bakos Zsuzsa,
 Gubody Petronella,
 Mocsy Mari és Fanni,
 Mészáros Sebestyén Zsuzsa,
 Nyáry Zsigmondné,
 Kalocsa Lajosné,
 Mészáros Zsuzsánna,
 Hoffer Zsuzsánna,
 Ács Tinka,
 Szivós Mózesné,
 Hajós Etel,
 Gál Halász Johanna.

N. Kanizsáról:
 Keménffy Julia ivén:
 Vlasits Antalné,
 Babóchay Anna,
 Hegedüs Laura,
 Horváth Fáni,
 Hollósy Helén és Amália,
 Darázs Betti,
 Zsombor Paula,
 Szapper Róza,
 Piringer Klára,
 Mihályffy Györgyné,
 Ploszer Ignácznő,
 Hayden Erzsébet,
 Tóth Julia,
 Kozinszky Jusztina,
 Lovák Lina,
 Keménffy Julia.

Nagy-Enyedről:
 Csizér Török Cornélia,
 Csizér Eugén,
 Csernátony Komáromy K.,
 Füzy Dénesné (Szász-Sebecs-
 ööl),
 Thorockay Kálmáné,
 Özv. Tóth Józsefné,
 Zoltán Nina,
 Herberger Ferenczné.

N. Károlyról:
 Birnbronner Babor Anna,
 Gruber Izabella.

N. Bajomból:
 Gosztanyi Beatrix.

N. Sz. Miklósról:
 Dániel Kiss Auguszta ivén:
 Duka Vedres Erzsébet,
 Schmath Józsefné,
 Fischhof Helén,
 Fischhof Sámuel,
 Molnárné,
 Stefánia Emilia,
 Pollák Erzsébet,
 Ruska Mária,
 Stefanie Epiphanie,
 Tötössy Emilia,
 Dániel Kiss Auguszta.

N. Sz. Miklósról:
 Murgu Luiza,

N. K. Madarásról:
 Nákó Bogosy Klára.

Ölbörről:
 Orosz-Argay Karolin,
 Lengyel-Argay Borbála,
 Hetz Ilka,
 Kún és neje,
 Argay Jánosné,
 Kalóczy Lajosné,
 Horváth Károlyné sz. Molnár.

Párkányból:
 Gabányi Amália ivén:
 Klement Anna.

Paksról:

Kornis Róza,
 B. Rudnyánszky Anna,
 Szeniczey Czeczilia,
 B. Extirde Mária,
 Ringenbach Mária,
 Nagy Riza,
 Eötvös Károlyné,
 Pesty Ilona,
 Stölzer Mari,
 Egencz Mária,
 Novák Forster Julia.

Ambrósy-Tóth Judit,
Madarász Mária,
Kurz Kata,
Kurz Emma,
Vigyázó-Varasdy Mária,
Garay Sománé,
Kornis Sandl-Klemma.

P e s t r ő l:

Gregus Livia,
Julia,
Erzsike.
Mandelló Ignáczné,
Fekete Rutkay Amália.
Mendelényi Emma.
Bohus Szögyéni Antonia,
Böhm J.
Kraill Irma,
Egy sorsjáték alkalmával:
Barkassy Armina urhölgy
gyűjtött:
Batzó Teréz,
Balogh Adél,
Bene Klára.
Kováts Etelka.
Barabás Vilma.

P é c s r ő l:

Antal Mari (gyűjtő)
Leitgeb Eszti,
Zsolnay Vilmosnő,
Horváth Antalnő,
Csima Pálnő,
Bubna Mari,
Vasdinyey Ilona,
Vágner A.
Egri Józsefnő,
Erreth Emilia,
Pajor Luiza,
Dietrichnő,
Zsolnay Julcsa,
Leidesdorf Babette,
Hermann Anna,
Likk Katalin,
Held Lina,
Feh Terézia,
Lorick Terézia,
Lauber Julcsa,
Bubrek Andrásnő,
Bors Mátyásnő,
Peits Julcsa,
Balázs Nina,
Hajnal Róza,
Hartmann Julia,
Gianoni Jozéfa,
Sámson Karolina,
Erreth Anna,

Erreth Teréz,
Trenkl Anna,
Hohe Emma,
Csarch Mari,
Berger Lotti,
Piátsek Emilia,
Puher Geergine,
Simonfay Mari,
Bozinger Amália,
Strázsaynő,
Kelemen Tekla,
Trapsa Roza,
Horváth Hermin,
Kelemen Gyuláné,
Schult Ludmilla,
Jackó Teréz,
Rath Teréz,
Petricevich Mari,
Rotter Josefín,
Festl Janka,
Appel Amália,
Gyulasy Gáborné,
Behányi Etelka,
Kaltneker Mari,
Gianone Hermin,
Svastics Istvánnő,
Komáromi Etelka és Terka,
Legárd Józsefnő,
Szaunter Nina,
Lill Mari,
Angyal Róza,
Gyenes Anna,
Posz Erzsébet,
Angyal Flóra,
Szirányi Emilia,
Blauborn Mari,
Bodocsay Mari,
Fey Terka,
Antal Jánosnő,
Somogyi Lajosnő,
Tóth Sámuelnő,
Angyal Jánosnő,
Jeszzenszky Józsefnő,
Linzpán Jozéfa,
Bántaynő,
Dénesnő,
Pintér Teréz,
Hartlő,
Látkőzy Linka,
Czvetkovics Josefina,
Hetesy Dánielnő,
Szalay Análnő,
Fábián Mari,
Plihta Terka és Gabriella,
Frank Katalin,

Plainer Antalnő,
Zsolnay Károlynő
Gaál Emma,
Nikely Hermin,
Grubernő,
Bedő Mari,
Eperjesy Blanka,
Veidinger Agnes,
Nagy Teréz,
Farkas Magdolna.
B. Hrabovszkynő,
Németh Etelka,
Hobbling Mari,
Hiller Mari és Luiza,
Matereny Ilona,
Reök Sarolta,
Trayler Krisztinán,
Pihl Josefina,
Grabarits Emma,
Szigsziszt Józsefnő,
Luzsovits Linka,
Peschicsenő,
Ribránszky Katalin,
Nercse Julcsa,
Allmosenberger Mari,
Scholz Klára,
Erreth Mari,
Ranichnő,
Kovatsits Mari,
Nagy Emilia,
Mayer Jánosnő,
Jeger Ilona,
Jeger Flóra,
Tricler Istvánnő,
Hermann Julia,
Vlászsek Mari,
Rösiger Linka,
Fodor Irma,
Ratkovszka Luiza,
Sipocz Katalin,
Szily Riza,
Tailsbauer Augustina,
Obermayernő,
Krautzak Emilia,
Gábor Emilia.

P r i b e l r ő l:

Laskkary Dacsó Amália,
Laskkary Etelka.

P o z s o n y b ő l:

Ferber Józsefnő,
Morauchik Gusztávnő.

P. K o v á c s i r ő l:

Spergely Riza.
P ü s p ö k L a d á n y b ő l:
Szokolay Zsigmondnő,

Csepely Ferenczné.

Kálmán Lajosné,
Kálmán Mari.

R. Almásról:
Özv. Góla Sándorné.

Rosnyóról:
Stech Irén.

Sellyéről:
Szücs Riza ivén:
Zathureczky Zsófia,
Esenmann Karolin,
Bede Kovics Teréz,
Ráth Mária,
Gáts Lipolda,
Szabó Eliz,
Szücs Riza.

Sopronyból:
Pálffyó.

Szászvárosból:
Boc Sománé.

Szabadkáról:
Gilemics Latinovicsné.

Szamosújvárról:
Duba Kristófné.

Szegszárdról:
Poninger Laura.

Szegedről:
Verner Kugli Erzsi ivén:

Ikledy Gusztávné,
Verner Kugli Erzsi,

Szerdahelyről:
Alice.

Sz. Fehérvárról:
König Mária ivén:

König Mária,
Dieterich Vilma,

Ladányi A.
Oberrecht Erzsike,

Tóth Cesárine,
Ambrózy Mari,

Környei Mari,
Világi Julia,

Langhammer Katalin,
Talmayer Mari,

Vogl Irma,
Miskey Vilma,

Eöry Károlyné,
Fiath Bianka,

Szé k.-Keresztúrról:
Öz. Róth Jánosné sz.

Szentiványi Florentine.

Sz. Ábrahámról:
Özvegy Vass Miklósné,

Babó Korda Mari,

Szobróól:

Luczenbacher Mária.

Szilas-Balásról:
Decker Jozéfa,

Kégli Amália,
Kégli Borbála.

Szölös Győrökről:
Bárány Matild.

Sz. Benedekről:
Vincze Jusztina.

Tatáról:
Mészáros Szabó Zsuzsánna,

Bürchner Józsefné,
Ghiczy Teréz,

Ghiczy Ida,
Hamary Dánielné,

Jankó Mihályné,
Gröbersberger Józsika,

Karika Terka,
Mészáros Krisztina,

Nirtit Ferenczné,
Szeth El.

Szilágyi Irma.

Tapolezáról:
Vadona Lina.

Tordáról:
Dindár Izabella.

Antal Kata.

Tövisről:
Baló Paula ivén:

Báró Kemény Lászlóné,
Árkosy Lajosné,

Ászlány Kata,
Baló Paula,

Grosz Róza,
Rajsz Terézia,

Farkas Róza,
Szentlélekné.

T. Beödről:
Frombach Laura,

Sárossy Kiss Gyula,
Udvarhelyszékről:

Szentiványi Roza,
Szentkirályi Ferenczné,

Endes Tesza, özv. Imreh
Ferenczné,

Imreh Rozália özv. Szent-
iványi,

Ungvárról:
Szerdahelyi b. Jeszenszky L.

ivén:
Szerdahelyi Jeszenszky Luiza

Freundhoffer b. Szobek A.
Kandó Kálmáné,

Petrovay-Turánszky M.

Lipsey Molnár Anna,
Bessenyei Eördöghné,

Szalgháryné,
Hackie Andrásné,

Ambróczyné,
Horváth Ágnes,

Kornfeld-Orosz Mária,
Orosz. b. Reviczky Máli,

Bene Teréz,
Cserszky Lajosné,

Eöry Jenőné,
Kállay Ibrányi Mária,

Markos Poroszkay Zs.
Csonka Jozéfa,

Telendy Lászlófy Mária,
Füzesséry Emma B.

Liachovits Czeczilia,
Polányi Istvánné,

Böszörményi Tomcsányi
Emma,

Bernát Zsigmondné,
Bernát Szerafin.

Gálóczy Piroska,
Kapdebó Magdolna,

Gergely Szirmay Blanka,
B. Máli,

Győröcskey Rohonczy M.
Vecsányi Miklósné

Valla Edéné,
Mislinszky Józsefné,

Papanek Vilma,
Borónkay Csicsery Lila,

Csicsery Róza,
Petrovay Malvin,

Berhelyi Klementina,
Kendle Mariska,

Okolicsányiné,
Baloghné,

Broon. gr. Festetics Alexa,
Gr. Festetics Constantia,

Gr. Festetics Louise.
Viznyitzky Jozéfa,

Bomzsánné,
Makay Terézia,

Benyiczkykné,
Vöncki Józsefné.

Ujjfaluból:
Füredy Dacsó Rozália,

Sauffellen Buoz Bernardine,
Buóz Malvina.

Vácáról:
Bittener Anna.

Verseczről:
Péck Klára.

V é s z t ő r ő l :	Hatfalusy Zsófia,	Világosról,
Csáky Mária.	Nagy Józsefné,	B. J.
V a s a s S z - I v á n y r ő l :	Eperjesy Józsefné,	Blázy Berta.
György Klára ivén :	Báthori Lina,	V i s z t á r ő l :
Kászoni Ferenczné,	György Klára.	Balog Jánosnő.
Silber Zsuzsánna,		Z o m b o r r ő l :
Markovics Györgyné,	V i n g á r ő l :	Verter Ferenczné.
György Tinka.	Mart Fáni,	Z s o m b o l y á r ő l :
C. Korbuj Simonné,	Mart Constantia.	Gesztesy Lóra.

Az írói segélyalaphoz ujjalag, midőn ez iv már ki vala szedve, járultak:

B á t t a s z é k r ő l :	Pánczél Károlyné,	Bakos Dávid,
Köller Mathild és Julesa.	Tóth Józsefné.	Verchovina Janka,
F o g a r a s b ő l :	Enyedi Istvánné,	Kleh László,
Hersényi Lászlóné ivén :	Gyertyánosi Károlyné.	Sarnbek Ilon,
Soltész Nagy Jánosné,	Seyfried Ágnes,	Mányoki Hermin,
Bruszt Lajosné,	Fölöp Elekné,	Deuts Emma,
Gölner Antalné,	Köteles Ágnes,	Deuts Ernesztin,
Benedek Istvánné,	Hersényi Lászlóné.	Bátkai Ilon.
Heyt Ferenczné,	K u l á r ő l :	L a s z k á r ő l :
Jakab Györgyné,	Bosnyák Józsefné.	Gróf Niczky Tarnóczy Mal-
Seres Károlyné,	Tóvisi-Rác Bosnyák Gab-	v i n .
Tilman Józsefné,	riella.	Z o m b o r r ő l :
Simon Luiza,	S z i l a s - B a l h á s r ő l :	Pilaszanovits Horváth Anna.
Ferenczi Istvánné,	Bátkai Ilon ivén :	

Valóban igen érdekes az ilyen névsorozat; nemcsak azért, mert nemes honleányok neveit foglalja magában, hanem azért is, mert némi világozottságot derít egész vidékek és egész osztályok műveltségi állapotára. Csak vizsgáljuk figyelemmel az ilyen névsorozatokot, és mindjárt megtudjuk, kik azok, kik hazánkban a nemes eszmék iránt fogékonysággal és áldozatkészséggel vannak megáldva, kik tehát azok, a kik valóban méltók arra, hogy a „honleány“ magasztos czimével megtiszteljük! — A másik, nem kevésbé nagy tanulság pedig az, hogy mi nagy befolyással vannak a buzgó honleányok egész környezetükre, mint vonzanak maguk után százakat, ezeket a jótettek ösvényén, ha egy kis fáradságot vesznek maguknak, terjeszteni a szép, jó és nemes eszméket és szeretetet költeni irántuk. Adjon Isten sok ilyen buzgó honleányt imárott hazánknak!

TARTALOM.

- Hazai képcsarnok.
 A beteg anya leányaihoz. *Zsoldos I—től.*
 Keserü kín és gyötrellem. *Szendrey Juliától.*
 Az anyai fészek. *Flórától.*
 Visszajöttem. *Teréztől.*
 Két nő szerelme (életkép). *Beniczky Irmától.*
 Egy szó a magyar viselet érdekében *F. Zsuzsánnától.*
 Szikrák. *Izidórától.*
 Bár halna meg. *Wohl Jankától.*
 Szeretnék. *Wohl Jankától.*
 Lelkem néha. *Fatimétől.*
 Remény. *Fatimétől.*
 Ne nézz reám. *Fatimétől.*
 Vasgyuró kapitány. *Beszély, Szokoly Hegedüs Irmától.*
 A gyermekek testi nevelése és ápolása.
 Kandalló mellett. *Atalától.*
 Eddig. *Kalmár Rózától.*
 Ha meghalok. *Kalmár Rózától.*
 Ősszel. *Perennától.*
 A hithez. *Dalmától.*
 Lehet-e boldogság a földön. *Egy székelynőtől.*
 A gyakorlott férfit. *Beszély, Kéglí Amáliától.*
 Tudok egy virágot. *Flórától.*
 Sötét óra. *Szendrey Juliától.*
 Titkon nyílik. *Samay Szidoniától.*
 Románcz. *Dalmától.*
 Csöndes álmaimban. *Dalmady Borcsától.*
 A nők emantipatiója.
 Őszi lombok. *Szöllőssy Ninától.*
 Egy rózsza szerelme. *F. Zsuzsánnától.*
 Miért gyülvölpsz. *Wohl Jankától.*
 A csalódott puszta leány. *Szilárdkától.*
 Veronika néném halálakor. *N. Constanliától.*
 A kis leány. *Máriától.*
 Két anya. *Elbeszélés, Dominkovics Máriától.*
 El messze innen. *Szendrey Juliától.*
 A távolban. *Teréztől.*
 Hugomnak. *Samay Szidoniától.*
 Kívánod. *Rizától.*
 Mért. *Pichler Vilmától.*
 Megvirradt már. *Idiltől.*
 A kised lelki nevelése. *Dr. Pete Zsigmondtól.*
 A ki mer, az nyer. *Beszély, V. Gáal Károlinától.*
 Gondolatok a szabadban. *Flórától.*
 Elhervadt tavaszom. *Samay Szidoniától.*
 Az élet. *F. Zsuzsánnától.*
 Ármány és bízalom. *Beszélyke, Reményi Katalintól.*
 Nem jobb volna-e? *Pichler Vilmától.*
 Egy gondolat. *Pichler Vilmától.*
 Vihar után a Balatonparton. *Rizától.*
 Történelmi képek.
 Álmos anyja.
 Ilona királynő.
 Doboziné.
 Gara Mária.
 Széchy Mária.
 Zrinyi Ilona.
 A nők hatásköre. *Beniczky Irmától.*
 Hathalmi Ilona. *Történelmi beszély, Thulman Jozefától.*
 Az arcbőrnek ápolása. *Dr. Pete Zsigmondtól.*
 A haj.
 A nőgyógyászokról. *Emiliától.*
 A pesti jótékony nőgyógyász.
 Jótékony nőgyógyászok vidéken.
 Eger és vidékbeli nők egylete.
 A szathmár-németi jótékony nőgyógyász.
 Marosvásárhelyi jótékony nőintézet.
 Örvény szélén. *Beszély, Emiliától.*
 Szászországi népek.
 Érdemkönyv.

N A P T Á R

1862.

TARTALOM.

Hatalmipártusok.
 A Szeged 1878. évi pályázata. Számok 1-10-ig.
 Hozzátul a közlötök. Szeged, 1878.

Az ország történelme. 1878. évi.
 Visszatérő. Szeged.
 Hozzátul a közlötök. Szeged, 1878.

Egy újabb magyar nyelvű szótár.
 Szeged, 1878.

Szeged történelme.
 Hozzátul a közlötök. Szeged, 1878.

Szeged történelme. Hozzátul a közlötök.
 Szeged, 1878.

Szeged történelme. Hozzátul a közlötök.
 Szeged, 1878.

Szeged történelme. Hozzátul a közlötök.
 Szeged, 1878.

Szeged történelme. Hozzátul a közlötök.
 Szeged, 1878.

Szeged történelme. Hozzátul a közlötök.
 Szeged, 1878.

Szeged történelme. Hozzátul a közlötök.
 Szeged, 1878.

Hozzátul a közlötök. Szeged, 1878.

Hozzátul a közlötök. Szeged, 1878.

Hozzátul a közlötök. Szeged, 1878.

Hozzátul a közlötök. Szeged, 1878.

Hozzátul a közlötök. Szeged, 1878.

Hozzátul a közlötök. Szeged, 1878.

Hozzátul a közlötök. Szeged, 1878.

Hozzátul a közlötök. Szeged, 1878.

Hozzátul a közlötök. Szeged, 1878.

Hozzátul a közlötök. Szeged, 1878.

Hozzátul a közlötök. Szeged, 1878.

Я А Т Ч А И

1878.

Januarius.

Hó- és hetinap	Katholikus és protestans naptár	Ó görög- orosz naptár	Izrael. naptára
1 Szerd.	Uj év, Kiskar.	Petőd	20 Dec. 1861.
2 Csöt.	Makár. Ábel	Ábel, Béla	21 Juliána
3 Pént.	Genovéva szüz	Dániel	22 Anastasia
4 Szom.	Titus püsp.	Iza	23 10 vért.
5 Vasár	E Telesfor páp.	E Simon	24 A 4 Adv.
6 Hétfő.	Vizkereszt	Menyus	25 N Karács.
7 Kedd.	Niketás. Bálint	Dicsőke	26 B. A. eljegy.
8 Szerd.	Szörény apát	Fodorka	27 István. v.
9 Csöt.	Julián vért.	Erős	28 2000 vért.
10 Pént.	Agathon p.	Ernő	29 14000 v.
11 Szom.	Matild. Teodóz	Tilke	30 Aniz. Z.
12 Vasár.	E 1 Ernest	E 1 Jámber	31 A Melánia
13 Hétfő.	Veronika, Vidor	Vidorka	1 Jan. 1862.
14 Kedd.	Bódog (Felix)	Szépíke	2 Silvester
15 Szerd.	Pál első r. Mór	Jókai Mór	3 Malakias
16 Csöt.	Marcel, Géza	Gyöző	4 70 tanít.
17 Pént.	Antal rem.	Magányka	5 Theophant
18 Szom.	Péter római sz.	Nemeske	6 Vizkereszt
19 Vasár.	E 2 Jéz. sz. neve.	E 2 Sára	7 G Ker. Ján.
20 Hétfő	Fabián és Sebest.	Sebestyén	8 György
21 Kedd.	Ágnes szüz	Szüzke	9 Polieuctus
22 Szerd.	Vincze. Anast.	Vincze	10 Nissai
23 Csöt.	B. Asz. eljegyz.	Imrike	11 Theodóz
24 Pént.	Timotheus	Florina	12 Tatiána
25 Szom.	Pál fordul.	Pál ford.	13 Hermyla
26 Vasár.	E 3 Pálka	E 3 Pálka	14 G Sabb.
27 Hétfő	Aranysz. János	Arany. Ján.	15 Pál fordul
28 Kedd.	Nagy Károly	Örömke	16 Péter szék.
29 Szerd.	Szal. Ferencz	Valér	17 Antal apát
30 Csöt.	Mártonka szüz	Ipoly	18 Athanáz
31 Pént.	Nolosc. Péter	Virgil	19 Makár ap.
			20 T. 5622
			1 Schebat
			2 Dániel
			3 18. Sabb.
			4 Simeon
			5
			6
			7
			8
			9
			10 19. Sabb.
			11
			12
			13
			14
			15
			16 Kis öröm-
			17 nap
			18 20. Sabb.
			19
			20
			21
			22
			23
			24 21. Sabb.
			25
			26
			27
			28
			29
			30 R. Chod.

Februarius.

1 Szom.	Ignác. Brigitta	Világka	20 Euthym.	1 Ad. 22. S.
2 Vasár.	E 4 Gy. sz. B. A.	E 4 Földik	21 G Maximin	2
3 Hétfő	Balázs püsp.	Balázs	22 Timotheus	3
4 Kedd.	Corsini András	Izidora	23 Kelemen p.	4
5 Szerd.	Agota. Modest.	Lehel	24 Xenia	5
6 Csöt.	Dorottya szüz.	Kegyeske	25 Gergely	6
7 Pént.	Romuald ap.	Rikárd	26 Xenophon	7
8 Szom.	Máthai János.	Salamon	27 Jan. Chris.	8 23. Sabb.
9 Vasár.	E 5 Apollonia	E 5 Lujza	28 G Triod. k.	9
10 Hétfő	Skolasztika	Árpád	29 Ipoly	10
11 Kedd.	Dezső. Euphr.	Lidia	30 N. Basil	11
12 Szerd.	Szerény. Loránt	Lorán	31 Cyrillus	12
13 Csöt.	Agáb. Barna.	Barnika	1 Február	13
14 Pént.	Bálint. Máró	Bálint	2 Gy. sz. B. A.	14 Kis Pur.
15 Szom.	Faust. Györgye	Szegfüke	3 Sim. Anna	15 24 Sabb.
16 Vasár.	E Sept. Juliána	E Septuag.	4 G I Sept.	16
17 Hétfő	Donát. Theodul	Pólíka	5 Agatha	17
18 Kedd.	Simon. Flavián	Szösszke	6 Bukol p.	18
19 Szerd.	Konrád. Susan.	Zsuska	7 Pathen p.	19
20 Csöt.	Eleuthes. Nem.	Neméz	8 Tódor v.	20
21 Pént.	Eleonora. Adelh.	Etelka	9 Nicephor	21
22 Szom.	Péter székfogl.	N. Péter	10 Strupus	22 25 Sabb.
23 Vasár.	E Sexag. Rom.	E Sexag.	11 G. 2 Sexag.	23
24 Hétfő	Mátyás apost.	Szellemke	12 Melet	24
25 Kedd.	Váli (Valburga)	Bérczi	13 Martinián	25
26 Szerd.	Ósd (Nestor) p.	Ósd	14 Auxentius	26
27 Csöt.	Leander püsp.	Harczfi	15 Onesimus	27
28 Pént.	Román apát	Örömke	16 Pamphil.	28

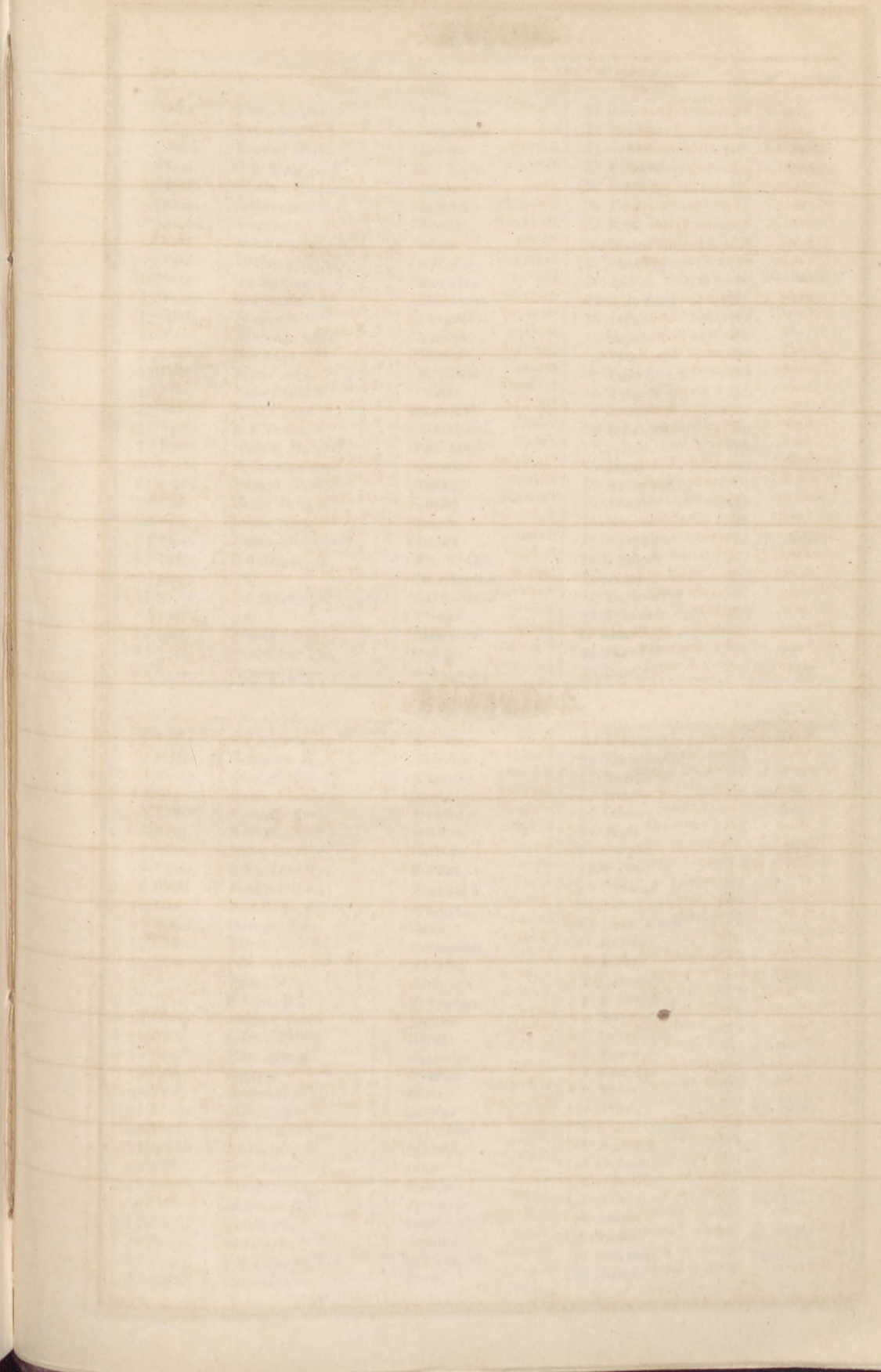
Martius.

Hó- és hetinap	Katholikus és protestans naptár	Ó görög-oros naptár	Izrael. naptára	
1 Szom.	Albin püsp.	Fejérke	17 Elek	29 26. Sabb.
2 Vasár.	E Farsangvasár.	E Libuska	18 Quinquag.	30 R. Chod.
3 Hétfő	Kamilla. Gunda	Kamilla	19 Nagy böjt.	1 Wadar
4 Kedd.	Hushagyó kedd.	Mirra	20 Leo C.	2
5 Szerd.	Hamvazó sz. †	Jenő	21 Timotheus	3
6 Csöt.	Frigyes. Fridol.	Frigyes	22 Eugenia	4
7 Pént.	Aquin Tamás	Bódogka	23 Polyk.	5
8 Szom.	Istenes János	Zoltán	24 Philemon	6 27. Sabb.
9 Vasár.	E 1 Francziska	E Fáni	25 G I böjtben	7
10 Hétfő	40 vértanu	Etelka	26 Porphy	8
11 Kedd.	Heraklius	Angyalka	27 Prokopius	9
12 Szerd.	Gergely Kánt. †	Gergely	28 Kántor	10
13 Csöt.	Rozina szűz	Rozina	1 Martius	11 Eszt. böjt.
14 Pént.	Mathild kir. †	Szendike	2 Theodóz	12
15 Szom.	Kristóf †	Szúgár	3 Eutropius	13 28. Sabb.
16 Vasár.	E 2 Abraham	E Özséb	4 G 2 böjt.	14 Purim
17 Hétfő	Gertrud szűz.	Földike	5 Syropus	15 Schusch
18 Kedd.	Sándor. Ede	Ede	6 42 vértanu	16
19 Szerd.	József	József	7 Chersonin	17
20 Csöt.	Joachim Claud.	Hajnalka	8 Theophil	18
21 Pént.	Benedek apát.	Bence	9 40 vért.	19
22 Szom.	Oktavián. Lea	Octavia	10 Kodrat	20 29. Sabb.
23 Vasár.	E 3 Otto. Sas.	E Victoria	11 G 3 böjt.	21
24 Hétfő	Gábor főangyal	Gábor	12 Theophan.	22 Gábor
25 Kedd.	Gyüm. olt. B. A.	Szűzke	13 Nicephor	23
26 Szerd.	Manó (Eman.)	Manka	14 Benedek	24
27 Csöt.	Rupert püsp.	Almos	15 Agapius	25 Ámos
28 Pént.	Sixtus p.	Virány	16 Sabinus	26
29 Szom.	Eusztáz. Jónás	Jónás	17 Elek	27 30. Sabb.
30 Vasár.	E 4 Angyalka	E Laetare	18 G 4 böjt.	28 Angela
31 Hétfő	Benj. Kornelia	Benjamin	19 Chrisost.	29 Benjam

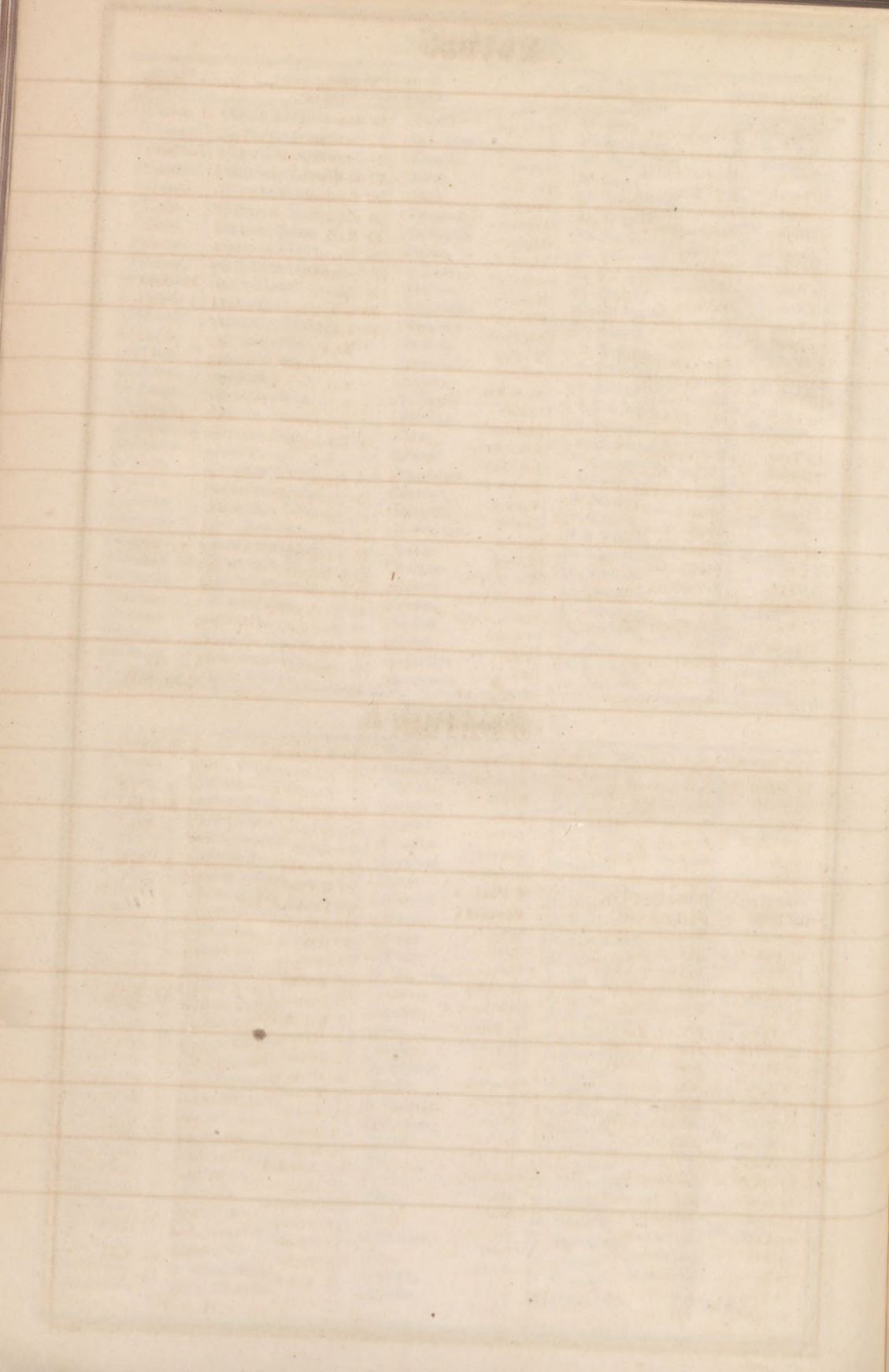
Aprilis.

1 Kedd.	Hugó püsp.	Hugo	20 Joh. Ser.	1 Nisan
2 Szerd.	Paul. Ferd.	Paul. Fer.	21 Jakab p.	2
3 Csöt.	Richard püsp.	Dárius	22 Vazul	3
4 Pént.	Izidor püsp.	Ámbros	23 Nicon rem.	4
5 Szom.	Iréne szűz.	Abigail	24 Artem	5 31. Sabb.
6 Vasár.	E 5 Coelestin	E Égike	25 G 5 Gy. B. A.	6
7 Hétfő	Szaniszló	Hermina	26 Gábor	7
8 Kedd.	Dénes püsp.	Dénes	27 Matrona	8
9 Szerd.	Dömötör v.	Dömötör	28 Hilarion	9
10 Csöt.	Ezechiél prof.	Dániél	29 Márk	10
11 Pént.	Leo pápa	Leona	30 Klimachus	11
12 Szom.	Gyula p.	Gyula	31 Hypatius	12 32. Sabb.
13 Vasár.	E 6 Palm. Vir. v.	E Vir. vas.	1 Ap. Vir. v.	13
14 Hétfő	Tiborcz vért.	Tiborcz	2 Titus	14 H. előest.
15 Kedd.	Neste. Patern.	Neszte	3 Nicetas r.	15 Husvét.
16 Szerd.	Kallsizt v.	Áron	4 József r.	16 H. 2. ün.
17 Csöt.	N. Csőtörtök †	Rezső	5 Theodulus	17 „ 3. ün.
18 Pént.	N. Péntek †	N. Péntek	6 Eutih	18 „ 4. ün.
19 Szom.	N. Szombat †	Emma	7 Georg M.	19 33. Sabb.
20 Vasár.	E Husvétvasár.	E Husvétv.	8 G Husvét. v.	20 H. 6. ün.
21 Hétfő	Husvétvasár.	Husvéthét.	9 Husvéth.	21 H. 7. ün.
22 Kedd.	Kajus. Soter	Heród	10 Herodes	22 „ 8. ün.
23 Szerd.	Adalbert püsp.	Béla	11 Antipas	23
24 Csöt.	György v.	György	12 Terentius	24
25 Pént.	Márk ev.	Márk	13 Artem	25
26 Szom.	Kilít pápa	Ervin	14 Martius	26 34. Sabb.
27 Vasár.	E 1 Fehérvásár.	E Quaslm.	15 Quasimodo	27
28 Hétfő	Vitál. Valeria v.	Vita	16 Agapia	28
29 Kedd.	Antalka szűz.	Antalka	17 Simeon	29
30 Szerd.	Sziem. Katalin	Katinka	18 János rem.	30 Rosch.

Majus.

Hó- és hetinap	Katholikus és protestans naptár	Ó görög-orsz naptár	Izrael. naptára
1 Csöt.	Fülöp és Jakab	Türelmke	1 Ijar
2 Pént.	Athanáz. Zsig.	Zsigmond	2
3 Szom.	Kereszt feltal.	Juvenál	3 35. Sabb.
4 Vasár.	E 2 Misericord.	E 2 Kocs.	22 G Miseric.
5 Hétfő	Jámbor (Pius)	Jámbor	23 György
6 Kedd.	János olajban f.	Áldotkta	24 Zach.
7 Szerd.	Szaniszló	Gizela	25 Márk. e.
8 Csöt.	Mihály jelenése	Ákos	26 Vazul
9 Pént.	Nizian. Gergely	Gergely	27 Simon p.
10 Szom.	Antonin püsp.	Hermína	28 Jázon
11 Vasár.	E 3 Beatrix	E 3 Aspaz	29 G Jubilate
12 Hétfő	Pongrácz vért.	Pongrácz	30 Jakab
13 Kedd.	Szervác püsp.	Mucius	1 Majus
14 Szerd.	Bonifác vért.	Jóltevő	2 Vizszentel.
15 Csöt.	Zsófia szüz.	N. Zsófia	3 Tim. Laura
16 Pént.	Nep. János v.	Csatár	4 Pelagia v.
17 Szom.	Übald püsp.	Szépíke	5 Irene
18 Vasár.	E 4 Venancz	E 4 Theod.	6 G Cantate
19 Hétfő	Ivó pk. Pudent.	Ivó. Libór	7 † Felt.
20 Kedd.	Bernardin pk.	Bernát	8 János
21 Szerd.	Szilárd. Valént.	Szilárd	9 Izaiás próf.
22 Csöt.	Ilona. Julia sz.	Lenke	10 Simeon
23 Pént.	Dezső püsp.	Dezső	11 Motius v.
24 Szom.	Janka (Johanna)	Janka	12 Epiphan.
25 Vasár.	E 5 Orbán pk.	E 5 V. Órs.	13 G Rogate
26 Hétfő	(	Márványka	14 Izidor
27 Kedd.	(Keresztjáró napok	Kálv. János	15 Pachomius
28 Szerd.	(	Vilmos	16 Tivadar
29 Csöt.	Áldozó csötört.	Áldozó cs.	17 Áldozó cs.
30 Pént.	Ferdinánd kir.	Nándor	18 János D.
31 Szom.	Petron. Angela	Gyöngyike	19 Patric.

Junius.

1 Vasár.	E 6 Nicodemus	E 6 Szer.	20 G Exaudt	3 Sivan
2 Hétfő	Erasmus. Blan.	Fejérke	21 Konstantin	4
3 Kedd.	Klotild. Kornél	Kornelia	22 Basilicus	5 H. ű. elő.
4 Szerd.	Quirin. Optatus	Berta	23 Mihály p.	6 Hétfő ün.
5 Csöt.	Vendel. Bonif.	Vendel	24 Simeon	7 2. ünn.
6 Pént.	Nórbert. Pálka	Róbert	25 János	8
7 Szom.	Jézus sz. szív †	Szépíke	26 Carpus	9 40. Sabb.
8 Vasár.	E Pünkösöd vas.	E Pünk. v.	27 G Pünk. v.	10
9 Hétfő	Pünkösöd hétfő	Pünkösöd h.	28 Pünkösöd. hétf.	11
10 Kedd.	Margit királyné	Margit	29 Theodos	12
11 Szerd.	Barnab. Kánt. †	Gerő	30 Izsák Kánt.	13
12 Csöt.	Alfréd. Tobiás	Crescentia	31 Hermin	14
13 Pént.	Pád. Antal †	Antalka	1 Junius	15
14 Szom.	Vazul N. pk. †	Szerényke	2 Quatemb.	16 41. Sabb.
15 Vasár.	E 1 Sz. Hár. vas.	E Trinitat.	3 G 1 Mindsz.	17
16 Hétfő	Justina. Benú	Igazka	4 Metrophus	18
17 Kedd.	Adolf. Reiner	Rajnár	5 Dorotheus	19
18 Szerd.	Marczellián	Szeretke	6 Visarion	20
19 Csöt.	Úrnapja	Gyárfás	7 Theodot	21
20 Pént.	Silverius p.	Flóra	8 Tódor	22
21 Szom.	Alajos hitv.	Dömke	9 Alexi	23 42. Sabb.
22 Vasár.	E 2 Krisztina	E 1 Ákos	10 G 2 Timoté	24
23 Hétfő	Szidonia szüz.	Szidonka	11 Bertalan	25
24 Kedd.	Ker. János szül.	Iván	12 Onophrius	26
25 Szerd.	Prosper püsp.	Mártha	13 Aquilina	27
26 Csöt.	János és Pál	Jeremiás	14 Alizens pr.	28 Jeremia
27 Pént.	László kir.	László kir.	15 Álmos	29
28 Szom.	Leo pápa †	Arslán	16 Tichó	30 43. Sabb.
29 Vasár.	E 3 Péter és Pál	E 2 Pé. P.	17 G 3 Bert.	1 Thamuz
30 Hétfő	Pál emléke	Lucia	18 Leotin	2

Julius.

Hó- es hetinap	Katholikus és protestans naptár		Ó görög-oros naptár	Izrael. naptára
1 Kedd.	Theodozik ap.	Tibod	19 Judás †	3 Thamuz
2 Szerd.	Sarlós B. Assz.	Otto	20 Method †	4
3 Csöt.	Kornél. Heliod.	Kornelia	21 Julián	5
4 Pént.	Ulrik püsp.	Berta	22 Özséb	6
5 Szom.	Vendel. Vilmos	Vilma	23 Agripp.	7 44. Sabb.
6 Vasár.	E 4 Izaiás próf.	E 3 Sarolta	24 G 4 K. János	8
7 Hétfő	Vilibald püsp.	Villike	25 Febron	9
8 Kedd.	Kilian püsp.	Gillyén	26 Dávid	10
9 Szerd.	Lukréczia szüz	Anatolka	27 Pét. böjt v.	11
10 Csöt.	Amália szüz	Ilma	28 Czirill	12
11 Pént.	Pius pápa	Izva, Ima	29 Péter és Pál	13
12 Szom.	Henrik cs.	Nábor	30 12 Apostol	14 45. Sabb.
13 Vasár.	E 5 Margit sz.	E 5 Ödön	1 G 5 Julius	15
14 Hétfő	Bonaventura	Karolina	2 Sar. B. A.	16
15 Kedd.	Apostolok oszl.	Jácint	3 Jácint	17 Böjt. Jer. m.
16 Szerd.	Karmelh. B. A.	Szépike	4 Endre ers.	18
17 Csöt.	Elek. Z. András	Elek	5 Athanaz r.	19
18 Pént.	Arnold püsp.	Arnot	6 Tamás	20
19 Szom.	Paul. Vinceze	Arzen	7 Prokop	21 46. Sabb.
20 Vasár.	E 6 Illés próf.	E 5 Illyés	8 G 6 Pong.	22
21 Hétfő	Dániel próf.	Dániel	9 45 vértan.	23 Dániel
22 Kedd.	Mária Magdolna	Mária Magolna	10 Euphemia	24
23 Szerd.	Liborius püsp.	Libor	11 Proklus	25
24 Csöt.	Krisztina szüz.	Elemér	12 Gábor	26
25 Pént.	Jakab. Kristóf.	Jakab	13 Aquil.	27
26 Szom.	Anna B. sz. anyj.	Anna	14 Czirjék	28 47. Sabb.
27 Vasár.	E 7 Pantaleon	E 6 Pentel.	15 G 7 Athinoz	29
28 Hétfő	Incze pápa	Sámson	16 Marina	1 Ab. Ros.
29 Kedd.	Flóra	Mártha	17 Jácint	2
30 Szerd.	Abdon. Senen v.	Judit	18 Sisoas r.	3 Judit
31 Csöt.	Lojzei Ignác	Ilon	19 Makrin	4

Augustus.

1 Pént.	Vasas sz. Péter	Gertrud	20 Illyés	5 Ab.
2 Szom.	Portiuncula	Gusztáv	21 S. J.	6 48. Sabb.
3 Vasár.	E 8 István fölt.	E 7 Lydia	22 G 8 M. Mag.	7
4 Hétfő	Domokos r.	Domokos	23 Trophim	8
5 Kedd.	Havi B. Assz.	Ozváld	24 Krisztina	9 N. böjt.
6 Szerd.	Urunk színvált.	Villámka	25 Anna	10
7 Csöt.	Kajetán. Donát.	Donát.	26 Hermolaus	11
8 Pént.	Czirjek v. Bód	Largus	27 Penteleim	12
9 Szom.	Román v. Emid	Emód	28 Prochus	13 49. Sabb.
10 Vasár.	E 9 Lőrinc	E 8 Lőrinc	29 G 9 Kalni.	14
11 Hétfő	Zsuzsánna	Zszusa	30 Szilas	15 K. öröm.
12 Kedd.	Klára szüz	J. Klára	31 Eudocim	16
13 Szerd.	Ipoly. Konkord.	Vidorka	1 Aug. B. A.	17
14 Csöt.	Özséb. Athan. †	Özséb	2 böjt. kezd.	18
15 Pént.	N. B. Asszony	Napoleon	3 Izsák	19
16 Szom.	Rochus püsp.	Jácintka	4 Aristarch	20 50. Sabb.
17 Vasár.	E 10 Szabad	E 9 Szab.	5 G 10 Eus.	21
18 Hétfő	Ilona császárné	Ilona	6 Ur sz. vált.	22
19 Kedd.	Szebald. Tekla	Emilia	7 Dometius	23
20 Szerd.	István király	István kir.	8 Emilianus	24
21 Csöt.	Bernát	Hivke	9 Mátyás	25
22 Pént.	Timotheus	Jenő	10 Lőrincz v.	26
23 Szom.	Beniczi Fülöp	Zachariás	11 Máté	27 51. Sabb.
24 Vasár.	E 11 Bertalan	E 10 Bert.	12 G 11 Phot.	28
25 Hétfő	Lajos kir.	Lajos	13 Maxim.	29
26 Kedd.	Sámuel próf.	Sámuel	14 B. A. f. b. v.	30
27 Szerd.	Kalaz. József.	Soma	15 N. B. Assz.	1 Elul
28 Csöt.	Ázoston püsp.	Csilla	16 Diomedes	2
29 Pént.	K. János fejv.	János fő v.	17 Miron v.	3
30 Szom.	Limai Róza sz.	Benő	18 Florus	4 52. Sabb.
31 Vasár.	E 12 Örangyal. ü.	E 11 Jós.	19 G 12 Endre	5 Jósua

1881

1882

September.

Hó- és hetinap	Katholikus és protestans naptár	Ó görög-oros naptár	Izrael. naptára
1 Hétfő	Egyed. Verona	Egyed	6
2 Kedd.	István. Kalisza	Éfra	7 Efraim
3 Szerd.	Mansvet püsp.	Albert	8
4 Csöt.	Rozália szüz	Rozália	9 Móses
5 Pént.	Victorin püsp.	Erős	10
6 Szom.	Zacharias prof.	Záké	11 53. Sabb.
7 Vasár.	E 13 Regina	E 12 Kir.	12
8 Hétfő	Kis-Asszony	Kis-Assz.	13
9 Kedd.	Gorgonius v.	Adulján	14
10 Szerd.	Toletin. Miklós	Döme	29 Ján. fővét.
11 Csöt.	Protus. Jaczint	Ábrahám	15
12 Pént.	Guido. Silvius	Gvidó	16 Ábrah.
13 Szom.	Móricz püsp.	Lorán	17
14 Vasár.	E 14 Már. nev.	E 13 Sal.	1 Septemb.
15 Hétfő	Hildegard szüz	Nikoméd	2 E 14 Mam.
16 Kedd.	Ludmilla	Mili	3 Anthim p.
17 Szerd.	Lamb. Kánt. †	Jáczint	4 Babylus
18 Csöt.	Irene vért.	Irén	5 Zachariás
19 Pént.	Január vért. †	Konstant.	6 Eudoxia
20 Szom.	Eustach vért. †	Fülöpke	7 Szozontos.
21 Vasár.	E 15 Máte ap.	E 14 Máté	8 Kis-Assz.
22 Hétfő	Móricz vért.	Móricz	9 E 15 Joach.
23 Kedd.	Thekla szüz	Tekla	10 Menodora
24 Szerd.	Gellért püsp.	Gellért	11 Theodora
25 Csöt.	Kleofás. Farkas	Farkas	12 Autonom
26 Pént.	Cziprián. Just.	Nilus	13 Kornél v.
27 Szom.	Kozma. Demjén.	Kozma. D.	14 † felemel.
28 Vasár.	E 16 Venczel	E 15 Ven.	15 Nicetás
29 Hétfő	Mihály főangy.	Mihály	16 E 16 Quatem.
30 Kedd.	Jeromos	Jeromos	17 Zsófia
			18 Eumenius

October.

1 Szerd.	Remigius püsp.	Aladár	19 Kántor	7 Tischri el6.
2 Csöt.	Theophil	Luczián	20 Eustach	8
3 Pént.	Kandid vért.	Fejér	21 Kodrát	9 Eng. ün.
4 Szom.	Seraf. Ferencz	Ferencz	22 Phokas	10 Eng. ün.
5 Vasár.	E 17 Oliv. ünn.	E 16 Tet.	23 E 17 János	11
6 Hétfő	Brunó hv. Emil	Emil	24 Thekla	12
7 Kedd.	Justin. Aug.	Jusztin	25 Euphros.	13
8 Szerd.	Brigitta. Dem.	Pelágia	26 János	14 Sát. előe.
9 Csöt.	Dénes. Földes	Dénes	27 Kallist	15 Sát. ün.
10 Pént.	Borg. Ferencz	Gedő	28 Kariton	16 2. ünn.
11 Szom.	Philomilla sz.	Ede	29 Cyriacus	17 3. Sabb.
12 Vasár.	E 18 Miksa p.	E 17 Miksa	30 E 18 Gerg.	18
13 Hétfő	Kálmán Eduárd	Kálmán	1 October	19
14 Kedd.	Kallszt p.	Szerencs	2 Cyprian	20
15 Szerd.	Teréz szüz	Terka	3 Areop. D.	21 Pálm. ün.
16 Csöt.	Gál. Florentia	Gaal	4 Hieroth.	22 Sát. vég.
17 Pént.	Hedvig özv.	Hedvig	5 Karithina	23 Törv. ör.
18 Szom.	Lukács ev.	Lukács	6 Tamás	24 4. Sabb.
19 Vasár.	E 19 Alk. Péter	E 18 Nán.	7 E 19 Vincz.	25
20 Hétfő	Vendel hitv.	Vendel	8 Pelagia	26
21 Kedd.	Orsolya szüz	Vidor	9 Jakab	27
22 Szerd.	Mór p. kordula	Szivke	10 Eulampius	28
23 Csöt.	Kapisztr. János	Szevér	11 Fülöp	29
24 Pént.	Rafáel főangyal	Rafáel	12 Probus	30 Ros. Ch.
25 Szom.	Krizanthus	Krizsán	13 Karpus	1 M. 5. Sabb.
26 Vasár.	E 20 Dömötör	E 19 Dömötör	14 E 20 Gerg.	2
27 Hétfő	Sabina szüz	Szabinka	15 Luczius	3
28 Kedd.	Simon és Juda	Simon Juda	16 Longinus	4
29 Szerd.	Zenobius Nar.	Nárcisz	17 Oseás pr.	5
30 Csöt.	Klaudia Alfonz	Klaudia	18 Lukács	6
31 Pént.	Farkas püsp. †	Refor. ünn.	19 Joel prof.	7

November.

Hó- és hetinap	Katholikus es protestans naptár	Ó görög-oros z naptár	Izrael. naptára
1 Szom.	Mindszent	20 Arthem	8 6. Sabb.
2 Vasár.	E 21 Tóbiás v.	21 E 21 Hilár	9 Tóbiás
3 Hétfő	Halottak emléke	22 Albina	10
4 Kedd.	Bor. Károly	23 Jakab	11
5 Szerd.	Imre herczeg	24 Arethas	12
6 Csüt.	Lenárd hv.	25 Marczian	13
7 Pént.	Engelbert pk.	Adolf	26 Dömötör
8 Szom.	Gottfried pk.	Béke	27 Nestor
9 Vasár.	E 22 Tivadar	E 21 Tiv.	28 E 22 Ter.
10 Hétfő	Avellini András	Jámbor	29 Anastaz
11 Kedd.	Márton püsp.	Márton	30 Zenób
12 Szerd.	Márton pápa	Jónás	31 Stachius
13 Csüt.	Kosztka Szanna	Déda	1 November
14 Pént.	Szerapion v.	Levin	2 Acindin
15 Szom.	Lipót hv.	Hős	3 Acepsim.
16 Vasár.	E 23 Ödön	E 22 Ödön	4 E 23 Joan
17 Hétfő	Gergely Anian	Anián	5 Gáál
18 Kedd.	Jenő (Eugén)	Jenő	6 Pál püsp.
19 Szerd.	Erzsebet özvg.	Magy. Erzs.	7 33 vértanu
20 Csüt.	Valois Bódog.	Jolán	8 Mihály
21 Pént.	B. Assz. avatása	Ilma	9 Onesiphor
22 Szom.	Cziczelle sz.	Cziczella	10 Erastus
23 Vasár.	E 24 Kelemen	E 23 Kelemen	11 E 24 Vict.
24 Hétfő	János a keresztelő	Flóra Emilia	12 János
25 Kedd.	Katalin szüz	F. Kata	13 Ar. Sz. J.
26 Szerd.	Konrád Vác	Vác rem.	14 Fülöp a.
27 Csüt.	Éber (Vigil)	Vigil	15 Kar. böjt k.
28 Pént.	Sosthenes hv.	Pirka	16 Máté ap.
29 Szom.	Saturin vért	Valter	17 Gergely p.
30 Vasár.	E 1 András ap.	E 1 Endre	18 E 25 Plató

December.

1 Hétfő	Fejérke	Natalia	19 Abadiás	9 Kislew
2 Kedd.	Bibiana szüz	Olivia	20 Gergely r.	10
3 Szerd.	Xaveri Ferencz	Fer. Atala	21 B. A. beavat.	11
4 Csüt.	Borbála szüz	Borka	22 Philemon	12
5 Pént.	Sabbas apát	Abigail	23 Amphiloeh	13 Abigail
6 Szom.	Miklós püsp.	Miklós	24 Katalin	14 11. Sabb.
7 Vasár.	E 2 Ambrus p.	E 2 Ágota	25 E 26 Kel.	15
8 Hétfő	B. Assz. fogant.	Viola	26 Alapius	16
9 Kedd.	Leokádia szüz	Caesár	27 Per. Jakab	17
10 Szerd.	Judith Eulalia	Judit	28 István rem.	18 Judit
11 Csüt.	Damasus p.	Bulcsu	29 Paramon	19
12 Pént.	Makszenez	Szilárdka	30 András	20
13 Szom.	Lucza szüz	Lucza	1 December	21 12. Sabb.
14 Vasár.	E 3 Spiridion	E 3 Botond	2 E 1 Adv.	22
15 Hétfő	Ireneus püsp.	Iren	3 Sophoniás	23
16 Kedd.	Etelka Albina	Züllő	4 Borbála	24
17 Szerd.	Lázár Flór. f.	Haracs	4 Sabbás ap.	25 Templ. sz.
18 Csüt.	Grácián püsp.	Turul	6 Miklós	26
19 Pént.	Nemesius v.	Nemtő	7 Ambrus	27
20 Szom.	Theophil v. f.	Jenke	8 Patapius	28 13. Sabb.
21 Vasár.	E 4 Tamás	E 4 Tamás	9 E 2 N. B. A.	29
22 Hétfő	Zeno Flávián	Szösze	10 Hermes	30
23 Kedd.	Viktória szüz	Győzőke	11 Dániel	1 Tebeth
24 Szerd.	Ádám és Éva f.	Ádám Éva	12 Spiridion	2 Ádám Éva
25 Csüt.	Nagy Karácson	N. Karács	13 Eustrat	3
26 Pént.	István első vért.	István v.	14 Thyrsus	4
27 Szom.	János ev. és ap.	János	15 Eleuther	5 14. Sabb.
28 Vasár.	E Aprószentek	E Arpád	16 E 3 Adv.	6
29 Hétfő	Tamás pk. vért.	Zerém	17 Dániel	7
30 Kedd.	Dávid király	Dávid	18 Sebestyén	8 Dávid
31 Szer.	Szilveszter p.	Hadur	19 Bont. Kánt.	9

